

ОБЩИНА ЗЕМЕН

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ЗЕМЕН

ПОДПИС/ПЕЧАТ:

ВЪЗЛОЖИТЕЛ: ОБЩИНА ЗЕМЕН

ПОДПИС/ПЕЧАТ:

ИЗПЪЛНИТЕЛ: „ГЕОКОНСУЛТ-БЪЛГАРИЯ“ ЕООД

ПОДПИС/ПЕЧАТ:

ГЛ. ПРОЕКТАНТ: ПРОФ. Д-Р АРХ. ИВАН НИКИФОРОВ Д.А.Н.

НОМЕР НА ПЪЛНА ПРОЕКТАНТСКА ПРАВОСПОСОБНОСТ: 02381

АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

Ръководител проект:	проф. д-р арх. Иван Никифоров д.а.н.
Членове и екип:	
Устройство на територията	проф. д-р арх. Иван Никифоров д.а.н.
Регионална Демография, Икономическа география, География на населението и селищата	доц. д-р Климент Минев Найденов
Транспортна схема	инж. Александър Алексиев Витанов
Водоснабдяване и канализация	инж. Руси Йорданов Желев
Енергийна система	Цветан Петров Добрев
Геодезия, Картография и Фотограметрия	Пламен Петков Лилянов
Геология	Марта Тодорова Порва
Ландшафт и опазване на околната среда	доц. д-р Биляна Богомилова Борисова

СЪДЪРЖАНИЕ

ФИГУРИ	7
ТАБЛИЦИ	8
ГРАФИКИ	11
СЪКРАЩЕНИЯ	12
I. ВЪВЕДЕНИЕ ОУПО	14
II. ПОДХОД И МЕТОДОЛОГИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ОУПО	17
III. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОУПО, ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ	19
III. 1. Цели на ОУПО.....	19
III. 2. Задачи на ОУПО.....	20
IV. ОБХВАТ И ВРЕМЕВИ ХОРИЗОНТ	21
V. ОБВЪРЗАНОСТ НА ОУПО С НАЦИОНАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ И ПРОГРАМНИ ДОКУМЕНТИ, С ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ НА РЕГИОНАЛНО, ОБЛАСТНО И ОБЩИНСКО РАВНИЩЕ	22
VI. НОРМАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА	26
VII. СИТУАЦИОНЕН АНАЛИЗ	28
VII. 1. РЕГИОНАЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА	28
VII. 1. 1. Местоположение на община Земен и връзки със съседни територии.....	28
VII. 1. 2. Регионален контекст - пространствени, икономически, социални, културни, екологични, комуникационни и други проблеми	29
VII. 1. 3. Място на община Земен в административно-териториалното делене	31
VII. 2. ИСТОРИКО-ГЕОГРАФСКО РАЗВИТИЕ – ОСОБЕНОСТИ В ПРОСТРАНСТВЕНОТО РАЗВИТИЕ	32
VII. 2. 1. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ	32
VII. 2. 2. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА	36
VII. 2. 2. 1. Физико-географско райониране и ландшафтни характеристики.....	36
VII. 2. 2. 2. Ландшафт.....	36
VII. 2. 2. 3. Релеф	38
VII. 2. 2. 4. Климат.....	39
VII. 2. 2. 5. Полезни изкопаеми.....	40
VII. 2. 2. 6. Хидрографска мрежа	41
VII. 2. 2. 7. Инженерно-геоложки и хидроложки характеристики	42
VII. 2. 2. 8. Почви	43
VII. 2. 2. 9. Гори.....	44
VII. 2. 2. 10. Растителен и животински свят	45

VII. 2. 2. 11. Защитени територии, съгласно Закона за защитените територии /ЗЗТ/ и Защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000, съгласно Закона за биологичното разнообразие	46
VII. 2. 2. 12. Сеизмичност	49
VII. 2. 2. 13. Свлачища	50
VII. 4. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА	52
VII. 4. 1. Брой и гъстота на населението	52
VII. 4. 2. Полова структура	57
VII. 4. 3. Възрастова структура	58
VII. 4. 4. Население в трудоспособна възраст	60
VII. 4. 5. Етническа структура	61
VII. 4. 6. Образователна структура	61
VII. 4. 7. Възпроизводителен процес	63
VII. 4. 8. Механично движение на населението	65
VII. 5. ИКОНОМИКА И ЗАЕТОСТ	69
VII. 5. 1. Регионални характеристики	78
VII. 5. 2. Земеделие	83
VII. 5. 2. 1. Растениевъдство	83
VII. 5. 2. 2. Животновъдство	84
VII. 5. 3. Горско стопанство	84
VII. 5. 4. Строителство	85
VII. 5. 5. Туризм	88
VII. 5. 6. Инвестиционна активност	90
VII. 5. 7. Заетост и безработица	92
VII. 6. СОЦИАЛНА СФЕРА	94
VII. 6. 1. Здравна инфраструктура	94
VII. 6. 2. Образователна инфраструктура	95
VII. 6. 3. Културна инфраструктура	95
VII. 6. 4. Спортна инфраструктура	97
VII. 6. 5. Социална инфраструктура	98
VII. 6. 6. Инфраструктура на общественото обслужване	99
VII. 7. ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ	100
VII. 7. 1. СЕЛИЩНА СИСТЕМА	100
VII. 7. 1. 1. Йерархична система от населени места	100
VII. 7. 1. 2. Пространствено разположение на населените места в селищната система на общината	103

VII. 7. 1. 3. Устройство и степен на изграденост на селищната структура, функционални системи и обзавеждане на територията по населени места	104
VII. 7. 2. ОБИТАВАНЕ	105
VII. 7. 2. 1. Обитаване и жилищна осигуреност	105
VII. 7. 3. СТРУКТУРА НА СОБСТВЕНОСТТА И ПЛАНОВА ОСИГУРЕНОСТ НА ОБЩИНАТА	108
VII. 7. 3. 1. Структура на собствеността	108
VII. 7. 4. КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	110
VII. 7. 4. 1. Анализ на културното наследство в община Земен	110
VII. 7. 4. 2. Пространствено разпределение на недвижимите културни ценности в териториалната структура на община Земен.....	115
VII. 7. 5. ОТДИХ И РЕКРЕАЦИЯ	143
VII. 7. 5. 1. Потенциал за развитие на туризъм	143
VII. 7. 5. 2. Туристическа инфраструктура	143
VII. 7. 5. 3. Природни и културно-исторически потенциал на община Земен за развитие на туризъм.....	144
VII. 7. 6. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА	149
VII. 7. 7. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА	151
VII. 7. 7. 1. Пътна инфраструктура	151
VII. 7. 7. 2. Анализ на трудовите пътувания в рамките на общината и към другите съседни общини. Анализ на транспортна достъпност и осигуреност на територията	153
VII. 7. 7. 3. Железопътен транспорт	156
VII. 7. 8. ИНЖЕНЕРНА ИНФРАСТРУКТУРА	157
VII. 7. 8. 1. Водоснабдяване и канализация	157
VII. 7. 8. 1. 1. Водоснабдителна система - водоизточници, водопроводни мрежи и съоръжения, водопотребление	179
VII. 7. 8. 1. 1. 1. Водоизточници.....	183
VII. 7. 8. 1. 1. 2. Водопроводни мрежи и съоръжения	186
VII. 7. 8. 1. 2. Канализация и пречистване на отпадъчните води.....	198
VII. 7. 8. 2. Енергийна система. Електроразпределение.....	203
VII. 7. 8. 2. 1. Електроразпределение.....	203
VII. 7. 8. 3. Телекомуникационна инфраструктура	204
VII. 7. 8. 4. Депа за твърди битови отпадъци.....	205
VII. 7. 9. БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА	207
VIII. SWOT АНАЛИЗ	209
IX. ПРОГНОЗА за социално-икономическо и пространствено развитие	215
IX. 1. СОЦИАЛНО–ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ	215

IX. 1. 1. ДЕМОГРАФСКО РАЗВИТИЕ /песимистичен, оптимистичен, реалистичен/	215
IX. 1. 2. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ /промишленост, селско и горско стопанство, транспорт, строителство, туризъм и др./	219
IX. 1. 3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА БАЗА /образование, здравеопазване, култура, комунални дейности/	221
IX. 1. 4. ОБИТАВАНЕ	223
IX. 1. 5. КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	224
IX. 1. 6. ОТДИХ И ТУРИЗЪМ	227
IX. 1. 7. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА	230
IX. 2. ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ	231
IX. 2. 1. Урбанизирани и извънселищни територии	231
IX. 2. 2. Транспортна инфраструктура	244
IX. 2. 3. Инженерна инфраструктура	245
IX. 2. 3. 1. Водоснабдяване и канализация	245
IX. 2. 3. 1. 1. Развитие на водоснабдителната система	245
IX. 2. 3. 1. 2. Основни цели и задачи за развитие на водоснабдяването в населените места от община Земен	248
IX. 2. 3. 1. 3. Развитие на канализационната система	250
IX. 2. 3. 1. 4. Основни цели и задачи за развитие на канализацията и пречистването на отпадъчните води в населените места от община Земен	256
IX. БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА	258
X. ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ОУПО ЗЕМЕН	259
XI. СПЕЦИФИЧНИ ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ КЪМ ОБЩИЯ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ЗЕМЕН	273

ФИГУРИ

Фигура 1. Място на ОУПО в системата от документи за стратегическото планиране на пространственото развитие.	22
Фигура 2. Национални културни коридори; /Източник: Национална концепция за пространствено развитие/.....	33
Фигура 3. Оценка на културното напластяване в ЮЗР /Източник: Регионален план за развитие на Югозападен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г./.....	34
Фигура 4. Брой и гъстота на населението.	53
Фигура 5. Йерархична система от градове-центрове, Източник: Национална стратегия за регионално развитие на Република България.....	100
Фигура 6. Полюси и оси на развитие, Източник: Национална Стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.	102
Фигура 7. План схема на вида собственост.	109
Фигура 8. Археологическа карта на част от община Земен, Източник: Археологическа карта на България, НАИМ-БАН.	120
Фигура 9. Археологическа карта на част от община Земен, Източник: АКБ, НАИМ-БАН.	121
Фигура 10. Археологическа карта на част от община Земен, Източник: АКБ, НАИМ-БАН.	121
Фигура 11. Агломерирани групи селища в пространствената структура на община Земен.	233
Фигура 12. Прогноза за социално-икономическо и пространствено развитие. Нови устройствени зони.	234

ТАБЛИЦИ

Таблица 1. Характеристики на свлачищата в териториалната структура на община Земен.	51
Таблица 2. Население общо и по населени места, съставляващи община Земен и разпределение на населението по пол за периода от 2013-2015г.	54
Таблица 3. Население на област Перник и съставните общини по местоживееене и пол към 31.12.2015 г.	55
Таблица 4. Полова структура на населението за страната, община Перник и Земен и за общинските центрове.	57
Таблица 5. Разпределение на населението под-, в- и над трудоспособна възраст в община Земен и град Земен за периода 2013г. - 2015г.	60
Таблица 6. Брой деца записани в детската градина в гр. Земен през периода 2013-2015г.	62
Таблица 7. Разпределение на броя ученици по пол обучаващи се в общообразователното училище в град Земен	62
Таблица 8. Брой на завършилите общообразователното училище в гр. Земен.	62
Таблица 9. Разпределение на населението в община Земен по местоживееене и образование според преброяването 2011г.	62
Таблица 10. Живородени общо за страната, за област Перник и община Земен за периода 2013-2015г.	63
Таблица 11. Естествен прираст на населението на община Земен за периода 2013-2015г.	64
Таблица 12. Механично движение на населението през 2015г. по области, общини и пол към 31.12.2015 г.	66
Таблица 13. Механично движение на населението по пол за община Земен през периода 2013-2015г.	67
Таблица 14. Средства, изплатени по области и общини по Оперативните програми на ЕС.	72
Таблица 15. Разпределение на видовете територии по предназначението им към 2014 г.	83
Таблица 16. Читалища в община Земен към 2017 г.	96
Таблица 17. Категоризация на община Земен и съставните и населените места.	101
Таблица 18. Площ, гъстота на населението и населени места към 31.12.2012 г.	102
Таблица 19. Основни характеристики на жилищата, 2011г.	106
Таблица 20. Структурата на вида собственост в общината.	108
Таблица 21. Недвижими културни ценности в териториалния обхвата на община Земен.	116
Таблица 22. Пространствено разпределение на военни паметници в териториалната структура на община Земен.	140
Таблица 23. Дължина на местните общински пътища.	152
Таблица 24. Транспортна достъпност /км./	154
Таблица 25. Обхват на проекта	157
Таблица 26. Динамика на населението 2014 - 2018 г.	157
Таблица 27. Общ брой на населените места и население в община Земен, обслужвани от „ВиК“ ООД - Перник, за 2018 г.	158
Таблица 28. Повърхностни водни тела категория „река“ на територията на община Земен	161
Таблица 29. Състояние на повърхностните водни тела, категория „река“, във водосбора на които попада община Земен на база данни до м. декември 2016 г.	163

Таблица 30. Състояние на повърхностните водни тела, категория „река“, във водосбора на които попада община Земен на база данни до м. декември 2017 г.	164
Таблица 31. Пунктове за контролен и оперативен мониторинг по поречие Струма на територията на община Земен.....	164
Таблица 32. Междинна оценка на повърхностните водни тела в БДЗБР за 2016-2017 г. по отделни елементи за качество на база данни до м. декември 2017 г.	165
Таблица 33. Пунктове за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземни водни тела на територията на община Земен.	171
Таблица 34. Оценка на химичното състояние на подземните водни тела на територията на община Земен.....	172
Таблица 35. Регистър на разполагаемите ресурси на подземните водни тела към 01.12.2018г.	173
Таблица 36. Резултати от мониторинга на подземните води през 2016 -2017 г., ПУРБ 2016-2021 г.	174
Таблица 37. Зони за защита на подземни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване.....	176
Таблица 38. Санитарно – охранителни зони на ПВТ на територията на община Земен ...	176
Таблица 39. Общи характеристики на водоснабдителни системи в Община Земен - населени места с население между 50 и 2000 жители	181
Таблица 40. Общи характеристики на водоснабдителни системи в Община Земен - населени места с население < 50 жит.	182
Таблица 41. Списък на водоизточниците, издадените разрешителни за водоземане и СОЗ	183
Таблица 42. Реално консумирана вода, наличност и резерв на водоизточника.....	184
Таблица 43. Данни за съществуващите външни водопроводи и съоръжения на територията на община Земен, към 31.12.2018 г.....	187
Таблица 44. Спецификация на външните водопроводи по материал на тръбите.....	188
Таблица 45. Аварии по външните водопроводи на територията на община Земен за периода 2016 г. - 2018 г.	188
Таблица 46. Обемен индекс на резервоарите	189
Таблица 47. Данни за съществуващите помпени станции на територията на община Земен, към 31.12.2018 г.....	190
Таблица 48. Данни за съществуващите вътрешни водопроводи и съоръжения на територията на община Земен, към 31.12.2018 г.....	192
Таблица 49. Спецификация на вътрешните водопроводи по материал на тръбите	193
Таблица 50. Аварии по вътрешните водопроводни мрежи в населените места на територията на община Земен, за периода 2016 г.-2018 г.	193
Таблица 51. Справка за доставена и консумирана вода в населените места от община Земен за периода 2016 г.-2018 г.	194
Таблица 52. Среднодневно потребление в обособената територия за периода 2016 г. – 2018г.	194
Таблица 53. Загуби на вода във ВС-и на община Земен за периода 2016 г. – 2018 г.....	195
Таблица 54. Оразмерителни водни количества на отпадъчните води и замърсителни товари за времеви хоризонти 2000 г. и 2020 г., съгласно изготвен ТП	199
Таблица 55. Електропроводи и съоръжения на територията на община Земен.....	203
Таблица 56. Осигуреност на обитаваните жилища с кабелна телевизия, сателитна антена, компютър и достъп до интернет.	204

Таблица 57. Нови устройствени зони в териториалната структура на община Земен.....	235
Таблица 58. Прогноза за населението в община Земен за периода 2015-2035 г.....	245
Таблица 59. Прогноза за общото водопотребление в община Земен за периода 2018-2035г.	246
Таблица 60. Бъдещо потребление при норма 145 л/жит./д, наличност и резерв на водоизточниците	247
Таблица 61. Основни параметри за проектиране на канализационна мрежа и съоръжения на гр. Земен	253
Таблица 62. Основни параметри за ПСОВ – Земен: принос от гр. Земен	254

ГРАФИКИ

Графика 1. Изменение на броя на населението в община Земен за последните 16 години.	56
Графика 2. Разпределение на населението по пол в община Земен за периода от 2002 г. до 2015 г.	58
Графика 3. Разпределение на населението под-, в- и над трудоспособна възраст по пол в община Земен за периода от 2000г. до 2015г.	59
Графика 4. Естествено движение на населението в община Земен за периода от 2000г. до 2015г.	65
Графика 5. Механичен движение на населението в община Земен по пол от 2000г. до 2015г.	68
Графика 6. Промяна на броя на наетите в частния и общественния сектор спрямо същия месец на предходната година /брой души/	73
Графика 7. Средна заплата в частния и в общественния сектор /лв./ и разлика между заплащането в частния и в общественния сектор /%/	74
Графика 8. Промяна на средната работна заплата и на броя на наетите лица на областно ниво през декември 2015 г. спрямо година по-рано, %.....	74
Графика 9. Промяна на броя на наетите на годишна база в частния и общественния сектор /души/.	76
Графика 10. Промяна на броя на наетите на годишна база в зависимост от нивото на заплащане /души/.	77
Графика 11. Средна годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение за периода 2005 - 2014г.	80
Графика 12. Брутен вътрешен продукт за човек от населението за област Перник за периода от 2000 – 2014г.....	80
Графика 13. Средногодишен коефициент на безработица за периода от 2000-2015г. за област Перник.....	81
Графика 14. Относителния дял на предприятията с до 9, от 10 до 49 и от 50 до 249 заети лица в общия брой предприятия в област Перник.....	82
Графика 15. Издадени разрешителни за строеж на нови сгради за област Перник за периода от 2005 до 2016г. по тримесечия.....	87
Графика 16. Започнато строителство на нови сгради в област Перник за периода от 2010г. до 2016г.	87
Графика 17. Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия за област Перник за периода от 2007 – до 2015г.	91
Графика 18. Прогноза за броя на населението на община Земен през 2035 г. - I вариант /при хипотеза за конвергентност/.	216
Графика 19. Прогноза за броя на населението на община Земен през 2035 г. - II вариант /относително ускоряване/.	217
Графика 20. Прогноза за броя на населението на община Земен през 2035 г. - III вариант /относително забавяне/	218

СЪКРАЩЕНИЯ

ОУПО	Общ устройствен план на общината
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ГИС	Географска информационна система
ОЕСУТ	Общински експертен съвет по устройство на територията
ЗИДЗУТ	Закон за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията
НСИ	Национален статистически институт
ЕС	Европейски съюз
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройство
ЦСМП	Център за спешна медицинска помощ
ОДЗ	Обединено детско заведение
ЦДГ	Целодневна детска градина
ОУ	Образователно училище
МТБ	Материално техническа база
СОУ	Средно образователно училище
ПФК	Професионален футболен клуб
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
НКЦ	Недвижими културни ценности
НИНКН	Национален институт за недвижимо културно наследство
КН	Културно наследство
ЗКН	Закон за културно наследство
НАИМ–БАН	Национален археологически институт с музей към Българска академия на науките
АИС-АКБ	Автоматизирана информационна система-Археологическа карта на България
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
ГКПП	Гранично контролен-пропускателен пункт
РИОСВ	Районна инспекция по околна среда и водите
РИОКОЗ	Регионалната инспекция за опазване и контрол на общественото здраве
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУП	Подобен устройствен план
ПРЗ	План за регулация и застрояване
ТБО	Твърди битови отпадъци
ЗЗ	Защитени зони
ОВОС	Оценка за въздействие върху околната среда
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
РОУКАВ	Районите /агломерациите/ за оценка и управление качеството на атмосферния въздух
ФПЧ	Фини прахови частици
ИАОС	Изпълнителна агенция околна среда
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
ГПСОВ	Главна пречиствателна станция за отпадъчни води
ПОРН	Потенциалната оценка на риска от наводнения

ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
УПИ	Урегулиран поземлен имот

I. ВЪВЕДЕНИЕ ОУПО

Общият устройствен план на община Земен е разработен в изпълнение на Договор № Д-87/08.12.2015 г., с предмет: „Изработване на проект за общ устройствен план на Община Земен“, сключен между „ГЕОКОНСУЛТ-БЪЛГАРИЯ“ ЕООД и Община Земен.

За територията на общината са влезли в сила и предстоят да бъдат актуализирани система от документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие по смисъла на Закона за регионално развитие. Реализациите на предвижданията на тези стратегически документи, в т. ч. и тяхното евентуално финансиране по оперативни програми на ЕС, се нуждаят от актуална и адекватна устройствена планова основа. За осигуряване на такава основа, Законът за устройство на територията регламентира възможността за изработване на общ устройствен план на община /ОУПО/, който обхваща населените места в общината и техните землища. Предназначението на този планов документ е дефинирано по-подробно в чл. 106 от ЗУТ.

Ръководството на община Земен оценява потребността от изработване на ОУПО като основа на бъдещото управление на общинската територия. Настоящият проект е разработен в съответствие със стратегическата рамка за регионално развитие на Югозападна България, област Перник, община Земен и законовата нормативната уредба в тази сфера като спазва изискванията, дефинирани в Техническото задание на Възложителя.

Информационно-техническа основа за изработване на ОУПО

От основно значение за разработването на ОУПО е осигуряването и използването на максимално актуална информация, отразяваща достатъчно точно текущата ситуация и тенденции. Дейността по информационното осигуряване има няколко основни аспекта:

- Анализират се различните заинтересовани страни към изготвянето на ОУП на община Земен и техните нужди;
- Намиране и организиране на необходимите изходни данни за анализа с цел създаване на система от териториални социално-икономически индикатори. Тъй като информационната обеспеченост на анализа е от критично значение за успешното изпълнение на договора, е необходимо да бъдат внимателно проучени и оценени изходните данни и да бъдат идентифицирани информационните дефицити и недостатъците в качеството на данните. За целта е създаден работен механизъм за анализ на информационната обеспеченост. С помощта на този инструмент се създаде основата за

събиране, оценка и обработка на източници на данни и информация и индикатори при осъществяването на дейностите по проекта;

- Фактичeskото събиране, обработка и интеграция на необходимите данни в централизираната географска база. То служи както като платформа за събиране и анализ на данни и генериране на информация, така и за осигуряване на широк достъп до информационните ресурси, разработения ОУП на община Земен и неговото управление.

Създаването на адекватна информационна платформа за събиране, интегриране, обработка и анализ на информацията е с основно значение за ефективното планиране и управление на територията. Именно информационната база се явява свързващото и същевременно „нормализиращо” звено между очакванията, свързани с плана на различните категории заинтересовани страни и наличния потенциал и реалните сравнителни предимства на територията. Казано с други думи, информационната осигуреност е елементът, който трябва да осигури задълбочен и реалистичен поглед върху територията и пространственото поведение на свързаните с нея природни и социални системи.

В тази връзка, този етап от изработването на плана изисква разработването на специализирана ГИС база данни. **Тя ще бъде пряко насочена към събиране, обработка, интеграция, анализ и визуализация на данни и информация, свързани с територията на община Земен. Географските Информационни Системи /ГИС/ отдавна са се наложили като основен инструмент за подпомагане вземането на решения при планирането и управлението на териториалните системи.** ГИС технологията подпомага организирането на данните, свързани с територията и улеснява разбирането и пространственото асоцииране на съществуващите проблеми, като същевременно осигурява мощни инструменти за анализ и синтез на необходимата информация за тяхното разрешаване. Тази пространствено-реферирана информация представлява ресурс от критично значение при процеса на подпомагане вземането на решения при управлението на регионалното развитие и устройството на територията.

В този смисъл ГИС и другите, свързани с тях геоинформационни технологии позволяват постигането на по-голяма обективност на информацията за реалния свят и значително подобряват информационното осигуряване на вземаните решения, засягащи управлението на територията като интегриран комплекс от отделни разнородни аспекти. ГИС технологията осигурява единна интеграционна среда за различните по характер и генезис данни и информация за територията, като по този начин позволява системно

разглеждане, анализиране и решаване на проблемите, в това число интегриране на проблемите на околната среда в регионалното развитие и устройството на територията.

Концепцията, върху която ще се основава ГИС базата данни за нуждите на настоящата поръчка, се базира върху следните основни моменти:

- Разработване на целева ГИС база данни за територията на община Земен, която да съдържа необходимите пространствени и атрибутивни данни за анализа на територията;
- Разработване на специализирани аналитични протоколи, генериращи цифрови информационни слоеве, представящи определени фактори и условия, оказващи влияние върху развитието и потенциала на територията.

II. ПОДХОД И МЕТОДОЛОГИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ОУПО

Подходът и методология, които са използвани при разработването на ОУПО се основават на нормативните изисквания, които определят императивните атрибути на ОУП като устройствен планов документ, неговата структура, обхват, цели и съдържание.

Един от подходите, който е използван е холистичният, при който на преден план се поставят целостта и интегрираността при изпълнението на дейностите. Подходът е възприет като инструмент за решаване на отделните задачи в тяхната цялост и взаимна обвързаност – времева, пространствено-функционална, системна и методична. Това позволява на всички участници в разработването на ОУПО и различните аспекти на процеса да функционират балансирано за постигане на оптимален ефект.

При оценъчните и прогнозните изследвания се използват два основни подхода – емпиричен и експертен. При емпиричния подход се извеждат закономерности на основата на анализирана емпирична информация с помощта на статистически и математически модели. При експертния подход се разчита на опита на експертите, като се допуска, че те имат нужния капацитет да разкриват закономерности и да правят синтезирани достоверни оценки, без да е необходимо да се разработват сложни математико-статистически модели.

Методи, които са използвани при проучванията и разработването на ОУПО в обобщен вид са предимно аналитично-синтезни /анализ и синтез/, различни статистически методи, системен, теренни, графични и описателни методи и др. Особено актуален на фона на протичащите в региона процеси и използваният процесуално-адаптивен подход.

Планът се разработва като интегриран проект, обединяващ всички дейности, необходими за постигането на очакваните резултати. Проектът се управлява в строго съответствие със съвременната теория и добра практика за управление на проекти с адаптирано обхващане на всички проектни процеси. В съответствие с характера на работа по разработване на ОУПО, проектът е разделен на логически и хронологично свързани етапи, които се изпълняват последователно, като където е допустимо и необходимо, се прилага припокриване на етапи с цел постигане на целите, свързани с времето като ресурс и изискванията /количествени и качествени/ към резултатите на всяка фаза /етап/.

Най-общо, методологическата концепция за изработване на ОУП на община Земен е свързана с разработването на ефективен инструмент за интегрирано устройствено планиране, чрез който да се създадат необходимите предпоставки и условия за:

- Динамично и комплексно развитие на общинската територия;

- Повишаване качеството на живот на местната общност;
- Подобряване условията за бизнес;
- Повишаване на инвестиционната атрактивност общината;
- Устойчиво ползване на поземлените ресурси;
- Опазване на биологичното разнообразие.

Методологичната концепция за изработването на ОУП на община Земен има сложен композитен характер и включва в себе си елементи на интегрираното териториално планиране, на традиционното устройствено планиране и на класическата концепция на стратегическото планиране и управление на територията.

III. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОУПО, ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

III. 1. Цели на ОУПО

Основната **стратегическа цел** на Общия устройствен план на община Земен /ОУПО/ е да създаде основа за по-ефективно планиране на общинската територия за постигане на устойчиво устройствено развитие в перспектива. С общия устройствен план на общината следва да се определи общата структура и преобладаващото предназначение на територията, видът и предназначението на техническата инфраструктура, регламенти за опазването на околната среда и обектите на културното наследство.

Имайки предвид принципите на устойчивото развитие постигането на основната цел се предполага от изпълнението на следните цели:

- Създаване на необходимите устройствени условия за реализиране на стратегическите документи по Закона за регионалното развитие /ЗРР/, а именно: Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.; Регионален план за развитие на Югозападен район за планиране 2014-2020г.; Областна стратегия за развитие на област Перник 2014-2020 г.; Общински план за развитие на община Земен. Извеждане на устройствени проблеми, произтичащи от ОУПО, които да бъдат включени в ежегодните програми за прилагане на ОПР;

- Съобразяване на предвижданията на ОУПО с документи за стратегическото планиране на пространственото развитие, а именно: Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.;

- Създаване условия за социално-икономическото развитие, чрез стимулиране на публично-частното партньорство;

- Осигуряване на условия за опазване околната среда и обектите на културно наследство;

- Развитие на основните функционални системи – “Обитаване”, “Труд”, “Обслужване”, “Отдых”;

- Създаване на ОУПО като инструмент за ползване на финансовите ресурсите на оперативните програми, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз.

Основните задачи, които следва да бъдат изпълнени с оглед постигане на целите на проекта са:

- Да се определи нормативна основа на териториалния обхват за пространствено развитие на общината и нейното демографско развитие;
- Да се определи функционалното предназначение на терените по структурни единици с техните насочващи пространствени и социални параметри;
- Да се определи вътрешната структура и елементи на функционалните системи Обитаване, Труд и Отдых;
- Да се създаде организация, йерархична съподчиненост и локализиране на основните елементи от социалния сервиз;
- Да се определи структурата, трасетата и принципите за връзките между елементите на главната комуникационна мрежа;
- Да се реши развитието, оразмеряването и провеждането на елементите на инженерните мрежи;
- Да се организират, разграничат и оразмерят елементите от зелената система на общината;
- Да се създадат условия за поддържане на екологическото равновесие и опазване на околната среда от неблагоприятни антропогенни въздействия;
- Да се създадат условия за баланс между реализацията на ресурсния потенциал на територията на общината и опазването на богатото ѝ природно наследство;
- Да се регламентира допустимо натоварване на естествените рекреационни ресурси;
- Да се разработи програма от мероприятия и система за управление и реализация на ОУПО.

IV. ОБХВАТ И ВРЕМЕВИ ХОРИЗОНТ

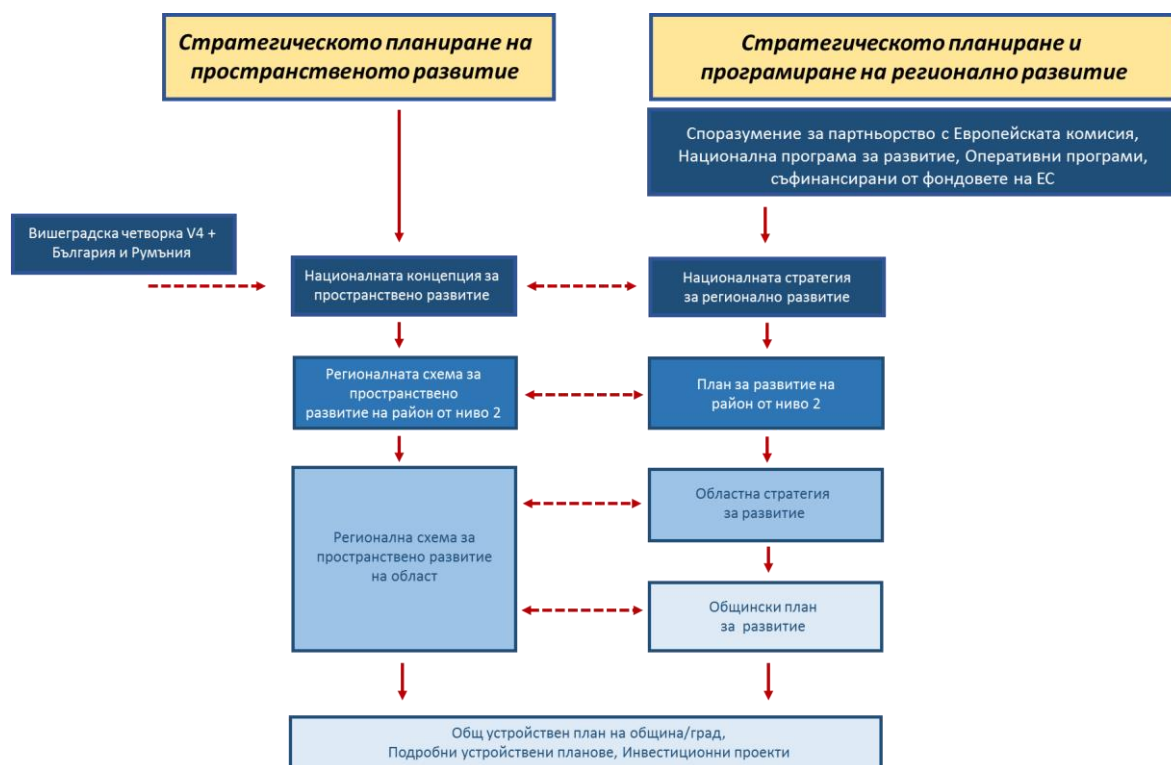
Съгласно изискванията на Възложителя, Общият устройствен план следва да бъде разработен за *територията на цялата община*. По своята същност, като планов документ и във връзка с императивите залегнали в нормативната уредба за териториално устройство, действаща в Република България, общият устройствен план е документ с дългосрочно действие. Дългосрочният времеви хоризонт на прогнозите за перспективата в демографското, социално-икономическото и инфраструктурно развитие на общината, както и вероятностния характер на самите прогнози изискват срокът на действие на изготвяния ОУП на общината да бъде във формат от-до, а не фиксиран като период. В нормативните изисквания съгласно чл. 17 ал. 3 от Наредба № 8 за обема и съдържанието на устройствени схеми и планове, ясно е регламентирано срокът на действие на ОУПО да бъде предвиден за 15-20 години. Посочените срокове на действие не са самоцелни. Те са резултат от спецификата на предвидените процеси протичащи на територията на общината, както и факта, че последствията от тях, оставящи трайни резултати върху териториалните среди, демографските и икономически показатели на общината понякога надхвърлят предварително прогнозираните времеви хоризонти.

Важно методическо изискване към екипа, разработващ ОУПО е това за териториалната диференциация на времевите и функционални разчети. Следва да се акцентира и да се има предвид при разработването на ОУП на община Земен **прогнозният период на действие да бъде 20 години до 2035 г.**

V. ОБВЪРЗАНОСТ НА ОУПО С НАЦИОНАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ И ПРОГРАМНИ ДОКУМЕНТИ, С ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ НА РЕГИОНАЛНО, ОБЛАСТНО И ОБЩИНСКО РАВНИЩЕ

Планирането и управлението на територията представлява сложен, динамичен и пространствено обусловен процес, който се задвижва от нуждите и желанията на местната общност, съобразява се с наличните ресурси и потенциали за развитие, структурира се в политики и стратегии за развитие и се прилага чрез конкретни модели за устройство на територията.

Разглеждана в този контекст задачата е изготвяне на ОУП на община Земен като документ, заемащ междинно йерархическо ниво и изпълняващ ролята на редуктор, осигурявайки плавен преход и конкретизация при реализирането на насоки, дефинирани от планови документи на стратегическо ниво, като се започне от Национална стратегия за регионално развитие през регионалните планове за развитие и областните стратегии към местното планиране на ниво община с общински план за развитие при реалното им прилагане на територията на общината. Общият устройствен план съдържа в себе си ясно дефинирани устройствени зони в рамките на територията с конкретни граници, предназначение и устройствени режими, изпълняващи залегналото в плановите документи от по-високо ниво.

Фигура 1. Място на ОУПО в системата от документи за стратегическото планиране на пространственото развитие.

При разработване на аналитичната част на ОУПО следва да бъдат отчетени тенденциите в развитието на територията на общината, както и предвижданите интервенции в действащите и предстоящите стратегически документи, имащи отношение към планирането и управлението на територията. Основните документи, които следва да се имат предвид при изработването на ОУПО са следните:

- **Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.**

Националната стратегия за регионално развитие е стратегически документ, който задава модела на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната. НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие и следи за тяхното постигане и взаимно допълване. Главната стратегическа цел на НСРР е „Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие, базирано на използване на местния потенциал и сближаване на районите в икономически, социален и териториален аспект“. ОУПО следва да допринесе за реализацията на стратегически целите на НСРР 2012-2022г., като „Балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места“ и „Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез развитие и реализация на човешкия капитал“.

- **Национална концепция за пространствено развитие на Република България 2013-2025 г.**

Националната концепция за пространствено развитие е стратегически документ, определящ пространствено-устройствената основа за развитие и планиране на елементите на националната територия, с цел постигане на комплексно и интегрирано планиране за осъществяване не само на регионалното, но и на отделните социално-икономически секторни планирания на национално ниво, в контекста на общоевропейското пространствено развитие. Концепцията служи за подпомагане на различните секторни политики в различните йерархични нива, включително и на ниво град. НКПР дава визия за бъдещото пространствено развитие на територията до 2025 г.

- **Регионален план за развитие на Югозападен район за периода 2014-2020 г.**

Регионалният план за развитие на Югозападен район е планов средносрочен документ, задаващ цели и приоритети за устойчив растеж на регионално равнище. Той анализира силните и слабите страни на региона, неговите възможности за развитие, но и неговите слабости. Регионалният план анализира актуалните проблеми за всяко едно населено място, част от региона, и се стреми да прилага целенасочени политики, които да спомогнат за тяхното разрешаване. Осигурява достъп на информация и публичност, както и подпомага развитието на местния потенциал, включвайки го в целите и приоритетите на района. Трите основни цели в РПР, които следва да бъдат адресирани с изпълнението на плана 2020 г. са следните: *Стратегическа цел 1: Постигане на устойчив икономически растеж, чрез развитие на конкурентоспособна диверсифицирана регионална икономика; Стратегическа цел 2: Постигане на балансирано и устойчиво регионално развитие и укрепване на връзките между градските центрове и селските райони и Стратегическа цел 3: Икономическо, социално и пространствено сближаване с останалите региони в ЕС.*

- **Областна стратегия за развитие на област Перник за периода 2014-2020 г.**

Областната стратегия за развитие определя рамката за развитие и устройство на областта и е стратегически документ, който кореспондира с Регионалния план за развитие и общинските планове за развитие. Тази тясна взаимовръзка между отделните равнища на планиране и управление в страната е показател за синхрон и допълняемост при стратегическото целеполагане с оглед на регионалното развитие. Областната стратегия за развитие на Област Перник поставя следните стратегически цели: „Достъпност и мобилност“; „Интелигентно и устойчиво икономическо развитие“; „Качество на живот“ и „Устойчиво развитие и опазване на околната среда“;

- **Общинският план за развитие на община Земен 2014-2020 г.**

Общинският план за развитие за периода 2014-2020 г. е документ за стратегическо планиране и програмиране на устойчивото местно развитие, който се разработва в съответствие с предвижданията на Областната стратегия за развитие на област Перник за периода 2014-2020 г. и останалите стратегически документи. Като документ, той засяга най-ниското ниво от системата за стратегическо планиране и управление на регионалното развитие и обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие на общината в унисон с предвижданията на документите, задаващи насоките в регионалната политика на европейско, национално и регионално ниво.

Стратегическите цели, мерки и дейности за развитие, заложен в ОПР Земен 2014-2020 г. са насочени към четири основни приоритетни области, които включват: местната икономика, околна среда, инфраструктура, социална сфера. Тези области определят основната насока на стратегическата рамка на Общинския план за развитие на Община Земен 2014-2020 г., като те кореспондират пряко помежду си и са взаимозависими. Четирите цели са формулирани както следва:

- **Стратегическа цел 1:** Развитие на съвременна конкурентоспособна икономика;
- **Стратегическа цел 2:** Подобряване на инфраструктурната осигуреност на общината и опазване на околната среда;
- **Стратегическа цел 3:** Повишаване качеството на живот в община Земен, чрез ефективни социални услуги, здравеопазване и образование;
- **Стратегическа цел 4:** Разширяване възможностите за териториално сътрудничество и укрепване на административния капацитет.

Успешното постигане на така заложените цели в ОПР Земен 2014-2020 ще допринесе за устойчивото развитие на общината като цяло.

Разработването на Общия устройствен план на Община Земен е съобразено и със специфичните изисквания на основополагащите за целия ЕС стратегически документи, както и с нормативни документи, касаещи общностното и националното законодателство в областта на регионалното развитие, секторните политики и устройството на територията:

- **Стратегията „Европа 2020”** /2010 г./ – Тя задава рамката на необходимите интервенции за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в страните и регионите на ЕС;
- **Шестият кохезионен доклад** – В него е разписана оценка на постиженията на европейската политика за сближаване, както и структуроопределящи насоки за развитието на ЕС през програмния период 2014-2020 г.;
- **Хартата от Лайпциг за устойчиви европейски градове** /2007 г./ – В нея са заложен общите принципи и стратегии на политиката за развитие на градските райони /интегрирано развитие на градските райони, балансирана териториална организация на основата на европейската полицентрична градска структура и др./.

VI. НОРМАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Чрез измененията в Закона за устройство на територията /ЗУТ/, обнародвани в ДВ, бр.82 от 26 Октомври 2012 г., бяха осъществени сериозни промени в системата на стратегическото планиране на територията. Въведена беше категорията „пространствено развитие“, която обхваща изготвянето и актуализацията на система от документи за пространствено развитие на национално, регионално и областно ниво. Същите документи са пряко свързани със системата за регионално планиране и се разработват като отчитат обективните дадености и предимства на територията и съобразно принципите за балансирано устойчиво развитие, определят стратегическите цели, приоритети и мерки на политиката за интегрирано пространствено развитие.

Необходимостта от изготвяне на актуален Общ устройствен план на Земен е продиктувана от няколко обстоятелства:

- С влизането в сила на Закона за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията – ЗИДЗУТ /обн. ДВ, бр.82, 26.10.2012 г./ се поставят нови съществени изисквания към устройството на отделните видове територии и значително се ограничават инвестиционните намерения на физически и юридически лица при липса на действащ Общ устройствен план на общината;
- Наличието на актуален Общ устройствен план на община Земен е условие и предпоставка за кандидатстване и получаване на финансиране по линия на оперативните програми на европейските структурни фондове;
- Общият устройствен план на общината ще създаде благоприятни условия за инвестиционно проектиране и строителство в община Земен;
- Общият устройствен план на общината ще допринесе за по-ефективното планиране на общинската територия, при прилагането на интегриран подход за постигане на устойчиво развитие в перспектива;
- Правилата и нормативите за прилагане на ОУПО ще допринесат за неговото и на общината по-добро управление.

Съгласно нормативните изисквания, „технологията“ за разработване на ОУП е ясно описана в ЗУТ. Съгласно нормативната уредба Общият устройствен план на общината се изработва въз основа на техническото задание по чл. 125 и 126 от ЗУТ и допълнителна информация от централните и териториални администрации и експлоатационни дружества. След изработването и съгласуването на Устройствената концепция се

преминава към изработване на предварителен проект за ОУП на общината. Следва провеждане на обществено обсъждане преди внасяне на проекта за разглеждане на ОЕСУТ, съгласно чл.127 ал. 1 от ЗУТ. Така изработеният предварителен проект придружен от протокола, воден на общественото обсъждане, се разглежда на сесия на Общински експертен съвет по устройство на територията, на който следва да вземат участие представители на централните и териториални администрации, експлоатационните дружества, представители на обществеността и браншовите организации. След разглеждането на проекта на ОЕСУТ, коригирането и отстраняването на евентуалните забележки след съгласуването с администрациите и експлоатационните дружества, проектът на предварителен ОУПО се внася за разглеждане и приемане на сесия на Общински съвет. Следва изработване на окончателен вариант на ОУП на общината и съпътстващите правила и нормативи за прилагане на ОУПО, който след съгласуване с териториалните и централни администрации, провеждане на обществено обсъждане и разглеждане на Общински експертен съвет по устройство на територията се внася с докладна записка от кмета за окончателно приемане на проекта от Общински съвет. Следва обнародване на решението в държавен вестник и приключване на процедурата.

VII. СИТУАЦИОНЕН АНАЛИЗ

VII. 1. РЕГИОНАЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА

VII. 1. 1. Местоположение на община Земен и връзки със съседни територии

Административен център на община Земен е едноименният град Земен ситуиран в Западна България. Намира се в Пернишка област и е административен център на община Земен. Отстои на 70 км. югозападно от столицата София, на 45 км. от град Перник, на 30 км. от гр. Радомир и на 28 км. северно от Кюстендил. През град Земен преминава ж.п. линията София – Кюстендил. В близост до град Земен са разположени селата Пещера /на север/, Жабляно /на североизток/, Блатешница /на югоизток/, Гърбино и Полска Скакавица /на юг-югоизток/ и Злогош и Добри дол /на запад/. Община Земен е с площ от 253.000 км² като в административните ѝ граници са включени 18 населени места, а именно общинският център град Земен и 17 села /село Беренде, село Блатешница, село Дивля, село Долна Вrabча, село Еловдол, село Габровдол, село Горна Глоговица, село Горна Вrabча, село Жабляно, село Калотинци, село Мурено, село Одраница, село Падине, село Пещера, село Райнци, село Смиров дол, село Враня стена/. Земен е обявен за град през 1974 г. и е териториално-административен център на общината. Самият град Земен е ситуиран във физико-географската област Земенско Краище и е разположен на двата бряга на река Струма, малко преди врязването и в живописния Земенски пролом. Градът се намира в малка котловина, обградена от всички страни с планини – от изток и юг с Риша планина /дял от Конявска планина/, от запад със Земенска планина и от север с планината Рудини.

В природно отношение е съществувало уникално езеро, образувало се при строежа на жп линията, която е пресекла минаващата оттам река Струма, което днес е почти унищожено вследствие експлоатацията на близката каменна кариера. Връзката с населените места в Община Земен се осъществява посредством съществуващата републиканска пътна мрежа, където основната тежест от пътуванията в Общината се осъществява от масовия транспорт /предимно автобуси/ и общинската транспортната схема е съгласувана и съобразена с тази на областта. На територията на общината се поддържат 9 автобусни линии. Осъществява се железопътен превоз от „БДЖ“ ЕАД – пътнически превози, от които 7 бързи и 9 пътнически влака, и товарни превози, изразяващи се в осъществяван превоз на три композиции на ден с общ месечен капацитет около 15 хил.

тона товари, както и 1 композиция на ден, осъществявана от „Вародобив и кариери“ АД с общ месечен капацитет около 12 хил. тона.

VII. 1. 2. Регионален контекст - пространствени, икономически, социални, културни, екологични, комуникационни и други проблеми

Месторазположението на Община Земен в приграничните райони на България – района на Краище, както и самото ѝ географското положение, предопределя до голяма степен развитието на нейната икономика и социално-икономическите връзки, които тя осъществява. От друга страна, по отношение на възможностите за развитие на община Земен не трябва да се пренебрегва относителната близост до гр. София и едновременно с това близостта на общината с държавната ни граница с Република Сърбия. Съществено значение за развитието на икономиката на общината има железопътната гара, разположена в границите на административния център на общината - град Земен, която е била реалната предпоставка за формирането на града като транспортен и стопански възел. Железопътният възел в град Земен е изиграл важна роля в развитието на района, тъй като в град Земен е единствената жп гара в района на Краище, но като имаме предвид, че постоянно намалява значението на железопътния транспорт в национален план, то очаквано е да се наблюдава и тенденция на намаляване на значението на Земен като железопътен възел. Но към момента съществуващата ж.п. линия си остава икономическо преимущество на общината особено като се има предвид, че основната тежест от пътуванията в община Земен се осъществяват посредством масовия транспорт /железопътен и автомобилен/.

Община Земен разполага с общинска пътна мрежа с дължина 33,9 км. Като територията на общината се обслужва от третокласни републикански пътища, където основните направления на съществуващите пътни артерии са насочени към осигуряването на свързаност между населените места в общината, както и населени места и туристически обекти, като например Дивля – Горна Глоговица – Одраница /12.7 км/, Земен – Земенски манастир /2.5 км/, Габровдол – Беренде /2.9 км/, Мурено – Враня стена – Долна Вrabча – Смиров дол /7.6 км/, Габров дол – Мурено – Падине /1.6 км/, Мурено – мах. Воинци /1.8 км/, Дивля – мах. Бежанска /2.9 км/, Земен – мах. Марковци /1.9 км/. Съществуващата пътна инфраструктура е налична до всички населени места, но съществен проблем си остава не доброто състояние или по-скоро лошото състояние на съществуващата пътна настилка, което освен предпоставка за пътно-транспортни произшествия, води до допълнително увеличаване на времето за достъп до населените места. Това от своя страна се отразява

върху обезпечаването на населението със социални и здравни услуги, като например своевременната, бърза и адекватна реакция на служителите от звената за бърза помощ при възникнала аварийна ситуация или инцидент от битов характер. Именно осигуряването на своевременен достъп до медицинска помощ трябва да се възприема като допълнителен социален фактор за подобряване на състоянието на пътищата. Поради тази причина и предвид невъзможността за осигуряване на собствени средства за подобряване на пътната мрежа, както и с цел да се създаде възможност за подобряване на социално-икономическото състояние на общината, трябва да се търсят инвестиции, основно чрез привличането на средства от европейски фондове и програми, които средства да бъдат целенасочено фокусирани върху ключово най-натоварените отсечки, притежаващи социална и икономическа роля за развитието на общината.

Характерът на основните производствени дейности на територията на община Земен не оказва съществено влияние върху качеството и състоянието на атмосферния въздух и съответно територията на общината е относително запазена от остри екологични ситуации. Територията на община Земен попада в обхвата на Регионалната инспекция по околната среда и водите – Перник /РИОСВ - Перник/, включваща административните области Перник и Кюстендил и попадаща в Югозападен район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух /РОУКАВ/. Като съществен проблем при голяма част от населените места е липсата на изградена водопреносна и канализационна система, дори в част от селищата, където има изградена водопроводна система липсва канализация, а в част от селищата съществуващата водопреносна и канализационна система е физически остаряла и амортизирана и/или с недостатъчен капацитет. Съществуващата водопреносна система в преобладаващата си част се състои от етернитови тръби, което довежда след себе си до влошаване на хигиенните качества на водата, както и до големи загуби от водопреносната система, чрез настъпващите чести аварии, което от друга страна може да бъде пречка за развитието на туризма, едновременно с това липсата на съоръжения за отпадъчни води води до неконтролно замърсяване на реките. За решаването на този проблем в селата е необходимо инвестирането на значителни средства в изграждането на канализация и пречиствателни съоръжения.

Икономиката на община Земен е представена предимно от микропредприятия с брой на служителите до 9 души, като общината се причислява към една от по-слабо развитите общини в област Перник и попада в категорията изостанал селски и планински район. В тази връзка перспективите за развитие на общината по-скоро трябва да се обвързват с наличните предпоставки за устойчиво развитие на туризма, предвид притежавания

значителен културен и природен потенциал. Той следва да бъде по-добре експлоатиран и експониран, което да допринесе за подобряване на социално-икономическото състояние на общината. Усилията на общината и местната общност трябва да бъдат насочени към развитие на туристическите дейности, свързани с осъществяването на еко-туризъм, културно-исторически, археоложки и други форми на туризъм.

VII. 1. 3. Място на община Земен в административно-териториалното делене

Община Земен е включена в административно-териториалните граници на област Перник и Югозападен район на планиране. Териториалната структура на община Земен, граничи с тези на общините Радомир, Ковачевци, Кюстендил, Брезник, Трън и Трекляно.

Според закона за административно-териториално устройство на Република България община Земен /площ от 253 942 км²/ е „четвърта“ категория община и в териториалната ѝ структура влизат 18 селищни образувания, от които един град и 17 села. Град Земен е административен, социално-икономически и културен център в общината и с население 2610 души /по данни на НСИ за 2015 г./. Гъстотата на населението в общината е 10.3 души/км².

Агломерационните връзки са слабо изразени, но имат потенциал за евентуална бъдеща проява по отношение на най-близките малки населени места – селата Пещера, Жабляно и Блатешница, разположени в близост до железопътната ос и основните транспортно-комуникационни оси. Общината е представена от град, който е общински център попадащ в 5-то ниво на йерархичната система от градове-центрове /много малки градове и села, центрове с общинско значение за територията на съответната община/.

VII. 2. ИСТОРИКО-ГЕОГРАФСКО РАЗВИТИЕ – ОСОБЕНОСТИ В ПРОСТРАНСТВЕНОТО РАЗВИТИЕ

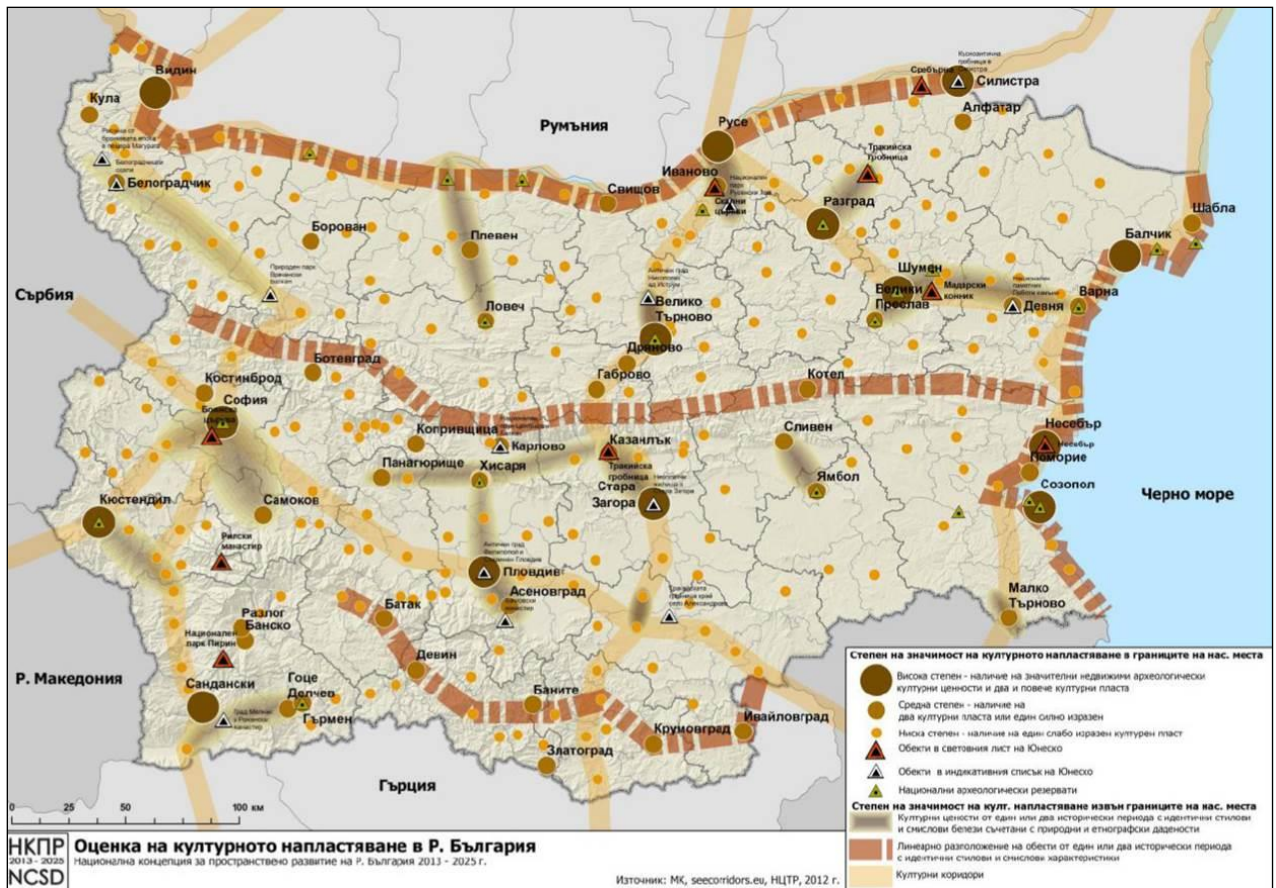
VII. 2. 1. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Географската характеристика и пространственото развитие на селищната структура в Община Земен, разположена в планинската и полупланинската част на Югозападна България, както и по долините на р. Струма, р. Треклянска, р. Дивлянска, р. Блатешница р. Явор, са предпоставката за заселване на различни цивилизации по територията ѝ още от Древността. В тази връзка, културното наследство в района е резултат от дългогодишното напластяване на отминали цивилизации и епохи, които носят специфична памет и идентичност на мястото.

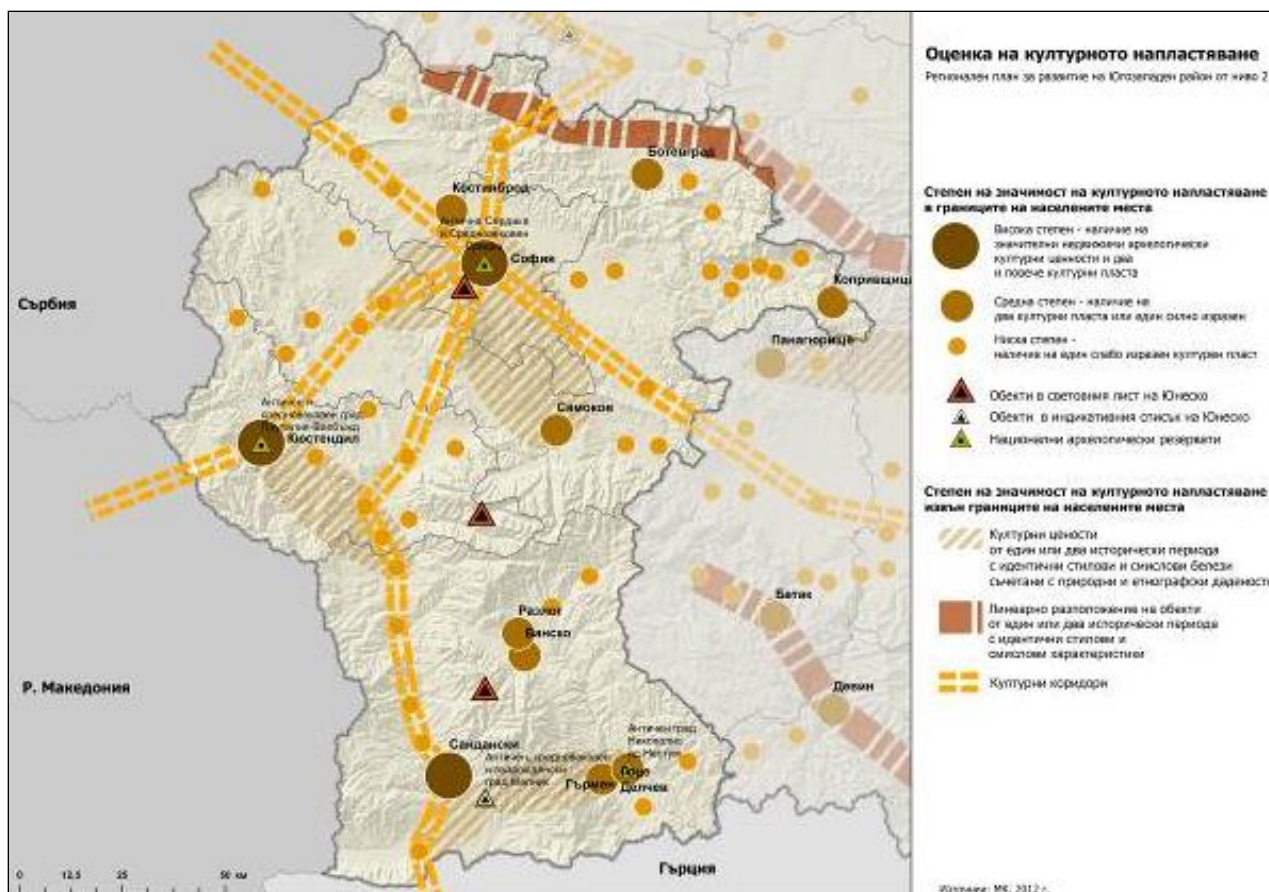
В основата на формирането на пространствената структура в общината стоят културните коридори и културното напластяване, които изразяват устойчивостта във времето на културните и селищните взаимовръзки и трайно обособени направления.

В Националната концепция за пространствено развитие на Република България е направена оценка на културното напластяване. Община Земен попада в *„Западното културно пространство“* според разпределението на територията на страната с концентрация на културни ценности.

Фигура 2. Национални културни коридори; /Източник: Национална концепция за пространствено развитие/.

Фигура 3. Оценка на културното напастяване в ЮЗР /Източник: Регионален план за развитие на Югозападен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г./.

В близост до общината е проследено **западното културно пространство по оста Видин – София – Сандански**, представено от културни ценности от един или два исторически периода с идентични стилови и смислови белези, съчетани с природни и етнографски дадености.

Западно културно пространство включва обобщено темите: „Античност“, „Българско Средновековие 9-14 в.“, „Късно Българско Средновековие 17-19 в.“, „Византия“, „Европа и Османската империя 14-19 в.“, „Традиционна архитектура, традиции и обичаи“, „Необарок“, „Неокласицизъм“, „Сецесион“, „Романтизъм“, „20 в. Интернационализъм и модернизъм“, „20 в. Тоталитарна архитектура, изкуство, символи“, „Християнско изкуство“, „Природни и култови феномени“.

Културните направления и идентичността на общината изразяват устойчивостта във времето на селищните взаимовръзки и трайно обособените урбанистични оси. Културните направления свързват важни елементи на културното наследство и

традициите, които отразяват събития или периоди от българската и европейската историята. Те показват процесите на динамиката в пространственото развитие на селищната мрежа.

VII. 2. 2. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

VII. 2. 2. 1. Физико-географско райониране и ландшафтни характеристики

Според физико-географското райониране на страната община Земен попада в планинската и полупланинска област в Югозападна България, наречена Краищенска област. Ландшафтът се характеризира с основите черти на Краището, а именно сложна мозайка от планини, котловини и дълбоко всечени долини. Заради разчленения релеф, надморската височина в общината варира в граници от 590 до 1440 м. В пределите на общината се простират части от две планински редици – Руйско-Верилската планинска редица и Милевско-Конявска планинска редица.

VII. 2. 2. 2. Ландшафт

Ландшафтното разнообразие на територията на община Земен се обуславя от разнообразния релеф и осигурява ресурсния потенциал на територията, дава възможности за добра жизнена среда и прави територията привлекателна за туризъм.

Елементите, които характеризират територията, са разнообразния горски и земеделски фонд, водните площи /реки, язовири/ и територията около тях, урбанизираната територия.

Селищният тип ландшафт е с добри възможности за естествено развитие. Представен е от 18 населени места. Характерното застрояване на селищната структура, състояща се от ниска постройка, дворно място и богато улично озеленяване, са предпоставка и благоприятстват оформянето на ландшафта.

На територията се срещат няколко типа горски ландшафт - такъв с висока и такъв със средна възможност за естествено развитие. С висока възможност е територията, представена от защитени зони – по Директивата на местообитанията. Те имат функция на разкрояващ и обогатяващ елемент в ландшафта. От горски тип със средни възможности за развитие са специалните и стопанските гори. Те също са с благоприятно влияние върху микроклимата и опазват съседните селскостопански площи.

От важно значение за горския ландшафт е запазването на растителността в структурата на урбанизираната селищна среда. Чрез дървесно-храстовите масиви на крайселищната зона се осъществява преходът между селищата и откритата природна среда.

Растителната покривка е еднородна – предимно тревиста. В плодородните и ниски части на земите в общината тя е заменена от предимно едногодишни селскостопански култури, а в по-високите земи са превърнати в естествени ливади и пасища.

Във високите части /горски фонд и пасища/ най-разпространени са храстите глог, шипка, дрян, къпина, трънка и др. Основни дървесни видове са дъб, бук, бял и черен бор, габър, клен, акация, липа и пр. Преобладават горите с издънков произход, разстроена структура и нискокачествена продуктивност. Около 20-22% от горския фонд се залесява, но горите се използват основно за дърводобив за огрев и целулоза.

Съгласно Европейската конвенция за ландшафта, понятието има следната дефиниция: “Ландшафт” означава територия, специфичният облик и елементите на която са възникнали като резултат на действия и взаимодействия между природни и /или човешки фактори. Най-общо казано ландшафтите представляват относително еднородни по произход териториални съчетания /комплекси/ от взаимно свързани компоненти на природната среда /скали, релеф, климат, води, почви, растителност и животински свят/. Под влияние на човешката дейност природните ландшафти са подложени на различни въздействия, поради което в тях присъстват и редица антропогенни елементи. Развитието в земеделието, горското стопанство, индустрията, добива на минерали, регионалното и градско планиране, транспорта, инфраструктурата, туризма и отдиха, както и най-общо промените в регионалната икономика, в много случаи ускоряват трансформацията на ландшафта. Именно в тази връзка е важно да се отбележи, че резултатите от ландшафтните проучвания следва да се използват при разработването на териториално-устройствени и градоустройствени планове и проекти и при вземането на оперативни управленски решения в областта на опазването, възстановяването и рационалното използване на природните ресурси и околната среда.

Основните фактори за формирането на ландшафтната структура на територията на община Земен се обособяват в две главни групи - природни и антропогенни. От природните фактори най-голямо значение имат скалната основа, релефът и хидроклиматичните особености на района. Важна е ролята и на водите, почвите и биогенните компоненти на природната среда, които са индикатор на въздействието на останалите фактори. В групата на природните фактори се включва и сложното палеогеографско развитие осъществявало се в района.

Втората група фактори включва преките и косвените въздействия от човешката дейност и различните форми на природоползване, които оказват влияние не само върху разнообразието на ландшафтите, но и върху тяхното съвременно екологично състояние.

Тези въздействия често имат негативен ефект, тъй като изменят естествения ход на природните процеси в ландшафтите. Това води до нарушаване на равновесието в екосистемите и на тяхното нормално функциониране.

VII. 2. 2. 3. Релеф

Релефът на общината е разнообразен, обусловен от различните морфоструктури, включени в пределите ѝ – ниски планини, хълмисти области и котловини. Преобладават хълмистите и планинските територии, което представлява пречка при развитието на техническа инфраструктура в някои части на общината.

В северните и северозападните части от общината са разположени планини от Руйско-Верилската планинска редица. В най-северните части, в района на селата Одраница, Горна Глоговица, Дивля, Мурено, Падине се простира Ерулската планина. Тя е изградена основно от шисти, гранити, варовици и флиш. В района на с. Раянци, между дълбоката долина на Треклянската река на юг и Пенкьовската /Явор/ река на север, в общината влизат най-южните части на Пенкьовска планина. Това са и най-високите ѝ части като най-високата точка е Конски връх – 1187 м. Третата планина от Руйско-Верилската планинска редица, която влиза в пределите на общината е Черна гора. Нейните северозападни части се простират в землищата на селата Габровдол и Беренде. Сред планините Ерулска и Пенкьовска, по десния и левия бряг на река Пенкьовска се е образувала малка котловина – Дивлянска, в която са разположени три села: Дивля, Долна Врабча и Смиров дол.

Друга планинска редица, която е представена на територията на общината, е Милевско-Конявската. Тя е представена от части на Рудина планина, която се разполага северно от р. Струма, западно от р. Светля и източно от р. Треклянска. Най-високата точка на планината попада извън границите на общината, но в нейните предели планината достига 1164 м. в близост до с. Смиров дол. Северно от Земенския пролом и оградена на север от р. Треклянска е разположена Земенската планина. Нейната най-висока точка е връх Тичак 1295 м., който се намира в близост до с. Раянци, на границата с община Трекляно. Южно от Земенския пролом са разположени северните части на Конявската планина, които са известни като Риша планина. Връх Риш /1442 м./ се издига близо до с. Блатешница и е най-високият в тази планина, а и в цялата община Земен. Именно между Земенската и Конявската планина, по протежението на р. Струма, е разположена Земенската котловина. В нея е и разположен едноименният общински център. Югоизточно от него по р. Струма, на границата с община Кюстендил се намира най-ниската точка в общината – 590 м.

Една от забележителните форми на релефа, попадаща в пределите на общината е Земенския пролом на р. Струма. Образуван е чрез всичане на реката в Земенска и Риша планина, които са предимно изградени от мезозойски пясъчници, варовици и доломити. Характеристиките на тези видове скали в комбинация с течащата вода са позволили образуването на карстови процеси, които са довели до образуването на причудливи релефни форми като пещери, извори, скални пирамиди, водопади.

VII. 2. 2. 4. Климат

Според климатичното райониране на България /по Велев, 1990, 2002/, община Земен е разположена на границата между две климатични области – Умереноконтинентална и Преходна област. Северните части на общината попадат в умереноконтиненталната област, за която характерни студената зима и топлото лято, както и големи температурни амплитуди. Тази климатична област се отличава с ясно изразен пролетно-летен максимум и зимен минимум на валежите. Често срещани климатични явления през студената част на годината, обусловени от характеристиките на релефа, са температурните инверсии в котловините. Преходната област обхваща южната част от общината – планините Земен и Конявска. Тази климатична област се характеризира с топло лято и по-мека зима като годишната температурна амплитуда е по-малка. Относно валежите се наблюдават два максимума и два минимума по време на годината. Средните януарски температури са от $-1,5^{\circ}$ до $+1,5^{\circ}$ C, като във височините намаляват, а средноюлските температури са високи – около $22-24^{\circ}$ C. Годишната температурна амплитуда е $22-25^{\circ}$ C. Количеството на валежите в равнинно-хълмистите райони е около 500–600 мм., като то се увеличава с нарастване на надморската височина. В териториите на южното Краище снежната покривка се задържа средно около 40 дни. Дните с мъгли на територията на общината варират между 25 и 35. Поради преходното положение на общината, климатичните елементи от двете климатични области се преливат постепенно, без рязка граница. Преобладаващите ветрове са югозападни и северни, като вторите често се наричат „горняк”. В най-високите части на общината се появяват планински черти на климата.

VII. 2. 2. 5. Полезни изкопаеми

В резултат на геоложкото развитие на територията на община Земен са се образували терегенно-карбонатни, карбонатни и теригенни седменти. От период на кватернера се срещат алувиално – пролувиално – делувиални наслаги. Тези особености на геоложкия състав на този район обуславят широкото разпространение на нерудни полезни изкопаеми на територията на общината - варовици, глина, хума, бигор и др. Добиват се големи количества строителни материали – варовици, за производството на вар и цимент. Концесия на площ 186 025 кв. м се стопанисва от „Кариери и вародобив“ - АД, Земен. По поречието на реките Струма и Треклянска, при селата Елов дол и Жабляно са установени големи количества на огнеупорни и керамични глини. Предоставена е концесия за добива на глини в района находище „Елов дол – запад“ на „Глинохум“ – ООД и на „Жабляно“ ЕАД при с. Жабляно. При с. Елов дол са разкрити находища на барит, които не се разработват.

Съгласно регистъра на обектите – изключително държавна собственост на територията на община Земен се намират три находища, за които са съставени актове за изключителна държавна собственост, утвърдени от министъра на регионалното развитие и благоустройството:

- **Находище „Земен“ – участък „Турско Усое“,** площ 145 716 кв.м., **варовици, годни за производство на камък за вар, пътни настилки и бетон.** Разположен на около 3 км от град Земен. Заема североизточния склон на едноименното възвишение
- **Находище „Жабляно – Южен Участък“,** глина, 850 дка. Разположен на територията на община Жабляно.
- **Находище „Елов дол“,** огнеупорни и керамични глини, 29 217 кв.м. Разположен на около 1 км. Югоизточно от с. Елов дол

VII. 2. 2. 6. Хидрографска мрежа

Комплексът от климат, релеф, геоложки строеж, скален състав, почвена и растителна покривка на територията на общината определят наличието и разпространението на водните ресурси. Като цяло общината може да се определи като добре обезпечена от хидроложка гледка точка. Главната водна артерия, преминаваща през нейната територия, е р. Струма, но тя е разположена в най-южните части на общината, а по-голямата част от територията се отводнява от нейните притоци: р. Треклянска, р. Пенкъовската /Явор/, р. Светля, р. Блатешничка. Обусловено от сложния релеф на общината, тя е цялостно покрита от гъста хидрографска мрежа, съставена от по-големи и по-малки реки и потоци.

Река Струма е най-голяма река, преминаваща през община Земен. Тя протича в най-южните части на общината през с. Жабляно и гр. Земен, в протежение на около 10 км. с посока изток-запад. Малко след града реката навлиза в живописния Земенски пролом, като от неговата обща дължина тук попадат около 2 км. Река Струма е най-пълноводна през март, а най-маловодна през август. Водите ѝ преминават през землището на град Земен и се използват за напояване, а пясъчните наноси и инертни материали – в строителството, което обуславя нейната значителна роля социално-икономическите дейности на територията на общината.

При гр. Земен в р. Струма, като десен приток, се влива другата основна водна артерия на общината – р. Треклянска. През общината преминава долното ѝ течение в протежение на около 20 км. Тя извира от съседната община Трън и навлиза на територията на община Земен от запад при с. Раянци, където разделя Пенкъовска от Земенска планина. При с. Калотинци в р. Треклянска се влива най-вододайният ѝ ляв приток – р. Явор, и сменя посоката си на юг до вливането в р. Струма след около 6 км.

Всички реки в пределите на община Земен попадат в Егейската отточна област /Беломорска област/. Реките се отличават с дъждовно-снежен режим, а в по-ниските части с дъждовен. Максимумът на оттока е пролетен, а минимума – лятно-есенен. На местата, където се срещат карбонатни скали, се наблюдава и карстово подхранване на водните течения.

Комбинацията от подземни води и карстови скали обуславя наличието на карстови извори в района на гр. Земен.

Продължителното тектонско развитие на територията е довело до сложен геоложки строеж на територията на общината. Характерно за района на Краището като цяло е наличието на редица антиклинални и синклинални гънки. Територията се характеризира с разнообразни по възраст скали – допалеозойски метаморфни скали, мезозойски варовици, както и терциерни и кватернери утаечни скали. Земенската и Риша планина, на територията на общината, се отличават със своя строеж с преобладаващ състав на мергелите, варовици и пясъчници. Наличието на тази седиментационна покривка обуславя всичането на реките в скалните образувания, което заедно с издигането на планинските прагове е причина за образуването на Земенския пролом. В Земенската и Риша планина се наблюдава и наличието на карст, причина за специфични форми на релефа и особени хидрогеоложки характеристики на района. Наблюдават се многобройни карстови извори и феномени – едни от най-водоносните територии в Краището. Малката река Брестница /десен приток на Струма/, която се характеризира с карстово суходолие, разделя Земенската планина на две части: северен и южен, като северният дял има по-ясно изразени върхове от южния.

Хидрогеоложките особености на района се характеризират с навлачен, сложно гънково-блоков, силно разломен геоложки строеж. Мозайката от тектонски структури, фанерозойските литостратиграфски свити, редиците среднопланински хребети, долини и котловини обуславят разнообразието на хидрогеоложките структури, предимно с порови и карстови води. Хидрогеоложките характеристики в общината се определят най-вече от сложния комплекс на геоложкия строеж и преминаващата основна водна артерия – река Струма. Както бе посочено, тук се наблюдават множество разнородни скални формации, образувани през различни геоложки периоди. Значителни площи от територията на Струмското поречие заемат най-старите скали - докамбрийските метаморфни задруги и свити. Представени са от пъстра и/или монотонна гама различни видове гнайси, шисти, амфиболити и мрамори. В горните част от течението на реката са установени мезозойски вулканогенни и седиментогенни образувания на Западносредноготските структури, както и многобройни палеозойски и докамбрийски ивици, които са характерни за мозаечния гънково-блоков и навлачен строеж на района на Краището, където е разположена и общината. Средно-горнотриаските напукани, разломени и окарстени варовици, доломитни варовици и доломити, частично и юрски карбонатни формации са разположени на големи територии в Краището и обуславят формирането на Земенската и Конявската карстови

водоносни системи, както и множество по-малки карстови райони и фрагменти със значителни количества студени и субтермални карстови води.

По поречието на р. Струма могат да разграничат геотектонски области, които определят хидрогеоложките структури и типовете подземни води. Една от тези области е Краището. Тук са сформирани няколко хидрогеоложки структури – Радомирска котловина с хидрогеоложка структура Голо бърдо; Кюстендилска котловина, хидрогеоложка структура Земенска планина; Конявска планина и райони с карстови води.

Земенската и Конявската планина се отличават като хидрогеоложки системи с карстови води. На някои места се наблюдават пукнатинните води в палеозойските и неозойски силикатни формации, но те са неравномерно разпространени. Наличието на разломени, напукани и окарстени карбонатни скали е причина за подхранване на студени и субтермални карстови извори.

В близост до гр. Земен, в алувиалните наслаги по долината на Струма надземно подземно се намират големи, но недостатъчно проучени и използвани карстови извори, като Хайдушки извор и Агапня. Водите им се характеризират с умерена твърдост и неутрална реакция. Нужно е допълнително проучване, тъй като има потенциал ресурсите от карстови води в района да са със значителни количества.

VII. 2. 2. 8. Почви

Сложните връзки между скалната основа, хидроклиматичните характеристики на областта, биоразнообразието и антропогенната дейност са довели до наличието на различни видове почви. По отношение на почвеното-географско райониране на България /по Нинов, 1997 и 2002 г./, територията на общината попада в Софийско-Крайсненска област, която е част от Балканско-Средиземноморска почвена подобласт. В границите на тази подобласт са разпространени предимно чернозем-смолници, които са 28% от обработваемата земя и канелени-горски почви – 46% от цялата територия на общинските почви. Канелените горски почви заемат хълмистите и нископланинските територии с надморска височина до 800м. Разположени са върху млади в геоложко отношение седименти и са образувани при преходни и континентално-средиземноморски климатични условия и широколистна, предимно дъбова растителност. Смолниците са почви, образувани в негативни форми на релефа – котловинни полета и поречията. Развитието им е свързано със съществуването на буйна ливадна и ливадноблатна растителност, а след

дренирането на водите влияние е оказала и широколистната – предимно дъбова растителност. От азоналните почвени типове, на територията на общината, край реките, са разпространени алувиално-ливадните почви. Те са се образували по речните тераси на средните и долните течения на реките, върху алувиалните наноси. Това са плодородни почви, подходящи за отглеждането на разнообразни култури.

Почвеният състав в общината дава възможност за развитие и отглеждане на пшеница, ръж, овес, картофи.

VII. 2. 2. 9. Гори

Горите на територията на общината са много ценен ресурс, като те имат климатично, хидроложко и противоерозионно значение. Освен, че влияят пряко върху условията на околната среда, те имат важно значение и за развитието на различни стопански отрасли, които определят и допринасят за икономическото развитие на общината. Релефът на община Земен с неговия предимно хълмист и планински характер силно благоприятства разпространението на различни широколистни и иглолистни видове.

Територията на общината попада в Европейска широколистна горска област според ботанико-географското райониране на България /по Бондев, 1997/. Тази област покрива по-голямата част от страната, в т.ч. и планинските територии и включва растителност на умерената зона. Най-характерни представители на областта са широколистни листопадни гори от европейски и евроазиатски тип като преобладават дъбовите, буковите и габървите гори.

По-конкретно, на територията на община Земен преобладаващи дървесни видове от естествената растителност са цер, зимен дъб и благун. Освен тях, чрез намесата на човека, тук са разпространени и създадени култури, представени от белия и черния бор. Преобладават горите с издънков произход, разстроена структура и нискокачествена продуктивност.

Като цяло силно преобладават широколистните видове над иглолистните – повече от 70%. Цялата територия на общината попада към водосбора на река Струма и залесеността е от голямо значение за регулирането на оттока на реката. Горите имат значение за социално-икономическите процеси в общината, но основно се използват за дърводобив за огрев и целулоза.

Биоразнообразието е един от компонентите на природната среда, който е неразривно свързан и преплетен с останалите. На територията на община Земен, флората и фауната е представена добре, въпреки че по-голямата част от площите са засегнати от антропогенното влияние и представляват земеделски земи.

Растителността, която преобладава на територията на общината е предимно тревиста. По хълмистите и планински територии се срещат разнообразни широколистни и иглолистни дървесни видове, като най-разпространени са бук, дъб, габър, ясен, явор, бял и черен бор. В горските територии са разпространени и храстови съобщества, от които най-добре представени са глог, шипка, дрян, къпина, трънка и др. В по-ниските и равни части от териториалния обхват на общината естествената растителност е заменена с едногодишни селскостопански култури, а в по-високите земи са превърнати в естествени ливади и пасища, които също имат значение за селското стопанство. Риша планина, на юг от р. Струма, се отличава с по-висока степен на залесеност, докато в Земенската планина преобладават скалисти територии.

Фауната на територията на общината е съставена от представители на Рило–Родопския зоогеографският райони /по Георгиев, 1980/. В този район се наблюдава преобладаване на евросибирските и европейските видове над средиземноморските. Наблюдава се навлизане на средиземноморски видове по долината на Струма. В Риша планина преобладават гризачи от северен тип. Представителите на бозайниците, които са под защита от мрежата Натура 2000 са Широкоух прилеп, Европейски вълк, Видра, Рис, Дългокрил прилеп, Дългоух нощник, Остроух нощник, Дългопръст нощник, Трицветен нощник, Голям нощник, Средиземноморски подковонос, Южен подковонос, Голям подковонос, Малък подковонос, Кафява мечка, Пъстър пор. В общината има представители и на влечугите и земноводните като различни видове гущери, костенурки, някои от които са защитени видове. Във водите на река Струма и другите реки, преминаващи в общината, се среща голямо разнообразие от риба, което заедно с множеството живописни проломи е предпоставка за развитие на риболова и туризма.

VII. 2. 2. 11. Защитени територии, съгласно Закона за защитените територии /ЗЗТ/ и Защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000, съгласно Закона за биологичното разнообразие

За опазване на биоразнообразието на територията на страната е създадена мрежа от защитени зони и територии, съгласно Закона за защитените територии и Закона за биологичното разнообразие. На територията на община Земен няма обявени защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии. Съгласно Закона за биологичното разнообразие, като част от мрежата Натура 2000, в границите на общината влизат две защитени зони:

▪ **Защитена зона „Земен“ – по Директивата за местообитанията:**

Площ: 17758.04 хектара

Местоположение:

1. Област: Кюстендил, Община: Кюстендил, Населено място: с. Буново, с. Гърбино, с. Дворище, с. Коняво, с. Копиловци, с. Полетинци, с. Полска Скакавица, с. Раждавица, с. Шипочано, с. Шишковци

2. Област: Кюстендил, Община: Трекляно, Населено място: с. Бъзовица, с. Габрешевци, с. Добри дол, с. Долно Кобиле, с. Злогош, с. Косово, с. Средорек, с. Сушица, с. Трекляно, с. Чешлянци

3. **Област: Перник, Община: Земен, Населено място: гр. Земен, с. Блатешница, с. Враня стена, с. Дивля, с. Жабляно, с. Калотинци, с. Пещера, с. Райнци**

4. Област: Перник, Община: Ковачевци, Населено място: с. Егълница, с. Калище, с. Лобош

5. Област: Перник, Община: Радомир, Населено място: с. Байкалско, с. Дебели лаг

6. Област: Перник, Община: Трън, Населено място: с. Докьовци, с. Пенкьовци

Цели за опазването:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;

- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;

- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации

на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

▪ **Защитена зона „Ноевци“ - по Директивата за птиците:**

Площ: 8474.89 хектара

Местоположение:

1. Област: Перник, Община: Брезник, Населено място: с. Бегуновци, с. Брезнишки извор, с. Гигинци, с. Кошарево, с. Кривонос, с. Непразненци, с. Ноевци, с. Ребро, с. Садовик, с. Слаковци, с. Станьовци

2. **Област: Перник, Община: Земен, Населено място: с. Беренде**

3. Област: Перник, Община: Ковачевци, Населено място: с. Слатино

4. Област: Перник, Община: Перник, Населено място: с. Лесковец, с. Планиница, с. Селищен дол, с. Ярджиловци

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние - Ливаден дърдавец /Сгех сгех/, Червеногърба сврачка /Lanius collurio/;

2. Възстановяване на местообитания на видовете птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

С цел опазване на ценни вековни дървета е създаден регистър, съгласно Закона за биологичното разнообразие, в който се описват техни основни характеристики.

На територията на община Земен се срещат 21 вида вековни дървета, представени в таблицата по-долу:

№	Дървесен вид	Вид на документа	Дата	Населено място	Община	Възраст, години	Височина, м	Обиколка, м	Диаметър, м
1	Дъб /зимен/, "Дядо Тоневия дъб"	Заповед	14.5.1959	с. Долна Врабча, м. "Край селото"	Земен	600	7	3	-
2	Ясен	-	-	гр. Земен, м. "Гробищата"	Земен	-	20	3,45	-
3	Явор	Заповед	4.4.1961	гр. Земен, м. "Кръста"	Земен	200	30	3,20	-
4	Шестил	Заповед	4.4.1961	гр. Земен, м. "Кръста"	Земен	-	30	2,50	-
5	Орех	-	-	гр. Земен, разсадника	Земен	-	20	3,70	-
6	Клен	Заповед	23.5.1984	гр. Земен, двора на Земенския ман-р	Земен	200	20	-	1,4
7	Клен	Заповед	23.5.1984	гр. Земен, двора на Земенския ман-р	Земен	200	20	-	1,4
8	Явор	Заповед	23.5.1984	гр. Земен, двора на Земенския ман-р	Земен	200	25	-	1,2
9	Явор	Заповед	23.5.1984	гр. Земен, двора на Земенския ман-р	Земен	200	25	-	1,2
10	Явор	Заповед	23.5.1984	гр. Земен, двора на Земенския ман-р	Земен	200	25	-	1,2
11	Явор	Заповед	23.5.1984	гр. Земен, двора на Земенския ман-р	Земен	200	25	-	1,2
12	Явор	Заповед	23.5.1984	гр. Земен, двора на Земенския ман-р	Земен	200	25	-	1,2
13	Дъб /летен/	Заповед	22.11.1985	с. Жабляно, гробището	Земен	100	11	-	0,5
14	Дъб /зимен/	Заповед	22.11.1985	с. Жабляно, гробището	Земен	100	9	-	0,6
15	Дъб /зимен/	Заповед	22.11.1985	с. Жабляно, гробището	Земен	100	9	-	0,6
16	Цер	Заповед	22.11.1985	с. Жабляно, гробището	Земен	100	10	-	0,5
17	Цер	Заповед	22.11.1985	с. Жабляно, гробището	Земен	100	10	-	0,5
18	Цер	Заповед	22.11.1985	с. Жабляно, гробището	Земен	100	10	-	0,5
19	Цер	Заповед	22.11.1985	с. Жабляно, гробището	Земен	100	10	-	0,5
20	Цер	Заповед	22.11.1985	с. Жабляно, гробището	Земен	100	10	-	0,5
21	Цер	Заповед	22.11.1985	с. Жабляно, гробището	Земен	100	10	-	0,5

Територията на България е разположена в Алпо-Хималайския земетръсен пояс и спада в земетръсно опасните зони на Земята. Земетресенията са сред най-опасните природни бедствия, които нанасят катастрофални материални щети.

Сеизмичната интензивност в района на община Земен е сравнително висока – 7-ма степен по скалата на Медведев-Шпонхойнер-Карник. Общината се намира в близост до една от най-опасните земетръсни зони в България – Софийската. Често епицентърът на известните силни регистрирани земетресения е разположен между центъра на гр. София и югозападните околности. Едно от значителните исторически земетресения, усетени на територията на общината, е земетресението от 30 септември 1858 г. То е с епицентър на 10 км. югозападно от гр. София. Интензивността на основния трус се оценява на 9 степен по скалата на Медведев-Шпонхойнер-Карник, магнитудът – на 6.6 км., а дълбочината 9 км. От началото на века досега са регистрирани две по-големи земетресения, усетени в района на община Земен. Едното е от 15 ноември 2008 г. с епицентър на 4 км. югозападно от София с магнитуд 4.1, а другото – от 22 май 2012 г. – на 9 км. северозападно от гр. Перник. Пернишкото земетресение се оценява на 7 степен по модифицираната скала на Меркали и е с магнитуд 5,6.

Земетресенията могат да причинят тежки разрушения на изградените съоръжения - пътища, язовири, тунели, мостове, далекопроводи, газопроводи, водопроводи, прекъсване на телефонни и други далекосъобщителни линии. Сеизмичните характеристики на територията са важни за устройственото планиране, особено когато се предвиждат зони за изграждане на нова инфраструктура и съоръжения.

Свладищните процеси са характерни за наклонените терени на равнинно-хълмистите земи и местата със силно пресечен релеф. Причините за образуването им не са само природни, а и антропогенни. Антропогенният натиск оказва съществено въздействие върху динамиката на съвременните свладищни процеси. Изразява се чрез различни дейности – строителство, водовземане, земеделие, промишленост и други. Свладищата нанасят големи материални щети на селищната и пътната мрежа, както и на стопанската и социалната инфраструктура.

Община Земен попада в Югозападния свладищен район. Проявлението на активизирани свладища на територията на общината се наблюдава и отчита от “Геозащита” ЕООД – Перник. В района на община Земен са регистрирани общо четири свладища, едно от които е на територията на град Земен, едно в с. Калотинци, едно по пътя между с. Раянци и с. Калотинци и едно до с. Враня стена. Свладището в гр. Земен е стабилизирано, а другите три са потенциални. Таблицата по-долу съдържа характеристиките на свладищата на територията на общината:

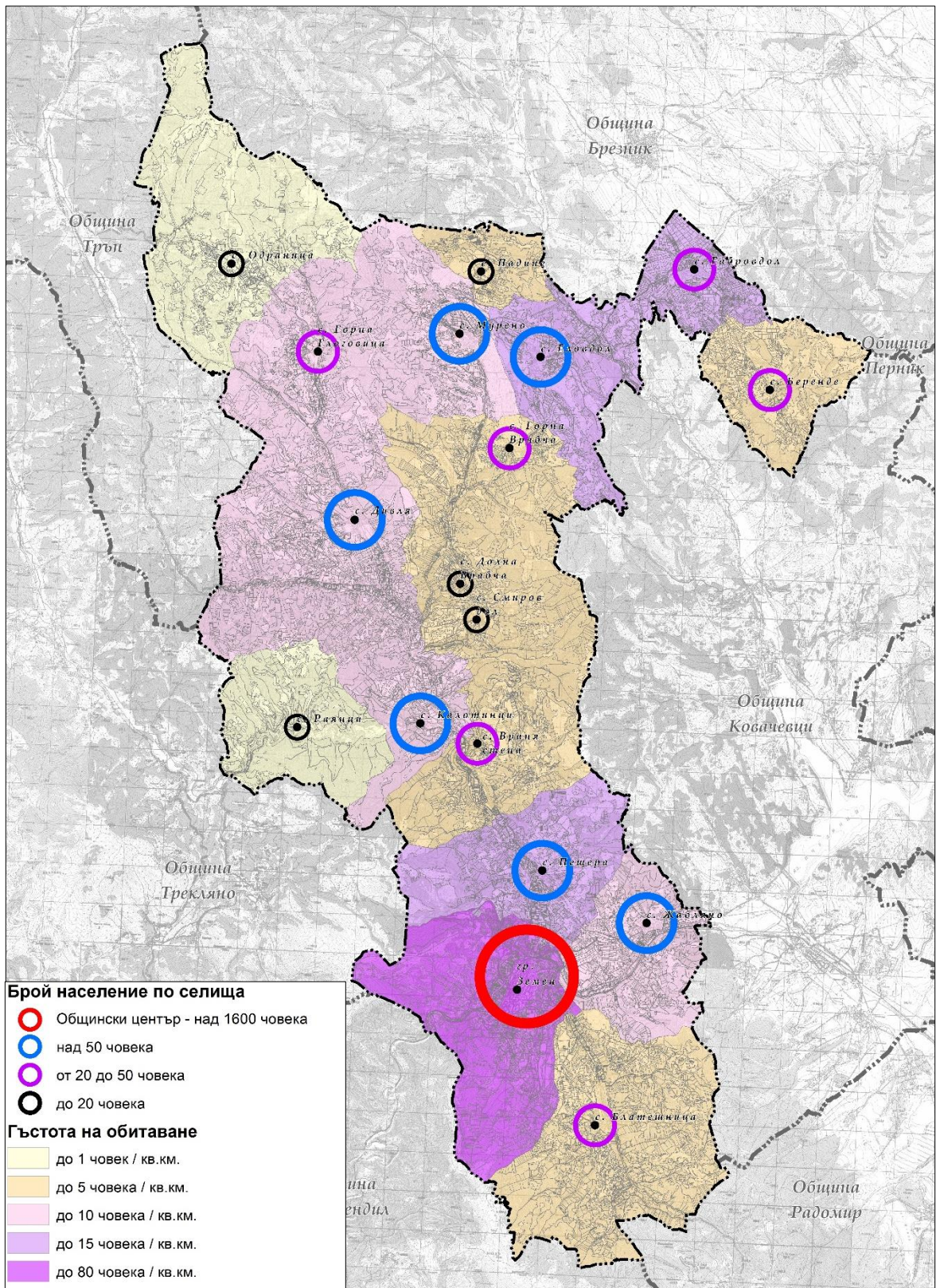
Таблица 1. Характеристики на свлачищата в териториалната структура на община Земен.

Национален идентификатор на свлачището	Координати	Местоположение	Вид	Дата на регистрация	Възраст на свлачището	Тип на терена	Изложение	Разположение	Застрашава	Засегната площ /дка/	Клас на свлачището	Категория на свлачището	Група
PER 19.30778-01	X координата: 22.751766 У координата: 42.481047 Z координата: 620.00000	гр. Земен, ул. "Владимир Костадинов", кв. 3	Стабилизирано	18.11.1986	съвременно	планински склон	югозапад	Регулации	УЛ, С	6,00	III	В	IV
PER 19.35482-03	X координата: 22.726655 У координата: 42.534328 Z координата: 635.00000	с. Калотинци, път III-623 Земен - Калотинци - Раянци – Трекляно	Потенциално	16.12. 2010	старо	речен склон	югозапад	Земеделска територия	Път	1,50	III	Б	IV
PER 19.35482-02	X координата: 22.7115944 У координата: 42.5373924 Z координата: 628.00000	с. Калотинци, път III-623 Земен - Калотинци - Раянци - Трекляно /на 400 m от разклона за път III- 605/	Потенциално	16.12. 2010	съвременно	речен склон	юг	Земеделска територия	Път	1,40	III	Б	IV
PER 19.35482-01	X координата: 22.6870733 У координата: 42.5344137 Z координата: 680.00000	с. Калотинци, път III-623 Земен - Калотинци - Раянци - Трекляно при km 54+800	Потенциално	23.01. 2002	съвременно	планински склон	запад	Земеделска територия	Път	3,50	III	Б	IV

VII. 4. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

VII. 4. 1. Брой и гъстота на населението

На фона на общата демографска картина наблюдавана за страна към 31 декември 2015г. населението на България е 7 153 784, което представлява 1.4% от населението на Европейския съюз и за сравнение с 2014 г. е намаляло с 48 414 души. Не можем да очакваме различна ситуация в област Перник и в частност община Земен. Освен това от основните показатели за страната през 2015г. са регистрирани 65 950 живородени деца и в сравнение с предходната година броят им намалява с 1 635 деца. Докато по отношение на умираанията в макроплан картината не се е променила особено, тъй като броят на умрелите през 2015 г. е 110 117 души, а коефициентът на обща смъртност - 15.3%. Спрямо предходната година броят на умрелите се увеличава с 1 165. За периода от 2001г. до 2012г. населението на община Земен е намаляло с 1440 души като през 2001г. населението е било 4075 души през 2012 г. то вече станало 2635 души като тенденцията за намаляване на населението е обхванала всички населени места в общината. Съгласно преброяването от 2011г. община Земен се нарежда на 5 място по големина в област Перник, където към тази дата, средната гъстота на населението е 10,2д./кв.км. Ще представим развитието на демографската ситуация през последните три години от 2013г. до 2015г. включително. Като от данните в следващата таблица можем да видим, че през посочения период имаме повишаване на населението в общината с 28 души, съпоставяйки 2013г. и 2015г., но в сравнение с 2012 г. имаме намаление с 25 души. Освен това става ясно, че се запазва относително постоянно населението в общината през разглеждания период, където преобладаващата част от населението на общината населява общинския център град Земен, който е с население от 1595 души през 2015 г., от които разпределението по пол е с лек превес на мъжете /803д./ спрямо жените /792д./. От таблицата по долу се вижда, че разпределението по пол за общината също е почти изравнено 1311 мъже към 1299 жени.

Фигура 4. Брой и гъстота на населението.

Таблица 2. Население общо и по населени места, съставляващи община Земен и разпределение на населението по пол за периода от 2013-2015г.

	2013			2014			2015		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Община Земен	2582	1275	1307	2659	1323	1336	2610	1311	1299
гр. Земен	1588	786	802	1648	825	823	1595	803	792
с. Беренде	30	15	15	30	14	16	29	13	16
с. Блатешница	85	51	34	89	55	34	84	52	32
с. Враня стена	31	17	14	30	16	14	37	21	16
с. Габровдол	44	22	22	42	20	22	44	22	22
с. Горна Врабча	40	15	25	40	15	25	41	15	26
с. Горна Глоговица	37	18	19	42	21	21	43	22	21
с. Дивля	151	73	78	148	71	77	151	74	77
с. Долна Врабча	17	7	10	16	7	9	15	7	8
с. Еловдол	124	57	67	124	57	67	118	55	63
с. Жабяно	90	49	41	107	57	50	111	61	50
с. Калотинци	63	34	29	72	36	36	73	37	36
с. Мурено	79	35	44	76	35	41	71	33	38
с. Одраница	16	9	7	15	9	6	15	9	6
с. Падине	13	7	6	11	6	5	10	5	5
с. Пещера	146	61	85	142	60	82	137	59	78
с. Раянци	8	6	2	12	9	3	13	10	3
с. Смиров дол	20	13	7	15	10	5	23	13	10

Източник: НСИ

Разпределението на населението в община Земен по местоживееене към 31.12.2015г. ни показва, че в общинския център живеят 1595 души, докато в селата живеят 1015 души. Освен това както е видно и в следващата таблица, община Земен запазва петото си място в област Перник по брой на населението и към 31.12.2015 г. Като единствената по-малка община в областта е община Ковачевци с население от 1760 души.

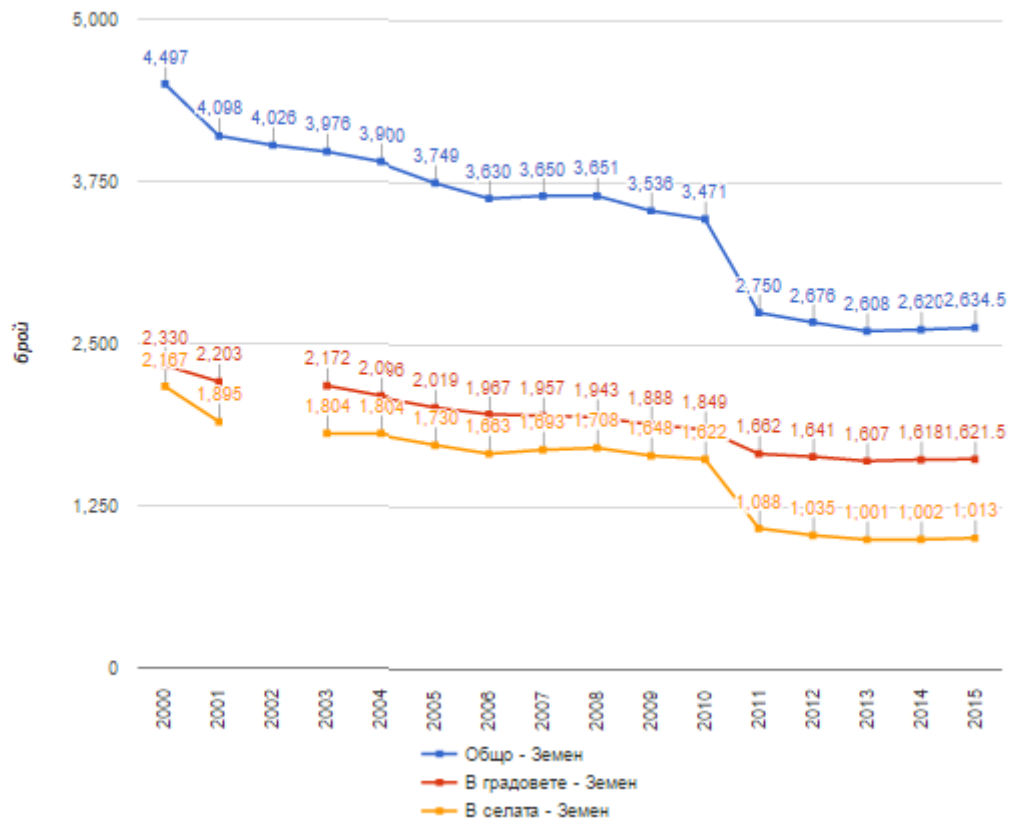
Таблица 3. Население на област Перник и съставните общини по местоживеене и пол към 31.12.2015 г.

Област /община	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Перник	125 456	61 250	64 206	98 365	47 619	50 746	27 091	13 631	13 460
Брезник	6 455	3 149	3 306	3 954	1 914	2 040	2 501	1 235	1 266
Земен	2 610	1 311	1 299	1 595	803	792	1 015	508	507
Ковачевци	1 760	917	843	-	-	-	1 760	917	843
Перник	91 240	44 281	46 959	76 991	37 083	39 908	14 249	7 198	7 051
Радомир	19 322	9 524	9 798	13 475	6 632	6 843	5 847	2 892	2 955
Трън	4 069	2 068	2 001	2 350	1 187	1 163	1 719	881	838

Източник: НСИ, данни публикувани към 15.04.2016 г.

От данните в следващата таблица се вижда трайна тенденция на намаляване на населението в община Земен, като за последните 16 години населението на общината е намаляло с около 40%, т.е. за периода от 2000г. до 2015г. населението на община Земен е намаляло с около 1900 души. Тенденцията на намаляване е по-силно изразена в селата от колкото в общинския център град Земен, като в близко бъдеще трябва да се очаква обезлюдяването на някои села с население до 20 души, например селата Падине, Раянци, Одраница, Смиров дол, Долна Врабча. За част от тях дори в средносрочен период можем да очакваме освен обезлюдяването им и тяхното последващо заличаване. В същото време, ако тенденцията на намаляване на населението в общината продължи, то ще трябва да се очаква и още пет населени места /селата Беренде, Враня стена, Габровдол, Горна Врабча, Горна Глоговица/ с население около 40 души да се обезлюдят напълно в рамките на следващите 20 години.

Графика 1. Изменение на броя на населението в община Земен за последните 16 години.

Източник: НСИ

VII. 4. 2. Полова структура

Половата структура на населението е от голямо значение и се определя от различията и особеностите на мъжете и жените, като част от естественото възпроизводство, тяхното място и роля в семейството, участието им в трудовия процес, техният социален статус и др. Половата структура зависи главно от особеностите в динамиката на раждаемостта и смъртността на населението, като в следващата таблица са представени съотношенията между мъжете и жените общо за страната, за община Перник и община Земен, както и за техните общински центрове. Данните за последната 2015г. показват, че съотношението между мъжете и жените в община Земен е 1311 мъже към 1299 жени. Тяхното разпределение в градовете е 803 мъже и 792 жени, а в селата от общо 1015 д., 508 са мъже и 507 са жени. Въпреки посочения превес на мъжете спрямо жените за 2015г. и община Земен не прави изключение по отношение на трайно изразения дисбаланс между половете през изминалите години, който е характерен за страната и община Перник и едноименния град, където в резултат на по-високата смъртност при мъжете и по-малката им продължителност на живот, тяхното по-слабо представяне е характерно за цялата страна.

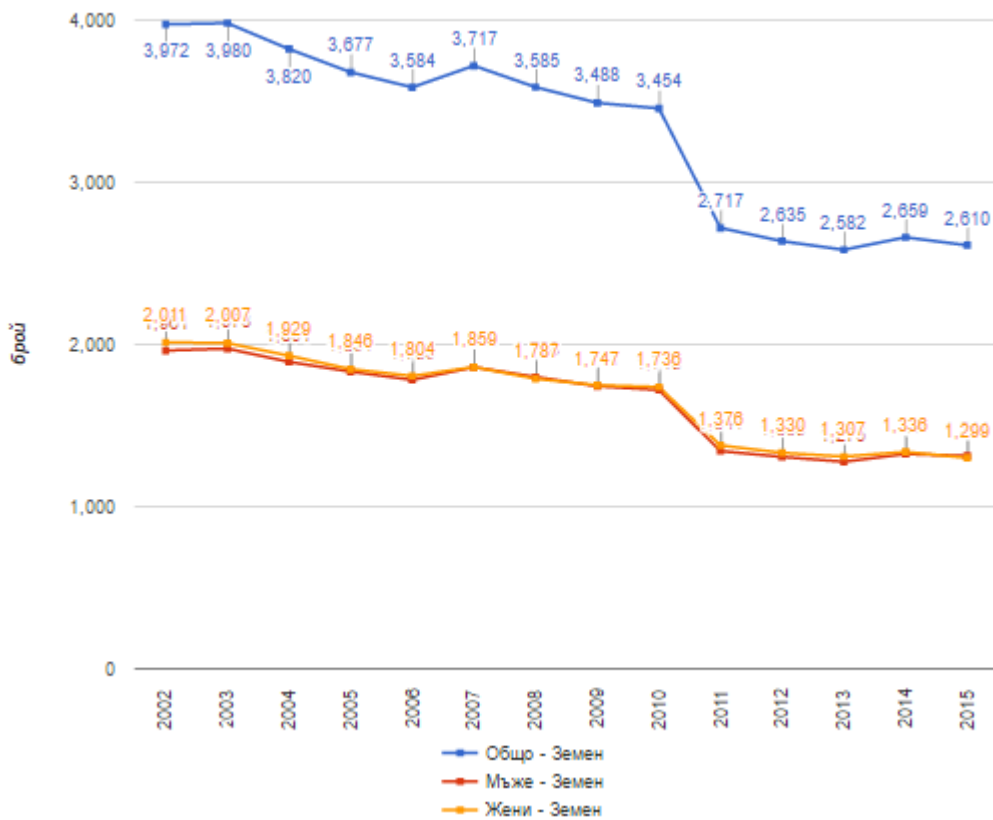
Таблица 4. Полова структура на населението за страната, община Перник и Земен и за общинските центрове.

	2013			2014			2015		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Общо за страната	7245677	3524945	3720732	7202198	3502015	3700183	7153784	3477177	3676607
общ. Перник	93890	45675	48215	92544	44988	47556	91240	44281	46959
гр. Перник	77382	37372	40010	76247	36787	39460	74824	36011	38813
общ. Земен	2582	1275	1307	2659	1323	1336	2610	1311	1299
гр. Земен	1588	786	802	1648	825	823	1595	803	792

Източник: НСИ

Както вече уточнихме населението в община Земен прогресивно намалява, като от представените данни в следващата графика отчетливо се вижда, че разпределението на населението по пол е относително равномерно за представения период от 2002г. до 2015г.

Графика 2. Разпределение на населението по пол в община Земен за периода от 2002 г. до 2015 г.

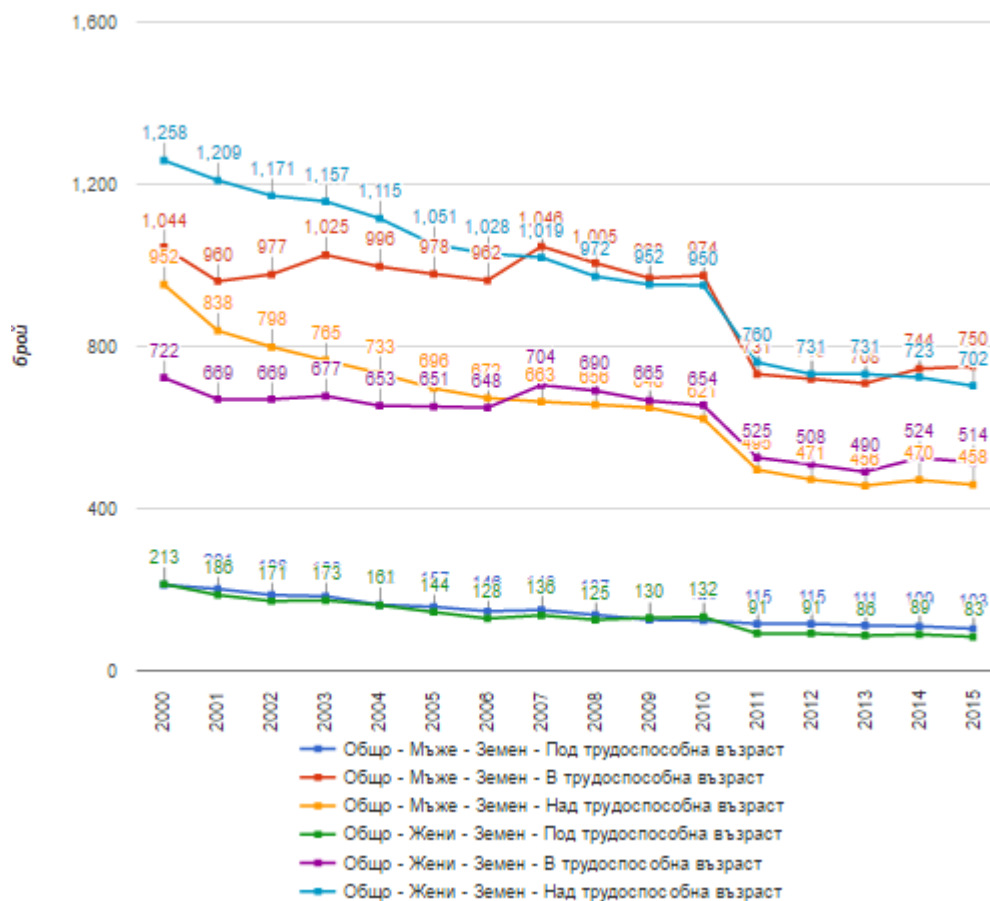
Източник: НСИ

VII. 4. 3. Възрастова структура

От данните в следващата таблица за разпределение на населението под-, в- и над трудоспособна възраст в община Земен и град Земен за периода 2013г. - 2015г., както и от представената графика, отчетливо се вижда изключително високия дял на населението в надтрудоспособна възраст /1160 души/ и нисък дял на населението в подтрудоспособна възраст /186 души/. Община Земен не прави разлика по отношение на посочената тенденция, която е характерна за преобладаващата част от малките общини на територията на страната. От посочените данни се вижда, че общината е със сравнително неблагоприятно отношение между населението под трудоспособна, трудоспособна и над трудоспособна възраст. От данните представени в графиката на разпределението на населението по пол в натрудоспособна възраст се вижда, че мъжете в натрудоспособна възраст са 458 души докато жените са 702 лица, което е характерна тенденция за цялата страна по отношение на разпределението на населението по пол в надтрудоспособна възраст, където жените преобладават и съответно са с по-голяма продължителност на живота в сравнение с мъжете.

По отношение на бъдещото демографско, а същевременно и социално-икономическо значение за общината представлява разпределението на населението в трудоспособна възраст, където за 2015г. в община Земен 750 мъже са в трудоспособна възраст, докато жените в трудоспособна възраст са едва 514 души. Като това разпределение на населението в трудоспособна възраст ще има съществено значение и върху развитието на социално-икономическите дейности в общината, както и ще даде отражение върху открояващите се тенденции в демографското ѝ развитие.

Графика 3. Разпределение на населението под-, в- и над трудоспособна възраст по пол в община Земен за периода от 2000г. до 2015г.

Източник: НСИ

VII. 4. 4. Население в трудоспособна възраст

От данните, посочени в следващата таблица, отчетливо се вижда лошото демографско състояние, което представено чрез влошената възрастова структура на населението, отчетливо показва застрашената възможност за възпроизводство на работната сила. Като имаме предвид ниските нива на раждаемост и броя на населението на възраст 65 и повече години ще продължаваме да наблюдаваме влошаване на възрастовата структура на населението в общината и повишаване на отрицателния естествен прираст на населението. Освен това ще трябва да очакваме влошаване и на стойностите на коефициента на демографско заместване /съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години/, от което ще следват сериозни проблеми с възпроизводството на работната сила. Това ще даде отражение и върху възможностите за развитието на икономическите субекти на територията на общината. Населението в трудоспособна възраст за 2015г. е общо 1264 души, от които 750 са мъже, а 514 са жени, като видно от предходната графика за разпределение на населението под-, в- и над трудоспособна възраст по пол в община Земен за периода от 2000 г. до 2015 г. е, че населението в трудоспособна възраст през последните 16 години е намаляло с около 200 души при жените и с около 300 души при мъжете, посочената тенденция на намаляване на населението е характерна и за населението в надтрудоспособна възраст, както и за населението в подтрудоспособна възраст. Постоянно намаляващият дял на жените в трудоспособна възраст ще предполага тенденцията към намаляване на възпроизводство на населението да продължи и през следващите години.

Таблица 5. Разпределение на населението под-, в- и над трудоспособна възраст в община Земен и град Земен за периода 2013г. - 2015г.

	2013 ³						2014 ⁴						2015 ⁵					
	Общо			В градовете			Общо			В градовете			Общо			В градовете		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Общо община Земен	2582	1275	1307	1588	786	802	2659	1323	1336	1648	825	823	2610	1311	1299	1595	803	792
Под трудоспособна възраст	197	111	86	143	81	62	198	109	89	142	79	63	186	103	83	131	74	57
В трудоспособна възраст	1198	708	490	863	491	372	1268	744	524	910	521	389	1264	750	514	889	515	374
Над трудоспособна възраст	1187	456	731	582	214	368	1193	470	723	596	225	371	1160	458	702	575	214	361

Легенда:

3, 4, 5 Трудоспособна възраст през 2013: жени от 16 до 60 години и 8 месеца и мъже от 16 до 63 години и 8 месеца.,

Източник: НСИ

VII. 4. 5. Етническа структура

Етническата структура на населението дава отражение върху начина на живот и поведението на населението, особено по отношение на връзката между етническата принадлежност и репродуктивната нагласа и поведение на населението. Община Земен се характеризира с един от най-високите дялове на българската етническа общност в област Перник. Община Земен има някои характерни особености по отношение на етническата структура на населението, тъй като се характеризира като една от общините в област Перник с най-висок дял на българската етническа група и няма население, което да не се е самоопределило към дадена етническа група. От преброяването проведено 2011 г. се вижда, че 11 души са посочили принадлежност към турската етническа общност, 41 души към ромската етническа общност, останалата част от населението се самоопределило към българската етническа група.

VII. 4. 6. Образователна структура

В община Земен и по-точно в едноименния град съществуваща една детска градина с общ капацитет 66 деца. По данни на НСИ, представени в следващата таблица, се вижда, че през последните две учебни години едва 1/3 от капацитета на детската градина е запълнен /22 деца/. Предвид влошената възрастова структура на населението в общината, както и ниската раждаемост трябва да се очаква намаляване на броя на децата записани в детската градина през следващите години, както намаляване на броя на продължаващите обучението си в общообразователното училище в гр. Земен. Посочената тенденция очаквано би трябвало да се задълбочи, тъй като за област Перник като цяло наблюдаваме отрицателен механичен прираст на населението, като очаквано движението на населението е от групата на икономически активното население. Като косвено потвърждение на този извод са посочените данни в таблица №6 Разпределение на броя ученици по пол, обучаващи се в общообразователното училище в град Земен, от където ясно се вижда, че за учебната 2015/2016г. имаме с 9 деца по-малко в сравнение с предходната учебна година 2014/2015г. Тази разлика е формирана от намаляването с три деца в групата на обучаващите се от I до

IV клас и шест деца в група на обучаващите се от V до VIII, която вероятно ще се задълбочи и предвид наблюдаваното намаление на броя на живородените деца от 18 деца за 2013г. на 14 деца за 2015г.

Таблица 6. Брой деца записани в детската градина в гр. Земен през периода 2013-2015г.

	2013/2014			2014/2015			2015/2016		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Земен	39	17	22	23	11	12	22	10	12

Източник: НСИ

Таблица 7. Разпределение на броя ученици по пол обучаващи се в общообразователното училище в град Земен

Общи на Земен	Учебна година	Общо			I - IV клас			V - VIII клас			IX - XIII клас		
		Общ о	Мъж е	Жен и	Общ о	Мъж е	Жен и	Общ о	Мъж е	Жен и	Общ о	Мъж е	Жен и
Град Земен	2013/2014	111	68	43	39	25	14	50	26	24	22	17	5
	2014/2015	124	77	47	53	33	20	39	20	19	32	24	8
	2015/2016	115	70	45	50	30	20	33	15	18	32	25	7

Източник: НСИ

Таблица 8. Брой на завършилите общообразователното училище в гр. Земен

Община Земен		Основно образование	Средно образование
Град Земен	2013	12	-
	2014	12	-
	2015	8	5

Източник: НСИ

Таблица 9. Разпределение на населението в община Земен по местоживееене и образование според преброяването 2011г.

Местоживееене	Общо	Висше	Средно	Основно	Начално	Незавършено начално	Никога не посещавали училище	Дете
<i>Община Земен</i>	2679	187	1132	1038	247	51	17	7
В градовете	1614	122	791	546	108	35	6	6
В селата	1065	65	341	492	139	16	11	..

Източник: НСИ

Според преброяването от 2011г. 187души от община Земен или около 7% от населението са завършили висше образование, със завършено средно образование са около 42,2% от населението на общината или 1132 души, докато делът на лицата с основно образование е около 38,7% или 1038 души и около 12% са общо лицата със степен начално образование, незавършено начално както и лица никога не посещавали училище и деца.

VII. 4. 7. Възпроизводствен процес

Характерната за област Перник тенденция, която се наблюдава от 2014 г. е, че на всяко лице на възраст до 14 години включително се падат над две лица на 65 и повече години. Именно посочената неблагоприятна възрастова структура на населението оказва влияние върху неговия естествен прираст, който за 2015 г. е - 12,5‰ и е почти 2 пъти по-неблагоприятен от средните стойности за страната. Прави впечатление, че сравнително по-благоприятен е механичният прираст на населението, което се дължи преди всичко на близостта до столицата, както и на големия брой на местните жители, работещи в нея, като за последните осем години около 50% от напускащите областта се насочват към столицата. Отрицателният естествен прираст е характерен за територията, както на община Земен, така и за областта, като следствие на процеса на демографско остаряване на населението и неговото отражение върху демографските структури. По отношение на община Земен се наблюдава продължаващата тенденция на намаляване на броя на живородените деца, който достига до 14 деца за 2015г., като от посочената таблица се вижда и намаляване на раждаемостта като цяло за областта и за страната през 2015г.

Таблица 10. Живородени общо за страната, за област Перник и община Земен за периода 2013-2015г.

	2013			2014			2015		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета
Общо за страната	66578	34044	32534	67585	34735	32850	65950	34069	31881
Земен	18	8	10	15	9	6	14	6	8
Перник	703	351	352	703	371	332	665	336	329

Източник: НСИ

Чрез процеса на естественото възпроизводство се изразява смяната на поколенията, които количествено се изразяват чрез коефициентите за раждаемост, смъртност, брачност, бракоразводимост и естествен прираст. В следващата таблица отчетливо се вижда повишаващият се отрицателен естествен прираст на населението за последните три години

/- 92д. за 2015г./, което е в следствие от една страна на намаляващата раждаемост достигаща до 14 живородени деца през 2015г., а от друга – на застаряването на населението и увеличаващата се смъртност. За посочения тригодишен период се наблюдава увеличаване на броя на сключените бракове, но същевременно се запазва и относително високия брой на регистрираните разводи в общината, които са около 55% от сключените бракове. Това от друга страна ни показва липсата на изградени устойчиви семейни връзки и на запазване на семейните християнски ценности. Може да се приеме като косвена причина за намаляващата раждаемост през текущия период, както и за следващите няколко години.

Таблица 11. Естествен прираст на населението на община Земен за периода 2013-2015г.

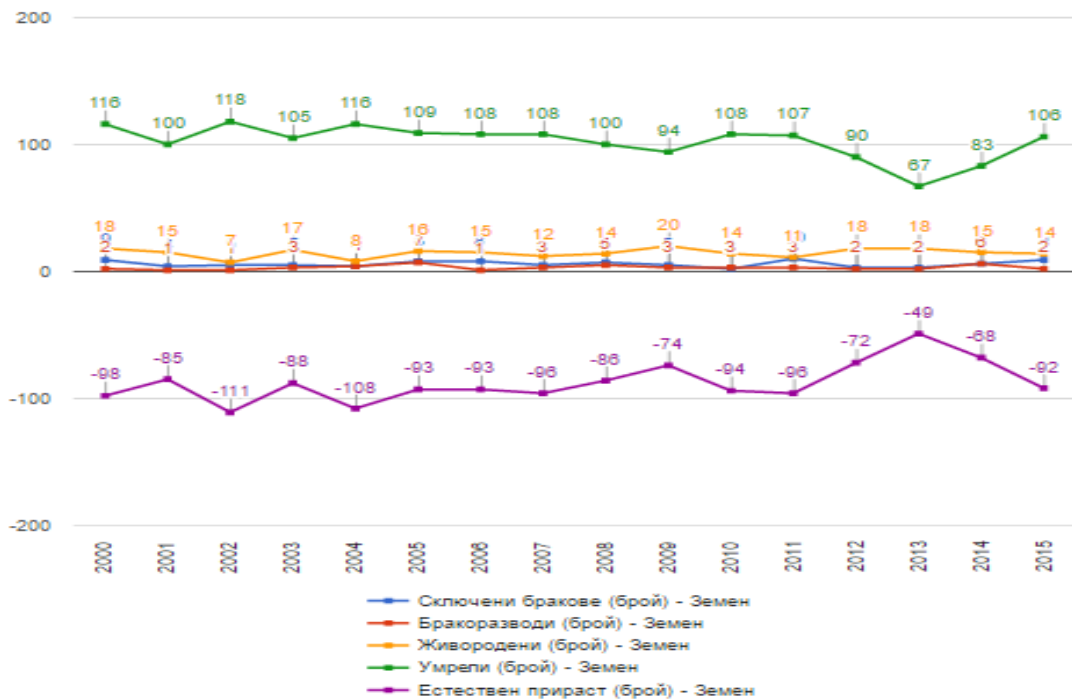
		Сключени бракове /брой/	Бракоразводи /брой/	Живородени /брой/	Умрели /брой/	Умрели деца на възраст до 1 година /брой/	Естествен прираст /брой/
Община Земен	2013	3	2	18	67	0	-49
	2014	6	6	15	83	0	-68
	2015	9	2	14	106	0	-92

Източник: НСИ

В следващата графика в потвърждение на представеното до този момент демографско състояние, отчетливо се вижда естественото движение на населението по ключови показатели за периода от 2000г. до 2015г., което ще предопределя запазване на очерталите се тенденции към повишаване на отрицателния естествен прираст предвид на повишаване на броя на застаряващото население и подчертано ниските нива на раждаемост. Като имаме предвид ниския и постоянно намаляващ дял на жените в трудоспособна възраст, ще трябва да очакваме допълнително намаляване на раждаемостта през следващите години.

Графика 4. Естествено движение на населението в община Земен за периода от 2000г. до 2015г.

Източник: НСИ

VII. 4. 8. Механично движение на населението

При извършването на общ преглед на изнесените данни от НСИ за последните осем години в периода от 2007 до 2015 г. се вижда, че около 79% от миграцията е вътрешна за страната. Чрез механичното движение на населението между областите в страната се цели проследяването на лицата, които са променили своето обичайно местоживееене /т.е. настоящ адрес/. При представяне на механичното движение на населението на отделната област и в частност на конкретна община е подходящо разделянето на населението в три групи. Първата група обхваща населението, насочило се към столицата; втората група – населението, насочило се към чужбина и третата група на населението, насочило се към друга административна област на територията на страната. Общият брой на населението, променило местожителството си за периода от 2007 г. до 2015 г., възлиза на близо 743 хиляди души като от тях около 157 хиляди се преместват в столицата, приблизително толкова се преместват и в чужбина, докато останалите около 430 хиляди души сменят местожителството си чрез регистрация в друга териториално административна област в пределите на страната. Определено отдалечеността от столицата оказва значително влияние

върху решението за преместването в нея, тъй като най-голям дял от населението в периода 2007-2015 г., което се е насочило към столицата, са лица от Софийска област близо 56,3%, област Перник около 50,5% и област Кюстендил около 43,8% от изселилите се.

В следващата таблица е представено механичното движение на населението за областта и конкретно за съставляващите я общини по пол към 31 декември 2015г. За областта се наблюдава превърналият се в традиционен отрицателен механичен прираст. Изключение правят общините Ковачевци, Брезник, Трън и Земен.

Таблица 12. Механично движение на населението през 2015г. по области, общини и пол към 31.12.2015 г.

Област община	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Перник	2 796	1 446	1 350	2 813	1 413	1 400	-17	33	-50
Брезник	305	152	153	133	70	63	172	82	90
Земен	115	66	49	72	32	40	43	34	9
Ковачевци	305	175	130	47	22	25	258	153	105
Перник	1 388	679	709	1 905	967	938	-517	-288	-229
Радомир	456	243	213	565	276	289	-109	-33	-76
Трън	227	131	96	91	46	45	136	85	51

Източник: НСИ, данни публикувани към 15.04.2016г.

През последните години се наблюдава относително благоприятно механично движение на населението в община Земен, спрямо показателите на областта и за страната. За последните 15 години най-нисък механичен прираст /-52 души/ е отбелязан 2004г., а най-висок механичен прираст /229 души / 2007г., което е видно от представената по-долу Графика №5 Механичен движение на населението в община Земен по пол от 2000г. до 2015г. През последните три години /видно от следващата таблица/ отрицателен механичен прираст имаме през 2013г. /- 4 души/, докато за 2014г. и 2015г. механичният прираст е положителен и е съответно 145 души за 2014г. и 43 души за 2015г. Прави впечатление, че сред изселващите се лица преобладават жените, докато сред заселващите се мъжете имат преимущество. Данните показват по-голям общ брой мигранти /изселени и заселени/ при мъжете общо 308 души, докато за жените общия брой е 290 лица, но прави впечатление, че се наблюдава по-голяма активност на женското население при изселванията, който общо за трите години са 113 жени в сравнение с 98 изселили се мъже. Вероятната причина за тази тенденция е факта, че жените в активна трудоспособна възраст по-трудно намират работа. Освен това посочените изселвания на част от по-младото женско население ще окажат

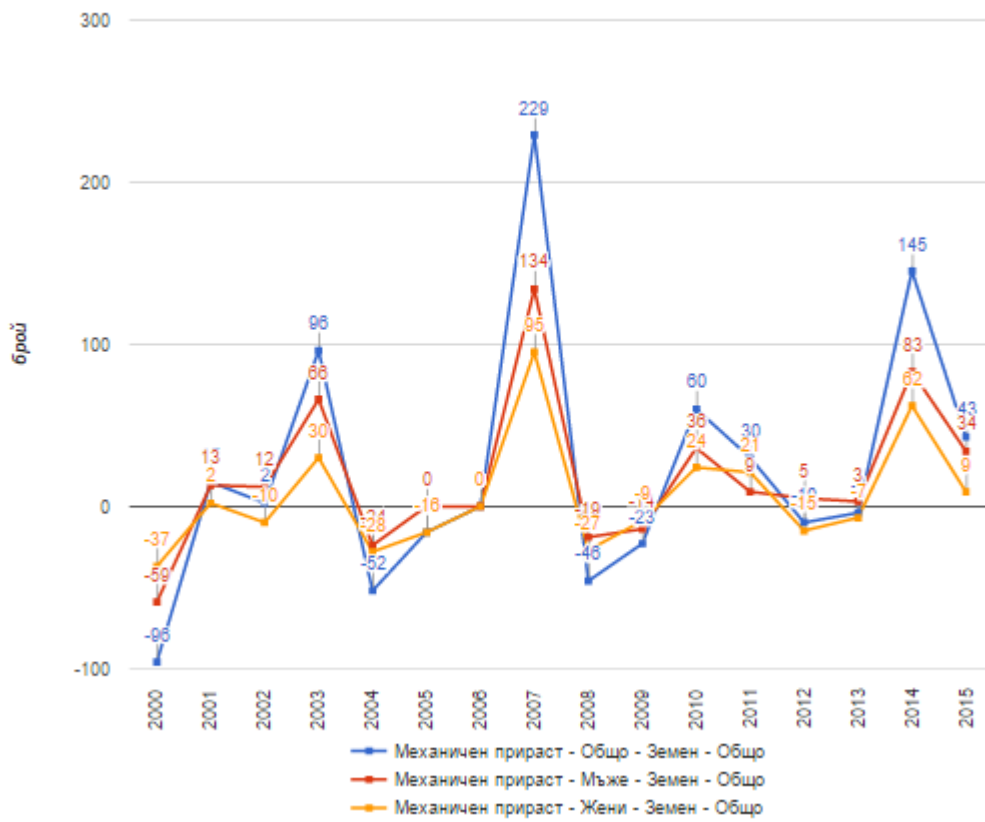
неблагоприятно въздействие върху процеса на възпроизводство и ще дадат отражение върху бъдещото демографско развитие на общината. От данните, посочени в таблицата е видно, че делът на заселилите се общо за трите години в селата е с 28 % /общо 225 души/ по-голям от дела на заселилите се лица в общинския център град Земен /общо 162 души/ от общо всички заселили се в община Земен /общо 387 души за трите години/. По отношение на изселванията – 117 души са се изселили от общинския център град Земен, а 86 души са изселилите се от селата в общината, т.е. преобладават изселванията на градското население в общината /общо за общината изселили се 203 души за тригодишния период/. Необходимо е общинското ръководство да предвиди изследване на профила на заселилите се лица предвид факта, че те ще определят демографската ситуация през следващите години, както и ще са предпоставка за промяна на социално-икономическия профил на общината, тъй като ако приемем, че преобладаващата част от изселилото се население е икономически активно, а заселилите се лица са възрастни хора в пенсионна възраст, върнали се да изживеят старините си, то несъмнено ще трябва да очакваме повишаване на смъртността, повишаване на необходимостта от здравни и социални услуги и грижи за възрастните. Ще са необходими средства за прилагането на социални политики, насочени към лицата от третата възраст, ще има значителни трудности за местния бизнес, тъй като постоянно ще намалява икономически активното население и ще се увеличава делът на населението в надтрудоспособна възраст.

Таблица 13. Механично движение на населението по пол за община Земен през периода 2013-2015г.

	2013									2014									2015								
	Заселени			Изселени			Механичен прираст			Заселени			Изселени			Механичен прираст			Заселени			Изселени			Механичен прираст		
Община Земен	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Общо	78	42	36	82	39	43	-4	3	-7	194	102	92	49	19	30	145	83	62	115	66	49	72	32	40	43	34	9
В градовете	19	8	11	49	23	26	-30	-15	-15	108	58	50	29	10	19	79	48	31	35	23	12	39	18	21	-4	5	-9
В селата	59	34	25	33	16	17	26	18	8	86	44	42	20	9	11	66	35	31	80	43	37	33	14	19	47	29	18

Източник: НСИ

Графика 5. Механичен движение на населението в община Земен по пол от 2000г. до 2015г.

Източник: НСИ

VII. 5. ИКОНОМИКА И ЗАЕТОСТ

В средносрочен план усилията на централната изпълнителна власт, както и на местната администрация трябва да бъдат насочени към обвързване на икономическите процеси на територията на една община с нейния бюджет, тъй като разликите в капацитета на отделните общини да генерират собствени приходи са значителни. Само чрез преотстъпване на част от постъпленията от данъците върху доходите на физическите лица проблемът няма да бъде разрешен, тъй като продължава да съществува и проблем с общинския дълг в България, но той по-скоро е продиктуван не от своеволия и фискална безотговорност на местната власт, а от структурните проблеми на данъчната политика. Ключът към успеха при договарянето, а след това и към успешното изплащане на усвоените кредити за една община се крие в предоставянето на управлението и осъществяването на ефективен контрол върху разходването на основната част от собствените си приходи. Преобладаващата част от общините в България имат много нисък дял на собствените приходи и разчитат на трансфери от централната власт, с изключение на няколко големи града и курортни общини в страната. Усвоените средства към края на май 2016 г. от българските общини като бенефициенти по оперативните програми на ЕС са близо 5 млрд. лв., като това е сумата на реално изплатените суми за целия период от влизането на страната в ЕС и обхващат целия предишен програмен период и началото на новия период. /от тази сума се изключват договорените средства/. В сравнителен план за определянето на ефективността от разходването и разпределението на споменатата сума на териториален принцип се налага разделяне на посочената сума на средногодишното население на отделната административно териториална единица /област или община в зависимост от целта на изследването/. За да направим възможно сравнението между областите и общините, разделяме тази сума на средногодишното население. Средната степен на усвояване на европейски средства от общините към май 2016г. достига 689лв. на човек от средногодишното население, докато в началото на 2015г. на човек са се падали 565лв. и съответно 380 лв. на човек за 2014г. Наблюдаваното ускорено усвояване на европейски средства през последните две години е очаквано предвид приключването на предходния програмен период и възможното усвояване на договорени средства до края на 2015г. Извършвайки регионален преглед на повишаващата се усвояемост в отделните общини ни дава основание да определим, че този факт се дължи в известна степен на повишаващия се управленски и административен капацитет на конкретните българските общини, по отношение на управлението на европейски средства. От направения преглед на усвояване

на европейски средства от общините, като бенефициенти по оперативните програми на ЕС, се вижда, че липсва зависимост определяща големината на общината и размера на усвоените европейски средства на глава от местното население. Прави впечатление наличието на малки общини, достигащи висока степен на усвояване на европейски средства /като общините Костинброд и Пирдоп всяка с около 4300 лв. /човек, както и Созопол с близо 4800 лв./човек и др. към май 2016г./, както и на големи общини /като Пловдив, Пазарджик и Кюстендил, които са с усвояемост около 200 лв. /човек към май 2016г./, където се наблюдава по-нисък обем на усвояване на европейски средства от средния за страната. Особеностите при усвояването на европейски средства се дължат на натрупаните и отчетливи разлики в способността на част от общините да продължават да печелят и изпълняват успешно проекти, и на тези, които едва сега са изправени пред необходимостта от набиране на необходимия административен капацитет, за да натрупат опит при прилагането на добри практики. В следващата таблица може да се види темпа на усвояване на европейски средства, който е най-бързо нарастващ за област Габрово като достига през май 2016г. средно по 1 444 лв./човек от средногодишното население, като се наблюдава минимална разликата с област Бургас, където усвоените средства са 585,3 млн. лв., но заради по-голямото население на областта, това прави средно по 1 414 лв./човек. Най-нисък темп на усвояване на средства от всички двадесет и осем области се забелязва в област Кюстендил едва 367 лв./човек. Броят на общините, които са усвоили под 100 лв./човек е 30, като две от тези общини са в област Перник и това са именно община Ковачевци 76 лв./човек и община Брезник 96,3 лв./човек. Община Земен се нарежда на трето място в областта по усвояване на средства с 350,9 лв./човек, след община Перник /583,3 лв./човек/ и община Трън /501,5 лв./човек/. От таблицата се вижда отчетливо, че област Перник е с 505,9 лв./човек усвояемост на средства по Оперативните програми на ЕС, което е под средната усвояемост за страната от 688,8 лв./човек. Притеснителен е и факта, че в областта са намират и две от тридесетте общини с усвояемост под 100 лв./човек. Всичко това показва, че е необходимо да се работи в посока на подобряване на административния капацитет в областта и конкретно в всяка от отделните общини, които трябва да си поставят за цел постигането на стойности на усвояване близки до средните за страната. Въпреки, че проблемите с усвояването на европейски средства са следствие на множество причини, като административна немощ на някои общини, на следващо място се нарежда ниското качество на стратегическите документи за развитие. От друга страна добрите показатели за някои общини ни показват, че те се фаворитизират по политическа линия от страна на централната власт, на места се наблюдава провал от страна на изпълнителите, могат да бъдат изброени

и много други причини. Освен това, по отношение на изготвените стратегически документи, в преобладаващата част от случаите се изготвят по предварително начертан шаблон и не изпълняват функцията и ролята си на инструмент за дългосрочно и устойчиво планиране на приоритетите на развитие на местните власти, както и при подготовката на конкретни планове за действие. Естествено, не трябва да се възприема усвояването на европейски средства като панацея, лекарство за преодоляване на регионалните диспропорции между отделните общини, тъй като залисана местната администрация върху печелене и управление на европейски проекти, пренебрегва създаването на други фактори за подобряване и създаване на среда, която да благоприятства инвестициите от страна на стопанските субекти. Въпреки това за преобладаващата част от общините в страната чрез усвояването на европейски средства се търси подобряване на местния потенциал, с цел осигуряване на подходящи условия за развитие на стопанските процеси на територията на общината, но не са малко и проектите имащи социален и екологичен характер, при които трудно може да се определи добавената стойност за подобряване на бизнес климата. От представените данни в таблицата, които ни показват огромната разлика в усвояемостта на средствата, предоставяни по Оперативните програми на ЕС, можем да изведем и наличието на проблеми от демографски характер, поставящи отделни местни общности пред сериозни изпитания по отношение на техния чисто административен капацитет за управление на европейски средства.

Таблица 14. Средства, изплатени по области и общини по Оперативните програми на ЕС.

Общо за страната /област / община	Стойност на изплатени суми по договори, към 31.01.2014 /лв./	Средногодишно население /2013/	Лв./ човек	Стойност на изплатени суми по договори, към 31.01.2015 /лв./	Средно годишно население /2014/	Лв./ човек	Стойност на изплатени суми по договори, към 30.05.2016 /лв./	Средногодишно население /2015/	Лв./човек
България	2 758 970 493	7 265 115	379,8	4 080 659 309	7 223 937	564,9	4 944 436 656	7 177 991	688,8
Област Габрово	111 950 014	119 121	939,8	159 565 019	117 311	1360,2	166 484 477	115 312	1443,8
Област Бургас	346 115 346	414 320	835,4	477 280 841	414 335	1151,9	585 266 082	414 034	1413,6
Област Кюстендил	23 193 515	131 557	176,3	36 871 576	129 135	285,5	46 628 713	126 992	367,2
Област Перник	50 507 770	129 468	390,1	61 295 956	127 872	479,4	63 872 654	126 252	505,9
Община Брезник	351 793	6 622	53,1	551 488	6 537	84,4	616 702	6 474	95,3
Община Земен	709 864	2 608	272,2	870 557	2 620	332,3	924 555	2 635	350,9
Община Ковачевци	0	1 578	0,0	31 377	1 571	20,0	126 109	1 660	76,0
Община Перник	41 996 667	94 466	444,6	51 312 314	93 217	550,5	53 601 982	91 892	583,3
Община Радомир	6 037 529	20 130	299,9	6 525 877	19 874	328,4	6 572 340	19 543	336,3
Община Трън	1 411 917	4 064	347,4	2 004 343	4 053	494,5	2 030 967	4 050	501,5

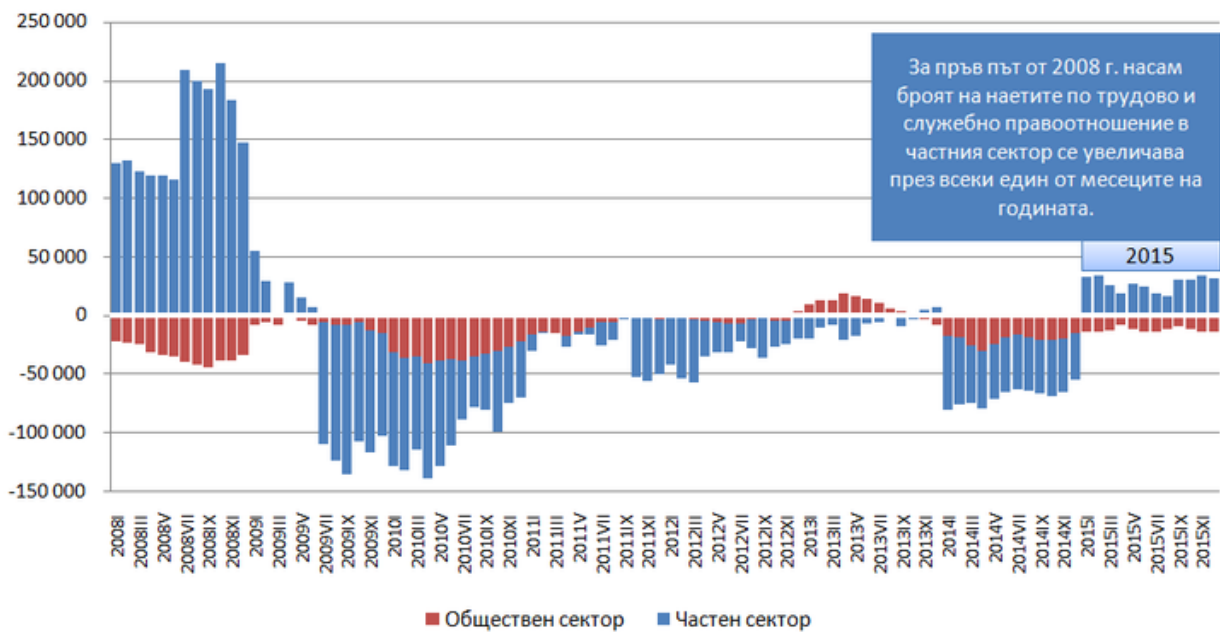
Източник: ИПИ /институт за пазарна икономика/, ИСУН / Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС и България/

През 2015 г. се наблюдава положителна тенденция по отношение на създаването на работни места на пазара на труда в България, тъй като данните сочат, че заетите през последното тримесечие на годината са със 72 хиляди повече от същия период на 2014 г. и се наблюдава спад на средногодишната безработицата с нива под 10%, което се случва за първи път след 2009г. Все по-ясно отчетлива, а и от части не толкова изненадваща, е проличаващата се обратнопропорционална връзка между подобряването на ситуацията на пазара на труда в столицата /област София град / и влошаването на ситуацията на пазара на труда в областите Перник и Софийска област, тъй като броят на заетите в област Перник достигна дъно от 49 хиляди души през третото тримесечие, а тези в Софийска област паднаха до дъно от 85 хиляди души през второто тримесечие на 2015 г. В тази връзка можем да направим извода, че пазарът на труда в Софийска област и област Перник е силно изменчив във времето и изключително зависим в структурно отношение от икономически активните субекти, както и от инициативността на стопанските субекти на територията на трите области, включително и на София-град. Обобщавайки възможните основни заплахи пред последващото възстановяване на пазара на труда, то те се крият в бавния ръст на икономическата активност, липсата на подобрение на заетостта при лицата на възраст до 29

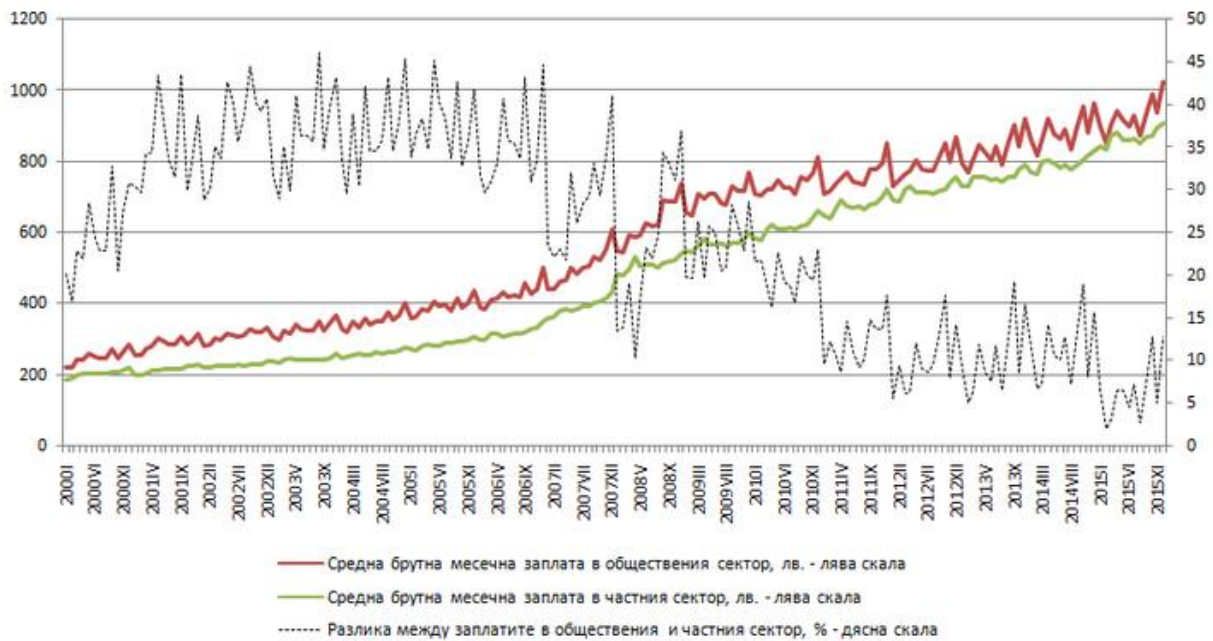
години, както и на броя на лицата, които са обезкуражени. По-отношение на открояване на тенденции е важно да се направи анализ на данните от 2016г. и то по-скоро във връзка с търсенето на начина, по-които е повлияло рязкото увеличаване на минималната работна заплата и минималните осигурителни прагове върху създаването на работни места в по-бедните райони на страната, за които това е сериозно предизвикателство за цялостното социално-икономическо развитие на тези територии.

Графика 6. Промяна на броя на наетите в частния и обществен сектор спрямо същия месец на предходната година /брой души/

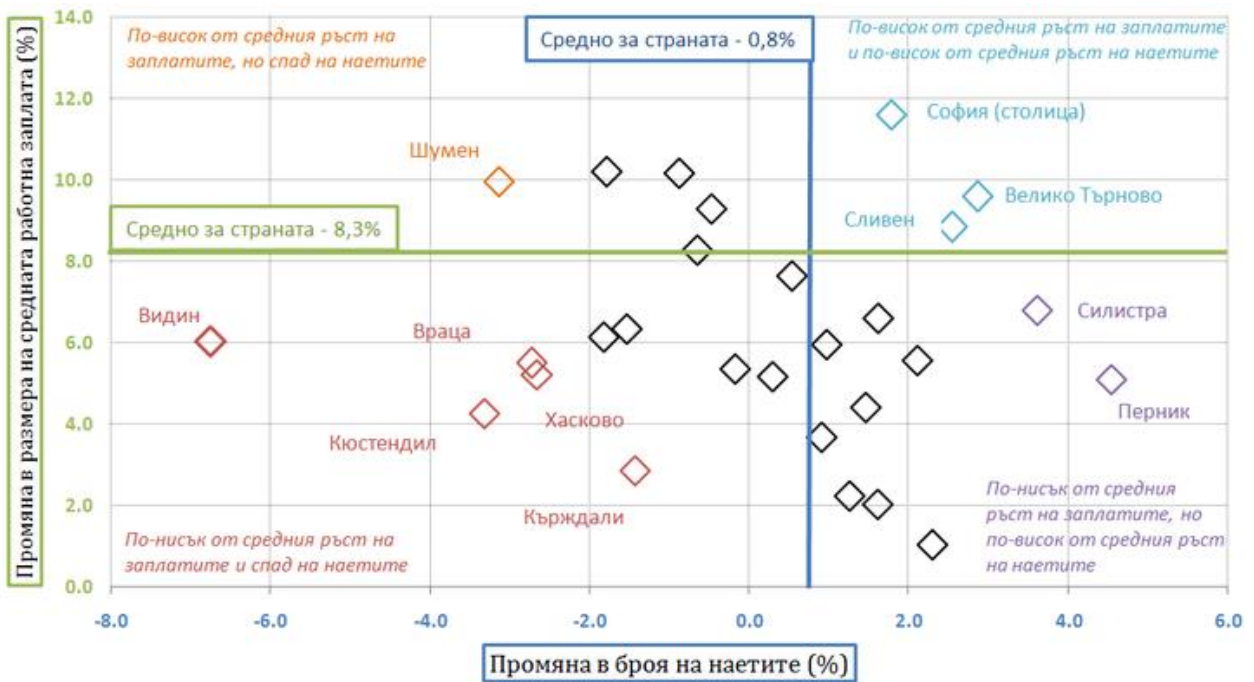
Източник: НСИ

Графика 7. Средна заплата в частния и в общественния сектор /лв./ и разлика между заплащането в частния и в общественния сектор /%/

Източник: НСИ

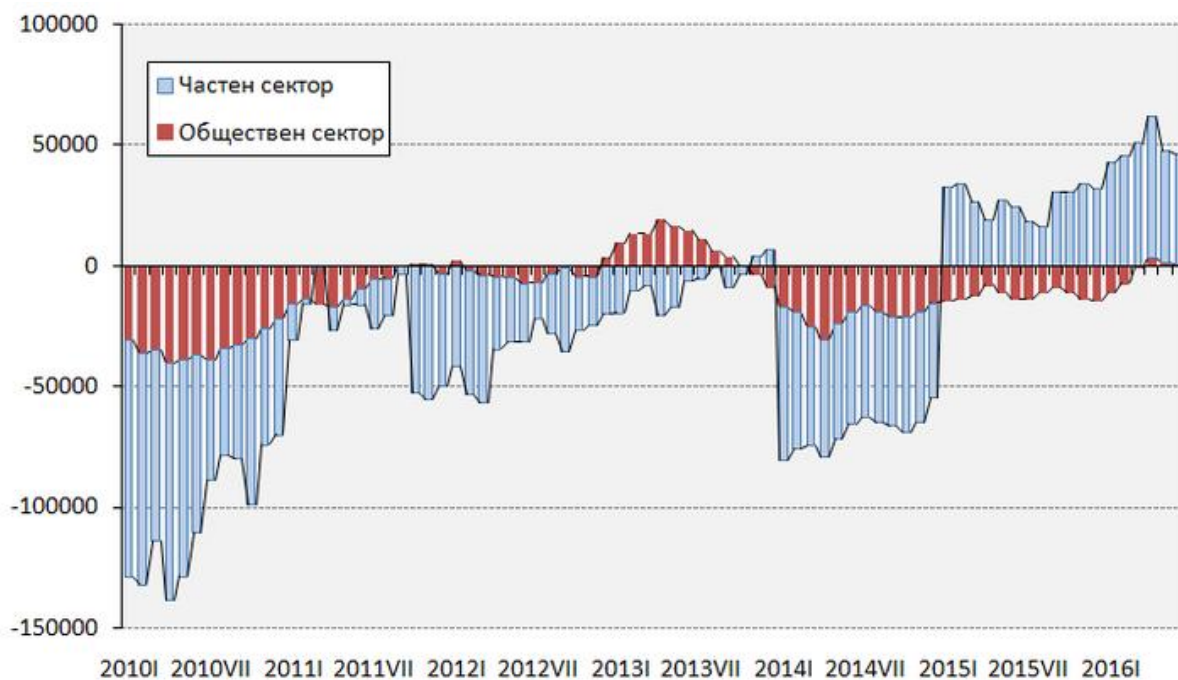
Графика 8. Промяна на средната работна заплата и на броя на наетите лица на областно ниво през декември 2015 г. спрямо година по-рано, %

Източник: НСИ

От представените графики ясно се вижда, че само в три области /София град, Сливен, Велико Търново/ ръстът заплатите и на броя на наетите е по-висок от средните за страната стойности, докато при други области като и Силистра и Перник се забелязва чувствителен ръст на броя на наетите през декември 2015 г. спрямо същия период на 2014г., но размерът на заплатите, нараства по-бавно от средните за страната темпове. Това от своя страна ще предполага повишаване на трудовата миграционна активност на икономически активното население от област Перник и съставните ѝ общини. Анализът на представените данни в графиките недвусмислено ни показват, че въпреки цялостното подобрене, пазарът на труда продължава да изпитва сериозни затруднения в много области на страната. Но въпреки това от представените данни можем да направим следните изводи по отношение на пазара на труда в страната. На първо място се вижда отчетлив и стабилен ръст на броя на наетите по трудово и служебно правоотношение в частния сектор, а и в икономиката като цяло за 2015г. , което се случва за първи път от 2008г. В края на декември 2015 г. наетите по трудово и служебно правоотношение са с 17,6 хиляди /0,8%/ повече спрямо същия период на предходната 2014г. От друга страна се наблюдава застигаща тенденция по отношение на заплатите в частния сектор спрямо нивото на заплатите в обществения особено като виждаме, че през определени месеци на 2015 г. разликата между тях пада под 5%, което можем да го приемем като очертала се тенденция на изсветляване на доходите в частния сектор. При осъществяването на анализ на представените данни на НСИ за развитието на пазара на труда в страната през първите 6 месеца на 2016 г. се наблюдава откритолата се тенденция през 2015 г. на създаване на работни места като вече имаме осемнадесет поредни месеца, в който броят на наетите лица в частния сектор се увеличава на годишна база. От представените данни на НСИ към юни 2016 г. се вижда, че броят на наетите достига 2,36 млн. души, което е с 46,1 хил. повече от същия период на 2015 г. и с 56,3 хил. повече от същия период на 2014 г.

Графика 9. Промяна на броя на наетите на годишна база в частния и обществен сектор /души/.

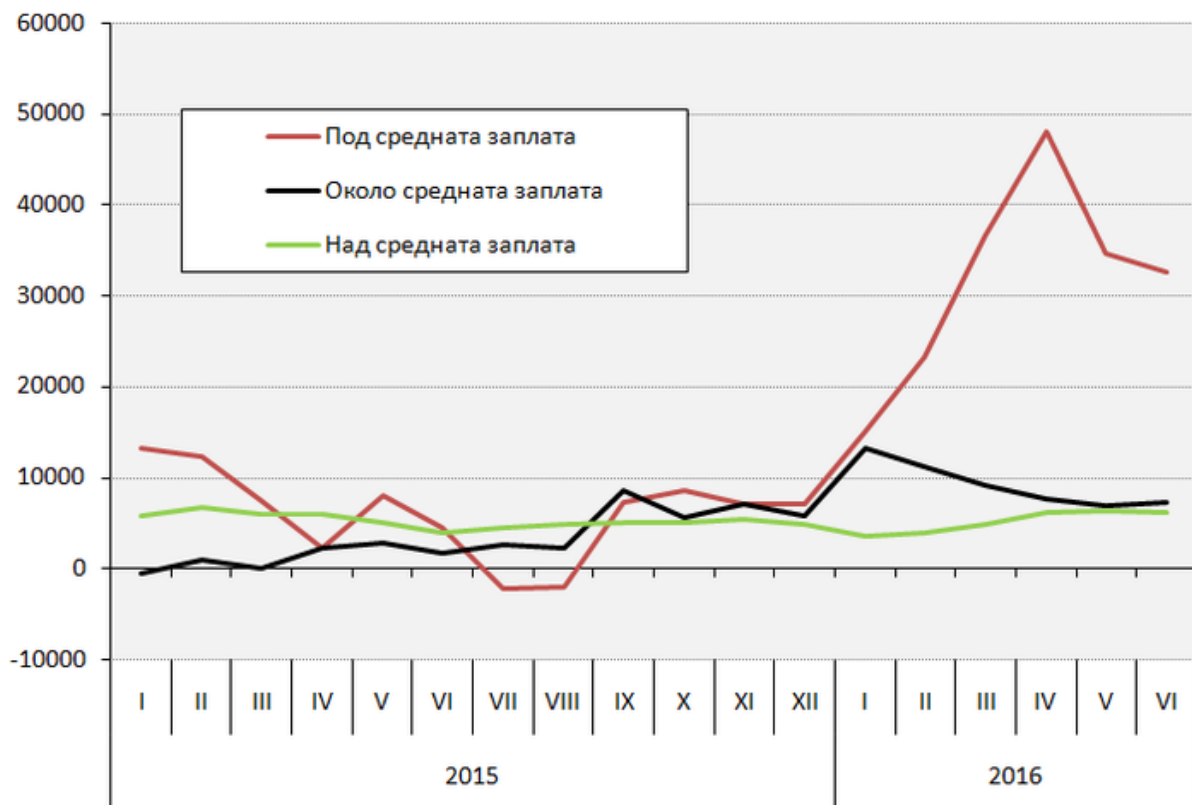

Източник: НСИ

За пълнота на анализа е необходимо да бъде направен разрез на увеличението на броя на наетите по икономически дейности, от който ясно ще си проличи, че увеличението на броя на наетите всъщност е в икономически дейности с по-ниски от средното за страната заплащане. За проследяването на посочената динамика може да се използва подход на разделяне на икономическите дейности в три групи в зависимост от средното ниво на заплащане през 2014 г. годината за която има пълни данни. Към първата група трябва да се причислят икономически дейности със сравнително ниско заплащане, при които средната годишна брутна заплата е до 12,5% по-ниска от средната за икономиката през 2014 г. В тази група влизат преработващата промишленост, селското стопанство, хотелиерството и ресторантьорството, административни и други дейности, където общо наетите тези икономически дейности към юни 2016 г. са 910 хил. души. Към втората група трябва да се причислят икономически дейности със заплащане близко до средното, където средната годишна работна заплата е границите до 12,5% под и над средната за икономиката през 2014 г., като към юни 2016г. 1, 063 млн. души са наетите в тези икономически дейности, където към тази група причисляваме различни комунални услуги, строителството, търговията и ремонта на автомобили и мотоциклети, транспорта, складирането, пощите, образованието, здравеопазването и културата. Към третата група съотнасяме икономически дейности със

средногодишно заплащане, което е над 12,5% по високо от средното за икономиката за страната през 2014г. За тази група данните показват, че общо наетите са 383 хил. души към юни 2016г. Към тази група се причисляват следните дейности като добивна промишленост, производството на електрическа енергия, информационните технологии, финансовите дейности, професионалните и научни дейности и държавното управление.

Графика 10. Промяна на броя на наетите на годишна база в зависимост от нивото на заплащане /души/.

Източник: НСИ, ИПИ

Положителната тенденция в национален план е обстоятелството, че вече шест поредни месеца имаме задържане на броя на наетите в преработващата промишленост над 500 хил. души, като този факт ще има положителен ефект преди всичко поради сериозния дял на дългосрочно безработните лица, чиито перспективи за намиране на заетост са именно в икономически дейности с по-ниско заплащане. От друга страна този процес може да се дължи на изсветляване на икономическите отношения в секторите имащи сезонен характер като селското стопанство, хотелиерството и ресторантьорството. Това е очаквана

динамика предвид икономическото развитие на страната през 2015г., което дава отражение и върху развитието върху пазара на труда.

VII. 5. 1. Регионални характеристики

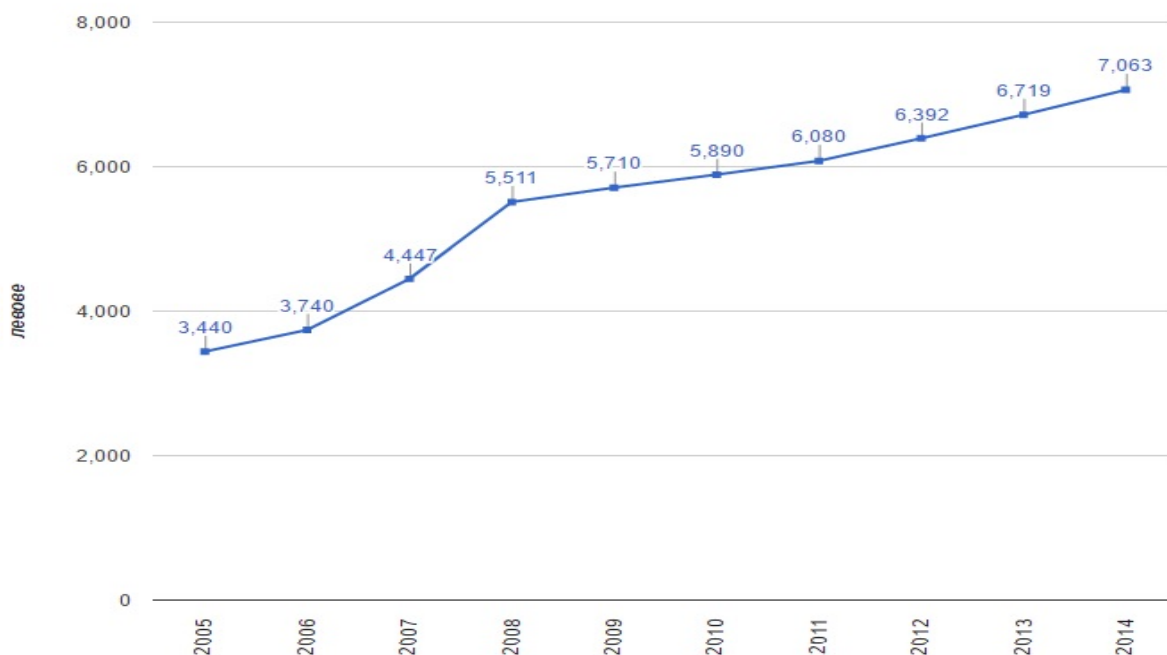

След като описахме тенденциите в областен и национален план, които характеризират икономическото развитие на страната, ще представим специфичните регионални характеристики представящи икономическото развитие на община Земен, която притежава основната характеристика на преобладаващата част от малките общини в България. Местоположението ѝ в района на Крайще предопределя отчасти развитието на нейната икономика и социално-икономическите връзки, които тя осъществява като пригранична община, попадаща в категорията изостанал селски и планински район. От една страна близостта на общината с Република Сърбия и едновременно с това относителната близост до гр. София представляват едновременно предизвикателства и възможности за развитието и в социално-икономически план. За целта за община Земен е изключително важно да създаде тясно междуобщинско сътрудничество в регионален план в област Перник, като чрез съвместно и интегрирано планиране, координиране на общинските планове и стратегии на съседните ѝ общини се търсят представяне на икономическите възможности за развитие като цяло в областта. При две от общините в област Перник усвояването на средства по Европейските програми и фондове е под 100 лева/човек. Това от своя страна показва не само липсата на възможности и капацитет за усвояване на средства от Европейските фондове и програми, но начертава и задължително дори приоритетно коопериране и търсене на междуобщински партньорства още повече, като имаме предвид, че двете общини Ковачевци и Брезник са съседни, гранични и са предместия към изграждането на добри транспортни и социално-икономически връзки със София. От друга страна погледа на общинското ръководство трябва да бъде насочен и към подобряване на сътрудничеството с община Трън за осъществяването на проекти в областта на подобряването на трансграничното ни сътрудничество с Република Сърбия. В тази посока стимулиращо икономическо въздействие за региона би имало създаването на регионален междуобщински клъстер /и/или използването на възможностите на сформирания Местна Инициативна Група „МИГ Радомир-Ковачевци-Земен“ /, чрез който да се кандидатства за изпълнението на по-мощни и значими проекти за създаването на нова и подобряването на съществуващата и прилежащата инфраструктура, чрез което да се стимулира икономическата активност на стопанските субекти опериращи на територията

на общината и едновременно с това да се предложат нови по-добри условия за привличането на външни фирми /стопански субекти/ за областта, а защо не и за страната, които да инвестират и да открият нови работни места. Чрез обединяването на усилията на няколко от общините на територията на областта, ще се повиши общата стойност в относителен размер на средствата необходими за съфинансиране на значими проекти, за които всяка една от общините по отделно не би имала възможност да осигури средства, а като цяло от резултата на изпълнението на по голям проект ще има социален и икономически ефект за всяка от съставните общини в областта. По този начин, чрез създаване на подходящи възможности за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството може да се стимулира икономиката на общината, за което може да подпомогне освен междуобщинското сътрудничество и местоположението ѝ в трансграничен район. Обобщавайки сравнителните предимства, притежавани от общината, на първо място можем да поставим прилежащите туристически ресурси, за които е необходимо освен устойчиво развитие и популяризиране, и включването им в съвместни туристически пакети с туристически обекти от съседните общини.

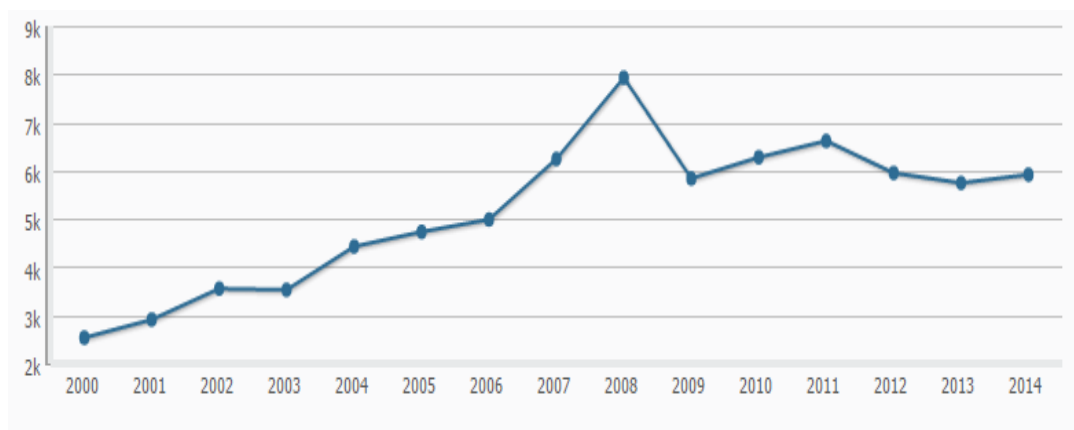
Както се вижда от следващата графика средногодишната работна заплата на наетите лица в област Перник за 2014г. възлиза на 7063 лв., а това е 71,6% от средната работна заплата за страната за същата година. Но поради ежедневната трудова миграция към гр. София се наблюдава по-висок размер на средногодишния доход на лице от домакинството, който е 6093 лв. за 2015г., като по-този показател област Перник се нарежда на второ място след гр. София, разбира се съществена роля за формирането на размера на този показател играе и високият среден размер на пенсиите, които са с около 40% по-високи от средните за страната.

Графика 11. Средна годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение за периода 2005 - 2014г.

Източник: НСИ

Графика 12. Брутен вътрешен продукт за човек от населението за област Перник за периода от 2000 – 2014г.

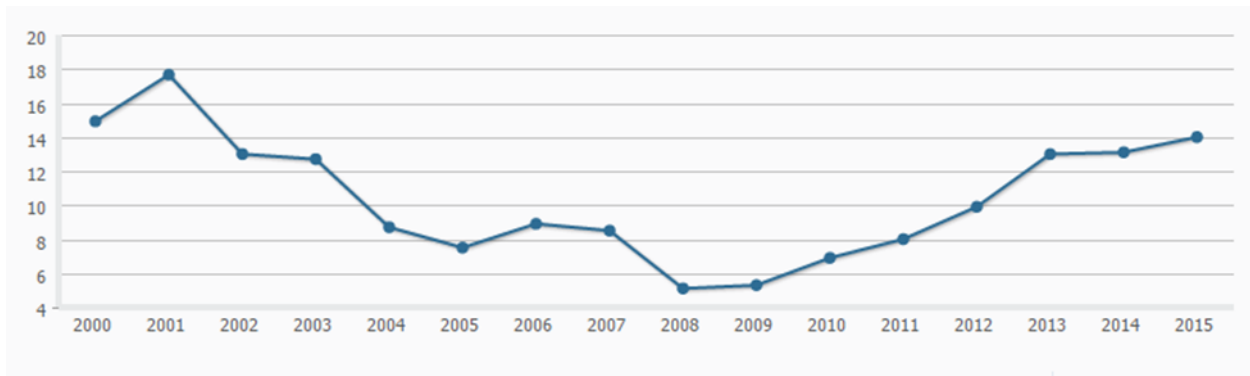
Източник: НСИ, ИПИ

Както се вижда от представената графика след 2009 г. се наблюдава тенденция на постепенно нарастване на брутния вътрешен продукт на област Перник, който за 2009г. е 5838лв., достигащ до 5914 лв. за 2014г. Като за периода от 2009г. до 2014г. само за две години /2010г. и 2011г./ се наблюдаваше увеличение на стойностите преминаващи границата от 6000лв./човек от населението. Представените данни от таблицата са и отражение на макроикономическата обстановка, в която се развива област Перник, а и в частност община

Земен, които са следствие от световната икономическа криза, която повлия върху състоянието на българската икономика.

Графика 13. Средногодишен коефициент на безработица за периода от 2000-2015г. за област Перник

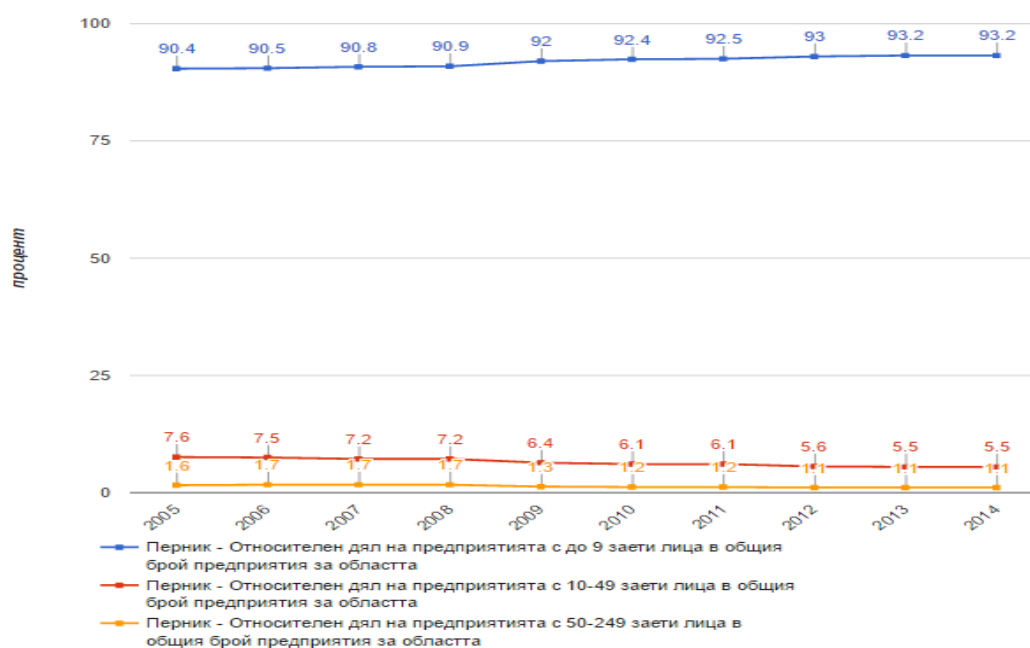
Източник: НСИ, ИПИ

Перник е една от двете области в страната, в които коефициентът на безработица се покачва през 2015 г. като достига 14,0% при средно ниво за страната от 9,1%. Като причина можем да посочим повишаващата се икономическа активност на населението /средногодишния коефициент на икономическата активност се увеличава с 1,7% спрямо 2014г. и достига 72,7% за 2015г./, тъй като се наблюдава и повишаване на заетостта до 62.5% /близо до средните нива за страната/, в следствие, на което се предполага, че се увеличава броят на активно търсещите работа, които от друга страна вече се причисляват и към безработните.

Определено предвид специфичните особености на общините ситуирани в област Перник се наблюдават изключително големи неравномерности между развитието на различните териториални единици в областта, като например по отношение на икономиката на община Земен, която е предимно разгърната в микро предприятия до 9 заети /което е характерно и за областта виж следващата графика/. Средните нетни приходи от дейността на фирмите в общината са по-високи единствено от тези на община Ковачевци, което от своя страна предопределя характеристиката на община Земен като една от по-слабо развитите общини в областта. Имайки предвид, че стопанските субекти в община Земен са предимно микропредприятия, то несъмнено този факт очертава приносът на общината към икономиката на областта, а именно предимно в сферата на индустрията, основно в леката промишленост, несъществен е приносът на общината към развитието на земеделието. Перспективите за икономическо развитие в общината се свързват преди всичко с постигането на устойчиво развитие на туризма, което ще бъде съпроводено и с нарастване на значението на третичния сектор в общината. Световната икономическа криза повлия

изключително много по отношение на свиването на пазара, което от своя страна се отрази и върху стопанските субекти в региона, които, за да ограничат разходите си ограничиха инвестициите в дълготрайни материални активи. Това от своя страна дава косвено отражение върху качеството на крайния продукт и ще се отрази върху производителността на труда и конкурентоспособността на местните фирми при търсенето и намирането на пазари за реализиране на произведения продукт.

Графика 14. Относителния дял на предприятията с до 9, от 10 до 49 и от 50 до 249 заети лица в общия брой предприятия в област Перник

Източник: НСИ

Както се вижда от таблицата икономическият профил на областта се определя от високия дял /93.2 % за 2014г./ на предприятията от общия брой предприятия, които са със до 9 заети лица. Отчетливо се наблюдава тенденция на намаляване на относителния дял на предприятията с от 10 до 49 заети лица след 2008г. при настъпването на Световната икономическа криза, който относителен дял достига 5.5% през 2014г. Подобна намаляваща тенденция имаме и при предприятията от 50 до 249 заети лица, където относителния дял е 1.1% за 2014г. или за десет годишния период имаме намаление с 0,5%.

VII. 5. 2. Земеделие

Насочеността на икономиката на общината е ориентирана предимно към леката промишленост, като значението на селското стопанство е по-малко, дори можем да кажем незначително по отношение икономическите показатели. Условието в община Земен са по-благоприятни за развитието на животновъдството от колкото за развитие на интензивно земеделие, имайки предвид пресечения релеф и тежките по механичен състав почви, които са съществена пречка пред развитието на селското стопанство. По-благоприятни са условията за отглеждане на овошки, лозя и картофи. Именно наличните условия предопределят възможностите за търсене и прилагане на функционално и целенасочено развитие в областта на земеделието на типични и подходящи за района видове. В следващата таблица са представени площта на територията в общината, предназначена за нуждите на селското стопанство, която е 98914,705 дка и е разпределена в общо 27 018 имота.

Таблица 15. Разпределение на видовете територии по предназначението им към 2014 г.

№	Вид на територия. по предназначение	Имоти бр.	Площ в дка	Площ %
1.	За нуждите на селското стопанство	27018	98914. 705	40.046
2.	За нуждите на горското стопанство	8033	133425. 703	54.017
3.	населени места	625	10343. 538	4. 188
4.	водни течения, и водни площи	239	2668. 270	1. 080
5.	добив на полезни изкопаеми	36	388. 026	0. 157
6.	За нуждите на транспорта	154	1264. 816	0. 512
	ВСИЧКО	36105	247005. 058	100.000

Източник: ОСЗ, гр. Земен

VII. 5. 2. 1. Растениевъдство

От представената таблицата се вижда, че територията, предназначена за нуждите на селското стопанство, представлява 40% от територията на общината. Земеделската земя на територията на община Земен е 97524 дка и представлява 0,8% от земеделската земя на област Перник. Обработваемата площ е 55 833 дка, което представлява 57% от земеделската земя в общината, а земите, определени за ниви в общината са с площ 35 050, или 14% от територията. Разпределени са в 14705 имота. По предназначение за зеленчукови култури са отредени 165 имота с площ 120 дка, за трайни насаждения – над 100 дка. Предимно се

отглеждат зърнени и технически култури – пшеница, ечемик, царевица, слънчоглед, както и зеленчуци – домати, краставици, пипер, картофи, и плодове – ябълки, круши, череша, ягоди. Селските стопанства са малко на брой, дребни и разпокъсани, представени предимно от самостоятелни земеделски производители и неголям брой арендатори.

VII. 5. 2. 2. Животновъдство

Отглеждат се предимно крави и овце в малки частни стопанства, като съществена перспектива има организирането на биопроизводство на територията на общината, предвид чистата и запазена околна среда. Добър пример, който ни представя възможностите за развитие на животновъдството в общината е регистрираната в гр. Земен местна фирма „Вамид 2002” ООД, която е модерна европейска мандра, затваряща цикъла на производство – от производството на фуража, през отглеждането на животните, добива и преработка на млякото, до собствена магазинна мрежа, като се развива и в областта на биопроизводството.

В община Земен са отредени 9 имоти с площ 40дка, които са предназначени за овцеферми и 1/2 дка за птицеферма. За създаването на нови работни места с перспективи за развитие в община Земен са животновъдството, земеделието и туризма предвид чистата и запазена околна среда. В тази посока допълнителна спомагателна дейност за икономическо развитие ще изпълнява сформирания Местна Инициативна Група „МИГ Радомир-Ковачевци-Земен“ /а защо не и основна/ при реализирането на проекти с цел изграждане на разнообразни възможности за заетост, подобряване качеството на живот в селските райони, изграждане на социален капацитет, подобряване на конкурентоспособността, тъй като в тази посока Местната инициативна група разполага със стратегия за местно развитие прието през 2012г.

VII. 5. 3. Горско стопанство

Имайки предвид планинския и полупланинския район, в който е разположена общината, трябва се използва и горското стопанство като ресурс за развитие на дърводобивната промишленост, ловния туризъм, както и предлагането на подходящи условия за отдих и спорт, предвид запазената и чиста природа. Територията, предназначена за нуждите на горското стопанство представлява 54% от територията на общината или 133425.703 дка, като е разпределена в 8033 имота. Предвид запазената природа не е достатъчно развит съществуващият потенциал на общината в сферата на билкарството,

гъбарството и пчеларството. Върнати и регистрирани гори на Община Земен са общо 9804 дка, които попадат в Мизийска област, Краищенско-Ихтиманска подобласт, среден планински пояс от бук и иглолистни от 600 до 1800м. надморска височина. Община Земен не разполага с лесоустройствени проекти, което би осигурило добри предпоставки за стопанисването и експлоатирането на съществуващия горския фонд. Поради това усилията на общината трябва да бъдат насочени към осигуряването на средства за разработването на лесоустройствени проекти за притежавания горски фонд.

VII. 5. 4. Строителство

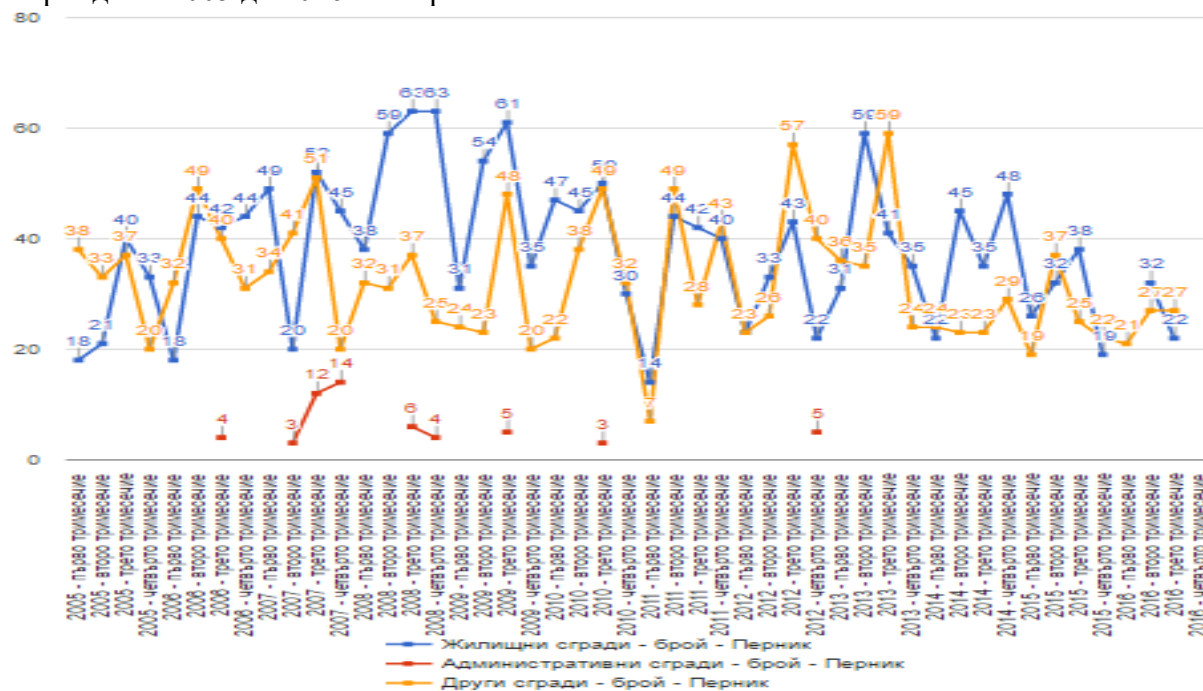

На територията на общината са налични нерудните полезни изкопаеми, а именно варовици, глина, хума, бигор и пр., което е предпоставка за производството на вар и варови разтвори, каменно-трошечни материали, огнеупорна глина, строителни материали. Същевременно по поречието на р. Струма и р. Треклянска се намират големи количества глина, които са подходящи за производство на тухли, керемиди и т.н. В стратегията за местно развитие на Местната инициативна група на общините „Радомир-Ковачевци-Земен“ са посочени, че на територията на община Земен работещите фирми са 70, от които представител на местния бизнес в инициативната група е фирмата „Кариери и Вародобив – АД“. Фирмата има концесия за експлоатация на подземни богатства и варовици от находище „Земен“, участък „Турско усое“ с концесионна площ 186 025 кв. м. с краен срок до 2022 година. „Кариери и Вародобив“ АД осигурява 75 постоянни работни места, като произвеждана продукцията се състои от негасена вар, инертни материали, бетон и бетонови елементи, които се използват при пътното и жилищното строителство, както и при строителството на индустриални и други инфраструктурни обекти. Като имаме предвид, че добивът на вар за строителство е традиционен поминък за общината, а и едновременно с това фирмата концесионер е един от големите работодатели, то в средносрочен план в следващите шест години се налага община Земен да обърне внимание върху развитието на отрасъла, както и в частност развитието на компанията и нейните бъдещи намерения за участие в нова концесионна процедура за експлоатиране на останалите съществуващи запаси от строителни материали. Други фирми в областта на строителството са ЕТ „ЕМ – СТРОЙ“, която разполага с варово стопанство, като произвежда и пакетира варови разтвори, освен това предмета ѝ на дейност включва извършване на строително-ремонтни дейности, изграждане на жилищни сгради и търговия на строителни материали. В сферата на поддържането и почистването на общинската пътна мрежа работи компанията „ ВЕС-

Строй “ ЕООД. Находището на глина в района на с. Жабляно, от където се добиват керамични и огнеупорни глини, се експлоатира от фирмата „Жабляно АД“ .

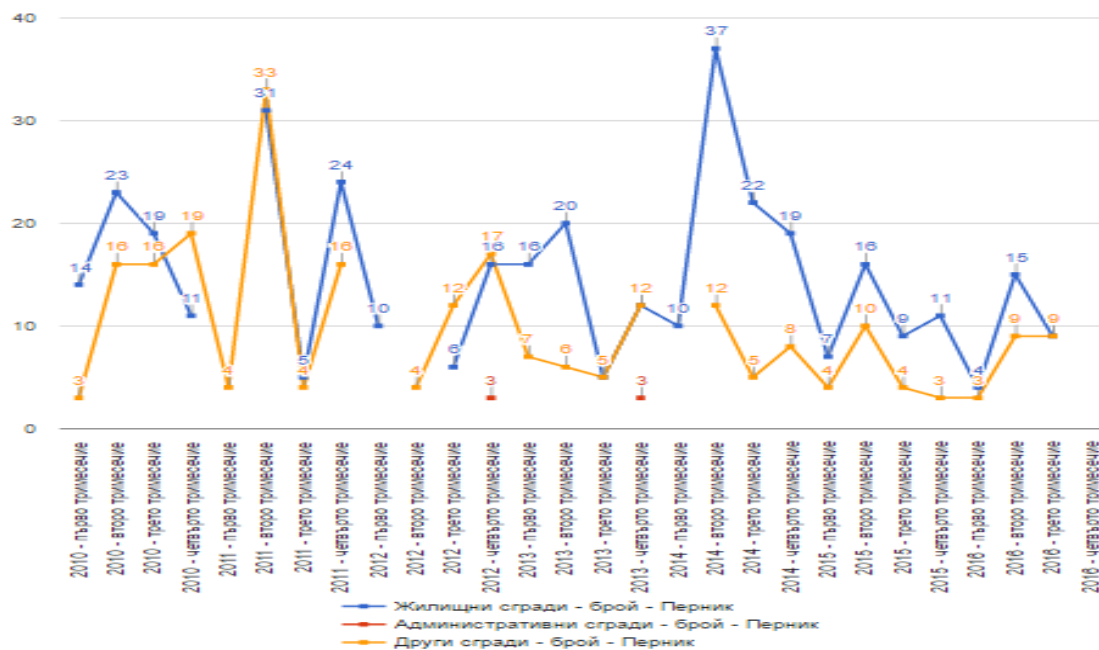
По отношение на развитието на строителния отрасъл на територията на областта, както и в частност на територията на общината, важно значение има динамиката на издаваните разрешителни за строеж на нови сгради, както и действително стартиралото строителство на основата на издадените разрешителни в областта. Както се вижда от следващите две графики след началото на световната икономическа криза, която пряко повлия и върху строителния отрасъл, броят на издаваните разрешителни за строеж в областта има резки колебания през отделните тримесечия на посочените години предвид интензивността спрямо сезоните. От друга страна по абсолютна стойност е налице трайна тенденция на намаляване на общия брой на издаваните разрешителни за жилищни сгради: за 2015г е 115 броя, докато за 2008г. той е 223 броя, което е с около 50% спад. Изключение не прави и броя на издаваните разрешителни в категорията други сгради, където за 2015г. имаме 103 броя разрешителни, докато за 2008г. имаме 125 издадени разрешителни. Ако сравним броят на издадените разрешителни за жилищни сгради за 2015г. със общия брой на стартиралото строителство на жилищни сгради през същата година, то виждаме, че строителни дейности са започнали за едва 43 жилищни сгради, докато при категорията други сгради са стартирали строително-монтажи дейности при едва 21 сгради, което е почти 1/5 от броя на издадените разрешителни. От представените графики се вижда отчетлив спад при строителната активност в областта, което ще даде отражение и върху развитието и икономическата активност на предприятията в строителния бранш, както за областта така и в частност за общината.

Графика 15. Издадени разрешителни за строеж на нови сгради за област Перник за периода от 2005 до 2016г. по тримесечия.

Източник: НСИ

Графика 16. Започнато строителство на нови сгради в област Перник за периода от 2010г. до 2016г.

Източник: НСИ

VII. 5. 5. Туризм

Представяйки съществуващата действителност към момента, то трябва да съотнесем община Земен към изостаналите общини, които се характеризират със затихващи производствени функции, с наличие на пустеещи земи, с прогресивно намаляващо и застаряващо население и висока безработица сред местното население, но със съхранена природа, самобитност, обичаи и вярвания, които могат да се използват за привличане на туристи. Още повече като имаме предвид, че на територията на община Земен са описани над 29 културно-исторически обекта, характеризирани с потенциал за развитие на туризма. От посочените 29 обекта единствено Земенският манастир е със световна слава, докато останалите обекти са пригодни само за развитие на регионален туризъм. Освен това към тях няма развита съпътстваща инфраструктура, което допълнително затруднява предлагането им в различни туристически пакети, които биха могли да се обединят и разнообразят чрез културния календар в общината. Културният календар се състои от следните основни чествания, имащи национално значение като например кукерските празници, традиционния събор на гр. Земен - Пантеле, храмовият празник на Земенския манастир и събора на сватбените обредност в с. Пещера. За посочените ежегодните събори и публични събития на открито общината не разполага с подходяща съвременна техническа инфраструктура. Въпреки наличието на 9 ловни заслона и 1 хижа е необходимо търсенето на допълнителни инвестиции, чрез които да се създадат подходящи условия за ловен и планински туризъм. Съществено внимание трябва да се обърне и върху настанителната база в община Земен, която е почти изцяло амортизирана и изведена от експлоатация. През последните години липсва стопански интерес предвид факта, че през последните години няма въведени нови обекти. По отношение на най-известната забележителност за общината, а именно Земенския манастир трябва да отбележим, че част от жилищната сграда е ремонтирана и ще бъде подготвена да функционира като настанителна база, но все още не е пусната в експлоатация. В тази посока като възможност за увеличаване на легловата база и стимулиране на развитието на екологичния и религиозен туризъм притежава проучването на възможностите за прехвърляне на собствеността на притежаваните терени и бунгала /останалата част от тях, според моментното им състояние/ от „Ученически отдих и спорт“ ЕАД към активите на общината. Разбира се, самото прехвърляне не трябва да се приема като панацея за развитието на туризма в община Земен, предвид следните отрицателни фактори като необходимост от значителни капиталови средства за реновирането и/или изграждането на нови такива, за което на този етап общината трудно ще намери

необходимите средства. Още повече като имаме предвид и измененията в Закона за туризма, които трябва да приемем като допълнително изискване при въвеждането в експлоатация и категоризацията на същата база. Не трябва да се забравя и че теренът като цяло, на който са построени, е свлачищен, което допълнително създава трудности за търсенето на инвеститор, тъй като възможностите за строително-монтажни дейности ще бъдат допълнително ограничени. От друга страна всяка инициатива на общината в посока на прехвърляне на собствеността, трябва да бъде задължително съпътствана с наличието на подчертан и изявен инвеститорски интерес. В противен случай, по скоро общината ще получи наследство, което допълнително ще обремени и без това малкия общински бюджет, тъй като същата ще трябва да осигури стопанисването на прилежащите терени от една страна, а от друга ще се лиши и от получаването на дължими местни данъци и такси /колкото и малки да са, те по абсолютна стойност/ от страна на настоящия собственик. В тази посока най-добрия вариант за общинското ръководство е използването на формите на публично-частното партньорство, като се намери подчертано изявен инвеститорски интерес, т.е. стопански субект, който да бъде готов да инвестира значителни средства за изграждането на подходящ комплекс за настаняване на туристи и гости на гр. Земен и Земенския манастир.

Към момента в община Земен съществува само един комплекс „Аелеа“ с къщи за гости, който е изграден със средства на ПРСР с общо 29 легла, басейн и добри възможности за дългосрочен отход. Съществуващите заведения за обществено хранене притежават необходимата регистрация и са категоризирани, като на прилежащата територия на общината съществуват около 10 кафенета и четири заведения, тип ресторант. Необходимо е популяризирането на съществуващите възможности, които предоставят природните дадености на територията на общината като възможности за развитие на екотуризм. Естествено за целта е необходимо да се прекарат, маркират и да се осигурят с информация туристически пътеки и велотрасета, както и да се подобри туристическа достъпност до Земенското дефиле и съпътстващите го ресурси. Трябва да се поставят на дневен ред изследването на част от обектите на материалното културно наследство, за да се създадат възможности за предприемането на мерки за проучване, реставриране и консервиране на значими паметници на културата. В тази връзка вниманието на общинското ръководство трябва да бъде насочено към подобряване на съществуващото и изграждане на ново подобро сътрудничество с различни институции в това отношение, тъй като след провеждането на необходимите проучвателни дейности може да се пристъпи към действия по валоризация на културните обекти и по-нататъшно развитие на културен туризъм.

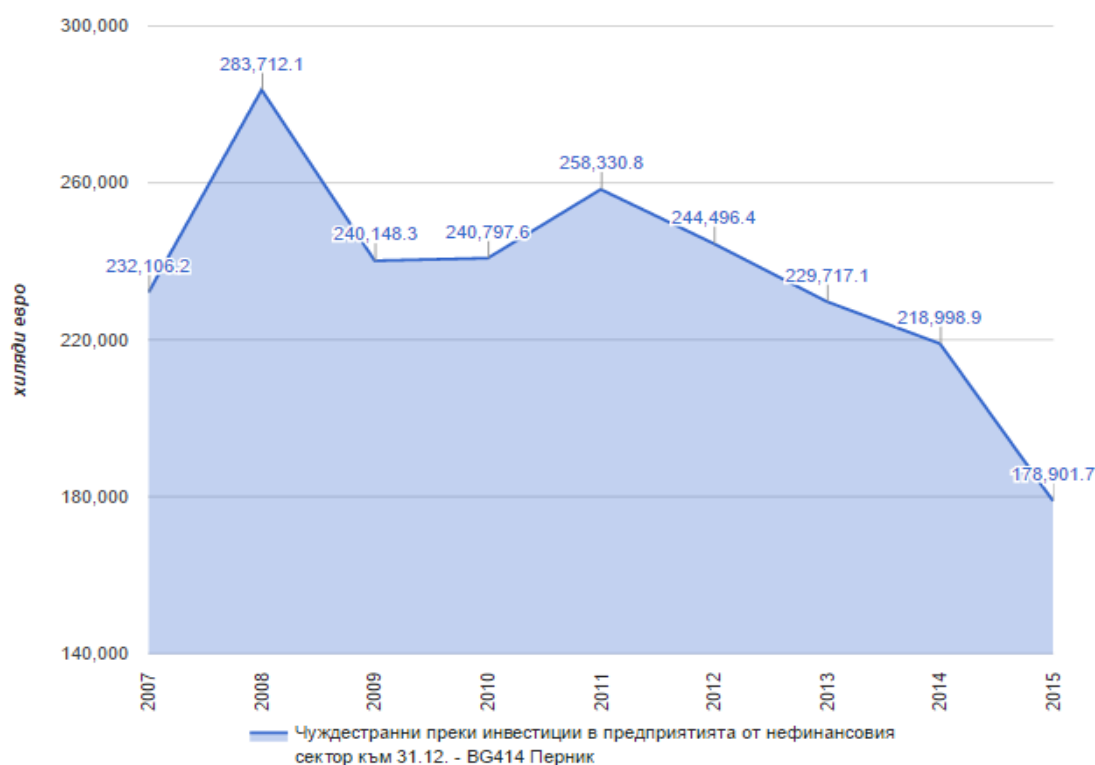
Възможностите за развитие на туризма се свързват преди всичко с наличието на религиозни обекти, което е предпоставка за развитие на църковно-религиозен туризъм. Освен това изключителни възможности за развитие на селски туризъм предоставят самобитните традиции и обичаи, специфичната култура и диалектни особености на региона, което в момента не се използва за нуждите на туристическото развитие. По отношение на развитието на туризма трябва да се осигури пълната заинтересованост на местната общност и местните власти, тъй като чрез развитието на туристическите ресурси в община Земен ще се създаде възможност за подобряване на социално-икономическото положение в общината. За целта е необходимо да се извърши адекватно планиране и провеждане на по-активни действия за преодоляване на трудностите по-отношение на туристическото развитие, чрез сътрудничество и партньорство със съседните общини, със стопанските субекти, регистрирани на територията на общината и неправителствения сектор в търсене на възможности за изпълнение на поставените амбициозни цели в съществуващите планове и стратегии, а именно подобряване на общата инфраструктура и изграждане на туристическа инфраструктура. Всичко това ще доведе до популяризиране на дестинацията, осигуряване на адекватно туристическо предлагане и ще спомогне за развитието на други алтернативни форми на туризма като конгресен, семинарен и обучителен туризъм, имайки предвид, че на територията на община Земен съществува научна база на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

VII. 5. 6. Инвестиционна активност

Област Перник е една от трите области в страната /другите две са Монтана и Видин/, при които съотношението между инвестициите в предприятията в дълготрайни материални активи и броя на местното население е под 1000лв. на човек за 2014г. През 2014 г. Перник е една от трите области в страната, в която съотношението между инвестициите на предприятията в ДМА и броя на местното население е под 1000 лв. /човек. Както се вижда от следващата графика 2015 г. е четвъртата подред, в която кумулативният им размер намалява като към края на 2015 г. те възлизат на близо 179 млн. евро при най-висок размер от 284 млн. евро към края на 2008 г. Посочените данни недвусмислено говорят за продължаващата тенденция на намаляване на инвестиционната активност, а като добавим и факта, че съставляващите област Перник общини постигат по-ниска степен на усвояване на европейски средства от тази за страната. Както вече представихме общините са усвоили 505лв./човек при средно при средно 689 лв./човек за страната към края на май 2016 г. Или

с други думи намаляващата инвестиционна активност, придружена с ниска степен на усвояване на европейски средства, ще предопределя бъдещите тенденции на увеличаване на безработицата, ще бъде предвестник на запазващата се тенденция на отрицателния механичен прираст на населението, тъй като икономически активното население ще търси по-добри възможности за реализация. А от друга страна ще трябва да се очаква и увеличаване на безработицата в областта, което несъмнено ще повлияе и върху социално-икономическото развитие на община Земен. Освен това като имаме предвид и продължаващата тенденция на обезлюдяване на населените места, която засяга пряко икономиката на общината, както и факта, че преобладаващата част от стопанските субекти на територията на общината /както и за областта са микропредприятия/ в сферата на услугите, то несъмнено са необходими значителни усилия от страна на местната власт за осъществяването на диверсификация на икономиката и допълнително насърчаване на предприемачеството, чрез създаване на подходящи условия за привличане на инвестиции на територията на общината.

Графика 17. Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия за област Перник за периода от 2007 – до 2015г.

Източни: НСИ

VII. 5. 7. Заетост и безработица

От представените до момента данни се вижда, че средногодишната работна заплата на наетите лица в област Перник за 2014г. възлиза на 7063 лв., а това е 71,6% от средната работна заплата за страната за същата година. Поради ежедневната трудова миграция към гр. София се наблюдава по-висок размер на средногодишния доход на лице от домакинството, който е 6093 лв. за 2015г., като по-този показател област Перник се нарежда на второ място след гр. София, разбира се съществена роля за формирането на размера на този показател играе и високият среден размер на пенсиите, които са с около 40% по-високи от средните за страната. Перник е една от двете области в страната, в които коефициентът на безработица се покачва през 2015 г. като достига 14,0% при средно ниво за страната от 9,1%. Като причина можем да посочим повишаващата се икономическа активност на населението /средногодишния коефициент на икономическата активност се увеличава с 1,7% спрямо 2014г. и достига 72,7% за 2015г./, тъй като се наблюдава и повишаване на заетостта до 62.5% /близо до средните нива за страната/, в следствие, на което се предполага, че се увеличава броят на активно търсещите работа, които от друга страна вече се причисляват и към безработните. От данните посочени в следващата таблица отчетливо се вижда лошото демографско състояние, което представено чрез влошената възрастова структура на населението, показва застрашената възможност за възпроизводство на работната сила. Като имаме предвид ниските нива на раждаемост и броя на населението на възраст 65 и повече години ще продължаваме да наблюдаваме влошаване на възрастовата структура на населението в общината и повишаване на отрицателния естествен прираст на населението. Освен това ще трябва да очакваме влошаване и на стойностите на коефициента на демографско заместване /съотношение на населението на възраст 15-19 години към това на възраст 60-64 години/, от което ще следват сериозни проблеми с възпроизводството на работната сила, а това ще даде отражение и върху възможностите за развитието на икономическите субекти на територията на общината.

От друга страна наблюдаваната обратнопропорционална връзка между подобряването на ситуацията на пазара на труда в столицата и влошаването на ситуацията на пазара на труда в област Перник, където броят на заетите достигна дъното от 49 хиляди души през третото тримесечие на 2015г., ще даде отражение и върху процесите протичащи на пазара на труда и при община Земен, където можем да очакваме липса на подобрене на заетостта дължаща се на високия брой на обезкуражени лица да си търсят работа. От една страна предвид на факта, че броят на заетите през 2015 г. в столицата вече е по-висок от

този през 2008 г., можем да очакваме и увеличаване на отрицателния механичен прираст на населението, както и повишаване на дела на ежедневната трудова миграция. Това от своя страна ще създаде значителни трудности пред местните стопански субекти, за които ще става все по-трудно да намерят и наемат за своите дейности подходящи лица в трудоспособна възраст.

VII. 6. 1. Здравна инфраструктура

По данни на НСИ за 2015 г. в община Земен лечебни и здравни заведения не функционират.

Медицинските кадри в общината се състоят от двама общопрактикуващи лекари и един лекар по дентална медицина, позиционирани в самостоятелни лекарски и стоматологичен кабинети.

С цел предоставянето на достъпни здравни услуги, двама медицински специалисти по здравни грижи посещават селски здравни участъци в селата Дивля и Елов дол. Мобилен дентален кабинет обслужва населените места в общината.

Осигуреността на населението с лекари в община Земен е ниска – на около 1370 души се полага един лекар, при средно за област Перник 380 и средно за България 258.

Специализирана помощ жителите на общината биха могли да намерят в:

- Център за спешна медицинска помощ, гр. Земен /обслужващ Община Земен и Община Ковачевци/;
- Районен център по здравеопазване, гр. Перник;
- Регионална здравна инспекция, гр. Перник.

Общината ползва услугите на МБАЛ „Р. Ангелова”, гр. Перник, като има процент, пропорционален на броя на населението, на акционерен принцип.

В общината има осигурен постоянен денонощен достъп до медицински услуги. Тревожно е, че поради пътно-транспортната обстановка, има места, където не може да достигне бърза помощ. На изследваната територия функционират три частни аптеки, като една от тях работи с НЗОК.

Населението в община Земен е в четвърта фаза на развитие на процеса на демографско стареене – фазата на демографска старост със засилени белези на депопулация, когато относителния дял на лицата над 65 години е над 45%. Такава повъзrastова структура поражда множество социални и здравни проблеми. Възрастните хора са носители на повече от едно хронични заболявания. Това значително променя и вида на здравните потребности и отправя определени изисквания към тяхното задоволяване.

VII. 6. 2. Образователна инфраструктура

В община Земен функционира едно училище – ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, разположено в град Земен. През учебната 2015/2016 година броят на учащите, които се обучават в общообразователното училище е 115. Учебното заведение предлага целодневна организация на учебния ден. Учениците имат възможност да се хранят в ученически стол, намиращ се в сградата на учебното заведение. Материално-техническата база е добра, оборудвани са модерни кабинети. Училището разполага и със спортна площадка. Провеждат се и извънкласни занимания.

Разпределението на учители и учащи по класове през 2015/2016 учебна година е както следва:

	I-IV клас	V-VIII клас	IX-XII клас	Общо
Учители	4	6	2	12
Учащи	50	33	32	115

В община Земен функционира едно Обединено детско заведение, което е целодневно. То е ситуирано в общинския център и е с капацитет от 66 места. През учебната 2015/2016 г. ОДЗ се посещава от 22 деца, за които се грижат двама души педагогически персонал. Децата са разпределени по възрастови групи. Материално-техническата база на ОДЗ може да се определи като добра след направен ремонт. Налице са детска площадка и беседка. Като извод се очертава, че 2/3 от местата в детската градина не са заети, което е тенденция за последните пет години.

На територията на общината функционира една детска ясла с капацитет 16 места, като към 2014 г. от тях са запълнени 11.

VII. 6. 3. Културна инфраструктура

Община Земен провежда своята културна политика въз основа на културно-историческото наследство, народните обичаи и традиции на населението, изградената материална база. За съхранението и развитието на културните дейности в общината ключово място имат читалищата, училищата, религиозните храмове и др. На територията на община Земен липсват самостоятелни сгради, отредени за музеи, библиотеки и театри.

Читалищата са институциите, които играят важна роля за съхраняването на традиции и обичаи, както в миналото, така и днес. В тях се организират танцови и певчески формации, прожектират се филми, организират се сбирки и представления.

На територията на община Земен има читалища във всяко населено място /с изключение на с. Падине/, като самостоятелни сгради имат читалищата в гр. Земен, с. Дивля, с. Смиров дол и с. Габров дол, а останалите 14 се помещават в кметствата на съответните села.

Таблица 16. Читалища в община Земен към 2017 г.

Наименование	Населено място	Община
Светлина-1929	Село Елов дол	Земен
Христо Смирненски-1946 Христо Ботев	Село Горна Врабча	Земен
Светлина-1924	Град Земен	Земен
Христо Ботев-1953	Село Блатешница	Земен
Христо Ботев	Село Раянци	Земен
Просвета	Село Калотинци	Земен
Селска среща-1912	Село Враня стена	Земен
Крюгер Николов-1922	Село Пещера	Земен
Надежда-1898	Село Дивля	Земен
Христо Ботев-1930	Село Долна Врабча	Земен
Светлина	Село Смиров дол	Земен
Евтим Тенин	Село Одраница	Земен
Н. Й. Вапцаров-1949	Село Мурено	Земен
Н. Й. Вапцаров-1945	Село Беренде	Земен
Христо Ботев-1928	Село Габров дол	Земен
Васил Класанов-1930	Село Горна Глоговица	Земен
Селска зора-1910	Село Жабляно	Земен

Източник: Регистър на народните читалища.

Читалищата са важни културни обекти, които съхраняват, развиват и обогатяват културния живот, приобщават гражданите към ценностите на науката, изкуството и културата и съхраняват духовния живот и местните традиции и културни обичаи.

В читалище „Светлина-1924” в град Земен са организирани Клуб „Приятели” – Съхрани българското, Клуб по народни танци, Мъжка и детска сурвакарски групи, Вокална група за народни и стари градски песни, Детски танцов състав, Детски народен хор.

В читалище „Надежда-1898” в село Дивля има обособена етнографска музейна сбирка за живота на Владимир Димитров – Майстора, който живее и твори в селото от 1928 до 1930 г.

В село Пещера, към НЧ „Крюгер Николов-1922 г.“ са сформирани следните групи: сурвакарска група, група за автентичен фолклор, група за народни обичаи и танци. Групите имат изяви в страната и чужбина.

Важни за развитието на нематериалното културно наследство в общината са запазените традиции и обичаи. Такива са сурвакарските игри, които се честват всяка година. Сурвакарите се събират и обикалят града и населените места в общината.

В Земенския манастир се провежда традиционен събор в чест на освещаването на първата манастирска сграда, построена от майстор Миленко Велев от с. Блатешница на 20 май 1867г. Той се провежда всяка година в най-близката събота до 24 май.

Най-големият събор на града и цялата община е съборът на град Земен, който трае три дни и се провежда през най-близката събота до 9 август.

Историческите и културно-църковни забележителности в общината периодично стават центрове на културни мероприятия, като най-значимите от тях са:

- Земенски манастир с уникалната църква „Св. Йоан Богослов“;
- Пещерски манастир „Св. Никола летни“;
- Манастирът „Св. Спас“ и църквата „Възнесение Господне“ в с.Горна Врабча;
- Манастирът „Св. Св.Петър и Павел“ в с.Одраница;
- Крепостта „Калето“ на Земльнград.

VII. 6. 4. Спортна инфраструктура

В община Земен се поддържа спортен календар, като се провеждат първенства по футбол, турнири по тенис на маса, по шах и градински шах.

Градски стадион е изграден в град Земен. Стадионът на ФК „Пирин“ Земен и обслужващата сграда са създадени през 1974 г. През 2009 г. с финансиране от републиканския бюджет е осъществен вътрешен ремонт на обслужващата сграда към стадиона на ФК „Пирин“ Земен. Въпреки това сградата се нуждае от саниране, ремонт на покрива и външни довършителни работи. В обслужващата сграда „Стадион“ – Земен се помещава спортна зала с възможност за практикуване на тенис на маса и редица други спортове на закрито. Ежегодно съоръжението се използва от над 220 души, редовно спортуващи, както и от над 2200 човека, които го посещават като зрители и непрофесионални спортисти.

За спортни дейности се използва още спортната площадка на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“. На територията на общината не съществува функциониращ басейн. Изграден е такъв на територията на стадиона, но той не функционира от повече от 20 години.

Общинската администрация не разполага с достатъчно средства за поддръжка и модернизация на спортната база и съоръженията към нея.

Като цяло в общината липсва съвременна спортна инфраструктура. Спортните съоръжения са в критично състояние и не могат да удовлетворят потребностите на местното население от спорт, туризъм и рекреация.

През изминалия програмен период е стартирал проект за „Реконструкция, саниране и модернизация на спортна инфраструктура в община Земен” от Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г.

VII. 6. 5. Социална инфраструктура

Застаряването на населението, безработицата и бедността, са едни от основните фактори са сформирани на групи в риск, които продължават да увеличават обхвата си и да поставят на дневен ред предоставянето на социални услуги на населението. Уязвими групи са децата, възрастните хора, хората с увреждания, уязвимите общности и лица в неравностойно положение.

В рамките на територията на Местната инициативна група, включваща общините Земен, Радомир и Ковачевци, центровете за социални услуги включват домове за грижи за възрастни хора и хора и деца с увреждания /3 броя/, защитено жилище, дневен център за възрастни на пенсионна възраст, социална услуга „Домашен помощник”.

Като цяло, социалните услуги в общината трябва да се разширят. Използват се социалните заведения в рамките на общината за обслужване на нуждите на населението.

В община Земен действа Домашен социален патронаж.

В периода 2010-2012г. по проект Домашни помощници в община Земен са подбрани, обучени и назначени за срок от 12 месеца домашни помощници /по данни от ИСУН/.

В рамките на проект „Нови възможности за заетост в община Земен“, реализиран в периода 2011-2013 г. са създадени 2 бр. социални общински предприятия – „Озеленяване и благоустройство” и „Обществено хранене”, съгласно разпоредбите на чл. 51 и 52 от Закона за общинската собственост. Подбрани и назначени на работа са 19 лица, от които 12 лица от уязвимите групи /по данни от ИСУН/.

В периода 2012-2014г. в общината се реализира проект „Помощ в дома – качествени социални услуги в Община Земен“. До 30.05.2014 г. проектът е насочен към възрастни и

деца с трайни увреждания с ограничения или невъзможност за самообслужване. С реализирането на проекта се създава социално предприятие – Звено за социални услуги в семейна среда, към действащия Домашен социален патронаж в Община Земен. Основната дейност на създаденото Звено ще бъде осигуряване на работна заетост на 20 лица в социалното предприятие, които ще предоставят услуги за лица/деца с трайни увреждания и възрастни хора с ограничения или невъзможност за самообслужване - 40 потребителя общо ще бъдат обгрижвани. Създаденото Звено за социални услуги в семейна среда разполага с персонал от 2 лица, включени като персонал за управление.

Сдружение SOS Детски селища управлява мобилни екипи за подкрепа на деца и семейства в риск в общината.

VII. 6. 6. Инфраструктура на общественото обслужване

Обслужващите функции на общинския център и неговия административен статут са предпоставки за появата на специфичен тип институционални структури.

Административното обслужване на територията на община Земен се осъществява от общинска администрация Земен със седалище град Земен. Останалите население места в общината са организирани и се ръководят от общо 13 кметства.

Пощенски станции има във всички населени места.

За обществения ред и сигурността се грижи Районно полицейско управление Земен.

Районна служба „Пожарна безопасност и защита на населението” гр. Земен осигурява пожарната безопасност и защита на населението на територията на общината.

Обекти на общественото обслужване – държавни и общински структури, са и Център за спешна медицинска помощ и Бюро по труда – Земен

Обществените сгради, разположени в централната част на града са:

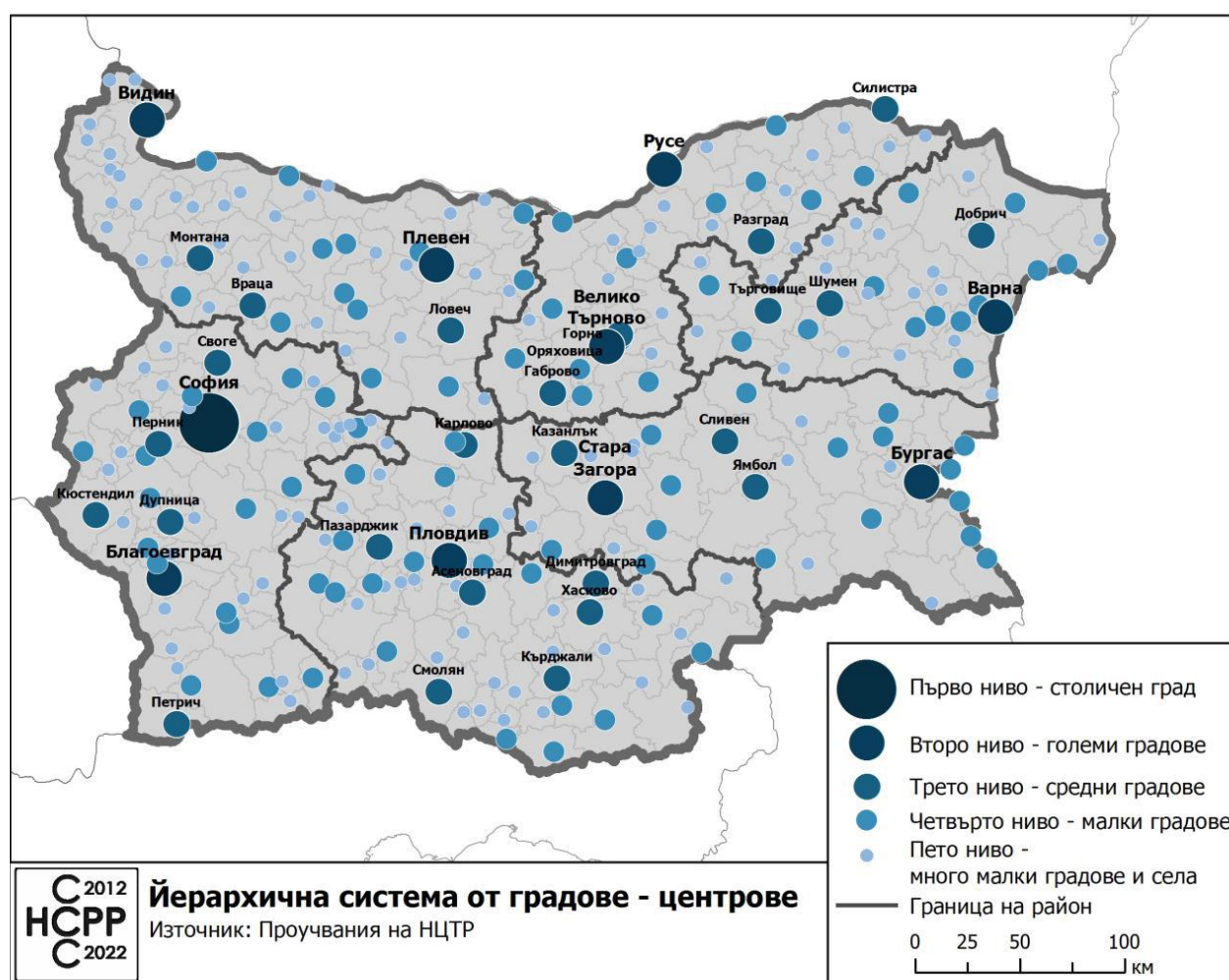
- ОДЗ – Земен;
- СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“;
- Народно читалище „Светлина - 1924“;
- Сградата на общинската администрация;
- Ресторант и други обекти на общественото обслужване;
- Железопътна гара.

Извън общинския център основните обслужващи обекти са кметствата и читалищата.

VII. 7. 1. 1. Йерархична система от населени места

Йерархична система от населени места

Общината в най-пълна степен е представена от град Земен, който е общински център попадащ в 5^{то} ниво на йерархичната система от градове-центрове /малки градове и села, центрове с общинско значение/.

Фигура 5. Йерархична система от градове-центрове, Източник: Национална стратегия за регионално развитие на Република България.

Урбанистичната структура на общината е полицентрична с един основен център, съвпадащ с общинския център, и два спомагателни центъра на север от него. С най-голяма концентрация на функции е общинския център град Земен, в който са съсредоточени

административното и социално обслужване и основната част от икономическата дейност в общината. Вторичните центрове са селата Еловдол и Дивля на север от град Земен.

Населените места са линейно разположени по една от основните урбанистични оси /река Треклянска/път 605 и продължението му по път 623/ по направление северозапад–югоизток в близост, до които са формирани по-големите селищни структури.

В националната категоризация на населените места град Земен попада в „четвърта“ категория град, докато останалите населени места са от по-ниска категория.

От „седма“ категория в селищната структура на общината са селата Дивля, Еловдол, Жабляно и Пещера, докато всички останали 13 населени места са от „осма“ категория.

Таблица 17. Категоризация на община Земен и съставните и населените места.

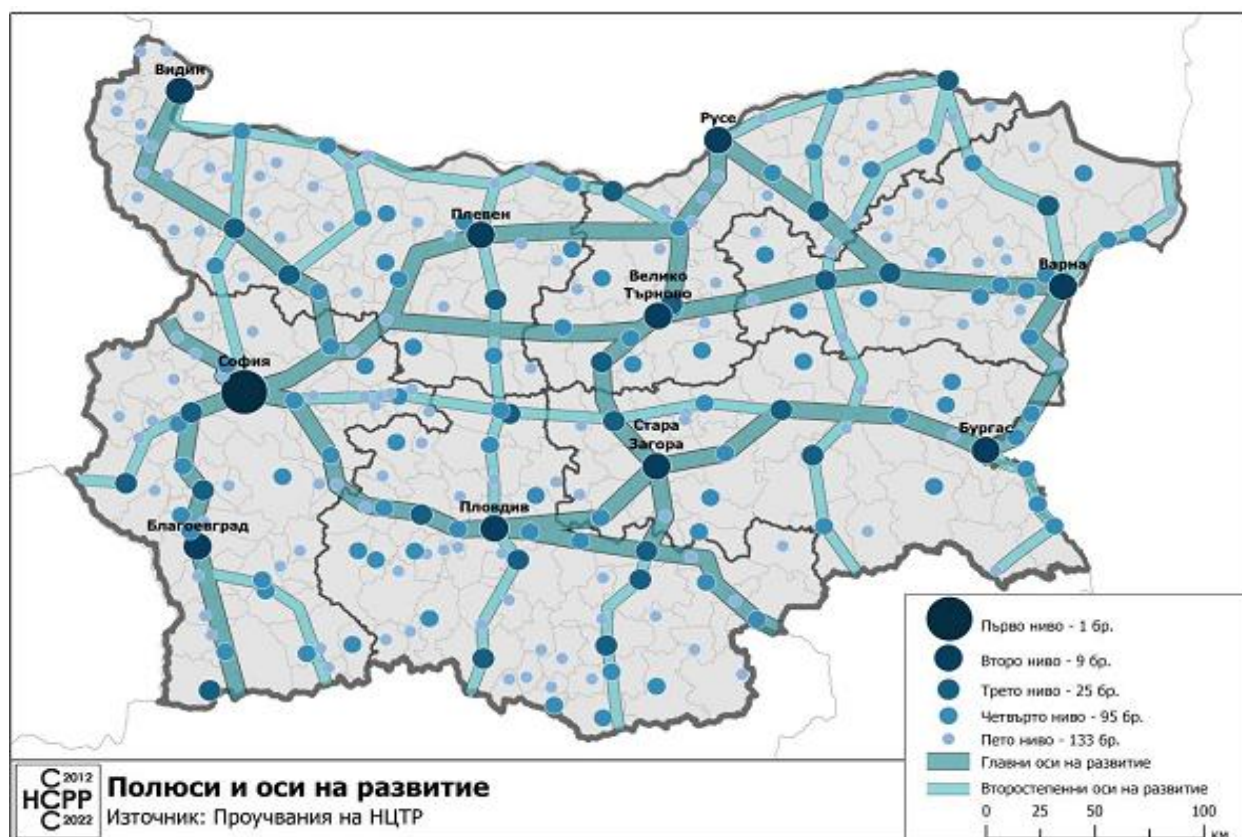
Код	Наименование на общината	Категория	Площ/км ²
PER19	Община Земен	4	253.942

№	Код	Наименование на населеното място	Категория	Площ/км ²
1	30778	гр. Земен, общ. Земен, област Перник	4	21.250
2	03887	с. Беренде, общ. Земен, област Перник	8	10.217
3	04340	с. Блатешница, общ. Земен, област Перник	8	24.898
4	12228	с. Враня стена, общ. Земен, област Перник	8	14.217
5	14146	с. Габровдол, общ. Земен, област Перник	8	6.074
6	16167	с. Горна Врабча, общ. Земен, област Перник	8	12.631
7	16170	с. Горна Глоговица, общ. Земен, област Перник	8	13.878
8	20972	с. Дивля, общ. Земен, област Перник	7	25.656
9	22054	с. Долна Врабча, общ. Земен, област Перник	8	6.099
10	27320	с. Еловдол, общ. Земен, област Перник	7	12.221
11	29012	с. Жабляно, общ. Земен, област Перник	7	11.842
12	35482	с. Калотинци, общ. Земен, област Перник	8	8.917
13	49357	с. Мурено, общ. Земен, област Перник	8	14.611
14	53415	с. Одраница, общ. Земен, област Перник	8	23.553
15	55141	с. Падине, общ. Земен, област Перник	8	4.580
16	56280	с. Пещера, общ. Земен, област Перник	7	15.509
17	62356	с. Раянци, общ. Земен, област Перник	8	12.789
18	67595	с. Смиров дол, общ. Земен, област Перник	8	8.138

VII. 7. 1. 2. Оси на урбанистично развитие

Осите на урбанистично развитие следват Националната концепция за пространствено развитие, Националната стратегия за регионално развитие и Регионалния план за развитие на Югозападен регион.

Фигура 6. Полюси и оси на развитие, Източник: Национална Стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Таблица 18. Площ, гъстота на населението и населени места към 31.12.2012 г.

<i>EКАТТЕ</i>	<i>Статистически зони Статистически райони Области Общини</i>	<i>Площ - кв. км</i>	<i>Гъстота на населението на кв. км</i>	<i>Населени места - бр.</i>	<i>Градове - бр.</i>	<i>Села - бр.</i>	<i>Кметства - бр.</i>
<i>BG</i>	<i>Общо за страната</i>	<i>111001,9</i>	<i>65,6</i>	<i>5278</i>	<i>257</i>	<i>5021</i>	<i>2008</i>
<i>BG4</i>	<i>Югозападна и Южна централна България</i>	<i>42671,5</i>	<i>84,2</i>	<i>2252</i>	<i>102</i>	<i>2150</i>	<i>809</i>
BG41	Югозападен	20306,4	104,8	950	48	902	253
PER	Перник	2394,2	54,4	171	6	165	20
PER08	Брезник	404,0	16,5	35	1	34	1
PER19	Земен	253,9	10,4	18	1	17	-

PER22	Ковачевци	138,1	11,4	10	-	10	-
PER32	Перник	484,2	196,3	24	2	22	13
PER36	Радомир	540,5	37,5	32	1	31	6
PER51	Трън	573,5	7,1	52	1	51	-

VII. 7. 1. 2. Пространствено разположение на населените места в селищната система на общината

Селищната мрежа е възникнала основно през XIX и първата половина на XX век. Нейната структура и разположение е силно повлияна от:

- Специфичния пресечен релеф на терена, формиран от реките Струма, Треклянска и техните притоци;
- Особеностите на пътната мрежа, която се е развила по надлъжната ос на земенската котловина, с основно направление север – юг;
- Историческите и социално-икономически условия, които са предпоставка за формиране на разсредоточено дисперсно заселване и създаване на удребнена пространствена структура на селищната мрежа;
- Ограниченият като количество и качество земеделски фонд, разположен в сложни планински условия, който не създава база за формиране на по-големи населени места със земеделска икономическа насоченост.

Селищната мрежа на общината е добре развита и сравнително равномерно разположена върху територията ѝ. Общинският център град Земен се намира в пространствения център на общината

При формиране на селищната структура на общината водеща роля имат географската характеристика и основните урбанистични оси.

Селищната структура на община Земен се характеризира с равномерно/дисперсно/ разположение на населените места, които формират една пространствено балансирана и устойчива мрежа/структура.

От друга страна структурата на селищата е неправилна и некомпактна. Основната част от селата имат линейна планова структура, непосредствено свързана с пътищата и реките /Блатешница, Пещера, Калотинци, Дивля и др./.

Около всички села са възникнали малки махали с по няколко къщи. Живописното редуване на групи от къщи с малки ниви, ливади и гори, поточета и реки придава романтичен характер на ландшафта, подходящ за отдих и туризъм.

По-голяма част от населените места са с нисък процент на обитаване. Разположени са предимно по долините на реките в планинските част на общината, за която са характерни планински релеф и дисперсно обособени фрактални структури, следващи специфичните теренни особености на местността.

VII. 7. 1. 3. Устройство и степен на изграденост на селищната структура, функционални системи и обзавеждане на територията по населени места

Пространствено развитие на функционалните системи в териториалната структура на общината.

Пространственото развитие на функционалните системи на територията на общината следва териториалната и йерархична структура на мрежата от населени места. Най-голяма е концентрацията на обекти на социално-икономическата сфера в общинския център град Земен. На територията на отделните села също има елементи на социалната сфера в зависимост от специфичните им функции и потребности. Територията на общината е богата на културно наследство, но туризмът не е развит като инфраструктура и дейност. Пространственото развитие на функционалните системи е в пряка зависимост и от броя на населението и жилищната осигуреност в населените места.

VII. 7. 2. 1. Обитаване и жилищна осигуреност

Обитаване

Балансът на територията на гр. Земен осигурява нормално функциониране на основните градски системи: обитаване, труд, комплексно обслужване, градска среда и транспорт.

Жилищните зони са застроени с нискоетажни жилищни сгради. Междужилищното пространство в града не е добре оформено. В центъра на града има пустеещи площи, подходящи за озеленяване.

Спортните съоръжения включват градски стадион и спортна площадка в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“. Същите не са в добро състояние и изискват дейности по тяхната поддръжка и модернизация. Реализиран е проект, свързан с реконструкция и модернизация на градския стадион.

Гробищният парк на град Земен се състои от християнско гробище.

Жилищна осигуреност

Количество на жилищния фонд

По данни на НСИ към 31.12.2014 г. на територията на община Земен има 4 561 жилищни сгради, от които:

- Стоманенобетонни и панелни – 116 бр.
- Тухлени – 3020 бр.
- Други – 1425 бр.

Броят на жилищата в тях е 4 810, което е с 11 броя повече от регистрираните жилища през 2011 г.

Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища след 2012 г. са:

- Сгради – 5 бр.
- Жилища – 5 бр.

Строителството е било най-активно в годините между 1960 и 1989 г., като голяма част от жилищния фонд е остатъчен от периода малко след Втората световна война.

Конструкция на жилищния фонд

Най-малобройни са сградите, изпълнявани с едропанелни строителни системи, което е обусловено от факта, че строителството е предимно нискоетажно, а териториалното разпределение на жилищните ресурси е благоприятно. Макар и малко на брой, те се нуждаят от цялостно конструктивно обследване, обследване за енергийната ефективност и подмяна на инсталациите.

Етажност и стайност

По данни от преброяването на население от НСИ през 2011г. броят на жилищата е 4 801, в които има 16 310 жилищни помещения с полезна площ 286 542 кв.м. Строителството в Община Земен е в устройствени зони с преобладаващо застрояване с малка височина и плътност, като кота корниз е до 10м. Застрояването е в унисон с природната среда. Структурните елементи на града, отделните райони, са в унисон помежду си и градоустройственото решение предполага адаптивност на селищната структура с характерния релеф.

Таблица 19. Основни характеристики на жилищата, 2011г.

Община, Населени места	Жилища – бр.	Жилищни помещения – бр.		Полезна площ – кв. м.	
		общо	в т.ч. стаи	общо	в т.ч. жилища
ЗЕМЕН	4801	16310	14023	286542	210522
Земен	1327	5141	4229	97080	76145
Беренде	173	530	363	9505	6124
Блатешница	466	1143	1037	22575	16645
Враня стена	186	689	535	8594	2320
Габровдол	194	628	445	15013	11461
Горна Врабча	104	388	347	6268	5097
Горна Глоговица	179	374	360	8364	6582
Дивля	505	1741	1655	27886	23558
Долна Врабча	108	346	345	6824	5663
Еловдол	321	1118	935	14097	10517
Жабляно	221	824	657	16437	12002
Калотинци	151	553	519	8598	6862
Мурено	237	641	558	9288	6529
Одраница	163	353	348	8820	7129
Падне	44	125	112	1526	1117
Пещера	261	1131	997	15811	4661
Раянци	99	311	307	4741	3717
Смиров дол	82	274	274	5115	4393

Източник: НСИ

Жилищна задоволеност

Жилищната задоволеност се характеризира с показателя брой жилища на 1 000 души население. Този индикатор за удовлетвореността от жилищния фонд като количество и неговата достатъчност или нужда от нови е показателен за силно развити в икономическо отношение страни, където пазара на имоти и жилища е балансиран. Тук за община Земен този показател е недостатъчен, за да се прецени количеството наличен фонд, тъй като е деформиран от множеството необитавани сгради.

Свободният жилищен фонд е база за развитие на туризма и социалните услуги. Множеството необитавани сгради могат да се реновират и адаптират за семейни хотели, леглова база за отдих, база за настаняване на хора в неравностойно положение.

В заключение, съществуващият жилищен фонд има нужда да бъде обновен, като се направи стратегия необитаваните жилищни сгради да бъдат адаптирани към нови функции и да се осигурят социални жилища за маргиналните групи. За момента пазарът е стабилен, но следва да се предприемат конкретни мерки, с които общината да играе ключова роля в пазара на имоти, за да може сходни дейности да се ситуират в логистични и производствени бази и да не нарушават качеството на средата в града.

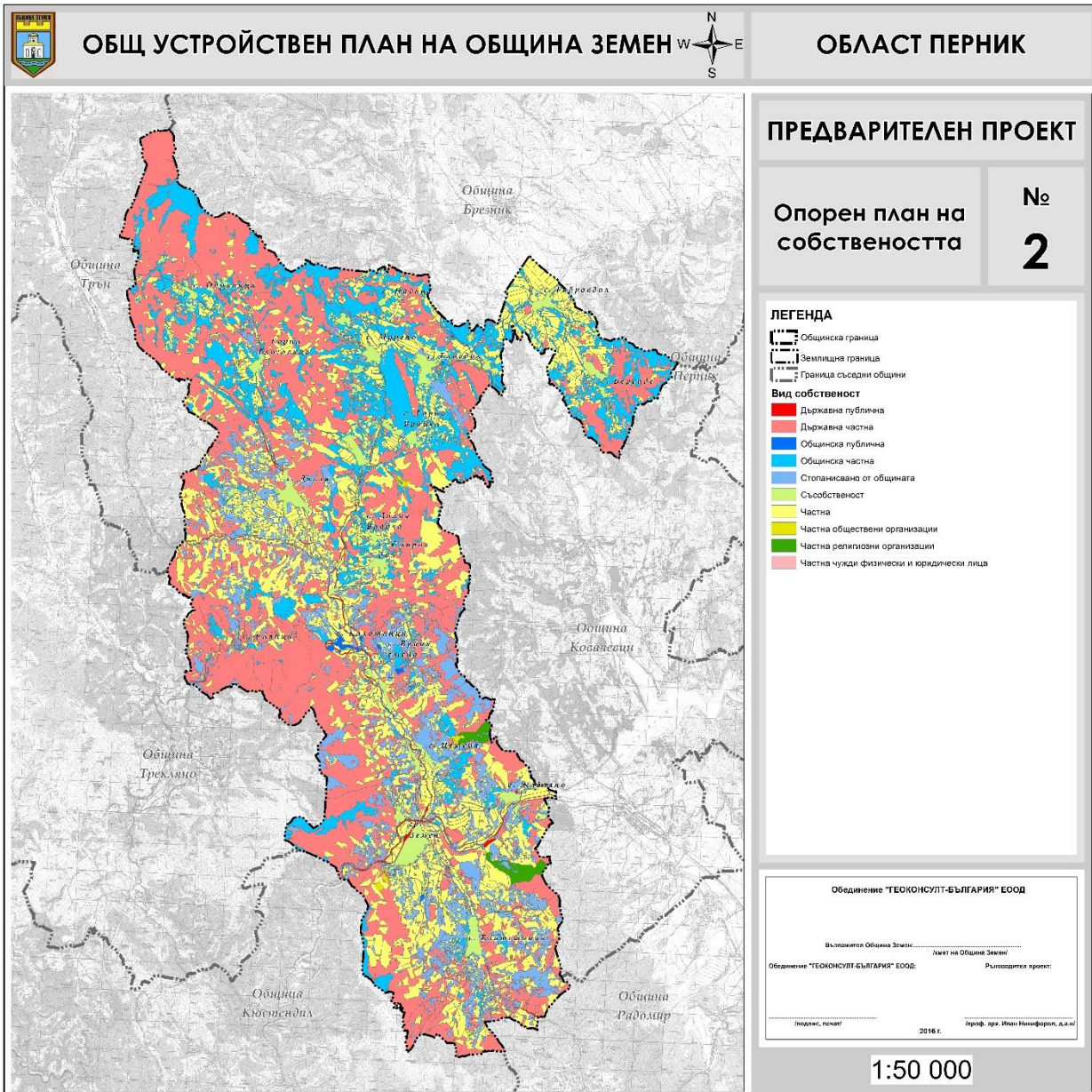
VII. 7. 3. СТРУКТУРА НА СОБСТВЕНОСТТА И ПЛАНОВА ОСИГУРЕНОСТ НА ОБЩИНАТА

VII. 7. 3. 1. Структура на собствеността

Структурата на собствеността е представена в таблицата по-долу и е изобразена на графичния материал.

Таблица 20. Структурата на вида собственост в общината.

Вид собственост	Площ /ха/	Площ /%/
Държавна публична	152.32	0.62
Държавна частна	9831.15	39.71
Общинска публична	328.86	1.33
Общинска частна	3807.59	15.38
Стопанисвано от общината	2886.22	11.66
Съсобственост	962.92	3.89
Частна	6617.73	26.73
Частна обществени организации	42.43	0.17
Частна религиозни организации	126.33	0.51

Фигура 7. План схема на вида собственост.

VII. 7. 4. КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

VII. 7. 4. 1. Анализ на културното наследство в община Земен

На територията на общината са налични културни ценности - материални и нематериални свидетелства за човешко присъствие и дейност, които са с висока научна и културна стойност за индивида, общността и обществото в региона. Културното наследство в община Земен е представено от археологически, исторически, архитектурно-строителни, художествени недвижими културни ценности, както и от природните ценности, народните традиции и културните обичаи.

В пространствено развитие на община Земен историко-географското развитие е в основата на културното напластяване и именно то дава възможност за изграждане на сътрудничество със съседните общини и формиране на културни зони за туризъм и рекреация, които в съчетание с народните традиции и културните обичаи на местната общност, изграждат атрактивна културна среда.

Недвижимите културни ценности в териториалния обхват на общината според научната и културна област, към която принадлежат биват археологически, исторически, художествени и архитектурно-строителни:

Концентрирани в пространствения обхват на град Земен, който е основен културен център в общината.

Културното наследство в общината включва едни от най-значимите недвижими културни ценности в региона и България, като от категория с „*национално значение*“ са идентифицирани *девет обекта*, което е приблизително $\frac{1}{4}$ от обектите в област Перник, които притежават изключителна стойност за културата и историята.

Село Блатешница:

- *Средновековна крепост*, м. ”Градище”, 3 км. южно от селото, археологическа недвижима културна ценност.

Град Земен

- *Земенски манастир „Св. Йоан Богослов”*, над града, археологически, *Църквата на Земенски манастир*, народна старина, *Манастирска църква „Св. Йоан Богослов”*, художествен;
- *Антично и средновековно селище* м. ”Манастира”, 4 км. южно от града, археологическа недвижима културна ценност;

- *Средновековна църква*, м. "Манастира", 4 км. южно от града, археологическа недвижима културна ценност;
- *Средновековен водопровод*, м. "Манастира", 4 км. южно от града, археологическа недвижима културна ценност;
- *Средновековна крепост*, м. "Орлово гнездо", 2 км. южно от града, археологическа недвижима културна ценност;
- *Средновековна крепост*, м. "Калето" /Градище/, 10 км. южно от града, археологическа недвижима културна ценност.

Село Пещера

- *Пещерски манастир "Св. Николай"*, 2,5 км. източно от селото, археологически, *Пещерски манастир "Св. Николай"*, 3 км. СИ от с. Пещера, архитектурно-художествена недвижима културна ценност.

Село Дивля

- *Ранносредновековна крепост*, Конски връх - Валевиچارска махала, над селото, археологическа недвижима културна ценност.

В пространствения обхват на общината са идентифицирани **11 обекта** обявени за недвижими културни ценности от категория с „местно значение“.

- *Лобно място на Борислав Киров*, м. "Гичек", град Земен, исторически;
- *Средновековна църква* - Анево църкве, под Градище, 1.5км западно от град Земен, археологически;
- *Средновековна църква* - Ранинско църкве, в гробищата, в град Земен, археологически;
- *Средновековна крепост Градище на р. Светля*, 1.5км западно от град Земен, археологически;
- *Средновековна крепост*, над село Горна Врабча, археологически;
- *Средновековна крепост*, м. "Градище", 1 км северно от село Горна Глоговица, археологически;
- *Средновековен некропол*, м. "Градище", 1км северно от село Горна Глоговица, археологически;
- *Антично селище*, Любенова махала, 1,5 км западно от село Одраница, археологически;
- *Керамични пещи*, 700 м западно от село Одраница, археологически;

- *Античен водопровод*, Любенова махала, с. Вискяр, 1,5 км западно от село Одраница, археологически;
- *Средновековна крепост м. Градище*, 2 км южно от село Калотинци, археологически.

Декларирани исторически, архитектурно-художествени и архитектурно-строителни обекти в териториалната структура на общината са:

- *Църква "Св. Пророк Илия"*, с. Блатешница, архитектурно-художествен, художествен;
- *Манастирска църква "Св. Пророк Илия"*, село Чепино, архитектурно-художествен, художествен;
- *Църква "Св. Пророк Илия"*, с. Дивля, архитектурно-художествен, художествен;
- *Църква "Св. Троица"*, село Еловдол, архитектурно-художествен, художествен;
- *Къща на Таско Янев*, село Еловдол, архитектурно-строителен;
- *Къща на Лазар Манов*, село Еловдол, архитектурно-строителен;
- *Къща на Димитър Пейчев*, село Еловдол, архитектурно-строителен;
- *Родна къща на Славчо Радомирски*, село Еловдол, исторически;
- *Родна къща на Евтим Рангелов Веселинов*, Горна махала, село Еловдол, исторически;
- *Къща на Горян Владимиров*, село Габровдол, архитектурно-строителен;
- *Къща на наследници Стою Михалков*, село Габровдол, архитектурно-строителен;
- *Къща на Георги Статиев*, село Габровдол, архитектурно-строителен;
- *Къща на Стойко Димитров*, село Габровдол, архитектурно-строителен;
- *Къща на Нанко Петров*, село Габровдол, архитектурно-строителен;
- *Църква "Рождество Богородично"*, село Горна Глоговица, архитектурно-художествен художествен;
- *Манастирска църква "Св. Възнесение Господне"*, село Горна Вrabча, архитектурно-художествен, художествен;
- *Манастирска църква "Св. Йоан Предтеча"*, село Жабляно - архитектурно-художествен, художествен;
- *Къща на наследници на Гина Костова Маркова*, село Мурено архитектурно-строителна;

- *Къща на Иван Зарев Стоименов /старата/, село Мурено, архитектурно-строителна;*
- *Къща на Магдалска Джурнилова, село Пещера, архитектурно-строителен;*
- *Къща на Илия Славов, село Пещера, архитектурно строителен;*
- *Църква "Св. Спас", село Враня Стена, архитектурно-художествен, художествен;*

В пространствения обхват на общината в близост до село *Горна Глоговица* са разположени две могили: *Голямата могила* – 500 м. ЮЗ от селото и *Мала Могила* на 200 м. от селото.

Историческо място "Еловдолско усое", землище на с. *Елов дол*, община Земен, област Перник, обявено със Заповед № 3718 от 28.08.1975 г. на Министерството на горите и опазване на природната среда, заведено под № 648 в Държавния регистър на защитените територии, с площ 2,0 ха.

Недвижимите културни ценности с *висока културно-историческа стойност, представляващи интерес за туризма* в общината са представени от:

Земенския манастир - архитектурен и художествен паметник на културата в град Земен и *Средновековна църква* в село Беренде.

С оглед интеграция характер на ОУПО на Земен и функцията на град Земен като център на растеж стимулиращ населените места в неговия обхват е необходимо да се проследи възможността за интегриране на културното наследство в една обща структура/система от взаимнообвързани недвижими културни ценности и интегрирането им в социално-икономическия живот и пространствена структура.

Общината притежава значителен културен и природен потенциал, който следва да бъде по-добре експониран и да допринесе за повишаване на социално-икономическото състояние на общината. С възможност за развитие са туристическите дейности свързани с развитие на еко-туризъм, културно-исторически, археоложки и други.

Важни обекти на културната инфраструктура в общината са читалищата в град Земен „Светлина – 1924“ и в селата Дивля, Смиров дол и Габровдол. Те са важни културни обекти, които съхраняват, развиват и обогатяват културния живот, приобщават гражданите към ценностите на науката, изкуството и културата и съхраняват духовния живот и местните традиции и културни обичаи. В читалището в село Дивля има обособена етнографска

музейна сбирка за живота на Владимир Димитров – Майстора, който живее и твори в селото от 1928 до 1930 г.

Нематериалното културно наследство в общината е представено от народните традиции и културните обичаи. Културният календар включва множество мероприятия, които изразяват активен културен живот на местената общност. Основни културни събития на територията на община Земен са свързани с отбелязването на националните и традиционни празници. В териториалния обхват на общината се честват и празниците с местно значение, които изразяват идентичността на община Земен, а именно: Сурвакарски игри – „Сурва“, Ден на самодееца, Пролетен фестивал „Долината на маските“, Общински фолклорен празник „В учански камък“, „Традиционните събори на населените места и други.

Културните обекти от национално и местно значение са потенциал, които трябва да бъде използван за привличане на социално-икономическа активност в общината. Необходимо е да се изготвят проекти за консервация, реставрация и адаптация на обектите и интегрирането им в обща мрежа, обвързвана със селищната структура в общината. Така също е необходимо да бъдат изготвени познавателни туристически пътеки и маршрути и обособяването на културни зони.

Атрактивността на общината трябва да бъде представена като съвкупност от нематериално и материално недвижимо и движимо културно наследство. Народните традиции и културните обичаи са нематериалния ресурс, който може да задържи посетителите в общината и да повиши нейната атрактивност и качеството на културния туристически продукт. Основата на съвременния динамичен и разрастващ се град са културните ценности заложили в селищните характеристики на общината. С времето те биват възстановени, адаптирани и допълвани, което допринася за развитието на общината като културен център и формирането на културна туристическа индустрия.

VII. 7. 4. 2. Пространствено разпределение на недвижимите културни ценности в териториалната структура на община Земен.

В териториалната структура на община Земен са идентифицирани общо 38 недвижими културни ценности, включени в НДА-НИНКН, МК. В териториалните граници на град Земен и прилежащите му територии /землище/ са идентифицирани 6 обекта.

Таблица 21. Недвижими културни ценности в териториалния обхвата на община Земен.

№ по ред	Населено място	ОБЕКТ /адрес, локализация/	Кадастрални данни			деклариран с: писмо № / №/ списък	протокол	обявен в: ДВ бр./год. /протокол на НСОПК	Вид	Категория
			кв.	парц.	пл.№					
1	с. Беренде	Църквата при гробището						ДВ бр. 69/1927 г.	народна старина	
2	с. Блатешница	Средновековна крепост, м."Градището", 3 км южно						СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	национално
3	с. Блатешница	Църква "Св.Пророк Илия"				Списък от 1978 г. Писмо № 3106 от 18.09.1978 г.			архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
4	с. Враня стена	Църква "Св. Спас"				Списък от 1978 г. Писмо № 3106 от 18.09.1978 г.			архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
5	с. Габров дол	Къща на Горян Владимиров				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.			архитектурно-строителен	
6	с. Габров дол	Къща на наследници на Стою Михалков				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.			архитектурно-строителен	
7	с. Габров дол	Къща на Георги Статиев				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.			архитектурно-строителен	
8	с. Габров дол	Къща на Стойко Димитров				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.			архитектурно-строителен	
9	с. Габров дол	Къща на Нанко Петров				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.			архитектурно-строителен	
10	с. Горна Врабча	Средновековна крепост, над селото						СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	местно
11	с. Горна Врабча	Манастирска църква "Св. Възнесение Господне"				Списък от 1977 г. № 3106 от 18.09.1978 г.	Писмо		архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/

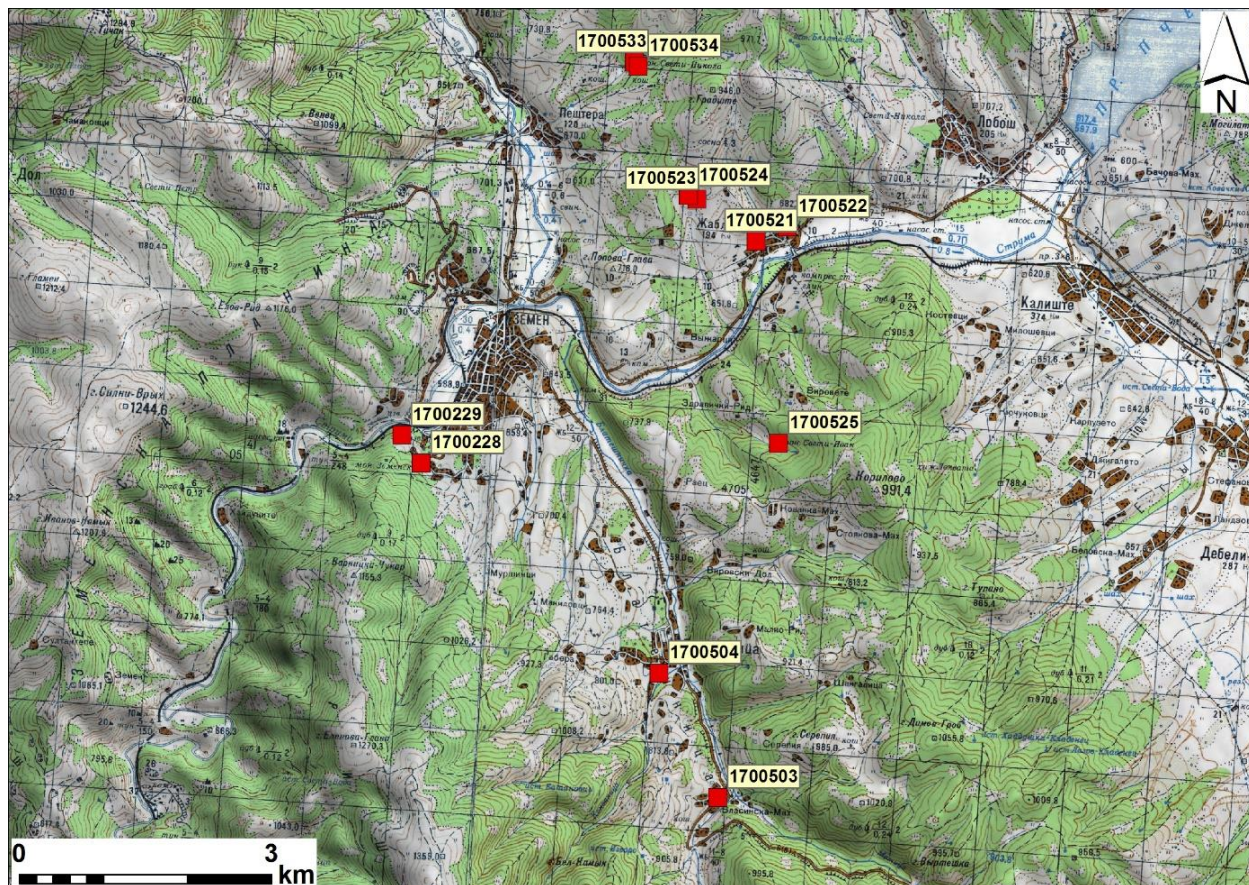
12	с. Глоговица	Средновековна крепост, м. "Градище", 1 км северно				СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	местно
13	с. Глоговица	Средновековен некропол, м. "Градище", 1 км северно				СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	местно
14	с. Горна Глоговица	Църква "Рождество Богородично"				Списък от 1977 г. Писмо № 3106 от 18.09.1978 г.	архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
15	с. Дивля	Ранносредновековна крепост, Конски връх - Валевиچارска махала, над селото				СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	национално
16	с. Дивля	Църква "Св. Пророк Илия"				Списък от 1977 г. Писмо № 3106 от 18.09.1978 г.	архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
17	с. Еловдол	Църква "Св. Троица"				Списък от 1977 г. Писмо № 3106 от 18.09.1978 г.	архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
18	с. Еловдол	Къща на Таско Янев				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.	архитектурно-строителен	
19	с. Еловдол	Къща на Лазар Манов				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.	архитектурно-строителен	
20	с. Еловдол	Къща на Димитър Пейчев				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.	архитектурно-строителен	
21	с. Еловдол	Родна къща на Славчо Радомирски	2	IX	139	Писмо № 2854 от 16.06.1988 г.	исторически	
22	с. Еловдол	Родна къща на Евтим Рангелов Веселинов, Горна Махала	17	XV, X IV	53	Писмо № 2854 от 16.06.1988 г.	исторически	
23	с. Жабляно	Манастирска църква "Св. Йоан Предтеча"				Списък от 1978 г. Писмо № 3106 от 18.09.1978 г.	архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/

24	гр. Земен	Лобно място на Борислав Киров, м. "Гичек"	ДВ бр. 22 от 1975 г.	исторически	местно
25	гр. Земен	Земенски манастир, над селото Манастирска църква "Св. Йоан Богослов"	СОПК от 03.02.1971	археологически	национално
		Средновековна църква м. "Манастира", 4 км южно	СОПК от 03.02.1971	археологически	
		Църквата на Земенския манастир	ДВ бр. 69 от 1927 г.	народна старина	
		Манастирска църква "Св. Йоан Богослов"	Писмо № 3106 от 18.09.1978 г	художествен	
26	гр. Земен	Антично и средновековно селище, м. "Манастира", 4 км южно	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	национално
27	гр. Земен	Средновековен водопровод м. "Манастира", 4 км южно	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	национално
28	гр. Земен	Средновековна крепост м. "Орлово гнездо", 2 км южно	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	национално
29	гр. Земен	Средновековна крепост м. "Калето" /Градище/, 10 км южно	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	национално
30	с. Калотинци	Средновековна крепост м.	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	местно

		"Градище", 2 км южно			
31	с. Мурено	Къща на наследници на Гина Костова Маркова	Писмо № 394 от 03.02.1976 г.		архитектурно-строителен
32	с. Мурено	Къща на Иван Зарев Стоименов /старата/	Писмо № 394 от 03.02.1976 г.		архитектурно-строителен
33	с. Одраница	Антично селище, Любенова махала, 1,5 км западно		СОПК от 03.02.1971 г.	археологически местно
34	с. Одраница	Керамични пещи, 700 м западно		СОПК от 03.02.1971 г.	археологически местно
35	с. Одраница	Античен водопровод, Любенова махала, с. Вискяр, 1,5 км западно		СОПК от 03.02.1971 г.	археологически местно
36	с. Пещера	Пещерски манастир "Св. Николай", 2,5 км източно от селото		СОПК от 03.02.1971 г.	археологически национално
		Пещерски манастир "Св. Николай", 3 км североизточно от селото		ДВ бр. 39 от 1973 г.	архитектурно-художествен национално
		Манастирска църква "Св. Николай"	Писмо № 3106 от 18.09.1978 г.		художествен национално значение /предварителна категория/
37	с. Пещера	Къща на Магдалена Джурнилова	Писмо № 394 от 03.02.1976 г.		архитектурно-строителен
38	с. Пещера	Къща на Илия Славов	Писмо № 394 от 03.02.1976 г.		архитектурно-строителен

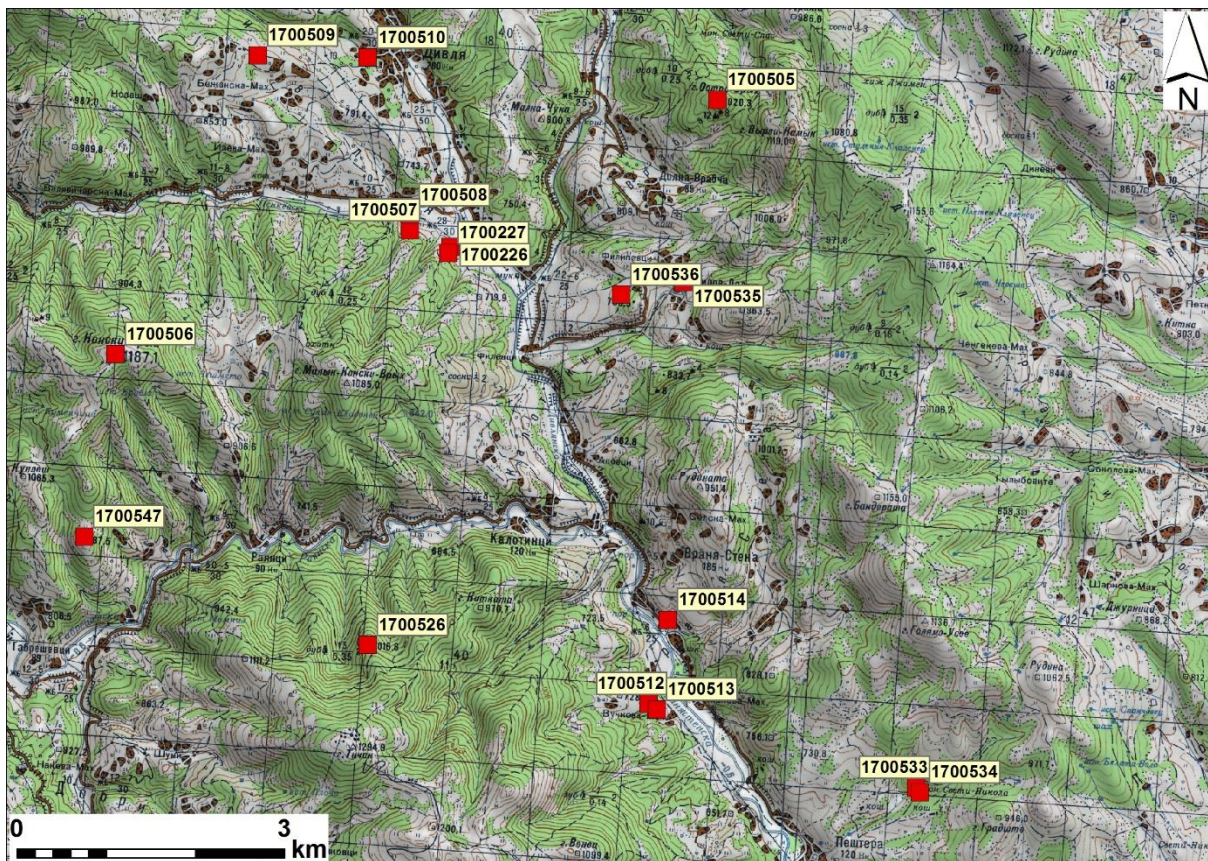
Източник: Национален институт за недвижимо културно наследство, 2016 г.

Според Автоматизирана информационна система „Археологическа карта на България“, **НАИМ-БАН** в пространствената структура на община Земен са идентифицирани 43 обекта:

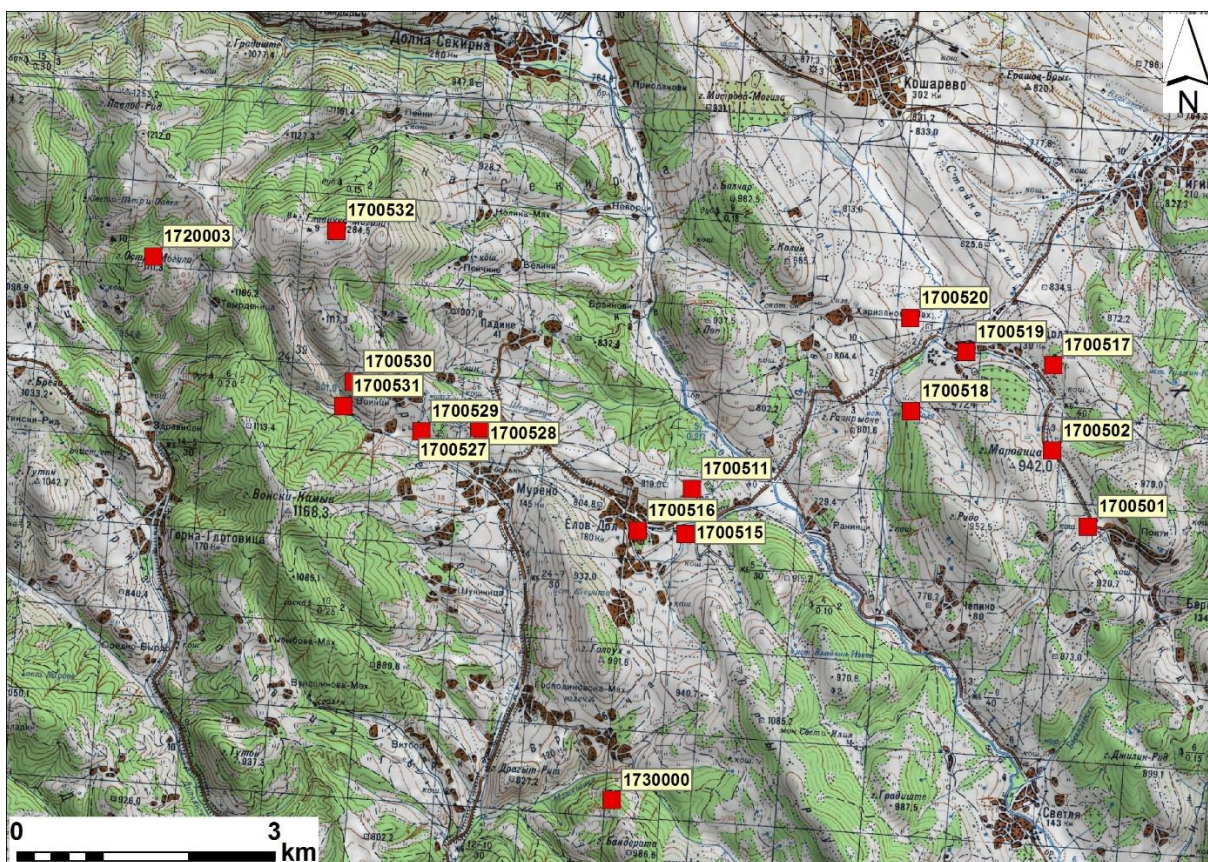

Фигура 8. Археологическа карта на част от община Земен, Източник: Археологическа карта на България, НАИМ-БАН.

Фигура 9. Археологическа карта на част от община Земен, Източник: АКБ, НАИМ-БАН.

Фигура 10. Археологическа карта на част от община Земен, Източник: АКБ, НАИМ-БАН.

АВТОМАТИЗИРАНА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА „АРХЕОЛОГИЧЕСКА КАРТА НА БЪЛГАРИЯ”

Легенда към приложените режими за ползване на териториите, на които се намират археологически обекти:

Режим „А“ – забраняват се всички видове дейности – строителни, добивни, благоустройствени, селскостопански, мелиоративни и други, които нарушават целостта на земния пласт в границите на археологическия обект.

Режим „Б“ – относно археологически обекти, попадащи в обработваеми земеделски площи; забраняват се всички видове изкопни работи, както и дълбочинната обработка на почвата /риголване/, засаждане на трайни култури с дълбока коренова система, заблатяване и др., които могат да унищожат или засегнат археологическата субстанция в границите на обекта.

Необходимо е да се уточни, че всички регистрационни карти за археологическите обекти от Община Земен са изготвени в периода 1992 – 1993, както и през 2008 г. По тази причина те са с твърде приблизителна локализация и без прецизен картен материал. Картите и GPS координатите, които са приложени към анотациите на обектите, са изготвени сега по наличните данни в АИС АКБ и след справка с топографски карти и сателитни снимки. Затова при някои местоположенията на обектите е указано приблизително.

Необходимо е да се направи уточнението, че предоставената информация е единствено за обекти, регистрирани в АИС АКБ в резултат на инцидентни теренни проучвания. На територията на Община Земен не са правени системни издирвания на археологически обекти, които значително биха обогатили познанията за археологическото наследство в този регион.

Режимите за ползване на териториите на археологически обекти са определени според чл. 35 от Наредба № 7 на МРРБ от 22 декември 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700226

Местоположение

Населено място: с. Дивля, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Слатина

Особености

Площ: 20 дка

Вид и хронология

Селище

Античност, Праистория

История на проучването

Теренни обхождания Д. Джонова

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 30.11.1992 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700227

Местоположение

Населено място: с. Дивля, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Слатина, оброк Св.Илия

Особености

Площ: 1 дка

Вид и хронология

Култово съоръжение

Неопределима

История на проучването

Теренни обхождания Д. Джонова

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 30.11.1992 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700228

Местоположение

Населено място: гр. Земен, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Земенски манастир

Особености

Площ: 10 дка

Вид и хронология

Църква

Средновековие

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 28.11.1992 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700229

Местоположение

Населено място: гр. Земен, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Орлово гнездо

Особености

Площ: 4 дка

Вид и хронология

Крепост Средновековие

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 29.11.1992 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700501

Местоположение

Населено място: с.Беренеде, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Бачище

Особености

Площ: 15 дка

Вид и хронология

Селище Преходен период между енеолит и бронзова епоха, Ранна желязна епоха

История на проучването

Тренни обхождания Л.Банкова 1993 г.

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700502

Местоположение

Населено място: с.Беренеде, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Габровска Преслап

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Плосък некропол Неопределима

История на проучването

Теренни обхождания. Д. Джонова

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700503

Местоположение

Населено място: с. Блатешница, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Градище

Особености

Площ: 5 дка

Вид и хронология

Крепост   Късна античност

История на проучването

Теренни обхождания. Д. Джонова

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700504

Местоположение

Населено място: с. Блатешница, общ. Земен, обл. Перник

Местност: църква Св. пророк Илия

Особености

Площ: 5 дка

Вид и хронология

Църква   Възраждане

История на проучването

Теренни обхождания Л.Банкова 1993 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700505

Местоположение

Населено място: с. Долна Врабча, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Остри връх; Калето

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Крепост   Късна античност

История на проучването

Теренни обхождания Д.Джонова

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 04.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700506

Местоположение

Населено място: с. Дивля, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Конски връх; Горно градище

Особености

Площ: 4 дка

Вид и хронология

Крепост   Късна античност

История на проучването

Теренни обхождания Д.Джонова

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 17.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700507

Местоположение

Населено място: с. Дивля, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Долно градище

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Крепост   Късна античност

История на проучването

Теренни обхождания В.Любенова, Е.Карамфилова 1983

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700508

Местоположение

Населено място: с. Дивля, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Църквище

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Некропол   Неопределима

История на проучването

Теренни обхождания Е.Карамфилова 1984 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700509

Местоположение

Населено място: с. Дивля, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Антова мах., манастир Св.Троица

Особености

Площ: 1 дка

Вид и хронология

Манастир Средновековие

История на проучването

Теренни обхождания Е.Карамфилова 1984 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 12.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700510

Местоположение

Населено място: с. Дивля, общ. Земен, обл. Перник
Местност: църквата Св.Илия

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Църква Възраждане

История на проучването

Теренни обхождания Е.Карамфилова 1984 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 12.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700511

Местоположение

Населено място: с. Еловдол, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Китка; Градище

Особености

Площ: 3 дка

Вид и хронология

Крепост Късна античност

История на проучването

Теренни обхождания Д.Джонова

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700512

Местоположение

Населено място: с. Враня, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Градище; Мало градище

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Укрепено място

Античност

История на проучването

Теренни обхождания В.Любенова 1988 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

В. Любенова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700513

Местоположение

Населено място: с. Враня, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Големо градище

Особености

Площ: 5 дка

Вид и хронология

Крепост

Късна античност

История на проучването

Теренни обхождания В.Любенова 1988 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

В. Любенова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700514

Местоположение

Населено място: с. Враня, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Бостаньо; Порталско

Особености

Площ: 40 дка

Вид и хронология

Селище

Римска епоха

История на проучването

Теренни обхождания В.Любенова 1988 г.

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

В. Любенова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700515

Местоположение

Населено място: с. Еловдол, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Селище

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Църква Средновековие

История на проучването

Теренни обхождания Д.Джонова

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700516

Местоположение

Населено място: с. Еловдол, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Църквата Св.Троица

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Църква Възраждане

История на проучването

Теренни обхождания Л.Банкова 1993 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700517

Местоположение

Населено място: с. Габровдол, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Шурдил

Особености

Площ: 30 дка

Вид и хронология

Селище Желязна епоха, Късна античност

История на проучването

Теренни обхождания Д.Джонова

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700518

Местоположение

Населено място: с. Габровдол, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Света вода

Особености

Площ: 25 дка

Вид и хронология

Селище Праистория

История на проучването

Теренни обхождания Д.Джонова

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700519

Местоположение

Населено място: с. Габровдол, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Църквище

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Църква Средновековие

История на проучването

Теренни обхождания Д.Джонова

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700520

Местоположение

Населено място: с. Габровдол, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Орниче

Особености

Площ: 50 дка

Вид и хронология

Селище Античност

История на проучването

Теренни обхождания Д.Джонова

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700521

Местоположение

Населено място: с. Жабляно, общ. Земен, обл. Перник

Местност: в селото

Особености

Площ: 60 дка

Вид и хронология

Селище

Античност

История на проучването

Теренни обхождания В.Любенова 1988, 1993 г.

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

В. Любенова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700522

Местоположение

Населено място: с. Жабляно, общ. Земен, обл. Перник

Местност: до селото

Особености

Площ: 15 дка

Вид и хронология

Некропол

Античност

История на проучването

Теренни обхождания В.Любенова 1988, 1993 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

В. Любенова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700523

Местоположение

Населено място: с. Жабляно, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Селище

Особености

Площ: 5 дка

Вид и хронология

Пътна станция

Римска епоха

История на проучването

Теренни обхождания В.Любенова 1988, 1993 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

В. Любенова, 03.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700524

Местоположение

Населено място: с. Жабляно, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Селище

Особености

Площ: 7 дка

Вид и хронология

Път Античност

История на проучването

Теренни обхождания В.Любенова 1988 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

В. Любенова, 03.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700525

Местоположение

Населено място: с. Жабляно, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Жаблянски манастир Св.Йоан Богослов

Особености

Площ: 1 дка

Вид и хронология

Манастир, Църква Късно средновековие

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 03.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700526

Местоположение

Населено място: с. Калотинци, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Градище

Особености

Площ: 3 дка

Вид и хронология

Крепост Късна античност, Раннославянски период

История на проучването

Теренни обхождания Д. Джонова

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700527

Местоположение

Населено място: с. Мурено, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Побит камък

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Култово съоръжение

Неопределима

История на проучването

Теренни обхождания Д. Джонова

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700528

Местоположение

Населено място: с. Мурено, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Побит камък

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Култово съоръжение

Неопределима

История на проучването

Теренни обхождания Л. Банкова

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700529

Местоположение

Населено място: с. Мурено, общ. Земен, обл. Перник

Местност: стопански двор

Особености

Площ: 25 дка

Вид и хронология

Селище

Римска епоха

История на проучването

Теренни обхождания Д. Джонова

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700530

Местоположение

Населено място: с. Мурено, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Дъб

Особености

Площ: 1 дка

Вид и хронология

Църква Средновековие

История на проучването

Теренни обхождания Д. Джонова

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 02.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700531

Местоположение

Населено място: с. Мурено, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Мало градище

Особености

Площ: 1 дка

Вид и хронология

Обект с неопределена функция Римска епоха

История на проучването

Теренни обхождания Л. Банкова 1992 г.

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 12.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700532

Местоположение

Населено място: с. Мурено, общ. Земен, обл. Перник
Местност: Главичка могила

Особености

Площ: 1 дка

Вид и хронология

Обект с неопределена функция Античност

История на проучването

Теренни обхождания Д. Джонова

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 12.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700533

Местоположение

Населено място: с. Пещера, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Пещерски манастир Св.Никола

Особености

Площ: 3 дка

Вид и хронология

Манастир

Втора българска държава

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 12.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700534

Местоположение

Населено място: с. Пещера, общ. Земен, обл. Перник

Местност: при Пещерския манастир

Особености

Площ: 4 дка

Вид и хронология

Светилище

Античност

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 15.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700535

Местоположение

Населено място: с. Смиров дол, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Могилата

Особености

Площ: 3 дка

Вид и хронология

Надгробна могила

Неопределима

История на проучването

Теренни обхождания Е.Карамфилова 1986 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.

Изготвил

Л. Банкова, 12.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700536

Местоположение

Населено място: с. Смиров дол, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Църквище

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Църква Късно средновековие

История на проучването

Теренни обхождания Е.Карамфилова 1985 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Л. Банкова, 05.02.1993 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700547

Местоположение

Населено място: с. Раянци, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Градище

Особености

Площ: 8 дка

Вид и хронология

Крепост Късна античност

История на проучването

Теренни обхождания В.Любенова 1988 г.

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

В. Любенова, 11.11.1992 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700003

Местоположение

Населено място: с. Одраница, общ. Земен, обл. Перник

Особености

Площ: 2 дка

Вид и хронология

Вторични гробове в могилния насип Римска епоха

Режим на ползване

Режим Б

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

Ф. Михайлов, 08.10.2008 г.

РЕГИСТРАЦИОННА КАРТА 1700000

Местоположение

Населено място: с. Раянци, общ. Земен, обл. Перник

Местност: Градище, Деянова махала

Особености

Площ: 5 дка

Вид и хронология

Крепост, Селище с площ до 5 дка

Късна античност, Ранен енеолит

Режим на ползване

Режим А

Опазване

Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Изготвил

О. Рачев, 08.05.2008 г.

**АВТОМАТИЗИРАНА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА
„АРХЕОЛОГИЧЕСКА КАРТА НА БЪЛГАРИЯ”**

*Географски координати на регистрираните обекти в системата
на територията на община Земен*

НОМЕР НА РЕГИСТРАЦИОННАТА КАРТА В АИС АКБ	КООРДИНАТИ	N КООРДИНАТИ	E КООРДИНАТИ
<i>1700226</i>	<i>42.56324</i>	<i>22.69929</i>	
<i>1700227</i>	<i>42.56263</i>	<i>22.69909</i>	
<i>1700228</i>	<i>42.46713</i>	<i>22.73849</i>	
<i>1700229</i>	<i>42.47002</i>	<i>22.73546</i>	
<i>1700501</i>	<i>42.62468</i>	<i>22.80719</i>	
<i>1700502</i>	<i>42.63244</i>	<i>22.80162</i>	
<i>1700503</i>	<i>42.43298</i>	<i>22.7837</i>	
<i>1700504</i>	<i>42.44594</i>	<i>22.7743</i>	
<i>1700505</i>	<i>42.57943</i>	<i>22.73464</i>	
<i>1700506</i>	<i>42.55073</i>	<i>22.65448</i>	
<i>1700507</i>	<i>42.56471</i>	<i>22.69367</i>	
<i>1700508</i>	<i>42.56621</i>	<i>22.69357</i>	
<i>1700509</i>	<i>42.58153</i>	<i>22.67175</i>	
<i>1700510</i>	<i>42.58187</i>	<i>22.68675</i>	
<i>1700511</i>	<i>42.62657</i>	<i>22.75087</i>	
<i>1700512</i>	<i>42.51826</i>	<i>22.72942</i>	
<i>1700513</i>	<i>42.51775</i>	<i>22.73061</i>	
<i>1700514</i>	<i>42.5268</i>	<i>22.73146</i>	
<i>1700515</i>	<i>42.6218</i>	<i>22.75023</i>	
<i>1700516</i>	<i>42.62189</i>	<i>22.74344</i>	
<i>1700517</i>	<i>42.6414</i>	<i>22.80111</i>	
<i>1700518</i>	<i>42.63585</i>	<i>22.78132</i>	
<i>1700519</i>	<i>42.64233</i>	<i>22.78874</i>	
<i>1700520</i>	<i>42.64559</i>	<i>22.78057</i>	
<i>1700521</i>	<i>42.49263</i>	<i>22.78522</i>	
<i>1700522</i>	<i>42.49434</i>	<i>22.78962</i>	
<i>1700523</i>	<i>42.49683</i>	<i>22.7764</i>	
<i>1700524</i>	<i>42.49716</i>	<i>22.77511</i>	
<i>1700525</i>	<i>42.47116</i>	<i>22.78997</i>	
<i>1700526</i>	<i>42.52276</i>	<i>22.69082</i>	
<i>1700527</i>	<i>42.63167</i>	<i>22.72071</i>	
<i>1700528</i>	<i>42.63187</i>	<i>22.72026</i>	
<i>1700529</i>	<i>42.63116</i>	<i>22.71209</i>	
<i>1700530</i>	<i>42.63601</i>	<i>22.70223</i>	
<i>1700531</i>	<i>42.63339</i>	<i>22.70082</i>	
<i>1700532</i>	<i>42.65169</i>	<i>22.69864</i>	
<i>1700533</i>	<i>42.51117</i>	<i>22.7664</i>	

НОМЕР НА РЕГИСТРАЦИОННАТА КАРТА В	N	E
АИС АКБ	КООРДИНАТИ	КООРДИНАТИ
1700534	42.51073	22.76697
1700535	42.56088	22.73128
1700536	42.55931	22.72291
1700547	42.5322	22.65149
1720003	42.648	22.67285
1730000	42.5936	22.74173

*Забележка – Всички недвижими археологически обекти на територията на община Земен, притежават статут на недвижими културни ценности от категория с „национално значение“ по смисъла на чл. 146, ал. 3 от ЗКН и устройствените мерки за тяхното опазване и социализиране трябва да бъдат взети при изработването на ОУПО на община Земен.

В пространствената структура на община Земен са идентифицирани и регистрирани следните военни паметници /съгласно регистъра на военните паметници, Областна администрация Перник/.

Таблица 22. Пространствено разпределение на военни паметници в териториалната структура на община Земен.

№	НАСЕЛЕНО МЯСТО	ВИД НА ОБЕКТА	СЪБИТИЕ	ТОЧНО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	НАДПИС НА ПАМЕТНИКА	МАТЕРИАЛ	РАЗМЕРИ/ ОПИСАНИЕ	СОБСТВЕНОСТ	СЪСТОЯНИЕ
1	с. Беренде	Паметник	Загиналите за Родината от с. Беренде	В двора на училището	Загинали за Родината от с.Беренде, Радомирско	Камък	Височина – 2 м., ширина – 0,80 м., дължина – 3,50 м. В средата на паметника има циментово корито. От двете страни на паметника са изписани имена на убити във войните.	Общинска	Лошо Паметника се нуждае от ремонт. Има паднали камъни и мазилка.
2	с. Блатешница	Паметник	Герои от войните	В двора на черквата	„Поклон борци за обединението, ще ви следим”	Дялан камък	Височина – 2,60 м., ширина – 0,80/0,40 м. Представява пресечена пирамида от четири сегмента и завършва с кръст. От четирите страни има метални отливки на кръста за храброст.	Общинска	Лошо Фасадата трябва да бъде почистена. Имената трудно се четат.
3	с. Враня стена	Паметник/чешма	Герои от войните	В двора на училището	На загиналите за Родината – вечна слава	Варовиков камък	Височина – 2,40 м., дължина – 5,30 м. Зидан от варовиков камък с вътрешен свод в който се намират четири мраморни плочи с надписи.	Земята е държавна собственост. Паметника е общинска собственост.	Лошо
4	с. Горна Глоговица - 1	Паметник	Герои от войните	В центъра на селото	БЪЛГАРИО, ЗА ТЕБЕ ТЕ УМРЯХА	Мрамор	Дължина – 1,10 м., ширина - 0,50 м., височина – 1,40 м.	Общинска	Добро
5	с. Горна Глоговица - 2	Паметник	Подофицер Иван Иванчов от гранични войски на 21 г. убит 1948г. и подофицера Йордан Стоянов на 28 г. от 13 пехотен полк на 26.X.1944 г. загинал като боец за родината при Страцин	В двора на черквата	Подофицера Иван Иванчов от гранични войски на 21 г. убит 1948	Камък	Ширина - 0,70 / 0,70 м. в основата, височина – 3,00 м. Конус,на върха завършва със звезда.		Лошо - буквите не се четат. Надписа не е напълно разчетен.
6	с. Дивля	Паметник	Падналите герои от Дивлянската община загинали за отечеството през 1912-1913 г. и 1915-1918 г.	Северозападно от центъра на селото	В памет на падналите герои от Дивлянската община загинали за отечеството през 1912-1913 г. и 1915-1918 г. Въздигнат по инициатива на подзапасните подофицери.	Камък	Височина – 4,5 м., стъпаловиден, на върха с кръст	Общинска	Добро Има наличие на корозия и разрушаване на камъка в основата на паметника. Нуждае се от ремонт.

7	с. Елов дол	Паметник	Паметник за слава на героите загинали за свободата на поробените народи от фашизма	В центъра на селото	Слава на героите загинали за свободата на поробените народи от фашизма	Гранит		Общинска	
8	с. Жабляно	Паметна плоча	Работници от фабриката , загинали в Отечествена война по фронтите в бивша Югославия	Фасадата на сградата на бившата фабрика „ОЛИВИЯ“	Работници от фабриката, паднали в Отечествена война	Фаянсови плочки , обградени с бетонни плочки	Височина – 150 см., ширина – 120 см., състояща се от 6x8 /48 броя/ фаянсови плочки, обградени от 32 бр. релефни бетонни плоскости, централните две отдолу с полегнал лъв. Под имената на убитите има кръст заобиколен с лаврови клони.	Частна	Добро
9	гр. Земен	Паметник	Загинали за Родината от Земенска община	В алеята до читалищната сграда	Загинали за Родината от Земенска община. Вечна слава на героите !	Мраморен камък	Височина 2 м., ширина – 0,80/0,30 м. От двете страни има метални отливки на кръста за храброст и изписани имена на убитите във войните.	Общинска	Буквите трудно се четат
10	с. Калотници	Паметник	Паметник в памет на загиналите във войните 1912-1918 г. и 1941-1945 г.	В двора на кметството	В памет на загиналите във войните 1912-1918 г. 1941-1945 г. Българю – за тебе те умряха !	Мрамор	Височина – 3,00 м., основа 2,5 м. – конус	Общинска	Добро
11	с. Одраница	Паметник	Паметник на загиналите във войните 1913 – 1918 г.	В центъра на селото	Загинали във войните 1913 – 1918 г.	Камък	Височина 4 м., стъпаловиден, на върха с кръст, ограден с каменни колони.	Общинска	Добро
12	с. Пещера - 1	Паметник	Загинали през Отечествена война родени в с.Пещера	В центъра на селото, в двора на кметството	Загинали през Отечествена война родени в с.Пещера, обл.Софийска Загинали на фронта	Гранит	Височина – 2 м., ширина – 1,50 м.	Земята и паметника са общинска собственост	Добро
13	с. Пещера - 2	Паметник	Паметник увековечаващ героизма на убитите, паднали в жертва за национална свобода	В двора на Пещерския манастир	„За спомен на падналите,незабравими герои от с.Пещера в Междусъюзническата война – 1913 г. От семействата на загиналите и приз. съселани.	Бял мрамор	Височина – 2 м., ширина – 0,80/0,40 м. Представлява пресечена пирамида от четири сегмента и завършва с кръст. От четирите страни има метални отливки на кръста за храброст.	Паметника е общинска собственост, земята е собственост на св. Синод.	Лошо
14	с. Смиров дол	Паметник	Герои от войните	В черковния двор	Убити за България 1913-1918 г.	Камък	Височина – 2 м., ширина – 0,80 м. Представлява пресечена пирамида	Паметника е общинска собственост, земята е собственост на св. Синод.	Добро

Приложено е копие от „Писмо на /НИПК/ с изх. №4349/412 от 1992 година, отнасящо се до историческите паметници на културата и възпоменателни знаци, издигнати по повод участието на България във войните“.

Приложено е копие от „Разпореждане № 1711 на Министерски съвет от 22 октомври 1962 година за обявяване на селищните и надгробните могили и на средновековните отбранителни валове за паметници на културата от национално значение“.

Писмото на НИПК с изх. №4349/412 от 1992 година и Разпореждане № 1711 на Министерски съвет от 22 октомври 1962 година са взети предвид при разработването на ОУПО на община Земен.

VII. 7. 5. ОТДИХ И РЕКРЕАЦИЯ

VII. 7. 5. 1. Потенциал за развитие на туризъм

Община Земен се намира в планинската и полупланинската част на Западна България, разположена е в историко-географската област Краище. Землището ѝ е оградено от Риша планина /част от Конявска планина/ на изток и юг, на запад граничи със Земенска планина, а на север с Рудина планина. Община Земен има потенциал за развитие на планински, ловен и еко-туризъм.

Общината е богата на водни ресурси, като през територията ѝ протичат реките Струма, Треклянска, Дивлянска и Блатешничка. Тук има няколко микроязовира, две езера и много карстови извори. Река Струма преминава през няколко населени места на Общината, но водите ѝ са промишлено замърсени. Останалите водни басейни са с екологично чисти води.

Земенският язовир е разположен в полите на Риша планина, като според своята големина той е от категория „малки водоеми“ и има добри предпоставки за развитие по отношение използването му за туризъм и рекреация.

Културното наследство в общината включва едни от най-значимите недвижими културни ценности в региона и България, като от категория с „национално значение“ са идентифицирани девет обекта, които притежават изключителна стойност за културата и историята.

Община Земен притежава значителен природен и културен потенциал за развитие на туризма, който трябва да бъде по-добре експлоатиран и експониран, с цел подобряване на социално-икономическото състояние на общината.

VII. 7. 5. 2. Туристическа инфраструктура

По данни на НСИ към 31.12.2014г. в община Земен няма регистрирани средства за подслон и места за настаняване.

В град Земен функционира Къща за гости АЕЛЕА, която разполага с леглова база от 29 места. На територията на общината са разположени също и 9 ловни заслона и 1 хижа.

Необходими са допълнителни инвестиции в изграждане и поддържане на настанителна база, чрез които да се създадат подходящи условия за ловен и планински туризъм.

На прилежащата територия на общината функционират около 10 кафенета и четири заведения, тип ресторант.

В община Земен са описани над 29 културно-исторически обекта, характеризирани с потенциал за развитие на туризма. Към тях няма развита съпътстваща инфраструктура, което затруднява предлагането им в различни туристически пакети.

VII. 7. 5. 3. Природни и културно-исторически потенциал на община Земен за развитие на туризъм.

Природни ресурси

На територията на община Земен има обособени две защитени зони:

- **Защитена зона Земенско дефиле /пролом/**

Защитена зона Земенски пролом е една невероятна природна забележителност в долината на р. Струма. Самият Земенски пролом е с дължина 22 км и е разположен по поречието на река Струма от района на Земен до село Раждавица. Проломът впечатлява със скалните си образувания, сред които скални венци, скални арки, каменни пирамиди, малки пещери и множество карстови извори. Тук се намира и природната забележителност Земенски скали, наподобяваща известните Белоградчишки скали. Земенският пролом е част от европейската екологична мрежа CORINE. Той впечатлява не само с голямото разнообразие от животински и растителни видове, но и с богатото си културно-историческо наследство /тук се намират останки от крепостта Землънград/.

- **Защитена зона Връх Виден-Конявска планина**

В района на връх Виден са установени около 460 вида висши растения, от които две са записани в световната Червена книга на изчезващите видове, а други две в европейската Червена книга на изчезващите видове, сред защитените растителни видове са пролетно секирче, царско пропадниче, котенце и др. Районът е местообитание на 86 вида птици. Връх Виден е защитена територия за местообитанията.

Други природни ресурси, които са привлекателни за туризъм и спорт, и следва да бъдат рекламирани, са:

- **Конявска планина**

Конявска планина е разположена в западната част на страната, на около 80 км. южно от София. През нея преминава пътя от столицата към Кюстендил и ГКПП Гюешево. Западната граница на планината се очертава от долината на река Струма, на изток чрез

седловината Уши тя се свързва с Верила, а на север и на юг граничи с Радомирската и Кюстендилската котловини. Конявска планина се състои от 4 дяла – Ришки, Виденски, Колошки и Кориловски. Най-високият ѝ връх е Виден – 1487 м. Планината е сред любимите места на любителите на екстремните спортове. Тук благодарение на топлите въздушни течения могат да се практикуват летене и делтапланеризъм.

▪ **Каньон Шегава**

Каньонът е разположен в Конявска планина. Той впечатлява с красивите си скални фигури и останки от крепости. Тук на малка площ могат да се видят както скални венци, така и единично разположени скали и скалните пирамиди, През пролетта на някои от високите прагове могат да се наблюдават и малки водопадчета. Едно от най-известните скални образувания на каньона е Самотникът. Сред интересните образувания в каньона е и пещерата „Гълъбарника“. Каньонът Шегава се стеснява на места до метър-два.

▪ **Село Дивля**

Намира се в планински район, на около 70 км. от гр. София в западна посока. В селото е развит организиран ловен туризъм. Всяка година преди откриването на лов за едър дивеч, се прави ловен събор в местността „Войнова Махала“. Организират се състезания по ловни стрелби, изложба на ловни трофеи на местен дивеч, награждаване на отличили си ловци от региона. Прави се курбан и богата музикална програма.

В землището на общината има 3 пещери и 2 водопада /Пещерски и Вrabчански/.

▪ **Пещери:**

- Пещера „Ямките“ – намира се в землището на с. Раянци;
- Пещера „Ярещарника“ – намира се в землището на гр. Земен;
- Пещера „Мазен камик“ – намира се в землището на с. Горна Вrabча;
- Пещера „Димова ямка“ – намира се в землището на с. Смиров дол.

Обект в близост до община Земен, който би могъл да се включи в интегрирани туристически маршрути и/или продукти, е **водопад Полска Скакавица**. Той е природна забележителност на територията на община Кюстендил, разположен на десния бряг на река Струма в дълбокия Земенски пролом. Намира се в Земенската планина недалеч от град Земен и село Ръждавица. Надморската му височина е около 700 м. Полско-Скакавишкият водопад е сред най-високите водопади в България /заема трето място/ – височината на водния пад е приблизително 80 м. Местността е обявена за природна забележителност през

1968 г. До самия водопад водят пътечки, като едната до средната му част, а другата води до понижението, където може да се мине зад водната струя.

Културно-исторически ресурси

Земен е най-малката община в България, но по територията ѝ има пръснати множество храмове и манастири, стожери на християнската вяра. Те са основа за развитие и практикуване на поклоннически и религиозен туризъм.

Недвижимите културни ценности на територията на община Земен с категория „национално значение“ са:

- **Земенски манастир „Св. Йоан Богослов”, заедно с Манастирска църква „Св. Йоан Богослов”**

Земенският манастир „Св. Йоан Богослов” е разположен непосредствено до град Земен на около 15 км. от международния път от София за Кюстендил и Гюешево. Намира се в красива местност в полите на Конявската планина, в близост до Земенския пролом по поречието на р. Струма. Манастирът е основан през 11 век. Състои се от църква, камбанария и две сгради. В момента не се обитава от монаси. Най-забележителна е най-старата постройка на манастира: църквата, която е паметник на културата. В архитектурно отношение тя заема особено място на Балканите като представител на кръстокуполната архитектура. Храмът датира от самото основаване на манастира през 11 век и представлява просто кубообразно помещение с размери: дължина 9,18 м; ширина 8,71 м; височина 7 метра /11,20 с купола/. Изградена е с добре издялани бигорни блокчета съединени с хоросанова спойка. Стенописите от първия живописен слой се отнасят към втората половина на 11 век. Популярността на паметника се дължи не само на интересното архитектурно решение, но и на забележителните стенописи с библейски сцени от 14 век. Олтарът е каменен монолит, а подът е изграден от разноцветни каменни плочи и антични тухли. Куполът е изграден от камък и се издига върху висок цилиндричен барабан.

Забележително е, че манастирската обител е рухвала и отново възстановявана няколко пъти, а църквата със стенописите е оцеляла повече от 9 века. От проучванията на манастирските архиви е видно, че църквата е укрепвана през 1830 и 1860 година. През 1867 година майстор Миленко Велев от село Блатешница построява първата манастирска сграда, осветена на 20 май /дня на Свети Йоан Богослов/ от кюстендилския митрополит Игнатий. Оттогава на този ден всяка година се провежда традиционният пролетен събор за прослава на светеца. В началото на 20 век поп Янаки Митов построява новата манастирска сграда, двуетажна и дълга 40 метра.

На 5 март 1966 година Земенската църква е обявена за паметник на българската архитектура и живопис, а Земенският манастир – за национален музей, който става филиал на Националния исторически музей през 2004 г.

Реставрационни работи са провеждани през 70-те години.

До манастира бълбукат кристалните води на голям извор.

- **Средновековна крепост „Градище”**

Намира се на 3 км. южно от с. Блатешница, в района на Власинска махала. Заема площ от около 4-5 дка. Крепостната стена се проследява под насип. Предполага се, че тази крепост е част от системата от крепости за охрана и отбрана, изградена в Конявска планина. През средновековието животът и продължава, може би поради стратегическото и разположение, а може би за отбрана на населението от селото.

- **Антично и средновековно селище** – намира се в м. „Манастира”, 4 км. южно от град Земен;
- **Средновековна църква** – намира се в м. „Манастира”, 4 км. южно от град Земен;
- **Средновековен водопровод** – намира се в м. „Манастира”, 4 км. южно от град Земен;
- **Средновековна крепост** – намира се в м. „Орлово гнездо”, 2 км. южно от град Земен;
- **Средновековна крепост** – намира се в м. „Калето” /Градище/, 10 км. южно от град Земен;
- **Пещерски манастир „Св. Николай”** – намира се на 2,5 км. източно от с. Пещера и на 5 км в същата посока от град Земен. Разположен е до буен карстов извор в планина Рудини. До манастира води черен път;
- **Ранносредновековна крепост** – намира на „Конски връх“ на 4,54 км югозападно по права линия от центъра на село Дивля. Заемала е площ от около 3,5 дка. В миналото са били запазени част от крепостните стени. Крепостната стена е била изградена от ломени камъни, споени с хоросан и тухлени редове. Съществувала е и през ранното средновековие. Намерена е много шлака и сгур, което пряко я свързва с добиването на метал през ония времена.

Общинските политики за пространственото и социално-икономическо развитие на територията следва да са ориентирани към развитие на туристическите дейности, свързани с осъществяването на еко-туризъм, планински, опознавателен, културно-исторически,

археоложки, религиозен и други, въз основа на културното наследство и природните дадености на община Земен, които изразяват регионалната специфика.

Имайки предвид планинския и полупланинския район, в който е разположена общината, трябва се използва и горското стопанство като ресурс за развитие на ловния туризъм, както и предлагането на подходящи условия за отдих и спорт, предвид на запазената и чиста природа.

Възможностите за развитие на туризма се свързват и с наличието на религиозни обекти, което е предпоставка за развитие на църковно-религиозен туризъм. Освен това изключителни възможности за развитие на селски туризъм предоставят самобитните традиции и обичаи, специфичната култура и диалектни особености на региона, което в момента не се използва за нуждите на туристическото развитие.

Необходимо е популяризирането на съществуващите възможности, които предоставят природните дадености на територията на общината като възможности за развитие на екотуризм. За целта е необходимо да се прекарат, маркират и да се осигурят с информация туристически пътеки и велотрасета, както и да се подобри туристическа достъпност до Земенското дефиле и съпътстващите го ресурси. Трябва да са поставят на дневен ред изследването на част от обектите на материалното културно наследство, за да се създадат възможности за предприемането на мерки за проучване, реставриране и консервиране на значими паметници на културата.

Всичко това ще доведе до популяризиране на дестинацията, осигуряване на адекватно туристическо предлагане, което от друга страна ще спомогне за развитието на други алтернативни форми на туризма.

VII. 7. 6. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

Зелената система в едно населено място представлява съвкупност от всички територии, заети с дървесна, храстова или тревна растителност, и има важно значение за санитарно-хигиенните и естетически характеристики на територията. Тя е важен структурен елемент в процеса на пространствено планиране и обемно изграждане на населените места. Зелените територии имат приложение в създаването на различни по характер и предназначение площи в населените места – в централните, жилищните и промишлените зони, зоните за отдих, площадите, около отделните сгради, по улиците и булевардите и други места, изхождайки от специфичната градоустройствена композиция и архитектурен образ на селищата и прилежащата крайселищна територия.

Зелените площи в крайселищната територия служат за свързване на населеното място с околната природна среда, докато зеленината в населените места има за цел да обедини отделните зони, ансамбли и комплекси в композиционно и хармонично цяло.

Зелената система има редица благоприятни ефекти върху градската среда, като:

- Пречистване на въздуха;
- Повишаване влажността на въздуха;
- Намаляване скоростта и силата на вятъра;
- Подпомагане борбата с градския шум;
- Психохигиенно въздействие.

Съществуват различни видове класификации за категориите зелени площи, но най-общо те могат да бъдат разделени на:

1. Зелени площи за широко обществено ползване – в населените места и в крайградските територии;
2. Зелени площи за ограничено обществено ползване;
3. Зелени и свободни площи с особено предназначение – спортни терени, гробища, защитни зони, зоопаркове, разсадници и др. В групата „свободни“ влизат различни водни площи.

Характеристиките на територията и пространствената структура и урбанистично развитие на населените места в община Земен определят преобладаването на крайселищни зелени територии, както и площи с особено предназначение. По-голямата част зелената система в землищата на населените места е развита в частните дворове и градини, които се

простираат покрай улиците. Поради факта, че населените места са малки по площ, те са добре обвързани със зелените територии около тях. В общинския център гр. Земен покрай р. Струма се наблюдава добра залесеност, както и около Земенския манастир, където зелената система на града плавно преминава в естествените гори на Риша планина. Жилищните квартали са застроени с нискоетажни жилищни сгради. Междужилищното пространство в града не е добре оформено. В центъра на града има пустеещи площи, подходящи за озеленяване. От зелените площи с особено предназначение на територията на общината съществува градски стадион в гр. Земен. Реализиран е проект свързан с реконструкция и модернизация на градския стадион. Също така на територията на общината има гробищни паркове в повечето населени места, най-големият от които е този в гр. Земен. Няма изградени достатъчно крайградски многофункционални, паркове и зони за отдих, които да се интегрират в единна система.

VII. 7. 7. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

VII. 7. 7. 1. Пътна инфраструктура

Пътната инфраструктура на територията на общината е добре изградена, обусловена от особеностите на релефа. Основно пътищата са разположени по протежение на речните долини, като в най-северозападните части на общината са разположени села, които не са добре обезпечени с пътни инфраструктура – с. Одраница, с. Горна Глоговица.

Най-голямо значение за осъществяване на транспортните връзки на общината има първокласен път I-6 /E871/, който преминава в непосредствена близост до община по направление София – Перник – Кюстендил – Гюешево, предоставящ добра транспортна достъпност до Столичната агломерация и посредством ГКПП Гюешево до Република Македония. Пътят е на отстояние 15 км. южно от общинския център гр. Земен, което позволява бързата транспорта връзка с областния център и гр. София.

През общината преминават частично пет пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 58,685 км:

- Републикански път III-603;
- Републикански път III-605;
- Републикански път III-623;
- Републикански път III-6052;
- Републикански път III-6233.

В таблицата по-долу са представени по-подробни данни за характеристиките на републиканската пътна мрежа на територията на община Земен:

Номер на пътя	Наименование на пътя	Габарит	Състояние			От км	До км	Дължина на участъка /км/
			<i>добро</i>	<i>средно</i>	<i>лошо</i>			
III-603	Радомир – Ковачевци – Чепино –/Габров дол - Мурено/	6.00		От 25+201 До 27+500		25+201	27+500	2.299
III-605	/Радомир - Перник/- Батановци – Пали лула – Ноевци – Мурено – Враня стена	6.40		От 23+270 до 43+700		23+270	43+700	20.430
III-623	Граница КН – Жедна – Извор – Земен – Враня стена – Гр. Кн	От 41+200 до 50+400 – 6,80; от 50+400 до		От 41+200 до 55+000	От 55+000	41+200	65+856	21.656

		55+500 до 65+856 – 4,40					
Ш-6052	/Мурено-Враня стена/ – п.к.Дивля – /Пенкьовци - Трекляно/	6.20	От 0+000 До 4+500		0+000	4+500	4.500
Ш-6233	Земен-Блатешница- Байкалско-/Кн-Радомир/	6.00	От 5+100 До 9+800	От 0+000 До 5+100	0+000	9+800	9.800

Източник: АПИ, 2016 г.

Анализът на наличните данни показва, че по-голямата част от пътната настилка на РПМ на територията на общината е в средно състояние – 65%. Едва 4,7 км от пътищата са определена като пътища в добро състояние. Близко 16 км. от пътната настилка е в лошо състояние. Състоянието на пътищата са от голямо значение за социално-икономическите процеси, протичащи на територията на общината, най-вече при случаите на необходимост от бърза медицинска помощ. В тази връзка, следва да бъдат предприети целенасочени мерки към подобряване пътната инфраструктура, съгласно действащите стратегически документи – ОПР на община Земен 2014-2020, като приоритетни за общината са пътните участъци:

- Дивля – Горна Глоговица – Одраница;
- Долна Врабча – Смиров дол;
- разклон до с. Падине;
- Земен – Земенски манастир /само бордюри и тротоари/;
- Земен – мах. Марковци;

Дължината на общинската пътна мрежа 33,90 км. и обхваща всички 18 населени места на територията на община Земен.

Таблица 23. Дължина на местните общински пътища.

№ по ред	Път №	Стар/и/ номер /а/	Наименование	Километри		Дължина /км/
				от км	до км	
1	PER2040	60528 /1/	/Ш - 6052, п.к. Дивля/ - Дивля - Горна Глоговица - Одраница	0.000	12.700	12.700
2	PER2041	62341	/Ш - 6233/ Земен - Земенски манастир	0.000	2.500	2.500
3	PER3037	60311 /2/	/Ш - 605/ Габровдол - Беренде	0.000	2.900	2.900
4	PER3038	60523+ 60525	/Ш - 605, Мурено - Враня стена/ - Долна Врабча - Смиров дол - /Ш - 605/	0.000	7.600	7.600
5	PER3039	60524	/Ш - 605, Габров дол - Мурено/ - Падине	0.000	1.600	1.600

6	PER3042	M2	/III - 605 /Мурено - мах. Воинци	0.000	1.800	1.800
7	PER3043	M4	/PER2040/ Дивля - мах.Бежанска	0.000	2.900	2.900
8	PER3045	M8	/III - 6233/ Земен - мах.Марковци	0.000	1.900	1.900
				Общо 33,90		

VII. 7. 7. 2. Анализ на трудовите пътувания в рамките на общината и към другите съседни общини. Анализ на транспортна достъпност и осигуреност на територията

Основните трудови пътувания в рамките на общината са съсредоточени в посока от периферно разположените в селскостопанския/горски хинтерланд населени места към основните центрове на растеж в общината – град Земен и близко разположените по-големи населени места.

Ежедневни трудови пътувания се осъществяват и от общинския център – град Земен към съседните общински центрове, както и към столичния център – град София.

Основни транспортно-комуникационни /автобусен и железопътен транспорт/ направления влияещи на основните трудови пътувания и връзката на общината с другите съседни общински центрове, които могат да се идентифицират като ключови и от важно значение за трудовите пътувания в общината са:

- **Републикански път III-623** - Граница КН – Жедна – Извор – Земен – Враня стена – Гр. Кн;
- **Републикански път III-6233** - Земен-Блатешница-Байкалско-/Кн-Радомир/;
- Републикански път III-6052 - /Мурено-Враня стена/ – п.к.Дивля – /Пенкьовци - Трекляно/;
- Републикански път III-605 - /Радомир - Перник/- Батановци – Пали лула – Ноевци – Мурено – Враня стена;
- **Главна железопътна линия № 6 София – Волуяк – Перник – Гюешево** осигуряваща връзката на общината със столичния град и областния център гр. Кюстендил.

Транспортната осигуреност на община Земен е добра, като достъпността на територията на общината се осъществява основно чрез автомобилен транспорт. Изградената инфраструктура е предимно от трети клас републикански пътища, както и от общински пътища. Изградените пътища, към по-отдалечените малки населени места на територията на общината, се нуждаят от ремонтни и рехабилитационни дейности.

Основните направления на съществуващите пътни артерии са насочени към осигуряването на свързаност между населените места в общината, както и населени места и туристически обекти. Анализът на транспортната достъпност показва, че средното отстояние на населените места до общинския град Земен е 15,1 км. Най-добра транспортна достъпност имат гравитиращите населени места около град Земен в рамките на 6 км. – Пещера, Жабляно, Блатешница и Враня стена. В северните части на общината, обусловено от хълмисто-планинският релеф, са разположени най-отдалечените населени места – Одраница, Габров дол, Падине, Горна Глоговица, Беренде, Еловдол, Горна Глоговица, Мурено. Въпреки, че всички населени места са свързани с транспортна инфраструктура, на много места нейното състояние е незадоволително, което силно затруднява добрата транспортна мобилност, особено в зимните периоди от годината.

Най-близко съседно разположените съседни общински центрове са Ковачевци и Трекляно, докато Трън е най-отдалечено от град Земен. Разстоянието до областните центрове Перник и София е съответно – 43 км. и 79 км. Най-близко разположените ГКПП са Олтоманци /60 км./, Гюешево /63 км./ и Стрезимировци /67 км./.

Таблица 24. Транспортна достъпност /км./.

До населено място в община Земен	км.		
град Земен - с. Пещера	3,6	Олтоманци	60
град Земен - с. Блатешница	5,5	Гюешево	63
град Земен - с. Жабляно	5,9	Стрезимировци	67
град Земен - с. Враня стена	6	Калотина	95
град Земен - с. Калотинци	9,1	Станке Лисичково	108
град Земен - с. Смиров дол	12	Кулата	183
град Земен - с. Раянци	13	Златарево	186
град Земен - с. Долна Врабча	14		
град Земен - с. Дивля	14		
град Земен - с. Горна Врабча	17		
град Земен - с. Мурено	19		
град Земен - с. Горна Глоговица	19		
град Земен - с. Еловдол	22		
Град Земен - с. Падине	22		
град Земен - с. Беренде	25		
Град Земен - с. Одраница	25		
град Земен - с. Габров дол	27		
До съседен общински център	км.		
Ковачевци	17		
Трекляно	23		
Радомир	32		
Кюстендил	38		
Брезник	45		
Трън	55		
До областен център	км.		
Перник	43		
София	79		
До ГКПП	км.		

Автобусни линии обслужващи община Земен

В община Земен автобусният транспорт е добре организиран и задоволява потребностите на населението.

За подобряване на транспортната достъпност и осъществяване на ежедневните трудови пътувания в общината функционират автобусни линии, съгласно общинската транспортна схема.

Автобусни линии:

- **Автогара Перник – Горна Глоговица** /всеки ден, изпълнява се целогодишно по маршрут/. Обща дължина – 53.9 км., общо време за движение – 93 мин.;
- **Горна Глоговица – Дивля – Земен – Дивля – Г. Глоговица** /маршрутното разписание е съобразено с БДЖ и се изпълнява се целогодишно/. Обща дължина 19.3 км., общо време за движение 32 мин.;
- **Горна Глоговица – Дивля – Д. Вrabча – Смиров дол – Земен – Дивля – Г. Глоговица** /маршрутното разписание е съобразено с БДЖ и се изпълнява само в Събота/. Обща дължина 25.4 км., общо време за пътуване – 37 мин.;
- **Горна Глоговица – Дивля – Земен – Дивля – Горна Глоговица** /Вторник и Сряда/. Обща дължина 19,3 км., общо време за движение 32 мин.;
- **Горна Глоговица – Дивля – Д. Вrabча – Смиров дол – Земен – Дивля – Горна Глоговица** /маршрутното разписание е съобразено с БДЖ и се изпълнява само в Неделя/. Обща дължина 25.4 км., общо време за движение 56 мин.;
- **Габров дол – Беренде** /изпълнява се само в Сряда/. Обща дължина 3.0 км., общо време за пътуване – 5 мин.;
- **Земен – Блатешница** /Власинска махала/. Курсът се изпълнява Понеделник, Сряда и Петък. Обща дължина – 7.5 км. Общо време за движение 15 мин.;
- **Автогара Перник – Мурено** /изпълнява се само Събота и Неделя/;
- **Автогара Перник – Беренде – Падине** /изпълнява се само Събота и Неделя/.

От голямо значение в пространствено-комуникационната и функционална обвързаност на териториите в областта е железопътната линия преминаваща през град Земен в южните части на общината. **Главна железопътна линия № 6 София – Волюяк – Перник – Гюешево** осигурява връзка на общината със столичния град и областния център гр. Кюстендил. Железопътният възел в град Земен е изиграл важна роля в социално-икономическото развитие на района. Земен е единствената жп гара в цялата област Краище. Поради намаляването на значението на железопътния транспорт в национален план, намалява и значението на Земен като железопътен възел. Въпреки това, жп линията остава икономическо преимущество на общината. През 2006 година по трасето София-Радомир-Земен-Кюстендил тръгват нови дизелови мотриси „Дезиро” на „Сименс”. В областта дължината на железопътната мрежа възлиза на 111 км. с гъстота 46,4 км./1000 кв. км.

VII. 7. 8. 1. Водоснабдяване и канализация

Община Земен е разположена в югозападната част на област Перник. Териториалната структура на общината граничи с тези на общините Радомир, Ковачевци, Кюстендил, Брезник, Трън и Трекляно. Общински център е град Земен.

Районът на проекта обхваща 1 община, 18 населени места (1 град и 17 села) и 1 район за басейново управление на водите – Западнобеломорски район.

Таблица 25. Обхват на проекта

Община	Брой населени места в общината	Област	Басейнова дирекция	Подбасейн
Земен	18	Перник	Западнобеломорски район	Струма

Източник: БДЗБР

Общата територия на общината е 254 096 km².

Населението в община Земен, по данни на НСИ, към 31.12.2018 г. наброява 2372 жители. Динамиката на населението за периода 2014 - 2018 г. е в посока на плавно намаление на общото население на общината, като тенденцията е обхванала почти всички населени места.

Таблица 26. Динамика на населението 2014 - 2018 г.

ЕККАТЕ	Населено място	(брой жит.)				
		2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
1	2	3	4	5	6	7
30778	гр. Земен	1648	1595	1543	1507	1474
03887	с. Беренде	30	29	27	23	22
04340	с. Блатешница	89	84	79	71	68
12228	с. Враня стена	30	37	36	32	28
14146	с. Габровдол	42	44	48	45	46
16167	с. Горна Врабча	40	41	41	41	44
16170	с. Горна Глоговица	42	43	41	38	36
20972	с. Дивля	148	151	139	136	128
22054	с. Долна Врабча	16	15	15	13	9
27320	с. Еловдол	124	118	118	112	122
29012	с. Жабляно	107	111	103	103	95
35482	с. Калотинци	72	73	71	64	60
49357	с. Мурено	76	71	68	64	60
53415	с. Одраница	15	15	14	13	14
55141	с. Падине	11	10	10	11	11
56280	с. Пещера	142	137	136	131	127
62356	с. Раянци	12	13	11	11	10
67595	с. Смиров дол	15	23	20	17	18
Всичко за общината		2659	2610	2520	2432	2372

Източник: НСИ

„Водоснабдяване и канализация“ ООД – Перник , дружество с ограничена отговорност, е регистрирано през 1992 г. в Пернишки окръжен съд с фирмено дело №257, със седалище и адрес на управление: гр. Перник, ул. „Средец"№11.

Основната дейност на дружеството е свързана с осигуряване на необходимите водни количества за потребителите в областта посредством добиване, обработване, транспортиране и реализация на питейните водни количества от една страна, а от друга - отвеждането и пречистването на отпадъчните водни количества от населените места с изградена канализационна мрежа и ПСОВ.

Държавата, представлявана от Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) притежава 51% от Дружеството, а останалите 49 % са разпределени между общините Перник (34 %), Радомир (8 %), Брезник (3 %), Трън (2%) и Земен (2 %).

„Водоснабдяване и канализация” ООД - Перник осъществява своята дейност на територията на шест общини в област Перник чрез експлоатационни райони. Границите на експлоатационните райони са определени така, че да съвпадат с административните граници на общините.

Община Земен е най-малката община в региона, обслужван от Дружеството. „ВиК” ООД - Перник предоставя услугата „доставяне на вода” в община Земен, но не и във всички населени места. Предадени за експлоатация на „ВиК” ООД - Перник са водоснабдителните системи (ВС) на 14 селища от общо 18 в общината.

Таблица 27. Общ брой на населените места и население в община Земен, обслужвани от „ВиК“ ООД - Перник, за 2018 г.

Община	Населени места	Население	Населени места обслужвани от "ВиК"ООД - Перник*	Население обслужвано от "ВиК"ООД - Перник
	бр.	бр.	бр.	бр.
Община Земен	18	2 372	14*	2 315

Забележка: *- Селища без централно водоснабдяване, на обособената територия, обслужвана от ВиК дружеството, в община Земен са с. Беренде, с. Одраница, с. Падине, с. Раянци

Източник: „ВиК“ООД-Перник

Не се наблюдават сезонни или други проблеми с водоподаването.

Всички водни количества подавани за питейно-битови нужди се подлагат на обеззаразяване с хлорни продукти в напорните резервоари към съответните населени места.

Техническото и експлоатационно състояние на ВС (външни и вътрешни) на територията на община Земен, използването на питейната вода за поливни нужди, загубите на вода по водопреносната мрежа и незаконното присъединяване към нея са едни от основните проблеми за ВиК дружеството, свързани с услугата „водоснабдяване“ за община Земен.

На територията на община Земен единствено град Земен е с частично изградена смесена канализационна система за събиране и отвеждане на битови, производствени и дъждовни отпадъчни води за последващо третиране в Пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ). ПСОВ-Земен е изградена в поземлен имот ПИ№ 000900 в м. „Гайдаря“, в землището на гр. Земен. Приемник на пречистените води е река Струма – II – ра категория водоприемник. Собственик на канализационната система и ПСОВ е община Земен.

В град Земен канализационната мрежа и ПСОВ не са предадени за експлоатация на „ВиК” ООД - Перник.

Липсата на канализационна мрежа и пречиствателни съоръжения в останалите населени места, води до нерегламентирано заустване на отпадъчни води в речни корита и дерета преминаващи през община Земен.

Водоснабдяване

Водоснабдяването за питейно – битови нужди в община Земен се осъществява от:

- Местни водоизточници - карстови извори, посредством сондажни кладенци, помпени станции и каптажи;

Промишлените предприятия на територията на община Земен, ползват вода за производствени и технически нужди от собствени водоизточници в рамките на промишленото предприятие. Същите черпят вода от подземните водни тела, намиращи се под територията или наблизо до производствената площадка на предприятието.

Водни ресурси

Наличните водни ресурси на територията на община Земен са формирани от повърхностни и подземни води.

Повърхностни води

Повърхностните води са част от Басейнова дирекция за управление на водите – Западнобеломорски район (БДЗБР), с център гр. Благоевград.

Язовири

В община Земен има изграден 1 язовир, общинска частна собственост, които се използва основно за напояване на близко разположените селскостопански земи, любителски и спортен риболов.

- Язовир „Земен”, разположен в землището на гр. Земен, ПИ 30778.17.741;

Езера

На територията на община Земен няма естествени езера. Съществува 1 езеро, държавна частна собственост, разположено в землището на гр. Земен, ПИ 30778.6.397.

Реки

Цялата територия на община Земен попада във водосборната област на р. Струма.

Река Струма преминава в най-южните части на общината, а по-голямата част от територията се отводнява от нейните притоци: р. Треклянска, р. Дивлянска, р. Блатешничка, р. Светля. Обусловено от сложния релеф на общината, тя цялостно е покрита от гъста хидрографска мрежа, съставена от по-големи и по-малки реки и потоци.

Река Струма е най-голямата река преминаваща през община Земен. Тя протича в най-южните части на общината през с. Жабляно и гр. Земен, в протежение на около 10 km с посока изток-запад. Малко след града реката навлиза в живописния Земенски пролом, като от неговата обща дължина тук попадат около 2 km.

При гр. Земен в р. Струма, като десен приток, се влива другата основна водна артерия на общината – р. Треклянска. През общината преминава долното ѝ течение в протежение на около 20 km. Тя извира от съседната община Грън и навлиза на територията на община Земен от запад при с. Раянци, където разделя Пенкървска от Земенска планина. При с. Калотинци в р. Треклянска се влива най-вододайният ѝ ляв приток – р. Дивлянска, и сменя посоката си на юг до вливането в р. Струма след около 6 km.

Река Дивлянска започва течението си от в. Павлов рид. Протича през с. Горна Глоговица и с. Дивля. Тече на юг-югозапад. В долното течение на р. Дивлянска отдясно се влива р. Пенкървска.

Река Блатешничка започва течението си от Чокървското блато. Тече на север-северозапад. Преминава през с. Блатешница и се влива като ляв приток в р. Струма преди гр. Земен.

Река Светля изтича от карстов извор южно от в. Големи връх. Тече в посока югоизток-изток. Преминава през община Земен в североизточната част на територията. След с. Ковачевци се влива в яз. „Пчелина“.

Таблица 28. Повърхностни водни тела категория „река“ на територията на община Земен

Код на водно тяло	EURBD Code	Код поречие	Поречие	Тип водно тяло	Географско описание на пов. водно тяло	Дължина на реките, km/Площ на язовира, km2	Вод. площ, km2	Район за басейново управление
BG4ST900R011	BG4000	BG4ST	Струма	R5	Река Светля от изворите до язовир Пчелина.	290	10797	Западнобеломорски район за басейново управление
BG4ST900R012	BG4000	BG4ST	Струма	R5	Река Струма от язовир Пчелина до вливането на река Треклянска.	290	10797	Западнобеломорски район за басейново управление
BG4ST800R016	BG4000	BG4ST	Струма	R5	Река Треклянска с левия си приток река Явор от изворите до вливането ѝ в река Струма.	50	528	Западнобеломорски район за басейново управление
BG4ST700R017	BG4000	BG4ST	Струма	R5	Река Струма от вливането на река Треклянска до вливането на река Соголянска Бистрица.	290	10797	Западнобеломорски район за басейново управление

Източник: МОСВ, БДЗБР

Съгласно хидроложкото райониране повърхностните води са с дъждовно-снежно и/или дъждовно подхранване и неустойчиво фазово разпределение на оттока под влияние на Преходно-Континенталните и Континентално-Средиземноморските климатични условия.

Реките и техните притоци преминаващи през територията на община Земен се характеризират със следните показатели:

- Гъстота на речната мрежа – $0,51 \div 2,43 \text{ km/km}^2$;
- Отточен модул на годишния повърхностен отток - в горното течение на р.Струма модулите се изменят между 3-4 l/s/km² за високите полета, до 20-25 l/s/km² за Витоша и до 35-40 l/s/km² за Рила и Пирин;
- Коефициент на вариация на повърхностния отток - 0,3;
- Максимален отток - средната продължителност на периода на пълноводие е 7 месеца. Обемът на оттока през периода на пълноводие е 75-90% от годишния отток;

- Минимален отток - средната продължителност на периода на маловодие е 5 месеца (юли-януари). Обемът на оттока през периода на маловодие е 6-25% от годишния отток.

Реките дренират подземните води от територията на общината, като само при много обилни дъждове речните води подхранват подземните води.

В района на община Земен не са изградени речни водохващания, водите от които се използват за питейно - битови нужди.

Качество на повърхностните води

На основание чл. 169, ал. 2 от Закона за водите (ЗВ), мониторингът на повърхностните води се провежда по разработени от басейновите дирекции програми в съответствие с характеристиките на водните тела и оценката за екологичното и химичното им състояние. Подготвените програми са два вида - за контролен и за оперативен мониторинг. След изготвянето им БД съгласуват с Изпълнителна агенция околна среда (ИАОС) като изпълнители на голяма част от анализиранияте показатели и със заповед на министъра на околната среда и водите същите се одобряват.

Оценката на състоянието на повърхностните водни тела включва оценка на екологичното и оценка на химичното им състояние.

В План за управление на речните басейни (ПУРБ) 2016-2021 г. в Западнореломорски район по отношение на повърхностните води като повърхностно водно тяло в „лошо екологично състояние“ е определен участъкът на р. Струма от вливане на р. Треклянска до вливане на р. Соголянска Бистрица – водно тяло с код: BG4ST700R017. Според стойностите на резултатите от мониторинга на биологичните и физико-химичните елементи за качество състоянието на водното тяло е оценено като „умерено“.

В резултат от проведен мониторинг през 2016-2017 г. за повърхностно водно тяло BG4ST900R012 от специфичните замърсители има стойности над изискванията на стандартите за качество на околната среда (СКОС) за добро състояние на показателите за манган. Оценката по специфични замърсители за водното тяло е определена като „лоша“ - непостигане на СКОС. Оценката на физико-химичното състояние на водното тяло BG4ST900R012 е определена като „умерено“. Общата оценка за екологичното състояние и екологичния потенциал на водното тяло е „лошо състояние“.

Според данните от хидробиологичният мониторинг, за периода 2016-2017 г. състоянието на водно тяло BG4ST900R012 е определено като „лошо“, според биологични елементи за качество (БЕК) - макрозообентос и макрофити. Химичното състояние на водното тяло по показатели приоритетни вещества се запазва „добро“.

Оценката на екологичното и химично състояние на повърхностните водни тела - категория „река“ в община Земен, съгласно „План за управление на речните басейни в Западнобеломорски район 2016-2021 г.“ и „Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2017 г.“, за територията контролирана от РИОСВ - Перник е представена в таблицата по-долу.

Таблица 29. Състояние на повърхностните водни тела, категория „река“, във водосбора на които попада община Земен на база данни до м. декември 2016 г.

Тип на повърхностно водно тяло	Име на повърхностно водно тяло	Код на повърхностно водно тяло	Оценка на екологичното състояние/ потенциал в ПУРБ 2016-2021 г.	Оценка по биологичните елементи за качество за 2016 г.	Обща оценка по физико-химични показатели	Оценка по специфични замърсители	Обща оценка на ЕС/ЕП	Оценка на ХС
R5	р.Светля от изворите до яз.Пчелина	BG4ST900R011				не е извършван мониторинг на специфични замърсители през 2017г.		
R5	р.Струма от яз.Пчелина до вливането на р.Треклянска	BG4ST900R012						
R5	р.Треклянска с левия си приток р.Явор от изворите до вливане в р.Струма	BG4ST800R016				не е извършван мониторинг на специфични замърсители през 2017г.		
R5	р.Струма от вливане на р.Треклянска до вливане на р.Соволянска Бистрица	BG4ST700R017				не е извършван мониторинг на специфични замърсители през 2017г.		

Източник: РИОСВ-Перник, БДЗБР

Таблица 30. Състояние на повърхностните водни тела, категория „река“, във водосбора на които попада община Земен на база данни до м. декември 2017 г.

Тип на повърхностно водно тяло	Име на повърхностно водно тяло	Код на повърхностно водно тяло	Оценка на екологичното състояние/ потенциал в ПУРБ 2016-2021 г.	Оценка по биологичните елементи за качество за 2017г.	Обща оценка по физико-химични показатели	Оценка по специфични замърсители	Обща оценка на ЕС/ЕП	Оценка на ХС
R5	р.Светля от изворите до яз.Пчелина	BG4ST900R011				не е извършван мониторинг на специфични замърсители през 2017г.		
R5	р.Струма от яз.Пчелина до вливането на р.Треклянска	BG4ST900R012				Непостигане на СКОС за специфични замърсители		
R5	р.Треклянска с левия си приток р.Явор от изворите до вливане в р.Струма	BG4ST800R016				не е извършван мониторинг на специфични замърсители през 2017г.		
R5	р.Струма от вливане на р.Треклянска до вливане на р.Соволянска Бистрица	BG4ST700R017				не е извършван мониторинг на специфични замърсители през 2017г.		

Източник: РИОСВ-Перник, БДЗБР

Легенда: Екологично състояние		Легенда: Екологичен потенциал		Легенда: Химично състояние	
	отлично състояние		максимален потенциал		добро състояние
	добро състояние		добър потенциал		недостигащо добро състояние
	умерено състояние		умерен потенциал		неизвестно състояние
	лошо състояние		лош потенциал		
	много лошо състояние		много лош потенциал		
	неизвестно състояние		неизвестно състояние		

Мониторингът на качеството на повърхностните води се извършва от подразделенията на МОСВ по специални програми за осъществяване на контролен и оперативен мониторинг.

Таблица 31. Пунктове за контролен и оперативен мониторинг по поречие Струма на територията на община Земен

Код на ПВТ	Код на пункта	Наименование на пункта	Вид на мониторинговия пункт
Поречие Струма			
BG4ST900R012	BG4ST00691MS025	р.Струма след яз.Пчелина, при с.Жабляно	оперативен мониторинг
BG4ST900R012	BG4ST00691MS020	р.Струма преди гр.Земен (преди р.Треклянска)	контролен мониторинг
BG4ST800R016	BG4ST00681MS095	р.Треклянска преди устие	оперативен мониторинг
BG4ST800R016	BG4ST00681MS090	р.Треклянска преди устие	контролен мониторинг
BG4ST700R017	BG4ST00679MS401	р.Струма след гр.Земен, преди Земенски пролом	оперативен мониторинг

Източник: БДЗБР

Таблица 32 Междинна оценка на повърхностните водни тела в БДЗБР за 2016-2017 г. по отделни елементи за качество на база данни до м. декември 2017 г.

Тип на повърхностно водно тяло	Име на повърхностно водно тяло	Код на повърхностно водно тяло	Оценка по отделните БЕК					Оценка по биологичните елементи за качество за 2017г.
			МЗБ	МФ	ФБ	Рибн	ФП	
R5	р.Светля от изворите до яз.Пчелина	BG4ST900R011	■	■	■	■	■	■
R5	р.Струма от яз.Пчелина до вливането на р.Треклянска	BG4ST900R012	■	■	■	■	■	■
R5	р.Треклянска с левия си приток р.Явор от изворите до вливане в р.Струма	BG4ST800R016	■	■	■	■	■	■
R5	р. Струма от вливане на р. Треклянска до вливане на р.Соволянска Бистрица	BG4ST700R017	■	■	■	■	■	■

Тип на повърхностно водно тяло	Име на повърхностно водно тяло	Код на повърхностно водно тяло	Оценка по отделни физико - химични показатели									Обща оценка по физико-химични показатели	Специфични замърсители		Оценка по Специфични замърсители	
			Кислороден режим				Биогенни замърсители						общо анализрани	>СКОС		
			PH	БПК	Електроп	Съд% O ₂	NH ₄	NO ₂	NO ₃	N-total	P-PO ₄					P-total
R5	р.Светля от изворите до яз.Пчелина	BG4ST900R011	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	не е извършван мониторинг на специфични замърсители през 2017г.
R5	р.Струма от яз.Пчелина до вливането на р.Треклянска	BG4ST900R012	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	цианиди, феноли, мед, цинк, желязо, хром-общ, арсен, манган	манган	Непостигане на СКОС за специфични замърсители
R5	р.Треклянска с левия си приток р.Явор от изворите до вливане в р.Струма	BG4ST800R016	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	не е извършван мониторинг на специфични замърсители през 2017г.
R5	р. Струма от вливане на р. Треклянска до вливане на р.Соволянска Бистрица	BG4ST700R017	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	не е извършван мониторинг на специфични

Тип на повърхностно водно тяло	Име на повърхностно водно тяло	Код на повърхностно водно тяло	Оценка по отделни физико - химични показатели									Обща оценка по физико-химични показатели	Специфични замърсители		Оценка по Специфични замърсители
			Кислороден режим				Биогенни замърсители						общо анализрани	>СКОС	
			PH	БПК	Електроп	Съд% O ₂	NH ₄	NO ₂	NO ₃	N-total	P-PO ₄				P-total
															замърсители през 2017г.

Тип на повърхностно водно тяло	Име на повърхностно водно тяло	Код на повърхностно водно тяло	Обща оценка на ЕС/ЕП	Оценка на химичното състояние по приоритетни вещества				Оценка на ХС	СМВТ	ЗЗВ ПБВ
				общо показатели планирани за анализ	Неизпълнен мониторинг	СГС>СКОС	МДС			
R5	р.Светля от изворите до яз.Пчелина	BG4ST900R011		не е извършван мониторинг на приоритетни вещества през 2017г.					не	не
R5	р.Струма от яз.Пчелина до вливането на р.Треклянска	BG4ST900R012		Извършен е мониторинг на приоритетни вещества общо 29 бр. от 33 бр.	4 бр. вещ еств а /с №5,7,1,2 и 30/				не	не
R5	р.Треклянска с левия си приток р.Явор от изворите до вливане в р.Струма	BG4ST800R016		не е извършван мониторинг на приоритетни вещества през 2017г.					не	не
R5	р. Струма от вливане на р. Треклянска до вливане на р.Соволянска Бистрица	BG4ST700R017		не е извършван мониторинг на приоритетни вещества през 2017г.					не	не

Източник: БДЗБР

Легенда: Екологично състояние		Легенда: Екологичен потенциал		Легенда: Химично състояние	
отлично състояние		максимален потенциал		добро състояние	
добро състояние		добър потенциал		недостигащо добро състояние	
умерено състояние		умерен потенциал		неизвестно състояние	
лошо състояние		лош потенциал			
много лошо състояние		много лош потенциал			
неизвестно състояние		неизвестно състояние			

Най-честите причини за влошено екологично състояние на повърхностните водни тела са следните:

- превишенията на нормите за добро екологично състояние по показателите, свързани с кислороден режим – разтворен кислород, наситеност с кислород, БПК5 – свързани с органично замърсяване от непречистени битови и промишлени отпадъчни води;
- превишения на нормите за добро екологично състояние по отношение на биогенни вещества – амониев азот, нитратен азот, нитритен азот, общ азот ортофосфати и общ фосфор - свързани с биогенно замърсяване от непречистени битови отпадъчни води и дифузно замърсяване от селскостопански дейности – земеделие и животновъдство;
- установени превишения на СКОС за следните специфични замърсители – мед, цинк, цианиди, по-рядко желязо и манган – свързани с нерегламентирани зауствания на непречистени битови и промишлени отпадъчни води;
- влошени стойности на индикативните БЕК.

Подземни води

В хидрогеоложко отношение проучваният район се характеризира с наличие на пукнатинни, карстови и порови води.

Подземните води на територията на община Земен са част от Басейнова дирекция за управление на водите – Западнобеломорски район, с център гр. Благоевград. Те са привързани към следните подземни водни тела (ПВТ):

Слой 1 - Кватернер: Подземно водно тяло „Порови води в кватернер - Радомир-Брезник“ (код BG4G000000Q007)

Подземното водно тяло обхваща Радомирския и Брезнишки басейни и представлява сложен грабен с площ 338 km².

Тялото е част от Трънския мегаантиклинорий и е запълнено с кватернерни и неогенски (плиоценски) отложения. Водоносният хоризонт на кватернерното подземно водно тяло - Радомир-Брезник е безнапорен. Общата мощност на кватернерните отложения достига 10-12 m. Те са представени от глинесто-пясъчен слой с мощност от 1 до 4 m, а под него заляга чакълесто-пясъчният хоризонт, който неравномерно се разслоява от глинести прослойки.

В алувиалната тераса на р. Струма се е формирал подземен поток, който хидравлически е свързан с реката. Река Струма при естествени условия дренира потока, а при високи водни стоежи временно го подpira и подхранва. Средният напорен градиент на потока е 0,003.

Средната водопродимост на водното тяло е 400-600 m²/d, а коефициентът на филтрация – 140 m/d . Площта на зоната на подхранване е 335 km². Средният модул на подземния отток е 2,5 l/s/km².

Подхранването на подземния поток става главно от масива на Голо Бърдо и от инфилтриралите се валежни и поливни води.

Не са идентифицирани водни или сухоземни екосистеми, или повърхностни водни тела, с които подземното водно тяло е свързано.

Слой 2 – Неоген: Подземно водно тяло „Порови води в неоген - Брезник-Земен“ (код BG4G000000N015)

Подземното водно тяло обхващащо неогенските отложения в района на Брезник-Земен е с площ 124 km².

Потоъкът е формиран в плиоценския водоносен комплекс (глини и пясъци) Литоложният строеж на водното тяло представлява конгломерати от пясъчници, пясъчливи глини, аргилити и кварц. Мощността на плиоцена е до 100 m. В пясъчливите пластове са

регистрирани напорни води. Като цяло плиоценът е слабо водоносен. Често пукнатинните води са в малко количество.

Средната водопроводимост на водното тяло е 50 m²/d. Коефициентът на филтрация е 3 m/d. Площта на зоната на подхранване е 120 km². Средният модул на подземния отток варира от 1 – 0,5 l/s/km².

Типът на водоносния хоризонт е безнапорен. Връзката между повърхностни и подземни води е пряка.

Не са идентифицирани водни или сухоземни екосистеми, или повърхностни водни тела, с които подземното водно тяло е свързано.

Слой 4 – Пукнатинни води: Подземно водно тяло „Пукнатинни води във Верила-Витошки блок“ (код BG4G001PtPz027)

Площта на водното тяло е 1282 km². Дебелината на слоевете достига от 700 - 1000 m. Представени са от амфиболитови гнайси, амфиболитови шисти, зелени шисти, гранитогнайси, биотитови гнайси, магматити и амфиболити. Те са слабо водоносни и имат ниски филтрационни свойства.

Средната водопроводимост на водното тяло е под 50 m²/d. Коефициентът на филтрация е под 2 m/d. Площта на зоната на подхранване е 708 km². Средния модул на подземния отток е около 0,1 l/s/km². Подхранването на тялото е предимно от валежите. Типа на водоносния хоризонт е безнапорен. Връзката между повърхностни и подземни води е затруднена.

Не са идентифицирани водни или сухоземни екосистеми, или повърхностни водни тела, с които подземното водно тяло е свързано.

Слой 4 – Пукнатинни води: Подземно водно тяло „Пукнатинни води във Влахино – оградженско – малешевско - осоговски метаморфити“ (код BG4G001PtPz125)

Площта на водното тяло е 3090 km². Дебелината на слоевете достига от 150 - 1000 m. Представени са от двослудни гнайси и шистотуфи, лавобрекчи ингимбрити, неспоени гравий, чакъли, биотитови гранити, грубозърнести гранити, двослудни гнайси, шисти, гранитогнайси, биотитови гнайси, магматит, амфиболит, амфиболитови гнайси, амфиболитови шисти, туфи, туфопясъчници и пясъчиво глинести прослойки. Те са слабо водоносни и имат ниски филтрационни свойства.

Средната водопроводимост на водното тяло е под 50 m²/d. Коефициентът на филтрация е под 2 m/d. Площта на зоната на подхранване е 2358 km². Средния модул на подземния отток е около 0,5 l/s/km². Подхранването на тялото е предимно от валежите. Типа

на водоносния хоризонт е безнапорен. Връзката между повърхностни и подземни води е затруднена.

Не са идентифицирани водни или сухоземни екосистеми, или повърхностни водни тела, с които подземното водно тяло е свързано.

Слой 5 – Карстови води: Подземно водно тяло „Карстови води в Земенски карстов басейн“ (код BG4G000T2T3028)

Площта на водното тяло е 216 km². Потокът е формиран в Средно-горнотриаския водоносен хоризонт в Радомирската котловина в Земенския моноклинорий. Дебелината на слоевете достига от 350 - 400 m. Представени са от триаски варовици и доломити силно окарстени. В долината на р. Струма между гр. Земен и с. Ръждавица от Земенския басейн се изливат редица извори.

Средната водопроводимост на тялото е под 50 m²/d. Коефициентът на филтрация е под 5 m/d. Площта на зоната на подхранване е 216 km². Средният модул на подземния отток е 2,5 l/s/km². Подхранването е от валежите и реките. Типът на водоносния хоризонт е напорен. Връзката между повърхностни и подземни води е пряка.

Не са идентифицирани водни или сухоземни екосистеми, или повърхностни водни тела, с които подземното водно тяло е свързано.

Слой 5 – Карстови води: Подземно водно тяло „Пукнатинно-карстови води в Еловдолски карстов басейн“ (код BG4G001T2T3029)

Площта на водното тяло е 78.5 km². Потокът е формиран в Горнотриаския водоносен хоризонт в Радомирската котловина. Дебелината на слоевете достига от 150 - 200 m. Водата от Еловдолски карстов басейн е привързана към варовиците на горния триас, които тук изграждат две ивици, разделени с грабен, запълнен с палеогенски отложения. Под грабена карстовата вода е напорна.

Подхранването на карстовия поток става от инфилтриралите се валежни и овражни води.

Средната водопроводимост на водното тяло е под 50 m²/d. Коефициентът на филтрация е под 5 m/d. Площта на зоната на подхранване е 78,5 km². Средният модул на подземния отток е от 1-0,5 l/s/km². Връзката между повърхностни и подземни води е пряка.

Не са идентифицирани водни или сухоземни екосистеми, или повърхностни водни тела, с които подземното водно тяло е свързано.

Качество на подпочвените води

На основание чл. 169 б, ал. 1 от ЗВ, за оценка на химичното състояние на подземните води, Басейнова дирекция Западнобеломорски район, разработва специални програми за

осъществяване на контролен и оперативен мониторинг, които се изпълняват от подразделенията на Министерство на околната среда и водите (МОСВ). За всеки отделен мониторингов пункт, включен в програмите за мониторинг на подземни води, се определя различна честота на изпитване и показатели на анализ. Изборът на показатели и съответната честота на анализ се определя след оценка на резултатите от проведения в предходните години мониторинг и в зависимост естествените характеристики на подземното водно тяло и местоположението на мониторинговия пункт.

Таблица 33. Пунктове за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземни водни тела на територията на община Земен.

Код на ПВТ	Код на пункта	Наименование на пункта	Вид на мониторинговия пункт
Слой 2 – Неоген; Порови води			
BG4G000000N015	BG4G000000NMP040	Извор "Груева махала"	контролен мониторинг
Слой 5 – Карстови води			
BG4G000T2T3028	BG4G000T2T3MP041	КЕИ "Манастира"	контролен мониторинг
BG4G001T2T3029	BG4G000T2T3MP042	КЕИ "Селото"	контролен мониторинг
Слой 2 – Неоген; Порови води			
BG4G000000N015	BG4G000000NMP040	Извор "Груева махала"	оперативен мониторинг

Източник: БДЗБР

През 2016 г. и 2017 г. са извършени химични и микробиологични анализи на водни проби, като отклонения на показателите не са установени в нито една от тях и всички проби отговарят на нормативните изисквания. Качеството на подземните води на територията на община Земен, по данни от програми за мониторинг към БДЗБР, е определено като „добро”.

Оценката на химично и количествено състояние на подземните водни тела на територията на община Земен, съгласно „План за управление на речните басейни в Западнобеломорски район 2016-2021 г.“ и „Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2017 г.“, за територията контролирана от РИОСВ - Перник, е представена в таблиците по-долу.

Таблица 34. Оценка на химичното състояние на подземните водни тела на територията на община Земен

ПВТ-код	ПВТ - име	Оценка на химично състояние в ПУРБ (2016-2021г.)	Код на мониторингов пункт	Име на мониторингов пункт	Оценка на химично състояние в пункта за 2017г.	Основания за направената оценка в пункта	Информация от проведен собствен мониторинг на титуляри на издадени разрешителни за водовземане от подземни води от съответното ПВТ	Обща оценка на химично състояние на ПВТ за 2017г.
BG4G00000N015	Порови води в неоген - Брезник-Земен	добро състояние	BG4G00000NMP040	каптаж "Груева махала"	добро състояние	няма превишения на ПЗ за подземното ВТ	Няма установени превишения на ПЗ по данни от проведен, през предходната 2016г., СМ на водоползватели от подземни води	добро състояние
BG4G000T2T3028	Карстови води в Земенски карстов басейн	добро състояние	BG4G000T2T3MP041	КЕИ "Манастира" - гр.Земен,	добро състояние	През 2017г. В пункта е провеждан мониторинг само по нитратна директива /НД/. Няма превишения на ПЗ-по замърсител нитрати-за подземното ВТ	за съветното ПВТ няма издадени разрешителни за водоползване	добро състояние
BG4G001T2T3029	Пукнатинно-карстови води в Еловдолк и карстов басейн	добро състояние	BG4G000T2T3MP042	КЕИ "Селото"-с. Елов дол	добро състояние	През 2017г. В пункта е провеждан мониторинг само по нитратна директива /НД/. Няма превишения на ПЗ-по замърсител нитрати-за подземното ВТ	за съветното ПВТ няма издадени разрешителни за водоползване	добро състояние

Източник: РИОСВ-Перник, БДЗБР

Таблица 35. Регистър на разполагаемите ресурси на подземните водни тела към 01.12.2018г.

Код на подземното водно тяло	Наименование на подземното водно тяло	Разполагаеми ресурси на подземното водно тяло, l/s	Водни количества по разрешителни за водоземане от подземни води, l/s	Максимални водни количества, които са резервирани за черпене от кладенци за собствени потребности на гражданите, определени в ПУРБ (2016 г. - 2021 г.)	Свободни водни количества, l/s
BG4G000000Q007	Порови води в кватернер - Радомир - Брезник	411,400	77,292	9,430	324,678
BG4G000000N015	Порови води в неоген - Брезник - Земен	14,000	0,338	0,272	13,390
BG4G001PтPz027	Пукнатинни води във Верила-Витошки блок	148,000	6,556	1,199	140,245
BG4G001PтPz125	Пукнатинни води във Влахино-огражденско-малешевско-осоговски метаморфити	1423,400	144,220	2,604	1276,576
BG4G001T2T3029	Пукнатинно-карстови води в Еловдолски карстов басейн	664,100	1,328	0,681	662,091
BG4G000T2T3028	Карстови води в Земенски карстов басейн	393,800	1,469	2,251	390,080

Източник: БДЗБР

Таблица 36. Резултати от мониторинга на подземните води през 2016 -2017 г., ПУРБ 2016-2021 г.

Код на ПВТ/ Код на пункт	Име на ПВТ	Показател:	Активна реакция	Амон. йони	Електропрово димост	Калий	Калций	Карбон. йони	Магнезий	Натрий	Нитратни йони	Общ сух остатък	Обща твърдост	Окисляемост (перманг)	Разтворен кислород	Сулф. йони	Темпера тура на водата	Хидрок арбонат ни йони	Хлорни йони
		Единица:	pH	mg/dm3	uS/cm	mg/dm3	mg/dm3	mg/dm3	mg/dm3	mg/dm3	mg/dm3	mg/dm3	mgeqv/dm3	mg O2/dm3	mg/dm3	mg/l	°C	mg/dm3	mg/dm3
		Стандарт за качество	9.5	0.5	2000		150		80	200	50		12	5		250			250
BG4G000000 N015/ BG4G000000 NMP040	Порови води в неоген - Брезник- Земен		7.54-7.57	0.013-0.079	543-573						10.3-18.5				6.3-7.4	20.1-20.3	15.4-17.1		2.93-3.52
BG4G000T2T 3028/ BG4G000T2T 3MP041	Карстови води в Земенски карстов басейн										0.83-0.9								
BG4G000T2T 3029/ BG4G000T2T 3MP042	Карстови води в Еловдолски карстов басейн										10.1								

Източник: БДЗБР

Основните източници на замърсяване по отношение на химичното състояние на подземните води и възникнали проблеми, в резултат от човешката дейност, са:

- Просмукване на замърсители при взаимодействие с повърхностните води;
- Заустване на непречистени производствени и битови отпадъчни води от населени места, без изградена канализационна система и ПСОВ;
- Интензивно земеделие;
- Индустриални източници на замърсяване;
- Действащи депа за твърди битови отпадъци, които не отговарят на изискванията на Наредба 6 /27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци
- Нерегламентирани сметища;
- Минна дейност/хвостохранилища.

Минерални води

На територията на община Земен до момента не е установено наличие на минерални води и респективно няма водоизточници на минерални води, използвани за лечебни, профилактични и питейно – битови нужди.

Зони за защита на водите

Съгласно изискванията на ЗВ всички води и водни обекти се опазват от изтощаване, замърсяване и увреждане с цел поддържане на необходимото количество и качество на водите и здравословна околна среда, съхраняване на екосистемите, запазване на ландшафта и предотвратяване на стопански щети, като за постигане на тези цели се определят зони за защита на водите. По смисъла на ЗВ "зона за защита на водите" е територията на водосбора на повърхностно водно тяло или земната повърхност над подземно водно тяло.

Зоните за защита на водите са регламентирани в чл. 119а, ал 1, т. 1 – 5 от ЗВ и се определят и актуализират на всеки шест години с Плана за управление на речните басейни.

- **Зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване**

В териториалния обхват на община Земен **не попадат** зони за защита на повърхностни води за питейно-битово водоснабдяване.

- **Зони за защита на подземни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване**

На територията на община Земен **попадат** следните зони за защита на подземни води, предназначени за питейно – битово водоснабдяване:

Таблица 37. Зони за защита на подземни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване

Код на зона	Код на подземно водно тяло	Име на подземно водно тяло	Обща площ, km ²
BG4DGW000000N015	BG4G000000N015	Неоген - Брезник-Земен	104,73
BG4DGW000000Q007	BG4G000000Q007	Кватернер - Радомир-Брезник	350,27
BG4DGW000T2T3028	BG4G000T2T3028	Карстови води в Земенски карстов басейн	189,32
BG4DGW001PTPZ027	BG4G001PtPz027	Пукнатинни води във Верила-Витошки блок	1282,31
BG4DGW001PtPz125	BG4G001PtPz125	Пукнатинни води във Влахино-огражденско-малешевско-осоговски метаморфити	3089,90
BG4DGW001T2T3029	BG4G001T2T3029	Пукнатинно-карстови води в Еловдолски карстов басейн	530,68

Източник: БДЗБР

- **Санитарно - охранителни зони**

На територията на община Земен, за всички подземни водоизточници, санитарно – охранителните зони са определени в съответствие с изискванията на „Наредба № 3/16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди“, изд. от МОСВ, Министерство на здравеопазването (МЗ) и Министерство на регионалното развитие и благоустройство (МРРБ), (Обн. ДВ. бр.88 от 27.10.2000 г.).

Учредените санитарно-охранителни зони са както следва:

Таблица 38 Санитарно – охранителни зони на ПВТ на територията на община Земен

Вид на водоизточника	Водохващане	Име на водовземното съоръжение	Титуляр	Населено място	Пояс
Подземен	Дренаж	Агапия	В и К Перник	гр.Земен	1;2;3
Подземен	Дренаж	Манастира	В и К Перник	гр.Земен	1;2;3
Подземен	Каптаж	Белия камък	В и К Перник	с. Блатешница	1;2;3
Подземен	Дренаж	Милка	В и К Перник	с.Блатешница	1;2;3

Подземен	Каптаж	Извора	В и К Перник	с. Блатешница	1;2;3
Подземен	Дренаж	Клабука	В и К Перник	с.Пещера	1;2;3
Подземен		Колина махала	В и К Перник		3
Подземен	Каптаж	Св. Никола	В и К Перник	с. Пещера	1;2;3
Подземен	Каптаж	Поповия	В и К Перник	с. Враня стена	1;2;3
Подземен	Дренаж	Тополите	В и К Перник	с.Жабляно	1;2;3
Подземен	Дренаж	Ивин	В и К Перник	с. Елов дол	1;2;3
Подземен	Дренаж	Извора ПС	В и К Перник	с.Елов дол	1;2;3
Подземен	Дренаж	Извора	В и К Перник	с. Калотинци	1;2;3
Подземен	Дренаж	Изворо	В и К Перник	с.Мурено	1;2;3
Подземен	Каптаж	Изворо	В и К Перник	с. Долна Врабча	1;2;3
Подземен	Дренаж	Присое	В и К Перник	с.Долна Врабча	1;2;3
Подземен	Каптаж	Каплиница	В и К Перник	с. Дивля	1;2;3

Източник: БДЗБР

• Чувствителни и уязвими зони

Нормалното развитие на водната екосистема изисква наличие в нея на биогенните елементи азот, фосфор, въглерод, водород, кислород, сяра и др. От изброените елементи азотът и фосфорът и техните съединения играят най-важната роля за растежа на популациите на водната растителност. Внасянето на допълнително количество биогенни елементи и техните съединения във водоемите предизвикват нарушаване на екологичното равновесие в тях. Увеличаване на количеството на хранителни вещества води до еутрофикация на водите, в следствие на който процес настъпват няколко взаимосвързани неблагоприятни ефекта във водоемите:

- "цъфтене" на водите - процес, при който съществено се увеличава числеността на един или няколко вида водорасли;
- бурното развитие на водораслите на повърхността води до промяна на светлинните условия, поради намаляване на прозрачността на водата, в следствие на което дънните водорасли загиват, образувайки токсични вещества;
- намаленото количество на кислорода във водата поради гнилостни процеси е причина за измиране на водорасли, риби и други водни обитатели;
- влошава се качество на водата, поради придобиване на неприятна миризма и вкус.

Основните източници на замърсяване на водите с биогенни елементи са селското стопанство и отпадъчните води от бита, както и някои отрасли на промишлеността.

➤ **Уязвими зони**

Уязвимите зони се определят съгласно изискванията на Наредба № 2 от 13 септември 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (Обн. ДВ. бр.27 от 11 Март 2008 г., изм. ДВ. бр.97 от 9 Декември 2011 г.). Наредбата регламентира условия и изисквания, насочени към предотвратяване и намаляване на замърсяването на водите с нитрати от земеделски източници, чрез:

- определяне на водите, които са замърсени, и на водите, които са застрашени от замърсяване (съдържание на нитрати с концентрация, по-голяма от 50 mg/l), отчитайки физико-химичните и природните характеристики на водите и почвите;
- определяне като уязвими зони на районите в страната, в които чрез просмукване или оттичане водите се замърсяват или могат да бъдат замърсени с нитрати от земеделски източници и които допринасят за замърсяването.

Определянето на водите, които са замърсени или са застрашени от замърсяване и на уязвимите зони се извършва въз основа на информация, предоставена от директорите на басейновите дирекции, от министъра на здравеопазването и от министъра на земеделието и храните. Водите и уязвимите зони, които допринасят за замърсяването на водите, се определят със Заповед на Министъра на околната среда и водите.

В ПУРБ 2016 – 2021 г. нитратно уязвимите зони в Западнобеломорски район на басейново управление на водите са определени съгласно Заповед № РД 146/25.02.2015 г на Министъра на околната среда и водите, в съответствие с Директива 91/676/ЕС „За опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници“.

За повърхностните и подземните водни тела със значими натоварвания с нитрати, като уязвими зони се приемат само тези които имат данни за съдържание на нитратни йони над 50 mg/l. Местата с измерена концентрация над 25-35 mg/l също са предмет на оценка тъй като те дефинират “потенциално уязвимите“ зони с такава концентрация.

В приложения към заповедта са определени водните тела, които са замърсени или са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, териториите на общините или части от тях в обхвата на уязвимата зона.

Територията на община Земен не попада в уязвима зона, съгласно Заповед № РД 146/26.02.2015 г. на Министъра на околната среда и водите за определяне на нитратно уязвимите зони.

➤ *Чувствителни зони*

Понятието "чувствителни зони" е термин, характеризиращ даден водоприемник, който се намира в, или има риск да достигне до състояние на еутрофикация – процес, протичащ в екосистемата на един воден басейн, при който се повишава съдържанието на биогенни елементи – азот и фосфор, участващи в минералното хранене на растенията, което на свой ред води до повишена биологична продуктивност. Небалансираната еутрофикация може да доведе до "цъфтеж" на водата, кислороден дефицит и измиране на рибата и др. животни, което предизвиква вторично замърсяване на водите. При този така наречен „цъфтеж на водата“ обилно се развиват някои видове водорасли и бурно увеличават биомасата си (над 5000g/m³), в резултат на което водата се оцветява.

Съгласно действащата към момента Заповед №РД 970/28.07.2003 г. на Министъра на околната среда и водите, в съответствие с критериите, посочени в Приложение № 4 към чл. 12, ал. 1 от Наредба № 6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти, *повърхностни водни тела: BG4ST900R012 - р. Струма от яз. Пчелина до вливането на р. Треклянска и BG4ST700R017 - р. Струма от вливане на р. Треклянска до вливане на р. Соголянска Бистрица, включително притоците във водосбора, на които е територията на община Земен не попадат в чувствителни зони.*

VII. 7. 8. 1. 1. Водоснабдителна система - водоизточници, водопроводни мрежи и съоръжения, водопотребление

Населените места в община Земен се водоснабдяват от местни водоизточници посредством:

- Карстови извори с гравитачно водоснабдяване в повечето населени места;
- Карстови извори с помпено подаване на водните количества към напорни резервоари за водоснабдяване в гр. Земен, с. Дивля, с. Елов дол, с. Горна Вrabча, с. Смиров дол и с. Долна Вrabча;
- Каптажи и дренажи.

От общо 18 селища в общината „ВиК“ ООД - Перник поддържа и експлоатира 14 селищни водоснабдителни системи. Броят на населението, ползващо услугата доставяне на вода към 31.12.2018 г. е 2 315 жит., достигнатото ниво на покритие на услугата е 97.6% от населението в общината. Селища без централно водоснабдяване, на територията

обслужвана от ВиК дружеството, в община Земен през 2018 г. са с. Беренде, с. Одраница, с. Падине, с. Раянци.

Във всяка община населението се водоснабдява от съществуващи водоснабдителни системи. Те са разделени на основни водоснабдителни системи (от които се водоснабдяват населени места с население над 2000 жит.) и малки водоснабдителни системи, които водоснабдяват населени места с население между 50 и 2000 жит.

В Община Земен малките водоснабдителни системи са 7 броя. Това са водоснабдителни системи в Зони № 9, 16, 82, 86, 89, 90 и 91. Селищата с население под 50 жит. са включени в зони на водоснабдяване Зони № 5, 10, 83.

Данни за водоснабдителните системи на всички населени места обслужвани от „ВиК“ ООД - Перник, както и прилежащите съоръжения – водоизточници, помпени станции и резервоари са показани в следващите таблици.

Таблица 39. Общи характеристики на водоснабдителни системи в Община Земен - населени места с население между 50 и 2000 жители

Компонент/ Описание	Малки водоснабдителни системи в Община Земен													
	Водоснабдителна система Зона №9		Водоснабдителна система Зона №16		Водоснабдителна система Зона №82		Водоснабдителна система Зона №86		Водоснабдителна система Зона №89		Водоснабдителна система Зона №90		Водоснабдителна система Зона №91	
Водовземане	Каптаж „Извора“ (Извор "ПС-Извора"), с. Елов дол; Каптаж "Манастира", с. Г.Врабча		Каптаж „Агапия“ гр.Земен, Каптаж „Орлово гнездо“, Каптаж „Груева махала“, Каптаж „Манастира/Св.вода“, Каптаж „Свети Никола“ и каптаж „Клабука“		Каптаж „Милка“, Каптаж „Бели камък“, Каптаж „Извора“		Шахтов кладенец „Каплиница“		Дренаж "Тополите"		Каптаж „Извора“ при с.Калотинци		Каптаж „Извора“ при с.Мурено	
Обеззаразяване	Обеззаразяване в напорните резервоари		Обеззаразяване в напорните резервоари		Обеззаразяване в напорните резервоари		Обеззаразяване в напорния резервоар		Обеззаразяване в напорния резервоар		Обеззаразяване в напорния резервоар		Обеззаразяване в напорния резервоар	
Съхранение	2 бр. НР=50 м3; 1 бр. НР=75 м3;		1 бр. НР=80 м3; 1 бр. НР=800 м3; 1 бр. НР=140 м3; 1 бр. НР=100 м3		1 бр. НР=120 м3; 1 бр. НР=50 м3		1 бр. НР=100 м3		1 бр. НР=100 м3		1 бр. НР=100 м3		1 бр. НР=50 м3	
Помпени станции	1 бр. ПСт "Елов дол"		1 бр. ПСт "Агапия"		няма		1 бр. ПСт "Дивля"		няма		няма		няма	
Довеждащи водопроводи, km		6.53		14.334		3.618		2.3		1.8		1.7		0.9
Вътрешни водопроводни мрежи, km	с.Елов дол	7.19	гр.Земен	22.51	с.Блатешница	4.55	с.Дивля	8.65	с.Жабляно	3.438	с.Калотинци	4	с.Мурено	6.4
	с.Горна Врабча	4.21	с.Пещера	5.326										
Населено място свързано с мрежата	с.Елов дол, и с.Горна Врабча		гр.Земен и с.Пещера		с.Блатешница		с.Дивля		с.Жабляно		с.Калотинци		с.Мурено	
Общ брой на населението в обслужваната територия, бр.	166		1601		68		128		95		60		60	
Бой на населението свързано към мрежата, бр.	166		1601		68		128		95		60		60	
% на населението свързано към мрежата	100%		100%		100%		100%		100%		100%		100%	

Таблица 40. Общи характеристики на водоснабдителни системи в Община Земен - населени места с население < 50 жит.

Компонент/Описание	Водоснабдителни системи в Община Земен - населени места с <50 жит.							
	Водоснабдителна система Зона №10		Водоснабдителна система Зона №83		Водоснабдителна система Зона №5			
Водовземане	Каптаж „Изворо“, Каптаж "Присое"		Каптаж „Глоговица"		Дренаж "Поповия/Враня"		Дренаж "Над ТКЗС"; от ВС "СЕКИРСКА ГРУПА"	
Обеззаразяване	Обеззаразяване в напорните резервоари		Обеззаразяване в напорните резервоари		Обеззаразяване в напорния резервоар		Обеззаразяване в напорните резервоари	
Съхранение	1 бр. НР=50 м3; 1 бр. НР=80 м3		2 бр. НР=50 м3		1 бр. НР=50 м3		2 бр. НР=50 м3	
Помпени станции	1 бр. ПСт "Смиров дол"		няма		няма		няма	
Довеждащи водопроводи, km	6.55		2.98		1.769		2.226	
Вътрешни водопроводни мрежи, km	с.Смиров дол 5.12		с.Горна Глоговица 6.934		с. Враня стена 2.65		с.Габровдол 3.461	
	с. Долна Врабча 2							
Населено място свързано с мрежата	с.Смиров дол и с. Долна Врабча		с.Горна Глоговица		с.Враня стена		с.Габровдол	
Общ брой на населението в обслужваната територия, бр.	27		36		28		46	
Бой на населението свързано към мрежата, бр.	27		36		28		46	
% на населението свързано към мрежата	100%		100%		100%		100%	

Източник: „ВиК“ ООД-Перник

VII. 7. 8. 1. 1. 1. Водоизточници

В областта има множество малки и големи подземни водоносни хоризонти както ненапорни, така и артезиански. Горните и ненапорните водоносни хоризонти се намират в наносни отложения и са предмет на сезонни колебания, които отразяват промените на оттока на близките реки.

В община Земен питейно-битовото водоснабдяване се осъществява от подземни източници, като водовземането най-често е от най-горните ненапорни водоносни хоризонти, които имат директна връзка с повърхностните водни обекти и е най-вероятно да бъдат засегнати от човешки дейности, включително от селското стопанство.

Таблица 41. Списък на водоизточниците, издадените разрешителни за водовземане и СОЗ

№	Водоизточник	Разрешено водно количество по разрешително за водовземане	Добито водно количество 2018 год.	Монтирани водомери на водоизточника	Тип на водомера, Ду	№ на Разрешително за водовземане/ вх. № на подадено заявление	СОЗ вх.№ на подадено заявление
		m3	m3	бр.			
1	Извор "Свети Никола" в с. Пещера/за гр. Земен	15 800	15800			PP-01-188/13.06.2012 г.	PP-01-188/13.06.2012 г.
2	Извор "Агапия" гр. Земен	409 900	409900	1	ДУ 150-1бр.	PP-01-316/15.11.2010 г.	PP-01-316/15.11.2010 г.
3	Извор "Манастира" гр. Земен	2 200	2200			PP-01-318/15.11.2010 г.	PP-01-318/15.11.2010 г.
4	Дренаж "Орлово гнездо" гр. Земен	300	300			PP-01-310/15.11.2010 г.	PP-01-310/15.11.2010 г.
5	Дренаж "Груева махала" гр. Земен	562	626			400087/04.02.2014 г.	400087/04.02.2014 г.
6	Дренаж "Белия камък" с. Блатешница	3 200	3200			PP-01-245/11.07.2012 г.	PP-01-245/11.07.2012 г.
7	Дренаж "Извора" с. Блатешница	1 600	1600			PP-01-246/11.07.2012 г.	PP-01-246/11.07.2012 г.
8	Дренаж "Милка" с. Блатешница	300	300			PP-01-320/ 15.11.2010 г.	PP-01-320/ 15.11.2010 г.
9	Дренаж "Поповия" с. Враня стена	1 600	1600			PP-01-247/ 11.07.2012 г.	PP-01-247/11.07.2012 г.
10	Дренаж "Над ТКЗС" с. Габров дол	1 600	1600			PP-01-187/ 13.06.2012 г.	PP-01-187/13.06.2012 г.
11	ШК "Каплиница" с. Дивля	200 000	99016	1	ДУ 100-1бр.	41510511/ 25.06.2015 г.	400088/04.02.2014 г.
12	Дренаж "Присое" с. Долна Врабча	600	600			PP-01-322/ 15.11.2010 г.	PP-01-322/15.11.2010 г.
13	Дренаж "Извора" с. Смиров дол/за Смиров дол и с. Долна Врабча	1 600	1600			PP-01-321/ 15.11.2010 г.	PP-01-321/15.11.2010 г.

14	Извор "ПС-Извора" с. Елов дол/за с.Елод дол и с.Г.Врабча	31 500	31500	1	ДУ 80-1бр.	PP-01-283/ 01.08.2012 г.	PP-01-283/01.08.2012 г.
15	Извор "Ивин" с. Елов дол	3 200	3200			PP-01-382/ 28.12.2012 г.	PP-01-382/ 28.12.2012 г.
16	Дренаж "Тополите" с. Жабляно	630	630			PP-01-319 /15.11.2010 г.	PP-01-319/15.11.2010 г.
17	Дренаж "Драготин дол" с. Калотинци	3 200	3200			PP-01-191/ 13.06.2012 г.	PP-01-191/13.06.2012 г.
18	Дренаж "Извора" с. Мурено	6 300	6300			PP-01-317/15.11.2010 г.	PP-01-317/15.11.2010 г.
19	Извор "Клабука" с. Пещера	6 300	6300			PP-01-315/ 15.11.2010 г.	PP-01-315/ 15.11.2010 г.

Източник: БДЗБР

Таблица 42. Реално консумирана вода, наличност и резерв на водоизточника

Реално консумирана вода, наличност и резерв на водоизточника					
Община	Население към 31.12.2018 г.	Действително консумирана вода	Доставена вода от водоизточници	Наличност – дебит от водоизточници/ Годишен лимит на водоползване	Резерв на водоизточниците
	бр.жит.	м3/год.	м3/год.	м3/год.	м3/год.
1	2	3	4	5	6
Земен	2315	116992.00	462750.16	690392.00	227641.84

Източник: „ВиК“ ООД – Перник, БДЗБР

Изводи за количественото и качествено състояние на водоизточниците на територията на община Земен

Върху количествените и качествените показатели на подземните и повърхностни води въздействие оказват физико-географски, геоложки и антропогенни фактори.

Водоизточниците в община Земен са *с достатъчен дебит* за задоволяване на питейно-битовите нужди във водоснабдяваните населени места. На територията на общината няма населени места с постоянен или периодичен /сезонен/ режим на водоснабдяване.

Извършваният редовен контрол за качеството на питейната вода /микробиологичен и химичен анализ/ от подземни водоизточници в общината, от акредитирани лаборатории, не показва нарушения на качеството за питейната вода съгласно установените стандарти, което определя химичното им състояние като *„добро“*.

Най-общо потенциалните заплахи от замърсяване на водоизточниците са делят на два вида:

- Точкови източници на замърсяване:

- зауствания на канализационни колектори от населени места с население от 50 до 2000 екв.ж. без изградена и функционираща ПСОВ;
- зауствания на промишлени отпадъчни води от индустриални обекти.
- Дифузни източници на замърсяване:
  - от земеделски дейности;
  - от населени места без изградена канализационна система и ПСОВ;
  - изпускания от материали и съоръжения в райони без изградена канализационна система;
  - инцидентни разливи.
  - автомобилен и железопътен транспорт, както и дейности свързани с поддръжката на транспорта;
  - нерегламентирани сметища за твърди битови отпадъци;
  - сметища, хвостохранилища и последици от приключила минна дейност.

Населените места в община Земен без изградени канализационни системи, са едни от най-значителните източници на дифузно замърсяване. Домакинствата в района в по-голямата си част използват попивни кладенци или септични ями за заустване на битовите отпадъчни води от сградите, което увеличава замърсяването на повърхностните и подземни водни тела с органични отпадъци. Като основни вещества замърсители, с произход от населените места са: общото органично натоварване, изразено с БПК5, както и различните форми на азот и фосфор.

Животновъдството, и дейностите по компостиране и използването на органичен тор са друг източник на дифузно замърсяване. Като основни вещества замърсители с произход от дейности, свързани с животновъдство са натоварването по азот и фосфор.

Значим проблем е широко разпространената практика да се изхвърлят твърди битови отпадъци /ТБО/ на нерегламентирани сметища, като най-често това са сухи дерета или заливни тераси на реки. Тази практика е причина за постоянен процес на оттичане и просмукване на замърсени води в повърхностните и подземните водни тела.

На територията на община Земен няма производствени обекти с разрешителни за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти.

В частично изградената канализационна мрежа на общинския център се заустват производствени отпадъчни води от млекопреработвателно предприятие „Вамид 2002“ ООД (Земenea) с изградено локално пречиствателно съоръжение. В качествено отношение,

отпадъчните води са с показатели, отговарящи на нормите за заустване в градска канализация.

ПСОВ – гр. Земен пречиства битово-фекалните и производствени отпадъчни води от гр. Земен. За заустване на пречистените отпадъчни води има издадено Разрешително за заустване на отпадъчни води (№ 43110006/2012 г.) в р. Струма, II категория водоприемник, При провеждане на контрол върху състоянието на отпадъчните води формирани от дейността на ПОСВ – гр. Земен не са констатирани наднормени показатели за периода 2011-2016 г.

VII. 7. 8. 1. 1. 2. Водопроводни мрежи и съоръжения

Като елемент на техническата инфраструктура, водоснабдителните дейности са показател за съвременно и цялостно функциониране и развитие на урбанизираната територия.

Състоянието на водопроводната мрежа в община Земен не е добро.

Положителен е факта, че в общината не се наблюдават сезонни проблеми с водоподаването.

Водоснабдителната система в населените места обслужвани от „ВиК“ ООД – Перник (14 бр.) е добре развита, но в преобладаващата си част не отговаря на техническите и нормативни изисквания, тъй като е изградена преди 1980 г. Голяма част от мрежата е амортизирана, а друга част е с недостатъчни диаметри. Поради тази причина съществуващите водоснабдителни мрежи в населените места не позволяват оптимално задоволяване нуждите от питейна вода. Предвид факта, че водопроводните тръби, основно етернитови и стоманени, са с изтекъл експлоатационен период, силната им амортизация често води до аварии по водопреносната мрежа, прекъсване на водоподаването, загуби на вода и потенциален риск за здравето.

За 6 от населените места - гр. Земен, с. Дивля, с. Елов дол, с. Горна Вrabча, с. Смиров дол и с. Долна Вrabча водоснабдяването е помпажно и аварията по електропреносната мрежа също оказват негативно влияние върху качеството на услугата „водоснабдяване“.

Главни-довеждащи водопроводи

Сигурността на водоподаването зависи основно от добре функциониращи главни водопроводи /между водоизточниците, водохранилищата и разпределителните мрежи/ и от преноса на вода към местните водоснабдителни системи.

Главните водопроводи, извън населените места, на територията на община Земен, обслужвани от „ВиК“ ООД - Перник, са с обща дължина приблизително 44,7 km. Около 1,4 km от тях са реконструирани /подменени/ с полиетиленови тръби и са в много добро техническо състояние. Останалата част са изпълнени с азбесто-циментови и стоманени тръби, които са с изтекъл амортизационен период, съпроводен с чести аварии, причиняващи много течове вследствие корозия на материала и лоши връзки между тръбите.

По данни предоставени от „ВиК“ ООД – Перник спецификация на съществуващите външни водопроводи е представена в следващите таблици.

Таблица 43. Данни за съществуващите външни водопроводи и съоръжения на територията на община Земен, към 31.12.2018 г.

Населено място	Община	Външни водопроводи	Водоем		Помпена станция
			напорен		
		m	бр.	общ V, m ³	бр.
1	2	3	4	5	6
гр.Земен	Земен	13.650	3	1020	1
с.Блатешница		3.618	2	170	
с.Враня Стена		1.769	1	50	
с.Габров дол		2.226	2	100	
с.Горна Врабча		2.406	1	75	
с.Горна Глоговица		2.980	2	100	
с.Дивля		2.300	1	100	1
с.Долна Врабча		1.450	1	50	
с.Елов дол		4.120	1	100	1
с.Жабляно		1.800	1	100	
с.Калотинци		1.700	1	100	
с.Мурено		0.900	1	50	
с.Пещера		0.684	1	100	
с.Смиров дол		5.100	1	80	1
Общо за общината		44.703	20	2195	4

Източник: „ВиК“ ООД – Перник

Таблица 44. Спецификация на външните водопроводи по материал на тръбите

Материал на тръбите	Азбестоцимент/Етернит	Стомана	РЕНД	Поцинкована стомана
Дължина, m	14 847	23 756	1 400	4 700
Разпределение по вид материал, %	33.21	53.14	3.13	10.51

Източник: „ВиК“ ООД – Перник

По данни на „ВиК“ ООД - Перник, броят на аварията на външните водопроводи в населените места от община Земен е представен в следващата таблица, като най – критично е определено състоянието на довеждащите тръбопроводи за с. Блатешница, с. Горна Врабча, с. Дивля, с. Долна Врабча, с. Мурено и с. Пещера. Като основна причина за това може да се посочи материалът на съществуващите тръбопроводи към тези населени места – стомана и азбесто-цимент, както и помпеното подаване на вода към част от водоемите. При по-висок напор в системата, компрометираните участъци, недостатъчните диаметри и лошите връзки между различните видове тръби често аварират.

Таблица 45. Аварии по външните водопроводи на територията на община Земен за периода 2016 г. - 2018 г.

№	Населено място	Аварии - външни водопроводи			Дължина на водопроводите (km)	Аварийна честота		
		2016	2017	2018		2016	2017	2018
		бр.	бр.	бр.		бр.аварии/k м/год.	бр.аварии/k м/год.	бр.аварии/k м/год.
1	гр.Земен	7	7	3	13.65	0.51	0.51	0.22
2	с.Блатешница	13	3	7	3.62	3.59	0.83	1.93
3	с.Враня Стена	1	1	0	1.77	0.57	0.57	0.00
4	с.Габров дол	5	1	1	2.23	2.25	0.45	0.45
5	с.Горна Врабча	3	3	0	2.41	1.25	1.25	0.00
6	с.ГорнаГлоговица	1	1	0	2.98	0.34	0.34	0.00
7	с.Дивля	5	1	3	2.30	2.17	0.43	1.30
8	с.ДолнаВрабча	4	1	4	1.45	2.76	0.69	2.76
9	с.Елов дол	5	2	0	4.12	1.21	0.49	0.00
10	с.Жабляно	1	1	4	1.80	0.56	0.56	2.22
11	с.Калотинци	3	1	0	1.70	1.76	0.59	0.00
12	с.Мурено	1	1	0	0.90	1.11	1.11	0.00
13	с.Пещера	8	1	13	0.68	11.70	1.46	19.01
14	с.Смиров дол	2	2	1	5.10	0.39	0.39	0.20

Забележка: Скала за оценка на експлоатационното състояние на аварийните зони (участъците) чрез аварийната честота (плътност: - лошо; - средно; - добро

Източник: „ВиК“ ООД – Перник

Измерване на водопотреблението

Измервателни устройства за общите водни количества постъпващи във ВС са монтирани при водоизточниците и НР. Домакинствата и другите потребители са снабдени с индивидуални водомери.

Водоеми

Резервоарите за вода са разделени на две основни групи: транзитни, събиращи вода от водоизточниците с цел захранване на помпените станции и резервоари за съхранение на вода. Основната оценка на достатъчността на общия обем вода на резервоарите е изразена чрез „Обемен индекс на резервоарите“, който представлява съотношение между максималното дневно водопотребление на ВС и общия обем на всички резервоари във ВС. Този индекс за всяка ВС е оценен в таблицата по-долу.

Таблица 46. Обемен индекс на резервоарите

Водоснабдителна система	Общ обем на резервоарите	Общо максимално дневно потребление	Обемен индекс на резервоарите
	m ³	m ³ /d	%
1	2	3	4
Водоснабдителна система Зона №9			
с.Елов дол	175	173	101
с.Горна Врабча			
Водоснабдителна система Зона №16			
гр.Земен	1120	731	153
с.Пещера			
Водоснабдителна система Зона №82			
с.Блатешница	170	80	211
Водоснабдителна система Зона №86			
с.Дивля	100	104	96
Водоснабдителна система Зона №89			
с.Жабляно	100	91	110
Водоснабдителна система Зона №90			
с.Калотинци	100	77	129
Водоснабдителна система Зона №91			
с.Мурено	50	77	65
Водоснабдителна система Зона №5			
с.Габров дол	100	72	139
Водоснабдителна система Зона №10			
с.Смиров дол	130	118.50	110

с.Долна Врабча			
Водоснабдителна система Зона №83			
с.Враня Стена	50	65	77
Водоснабдителна система - Горна Глоговица			
с.Горна Глоговица	100	68	147

Стойности под 50% представляват дефицит, от 50 - 100% са достатъчни и над 100% са преоразмерени.

Анализът показва, че общият капацитет на наличните резервоари за водоснабдителните системи в община Земен е достатъчен.

Помпени станции

На територията на община Земен водните количества за гр. Земен, с. Дивля, с. Елов дол, с. Горна Врабча, с. Смиров дол и с. Долна Врабча се доставят помпено до резервоари за регулиране на налягането към селищната водоснабдителна мрежа. Останалите населени места се водоснабдяват гравитачно, посредством каптирани извори и НР за съхранение на необходимите водни количества.

Таблица 47. Данни за съществуващите помпени станции на територията на община Земен, към 31.12.2018 г.

№	Община	Водоснабдителна система	Населено място свързано със системата	Наименование	Вид
1	Земен	Водоснабдителна система Зона №9	с.Елов дол, и с.Горна Врабча	ПСт "Елов дол"	Помпена Станция (ПС)
2	Земен	Водоснабдителна система Зона №16	гр.Земен и с.Пещера	ПСт "Агапия"	Помпена Станция (ПС)
3	Земен	Водоснабдителна система Зона №86	с.Дивля	ПСт "Дивля"	Помпена Станция (ПС)
4	Земен	Водоснабдителна система Зона №10	с.Смирод дол и с. Долна Врабча	ПСт "Смиров дол"	Помпена Станция (ПС)

Източник: „ВиК“ ООД – Перник

„ВиК“ ООД - Перник има развита система за надзорен контрол и събиране на данни (SCADA). Системата дава много възможности за разширяване за мониторинга на техническите параметри и за архивиране на цифрови данни. Въвеждането на системата води до намаляване на времето за реакция на оператора и по-добро управление в критични ситуации. Свързването на помпените станции със системата SCADA дава възможност за дистанционно им управление и експлоатация - пускане и спиране на помпите, в зависимост

от нивото на резервоарите, експлоатация на помпите в икономичен режим, алтернативна работа на помпите и спирането им в случай на аномалии. Разходомерите на напорните тръбопроводи не са свързани със системата SCADA. Към нея са свързани манометрите.

Въвеждането на системата SCADA дава възможност:

- за подобряване и улесняване на контрола и експлоатацията на водоснабдителната мрежа;
- за намаляване на загубите на вода и електроенергия и
- за получаване на по-добри данни за анализ.

Системата SCADA на „ВиК“ ООД - Перник има 4 самостоятелни и независими (несвързани помежду си) части: Град Перник (Зона Перник); Град Радомир (Зона Радомир); Град Земен (Зона Земен) и Зона Мещица.

Град Земен (Зона Земен) включва: една помпена станция с дистанционно управление, в съответствие с водното ниво в един резервоар.

От 1987 г. „ВиК“ ООД – Перник разполага и с Автоматизирана система за управление на водоснабдяването (АСУВ). В настоящия момент АСУВ е на високо техническо ниво, базирана на последните световни постижения, използвайки еднокристални микрокомпютри, модулни конструкции, модернизирани техника и е на високо техническо ниво.

АСУВ е структурирана по следния начин: управлението и контролът на процесите във водоснабдяването се осъществява от Централен Диспечерски пункт. Чрез него могат да се управляват дистанционно помпените агрегати на важните обекти на местните АСУВ.

Местна АСУВ Район Земен обхваща ПС „Агапия“ с 4 бр. помпени агрегати, основен резервоар на гр. Земен и автономно управление на ПС „Дивля“ с резервоар в с. Дивля. Останали две помпени станции са с напълно изградена местна автоматика.

Водоразпределителни мрежи

Основна част от вътрешните водоразпределителни мрежи в населените места на територията на община Земен, изпълнени от стоманени и азбесто – циментови тръби, са изградени преди повече от 50 години и са в лошо техническо състояние. Сградните водопроводни отклонения са изпълнени от поцинковани тръби и фитинги.

Аварийните случаи по амортизираните водопроводни мрежи са много чести. Водопроводните аварии по водопреносната мрежа водят до високи експлоатационни

разходи за ел. енергия при отстраняването им; значителни материални разходи и чести прекъсвания на водоподаването към консуматорите; периодични нарушения в качеството на питейната вода, поради замърсяване в резултат на аварии; разкопаване и последващо възстановяване на уличната настилка и нарушаване на нормалната работа на водопроводната мрежа и уличното движение.

Нереконструираните водопроводни мрежи не отговарят на действащите в Р България закони и нормативни уредби. По мрежите няма достатъчно спирателни кранове и пожарни хидранти. Голяма част от съществуващите такива са повредени и негодни за експлоатация.

По данни предоставени от „ВиК“ ООД – Перник спецификация на съществуващите вътрешни водопроводни мрежи е представена в следващите таблици.

Таблица 48. Данни за съществуващите вътрешни водопроводи и съоръжения на територията на община Земен, към 31.12.2018 г.

Населено място	Община	Водопроводна мрежа	Водопроводни отклонения
1	2	м	бр.
гр.Земен	Земен	22.507	1394
с.Блатешница		4.550	328
с.Враня Стена		2.650	70
с.Габров дол		3.461	175
с.Горна Врабча		4.210	143
с.Горна Глоговица		6.934	56
с.Дивля		8.650	346
с.Долна Врабча		2.000	126
с.Елов дол		7.190	350
с.Жабляно		3.438	193
с.Калотинци		4.000	99
с.Мурено		6.400	151
с.Пещера		5.326	262
с.Смиров дол		5.120	134
Общо за общината		86.436	3827

Източник: „ВиК“ ООД – Перник

Таблица 49. Спецификация на вътрешните водопроводи по материал на тръбите

Материал на тръбите	Азбестоцимент/Етернит	Стомана	PEHD	Поцинкована стомана
Дължина, m	75 408	5 644	900	4 484
Разпределение по вид материал, %	87.24	6.53	1.04	5.19

Източник: „ВиК“ ООД – Перник

Броят на аварияте по вътрешните водопроводи в населените места от община Земен е представен в следващата таблица. С изключение на с. Габров дол и с. Калотинци, мрежите във всички населени места са в критично експлоатационно състояние.

Таблица 50. Аварии по вътрешните водопроводни мрежи в населените места на територията на община Земен, за периода 2016 г.-2018 г.

№	Населено място	Аварии - вътрешни водопроводи			Дължина на водопроводите (km)	Аварийна честота		
		2016	2017	2018		2016	2017	2018
		бр.	бр.	бр.		бр.аварии/k m/год.	бр.аварии/k m/год.	бр.аварии/k m/год.
1	гр.Земен	32	32	37	22.51	1.42	1.42	1.64
2	с.Блатешница	21	21	15	4.55	4.62	4.62	3.30
3	с.Враня Стена	3	3	3	2.65	1.13	1.13	1.13
4	с.Габров дол	0	0	1	3.46	0.00	0.00	0.29
5	с.Горна Врабча	8	8	10	4.21	1.90	1.90	2.38
6	с.ГорнаГлоговица	10	10	0	6.93	1.44	1.44	0.00
7	с.Дивля	24	24	14	8.65	2.77	2.77	1.62
8	с.ДолнаВрабча	6	6	5	2.00	3.00	3.00	2.50
9	с.Елов дол	24	24	20	7.19	3.34	3.34	2.78
10	с.Жабляно	6	6	12	3.44	1.75	1.75	3.49
11	с.Калотинци	2	2	2	4.00	0.50	0.50	0.50
12	с.Мурено	15	15	9	6.40	2.34	2.34	1.41
13	с.Пещера	4	4	7	5.33	0.75	0.75	1.31
14	с.Смиров дол	11	11	1	5.12	2.15	2.15	0.20

Източник: „ВиК“ ООД – Перник

Забележка: Скала за оценка на експлоатационното състояние на аварийните зони (участъците) чрез аварийната честота (плътност): - лошо; - средно; - добро

Данни за водопотреблението в община Земен

Настоящото количество подадена вода за питейно – битови, технологични и противопожарни нужди в община Земен е показано в долната таблица. Наблюдава се тенденция в намаляване на водопотреблението през 2018 г. спрямо предходните години.

Таблица 51. Справка за доставена и консумирана вода в населените места от община Земен за периода 2016 г.-2018 г.

Населено място година	Доставена вода			Консумирана вода		
	2016 м3	2017 м3	2018 м3	2016 м3	2017 м3	2018 м3
1	2	3	4	5	6	7
гр.Земен	272 040.00	291 181.78	264 406.63	77 615.00	72 299.00	66 847.00
с.Блатешница	16 571.60	16 077.65	17 261.37	4 728.00	3 992.00	4 364.00
с.Враня стена	7 020.50	8 779.88	7 459.88	2 003.00	2 180.00	1 886.00
с.Габровдол	13 035.07	12 114.62	12 028.37	3 719.00	3 008.00	3 041.00
с.Горна Вrabча	7 129.15	7 934.11	7 780.27	2 034.00	1 970.00	1 967.00
с.Горна Глоговица	2 428.96	2 529.25	2 934.91	693.00	628.00	742.00
с.Дивля	31 965.53	44 028.26	44 913.57	9 120.00	10 932.00	11 355.00
с.Долна Вrabча	3 894.05	6 331.18	4 283.70	1 111.00	1 572.00	1 083.00
с.Еловдол	28 926.70	30 669.16	28 154.54	8 253.00	7 615.00	7 118.00
с.Жабляно	18 499.35	14 796.91	13 487.91	5 278.00	3 674.00	3 410.00
с.Калотинци	7 462.13	10 829.86	9 117.20	2 129.00	2 689.00	2 305.00
с.Мурено	10 988.15	11 490.36	11 146.32	3 135.00	2 853.00	2 818.00
с.Пещера	28 572.70	37 781.66	32 513.39	8 152.00	9 381.00	8 220.00
с.Смиров дол	4 346.19	7 023.90	7 262.11	1 240.00	1 744.00	1 836.00
Общо за общината	452 880.08	501 568.56	462 750.16	129 210.00	124 537.00	116 992.00

Източник: „ВиК“ ООД – Перник

Настоящото количество консумирана вода в общината е представено в следващата таблица. Средното общо количество за питейно – битови нужди възлиза приблизително на 142 л/жит./д.

Таблица 52. Среднодневно потребление в обособената територия за периода 2016 г. – 2018г.

години	Население в община Земен бр. жит.	Действително консумирана вода м3/год.	Доставена вода м3/год.	Средно потребление на ден - население л/жит.д
1	2	3	4	5
2016	2458	129210	452880	144.02
2017	2374	124537	501569	143.72
2018	2315	116992	462750	138.46
средна стойност за общината		123579.67	472399.60	142.07

Източник: „ВиК“ ООД – Перник

Анализът показва, че в рамките на дружеството е регистрирано по-високо потребление в литри на жител на денонощие спрямо средното за страната и за Западнбеломорския район.

Според предоставените данни с високо потребление на 1 жител са следните села от община Земен – с.Блатешница, с.Враня стена, с.Габровдол, с.Дивля, с.Долна Вrabча, с.Еловдол, с.Пещера и с.Смиров дол. Средно дневното потребление е в диапазон от 160 до 287 л/жит.д, което се обяснява с използването на доставената вода за поливане на градини. От друга страна с. Горна Глоговица е с нереалистично ниско потребление – 49 л/жит.д и вероятно това се дължи на неточности в данните.

Загуби на вода

Сериозен проблем във връзка с водоразпределителните мрежи са течовете, причинени от корозия на стоманени тръби, износени връзки между стоманените или азбесто-циментовите тръби, както и общи аварии.

Повечето от неотчетената вода се дължи на водни загуби поради течове във водоснабдителните системи.

Воден баланс на съществуващото положение и водни загуби по данни на "ВиК" ООД - Перник е представен в следващата таблица:

Таблица 53. Загуби на вода във ВС-и на община Земен за периода 2016 г. – 2018 г.

години	Население в община Земен	Действително консумирана вода	Доставена вода	Неотчетена вода	Загуби на вода	Аварии във ВС
	бр. жит.	м3/год.	м3/год.	м3/год.	%	бр.
1	2	3	4	5	6	7
2016	2458	129210	452880	323670	71.47	166
2017	2374	124537	501569	377032	75.17	166
2018	2315	116992	462750	345758	74.72	136
Обща стойност за общината		370739.00	1417198.81	1046459.81		468
Средна стойност за общината		123579.67	472399.60	348819.94	73.79	156

Източник: „ВиК“ ООД – Перник

Техническите загуби на вода са важен критерий, който дава съществена информация за техническото състояние на водопроводните мрежи. Техническите загуби се разбиват на следните пера:

- Фонови загуби – от много на брой малки утечки с голяма продължителност и големи като обем загуби;
- Аварийни изтичания – големи по дебит, но малки по времетраене. Откриват се бързо и се отстраняват.
- Загуби от неизвестни аварии – могат да се открият само чрез активен контрол на загубите – средни по големина утечки, но времетраенето им зависи от политиката на ВиК за търсенето им;
- Преливания и пропуски в резервоарите.

Основната част от неотчетената вода се отчита като загуба на вода поради течове на водоснабдителните системи. От представените данни се вижда, че средните загуби за отчетния период – 2016 г. – 2018 г. са 73,79 %, равнище на загубите, което е по-високо от средното за страната и остава сравнително непроменено през целия изследван период, което показва острата липса на поддръжка на мрежите. Общият брой аварии за периода е 468 бр. с минимум през 2018 г. - 136 бр. и по 166 бр. за 2016 и 2017 г. Изводите от направения анализ са, че няма пряка връзка между брой аварии и загуби, между произведените и неотчетените количества вода за разглеждания период.

Изводи за състоянието на водоснабдителните системи на територията на община Земен

Преобладаващата част от съществуващите водоснабдителни мрежи – външни и вътрешни, в община Земен са изградени от азбесто-циментови и стоманени тръби, отдавна надхвърлили своя експлоатационен живот. Тяхното конструктивно състояние е твърде лошо/компрометираните връзки, пукнатини по тръбите/, което води до чести аварии и течове на вода. Въпреки наличието на актуални карти на съществуващата мрежа, липсата на автоматизация на експлоатацията и поддръжката водят до трудности при разкриване на реалните течове и нелегалните включвания, и допринасят за повишаване на загубите на вода.

За водоснабдените населени места на територията на община Земен съществуващите водоснабдителни системи са добре изградени по отношение на обхвата на потребителите, но като основни проблеми, които водят до чести аварии, могат да се посочат:

- При по-висок напор в системата, компрометираните участъци и недостатъчните диаметри, създават условия за възникване на аварии;

- Характерна авария по мрежите е износено гумено уплътнение при връзките, което води до течове, спукани или счупени тръби;
- Сградните водопроводни отклонения са изпълнени от поцинковани тръби. Причините за течащи водопроводни отклонения е корозията на тръбите;
- Голяма част от спирателните кранове са повредени, други са под уличните настилки и не могат да се използват за прекъсване на водоподаването, т.е. това също е предпоставка за лошо функциониране на водопроводните мрежи;
- Повредените или затрупани спирателни кранове /СК/, водят до проблеми с експлоатацията на мрежите;
- Съществуващите пожарни хидранти не отговарят на действащите нормативни наредби;

VII. 7. 8. 1. 2. Канализация и пречистване на отпадъчните води

Към настоящия момент на територията на община Земен частично изградена канализационна мрежа има единствено в гр. Земен. Степента на изграденост на канализационната мрежа е 60% - обща дължина $L=13,3$ km, а степента на присъединеното население към системата е 48% - 702 жит. Строителството на канализационната мрежа за отпадъчни води в гр. Земен е започнало през 1990 г., като преди това са изготвени и първите проекти.

Канализационната система на гр. Земен е гравитачна от смесен тип – провежда съвместно битовите, промишлени и дъждовни отпадъчни води. Оразмерителните количества на дъждовните води превишават многократно тези на битовите и промишлените води и са определящи за големите размери на съществуващите главни колектори. За хидравличното облекчаване на канализационната мрежа са изградени облекчителни съоръжения – дъждопреливници, чрез които по време на дъжд смесените отпадъчни води преливат и се отвеждат в най-близкия приемник.

Насочването на канализационните клонове следва наклона на терена. Съществуващата канализация е изпълнена от бетонови и стоманобетонови тръби с кръгло сечение. Диаметрите варират от DN250 mm до DN150 mm.

Основният скелет на канализационната мрежа на града е изграден от три главни канализационна колектора, като Главен колектор I се явява основен събирател на отпадъчните води от отводняваната територия и довеждащ колектор след Дъждопреливник N4 до ПСОВ.

Канализационната мрежа на града не се експлоатира от „ВиК“ ООД - Перник.

Останалите населени места в общината са без изградени улични канализационни системи. Домакинствата в района в по-голямата си част използват попивни кладенци или септични ями за заустване на битовите отпадъчни води от сградите. Формираните отпадъчни води най-често се инфилтрират в земните пластове или се заустват директно в прилежащи отводнителни канали, дерета и реки преминаващи през териториите на населените места.

Към канализационната система на гр. Земен е изградена Пречиствателна станция за отпадъчни води – ПСОВ гр. Земен, собственост на Община Земен.

Площадката на ПСОВ е изградена в поземлен имот ПИ 30778.33.900. Същият е собственост на Община Земен - общинска публична собственост. Имотът се намира в местност „Гайдаря“ в землището на гр. Земен. Големината на площадката е 1000 m².

Територията, на която се намира площадката е заливаема територия в близост до р. Струма. Имотът попада в границите на Защитена зона по Директива за местообитанията: BG0001012 ЗЕМЕН, като част от Европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“.

От Басейнова дирекция Западнобеломорски район, с център гр. Благоевград, е издадено разрешително за заустване с №0563/22.07.2002 г. С решение №ПО-01-117/23.04.2012 г., издадено от Директора на БДЗБР, разрешителното е продължено под №43110006/23.04.2012 г. със срок на действие до 29.06.2018 г. Река Струма – водоприемник II-категория, водно тяло с код: BG4ST700R017 (река Струма от вливането на река Треклянска до вливането на река Соголянска Бистрица), в участъка на заустването не е определено като чувствителна зона.

Географски координати на точката на заустване: N 42°26'30"; EО 22°50'00".

В разрешителното са лимитирани следните зауствани водни количества:

- Q_{ср.ден.} до 200 m³/d;
- Q_{max,h} до 9 m³/h;
- Q_{ср.год.} до 73 000.00 m³/год.

Определените в разрешителното емисионни ограничения за основните показатели на замърсеност са:

- активна реакция рН = 6.0-9;
- БПК₅ = 25 mg/l;
- ХПК = 125 mg/l;
- НВ = 60 mg/l;
- Нефтепродукти = 5 mg/l

Няма въведени емисионни ограничения за общ азот и общ фосфор.

Съгласно ТП от 1992 г. ПСОВ е с капацитет 3 000 еквивалент жители /ЕЖ/, за хоризонт 2020 г., и е предвидено да третира отпадъчните води единствено от град Земен.

Оразмерителните параметри на вход ПСОВ са дадени в таблицата по-долу.

Таблица 54. Оразмерителни водни количества на отпадъчните води и замърсителни товари за времеви хоризонти 2000 г. и 2020 г., съгласно изготвен ТП

Параметър	ед. мярка	I-ви Етап - Хоризонт 2000 г.	II-ри Етап - Хоризонт 2020 г.
1 Еквивалент жители	бр.	1 500	3 000
2 Отводнителна норма	l/ж.d	171	189
Водни количества			

3	Средно-денонощно количество: Q _{ср.д.}	водно	m ³ /d	256.5	567
4	Максимален дебит (сухо време)		m ³ /h	33.3	63.3
5	Пиков дебит (по време на дъжд)		m ³ /h	66.6	126.6
Специфични натоварвания					
6	НВ		g/m ³	380	344
7	БПК ₅		g/m ³	316	286
8	Нобщ		g/m ³	47	42
9	Робщ		g/m ³	19	17.4

В ТП са посочени следните параметри на изход ПСОВ:

Параметър	ед. мярка	Хоризонт 2000 г./2020 г.
1 ХПК	mg/l	70
2 НВ	mg/l	50
3 БПК ₅	mg/l	15
4 Робщ	mg/l	2

Технологичната схема на пречистване включва следните сгради и съоръжения:

По пътя на водата

- Входна помпена станция с фина решетка;
- Пясъкозадържател;
- Разпределително устройство към първични утайтели;
- Първичен утайтел;
- Биоконтактор-биологично пречистване;
- Разпределително устройство към вторични утайтели;
- Вторичен утайтел;
- Контактен резервоар с инсталация за обеззаразяване;
- Дебитомер на изхода.

По пътя на утайките

- Помпена станция за утайки;
- Стабилизатор за утайки;
- Силоз за утайки;
- Изсушителни полета.

Обслужващи сгради и съоръжения

- Административна сграда;
- Трафопост.

Към настоящия момент ПСОВ – Земен не функционира, в резултат на което отпадъчните води формирани от територията на гр. Земен се заустват непречистени в р. Струма.

С решение №ПО-01-77/26.06.2018 г., издадено от Директора на БДЗБР, срокът на действие на разрешителното за заустване в повърхностни води не е продължен.

Изводи за състоянието на канализационната мрежа и пречистването на отпадъчните води в община Земен

Канализационната система на гр. Земен е изградена и функционира като смесена. Строена е основно през 90-те години на миналия век. Изпълнена е от бетонови и стоманобетонови тръби, които са в лошо техническо състояние: уплътнителните пръстени са износени; от химикалите и серните съединения, изпускани в канализацията и дългия експлоатационен период бетоновите тръби са се влошили по отношение на здравина и водонепропускливост.

През сухо време канализационните клонове поемат битовите отпадъчни води безпроблемно, но при обилни дъждове това се явява проблем, от една страна заради частично затлачени тръби, от друга страна поради наличието на канализационни профили с диаметър под минимално допустимия.

„ВиК“ ООД - Перник не предоставя услугите „отвеждане на отпадъчни води“ и „пречистване на отпадъчни води“ на потребителите в гр. Земен.

Канализационната система и ПСОВ на град Земен не са предоставени за експлоатация на „ВиК“ ООД - гр. Перник, поради неспазени стандарти на проектиране.

Заустванията на непречистени отпадъчни води от населени места под 2000 ЕЖ се явяват основен точков източник, оказващ значим натиск по елемента за качество, възпрепятстващ постигането на екологичните цели за повърхностни водни тела с код BG4ST900R012 (р. Струма от яз. Пчелина до вливането на р. Треклянска) и BG4ST700R017 (р. Струма от вливане на р. Треклянска до вливане на р. Соголянска Бистрица). Причините за това могат да се търсят в големия брой слабо населени места в община Земен, които са без изградена канализационна мрежа и заустването на отпадъчните води от частично изградената канализация в гр. Земен. Общото им натрупване като няколко на брой зауствания в съответното водно тяло оказва кумулативен ефект. По данни от провеждан мониторинг екологичното състояние на двете повърхностни водни тела е оценено като „лошо“. Като резултат от този натиск се наблюдава повишаване на концентрацията на

биогенните вещества в повърхностните води - общ азот, амоняк, нитрати, нитрити, общ фосфор, фосфати и влошаване на биологичните елементи за качество.

Основните проблеми свързани с експлоатацията на ПСОВ-Земен са следните:

- Високото ниво на инфилтрация в системата за събиране на отпадъчни води предопределя разреждането на потока, постъпващ в ПСОВ, което води до пониски показатели на товарите по замърсеност, спрямо очакваните на вход ПСОВ при дадения бр. на населението. От друга страна по-голямото количество има отрицателно въздействие върху процеса на пречистване и често води до претоварване на станцията по хидравличен капацитет;
- Значителна част от технологичните съоръжения са извън експлоатация (първични утаители със съпътстващи съоръжения, утайкоуплътнители, съоръжения за обеззаразяване на пречистената вода), а експлоатацията на останалите е силно затруднена;
- Основното електро-механично оборудване е силно амортизирано, морално остаряло и много енергоемко.

Външният мониторинг се извършва от РИОСВ-Перник, като пробите от изход ПСОВ се изследват в лаборатория на Изпълнителна агенция по околна среда /ИАОС/. Резултатите от изследванията показват, че пречистените води отговарят на индивидуалните емисионни ограничения, посочени в разрешителното за заустване, но ПСОВ не постига минималната степен на пречистване. Този факт се дължи на силно разредените води, постъпващи на вход пречиствателна станция.

VII. 7. 8. 2. Енергийна система. Електроразпределение.

Енергийната инфраструктура е от ключово значение за комуникациите на общината. Развитието на общината има нужда от достатъчно енергийни ресурси, които обаче трябва да гарантират устойчив и интелигентен растеж

VII. 7. 8. 2. 1. Електроразпределение

Електроснабдяването в общината се осъществява от националната енергийна система, като електропреносната и електроразпределителната мрежа и съоръженията към нея се стопанисват, поддържат и реконструират от ЧЕЗ България. Всички населени места на територията са електрифицирани.

Електропроводите 20 кV преминаващи в териториалната структура на общината са с обща дължина от 84.303 км. като от тях въздушни са 82.883 и кабелни – 1.47 км. Трафопостовите в общината към 2016 г. са 73 бр. с обща мощност от 6.8 MVA. На територията на общината има изградени и функциониращи два обекта от ВЕИ с обща мощност от 600 кVA.

Таблица 55. Електропроводи и съоръжения на територията на община Земен.

Подстанции		Трафопостове		Електропроводи 20 кV		ВЕИ	
Брой	Обща мощност /кVA/	Брой	Обща мощност /MVA/	Въздушни	Кабелни	Брой	Обща мощност /кVA/
няма		73	6.8	82.833	1.47	2	600

Източник: „ЧЕЗ Разпределение България“ АД, 2016 г.

VII. 7. 8. 3. Телекомуникационна инфраструктура

Общината е покрита от функциониращите в страната мобилни телефонни оператори, като на повечето места има възможности и за мобилен интернет.

Радио и телевизионно покритие на общинската територия – БТК ЕАД предоставя телевизионна услуга по технология „Direct to the Home“ TV /DTH TV/ на територията на цялата община Земен.

Телекомуникации и интернет – БТК ЕАД предлага фиксирани телефонни услуги при 100% степен на цифровизация на територията на цялата община Земен, GSM покритие – БТК ЕАД предоставя 98,45% покритие по население за община Земен, БТК ЕАД предоставя мобилен достъп до интернет, чрез UMTS технология със 97,16 % покритие по население за община Земен; На територията на град Земен и селата Блатешница и Пещера, БТК ЕАД предоставя достъп до фиксиран високоскоростен интернет по ADSL технология;

В община Земен са осигурени пощенски услуги.

Таблица 56. Осигуреност на обитаваните жилища с кабелна телевизия, сателитна антена, компютър и достъп до интернет.

Общини	Общо		В градовете		В селата	
	Жилища	Живеещи лица	Жилища	Живеещи лица	Жилища	Живеещи лица
Общо за страната						
Кабелна телевизия	1440516	3984372	1186431	3257770	254085	726602
Сателитна антена	636899	1879707	352168	1043744	284731	835963
Компютър	1243006	3870800	1077969	3263730	165037	607070
Достъп до интернет	1171849	3650343	1022887	3108812	148962	541531
Област Перник						
Кабелна телевизия	22478	60503	18901	51669	3577	8834
Сателитна антена	15782	42308	10811	31204	4971	11104
Компютър	20945	66468	18486	58314	2459	8154
Достъп до интернет	19425	61798	17149	54312	2276	7486
Земен						
Кабелна телевизия	187	414	178	391	9	23
Сателитна антена	671	1438	388	902	283	536
Компютър	156	472	145	443	11	29
Достъп до интернет	131	400	121	375	10	25

VII. 7. 8. 4. Депа за твърди битови отпадъци

Твърдите битови отпадъци са важен екологичен проблем, чието управление е сложен процес, който ако не се осъществява правилно, води до проблеми, произтичащи от замърсяването на основните компоненти на околната среда /въздух, води, почви/ и чрез тях въздейства на качеството на живот на хората и развитието на екосистемите. В резултат на протичащите в периода на натрупването им физични, химични и биологични процеси, отпадъците се превръщат в многофакторен замърсител на околната среда, оказващ силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което създават сериозен здравен риск за населението. От друга страна отпадъците са ценен енергиен и суровинен източник и тяхното минимизиране и повторна употреба води до съхранение на природни ресурси. Ето защо управлението им е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база, и не на последно място висока обществена отговорност.

Източник на данни за битовите отпадъци са общинските администрации, в чиито функции е дейността по тяхното управление. Обект на наблюдение са общинските и регионалните депа за неопасни отпадъци, обслужващи населените места, в които съществува система за организирано събиране на битовите отпадъци.

Депа за твърди битови отпадъци

Шест от общо 13 бр. общини от териториалния обхват на РИОСВ-Перник през 2012г. нямат установени системи за разделно събиране на масово разпространени отпадъци, вкл. и от опаковки – Радомир, Брезник, Земен, Трън и Ковачевци от област Перник и Трекляно от област Кюстендил. В останалите общини са установени системи за разделно събиране на различни видове отпадъци – предимно отпадъци от опаковки, батерии и акумулатори, електрическо и електронно оборудване. Задълженията по договорите се изпълняват в по-голямата си част като съществуват и известни пропуски.

На територията на община Земен няма данни за въведени системи за разделно събиране на масово разпространени отпадъци /МРО/.

На територията на общината има площадка за търговия с черни и цветни метали, пластмаса, хартия и разкомплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства” в УПИ IV-238004, м. „Белутоко“.

В област Перник има и Регионално депо за неопасни отпадъци „Гева”, което обслужва общините Перник, Брезник, Земен, Ковачевци, Радомир и Трън.

От общо 18 населени места в община Земен, в три от тях е въведена система за събиране и транспортиране на БО, а именно: гр. Земен, с. Пещера и с. Жабляно. Над 60% от населението е обхванато в организирана система за събиране и транспортиране на БО.

В общината съществуват нерегламентирани сметища във всички населените места в непосредствена близост до прилежащите им територия. Съставът на депонираните отпадъци е предимно от органична материя, строителни отпадъци и земни маси.

VII. 7. 9. БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА

Територията на Република България е национално богатство. Нейното устройство гарантира устойчиво развитие и благоприятни условия за живеене, труд и отдих на населението¹.

В този контекст ОУПО на Земен е необходимо да разглежда територията на общината, като основно богатство и ресурс за развитие на пълноценен живот на общността. Като отправна точка за социално-икономическо развитие на територията трябва да бъде разглеждан *човекът* с неговите потребности, т.е. икономическият растеж е само средство, а не цел на развитието. *Това означава, че акцентът трябва да бъде поставен върху човешките измерения в териториалното развитие*, защото икономическият растеж не би имал обществен смисъл, ако изтласква големи социални групи и територии към периферията на развитието, съответно към други общини. Следователно, трябва да се търси възможност за развитие от една страна във възпроизводството на самия човек и създаването на необходимата за неговия живот и труд инфраструктура, разбираана в най-общ смисъл, а от друга - в осигуряването на качествена градска среда и минимализиране на вътрешно общинските различия/ диспаритети в това отношение.

Съгласно ЗУТ - чл. 7 от ЗУТ и чл. 4 от Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии, основното предназначение на териториите на една община, определени с концепциите и схемите за пространствено развитие и районните устройствени схеми и общите устройствени планове са: урбанизирани територии /населени места и селищни образувания/, земеделски територии, горски територии, защитени територии и нарушени територии за възстановяване.

---

¹ чл. 1, ал. /1/ от Закона за устройство на територията.

БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА

Наименование на териториалния елемент	Площ на съществуващи елементи	
	площ /ха/	%
1. Жилищни функции	963.73	3.89
2. Обществено-обслужващи функции	4.96	0.02
3. Производствени дейности	38.52	0.16
4. Складови дейности	1.41	0.01
5. Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	2.64	0.01
6. Озеленяване, паркове и градини	0.33	0.00
7. Спорт и атракции	2.33	0.01
8. Комунално обслужване и стопанство	34.14	0.14
9.1. Обработваеми земи-ниви	3857.01	15.58
9.2. Обработваеми земи-трайни насаждения	195.04	0.79
9.3. Необработваеми земи	5222,83	21.10
10.1. Гори	13816.83	55.82
10.2. Защитни гори	0.00	0.00
10.3. Рекреационни гори	0.00	0.00
10.4. Горски земи	163.87	0.66
11. Водни площи	247.35	1.00
12. Транспорт и комуникации	121.02	0.49
13. Техническа инфраструктура	42.87	0.17
14. Недефиниран НТП и функция	29.39	0.12
15. Гробищен парк	4.13	0.02
16. Смесена многофункционална зона	0.00	0.00
17. Селскостопански фонд с възможност за промяна на предназначението	0.00	0.00
А/ За природозащита	0.00	0.00
Б/ За опазване на културното наследство	5.68	0.02
В/ С особена териториалноустройствена защита	0.00	0.00
Г/ За възстановяване и рекултивация	0.00	0.00
Д/ С активни и потенциални свлачища и срутища	0.00	0.00
Е/ Други нарушени територии	0.00	0.00
Ж/ Обща площ /с отчитане на припокриването/	5.68	0.02
Обща площ:	24754.07	

VIII. SWOT АНАЛИЗ

На основание на изработения анализ на община Земен е изготвена оценка на културното, социално-икономическото и териториално-пространственото развитие, имаща за цел да обобщи направените в анализа констатации и формулираните конкретни проблеми и предимства, които са обект на внимание в настоящата стратегическа рамка.

SWOT Анализ

Изготвеният SWOT анализ конкретизира аналитичните изводи от актуалното състояние на територията, наличните потенциали за развитие и съществуващите проблеми. Направената взаимнообвързана оценка показва вътрешните за територията силни /Strengths/ и слаби /Weaknesses/ страни, както и външните за общината възможности /Opportunities/ и заплахи /Threats/.

ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКИ	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
▪ Благоприятни географски характеристики и разположение в близост до столицата; ▪ Запазен естествен характер на природните системи; ▪ Голямо разнообразие на релефните форми, интересни карстови образувания, които са добра предпоставка за развитие на туризма в общината; ▪ Живописен Земенски пролом на р. Струма, подходящ за туристическа дестинация за преходи и кратки пътувания; ▪ Плодородни почви и добри климатични условия за развитие на специализирани земеделски производства;	▪ Високо разчленение на релефа, което затруднява развитието на инженерна инфраструктура; ▪ Наличие на ерозирали почви; ▪ Нерегламентиран добив на дървен материал; ▪ Недостатъчно опазване на ландшафта; ▪ Недостатъчно поддържане и използване на природните дадености за развитие на туризма.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
▪ Развитие на туризма на база природните дадености като Земенски пролом, карстови образувания, планини;	▪ Община Земен е разположена в територия с потенциал за земетресения, които може да имат

- Предприемане на мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени.

негативни последици за територията и населението в общината;

- Протичащи процеси по изменение на климата;

ДЕМОГРАФИЯ, СОЦИАЛНА СИСТЕМА И ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

СИЛНИ СТРАНИ

- Сравнително добре запазен демографски потенциал в административния център – град Земен;
- Добро физическо състояние на сградния фонд на образователната инфраструктура;
- Добре изградена система за социални услуги.

СЛАБИ СТРАНИ

- Нисък дял на хората с висше и средно образование;
- Невисока раждаемост и относително висока смъртност;
- Отрицателен естествен прираст, отрицателен механичен прираст и отрицателен абсолютен прираст;
- Липса на средства за развитие на спортната инфраструктура;
- Незадоволително състояние на зоните за спорт и рекреация /спортни и детски площадки/;
- Затруднен достъп на населението до здравни услуги;
- Липса на разнообразни социални услуги.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- Развитие на нови социални услуги;
- Създаване на условия за задържане на населението в града чрез разработване и реализация на програми и проекти;
- Насърчаване на спорта и спортната култура на населението чрез изграждане и реконструкция на спортната инфраструктура;
- Модернизация на материалната база на училищата;
- Повишаване на квалификацията на кадрите в образованието;
- Подобряване на материалната база и достъпността на здравеопазването.

ЗАПЛАХИ

- Влошаване на възрастовата структура на населението;
- Недобра образователна структура на населението, водеща до невъзможност за осъществяване на икономика базирана на знанието;
- Намаляване на родилния контингент;
- Продължаваща емиграция на хора в трудоспособна възраст.

ИКОНОМИКА

СИЛНИ СТРАНИ

- Развиваща се преработвателна промишленост, използваща местната продукция;

СЛАБИ СТРАНИ

- Зависимост на инвестициите в ДМА от външните финансови източници;
- Нестабилно финансово състояние на предприятията;
- Неоползотворен туристически потенциал;
- Липса на инвестиционна активност и финансова стабилност.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- Дисперсното разположение на производствените мощности и наличието на свободни терени предоставят възможност за изграждане на нови терени за производствени и складови дейности;
- Налични са условия и потенциал за развитие на културно-познавателен, ловен и еко туризъм и развитие на интегриран туристически продукт;
- Доизграждане, усъвършенстване и технологично обновление на инфраструктурата чрез включване в проекти на национални и европейски програми;
- Възможност за финансиране от ЕСИФ.

ЗАПЛАХИ

- Икономическата криза оказва съществено влияние върху състоянието и развитието на градската икономика;
- Забавяне на старта на Програмен период 2014-2020 г.

ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

СИЛНИ СТРАНИ

- Богато природно и културно наследство, като база за създаване на специфични местни и регионални туристически продукти и за привличане на туристи;
- Съхранени културни традиции и институции, богат културен календар съобразен с традиционните прояви и празници на местната общност;

СЛАБИ СТРАНИ

- Туристическата инфраструктура е недостатъчна или амортизирана;
- Няма изградени достатъчно крайградски многофункционални, паркове и зони за отдих, на “зелени площи със специално предназначение”, места за масови прояви на физическата култура и спорта, които да се интегрират в единна система;
- Богатото недвижимо културно наследство на общината не е

	използвано в достатъчна степен за развитие на устойчив културен туризъм; ▪ Липсва маркетингова стратегия и установени комуникационни канали, чрез които общината да се презентира и популяризира на туристическия пазар.

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
▪ Възможности за развитие на туризъм с комбиниране на туристически пакети със съседни общини; ▪ Създаване на интегрирани местни туристически продукти и популяризирането им чрез адекватни маркетингови дейности; ▪ Обмен на добри практики, междурегионално и международно партньорство в сферата на бизнеса, културата, образованието и социалната политика; ▪ Рекламни кампании за популяризиране на възможностите за туризъм в общината.	▪ Невъзможност за усвояване на финансовите механизми на ЕС и България за реализация на проекти свързани с културното наследство; ▪ Нарушена материалната, образната и функционалната автентичност и съхраненост на НКЦ; ▪ Нарушена експозиционна среда на НКЦ и понижаване на значението на обекта за средата и обществото; ▪ Невъзможност за формиране на културни зони /експозиционна среда/ и обвързване на нематериално и материално недвижимо и движимо културно наследство.

ОКОЛНА СРЕДА, ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
▪ Наличие на екологично чисти територии; ▪ На територията на община Земен са обособени две защитени зони – “Земен” и „Ноевци“ по смисъла на Закона за биологичното разнообразие; ▪ Наличие на система за разделно събиране на отпадъци; ▪ Наличие на защитени територии, оказващи благоприятно влияние; ▪ През града минава ж. п. линия по направление София – Кюстендил – Гюешево по този начин, града се обуславя като единствената ж. п. връзка;	▪ Трудно достъпни населени места по-отдалечените части на общината, поради лошото състояние на транспортната инфраструктура; ▪ Висок процент загуби на вода по водопреносната мрежа; ▪ Остаряла и амортизирана водоснабдителна мрежа; ▪ Липса на система за рециклиране на биоотпадъците; ▪ Локални замърсявания на почвите и нарушено почвено плодородие; ▪ Недобра изграденост на техническата инфраструктура в индустриалните зони;

Добро състояние на енергийната инфраструктура и телекомуникационната свързаност.	Недостатъчно добро състояние на елементите на градската среда.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
- Рехабилитация и подобряване на транспортната инфраструктура в населените места и между тях; - Подобряване на екологичното състояние, чрез изграждане инфраструктурни проекти оказващи благоприятно влияние върху градската среда; - Обогатяване и поддържане на „зелената“ градска и селищна система; - Замяна на замърсяващи въздуха енергоносители с алтернативни източници на енергия; - Реконструкция и рехабилитация на техническата инфраструктура.	- Влошаващи се качества на околната среда; - Недостатъчни финансови средства за поддържане на инфраструктурата и изграждане на нова; - Спиране на предвидени средства по Структурните фондове и Оперативните програми на ЕС;

СЕЛИЩНА МРЕЖА, УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
- Равномерно дисперсно разпределена селищната мрежа в пространствения обхват на общината; - Формиран център на растеж в общината – град Земен;	- Формирани диспаритети/различия между центъра на растеж – град Земен и населените места в прилежащия хинтерланд; - Недостатъчно добра осигуреност на територията с устройствени планове и схеми; - Незадоволително състояние на междублоковите пространства в град Земен;

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
- Град Земен има възможност да генерира растеж, който да окаже благоприятно влияние върху прилежащия селскостопански хинтерланд; - Обособяване на два вторични центъра в селскостопанския хинтерланд на общината;	Концентрацията на население и социално-икономическа активност основно в административния център, водещи до задълбочаване на проблемите в градската среда.

- Създаване на интегрирана зелена система, чрез изграждане и облагородяване на парковите елементи, крайуличното озеленяване, градинки и т.н.;

IX. ПРОГНОЗА за социално-икономическо и пространствено развитие

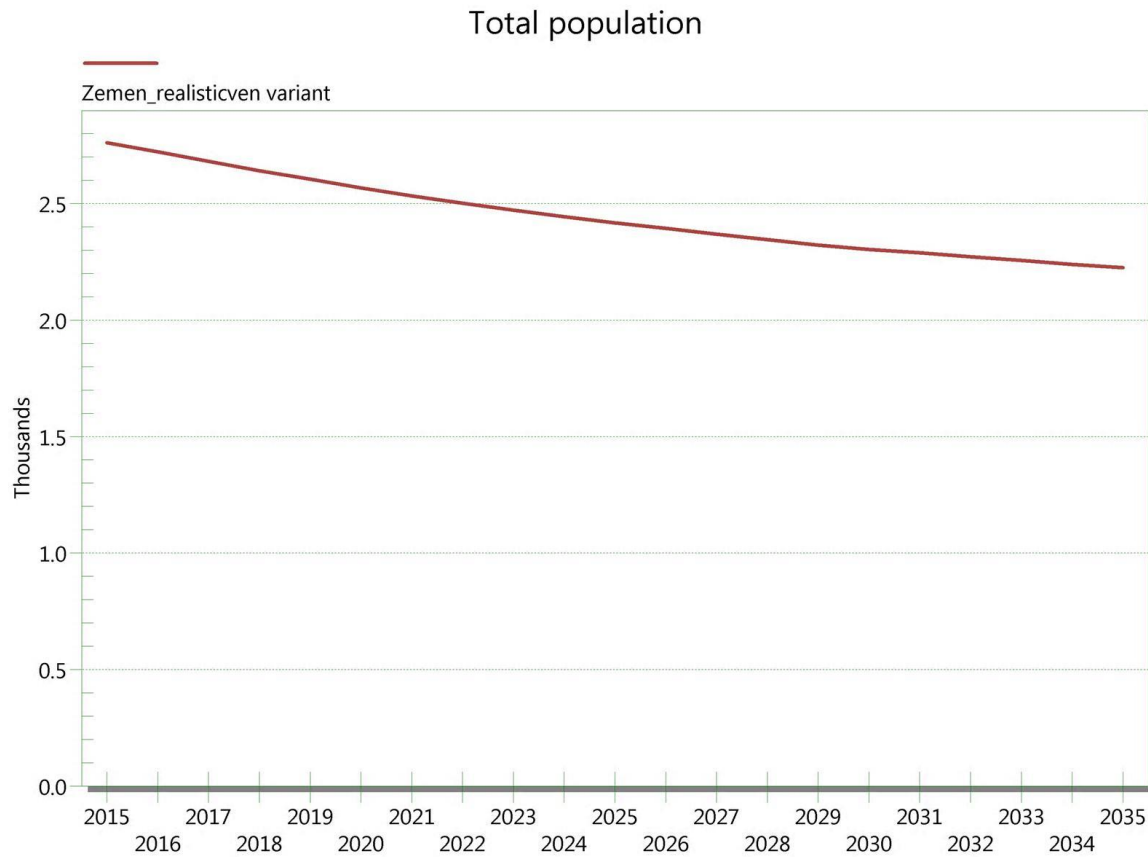
IX. 1. СОЦИАЛНО–ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

IX. 1. 1. ДЕМОГРАФСКО РАЗВИТИЕ /песимистичен, оптимистичен, реалистичен/

За последните 16 години населението на община Земен намалява от 4400 души през 2000 г. на 2610 души през 2015 г. Направената прогноза за броя на населението на община Земен е средносрочна и обхваща периода до 2035 г. Поради своята неточност /счита се, че най-точни са прогнозите обхващащи до 5 годишен период, защото има незначителни демографски промени/, породена от факта, че трябва да се прогнозира демографското поведение на неродени поколения и с цел относителното подобряване на нейната точност, тя е направена в три варианта.

При I вариант /при хипотеза за конвергентност/ се вземат под внимание настоящата демографска ситуация и тенденциите в нея, като той се определя за реалистичен и е съобразен с нормативните изисквания на Европейския съюз за демографско и социално-икономическо развитие на страните членки. При него се очаква населението на общината да намалее до 2225 души през 2035 г.

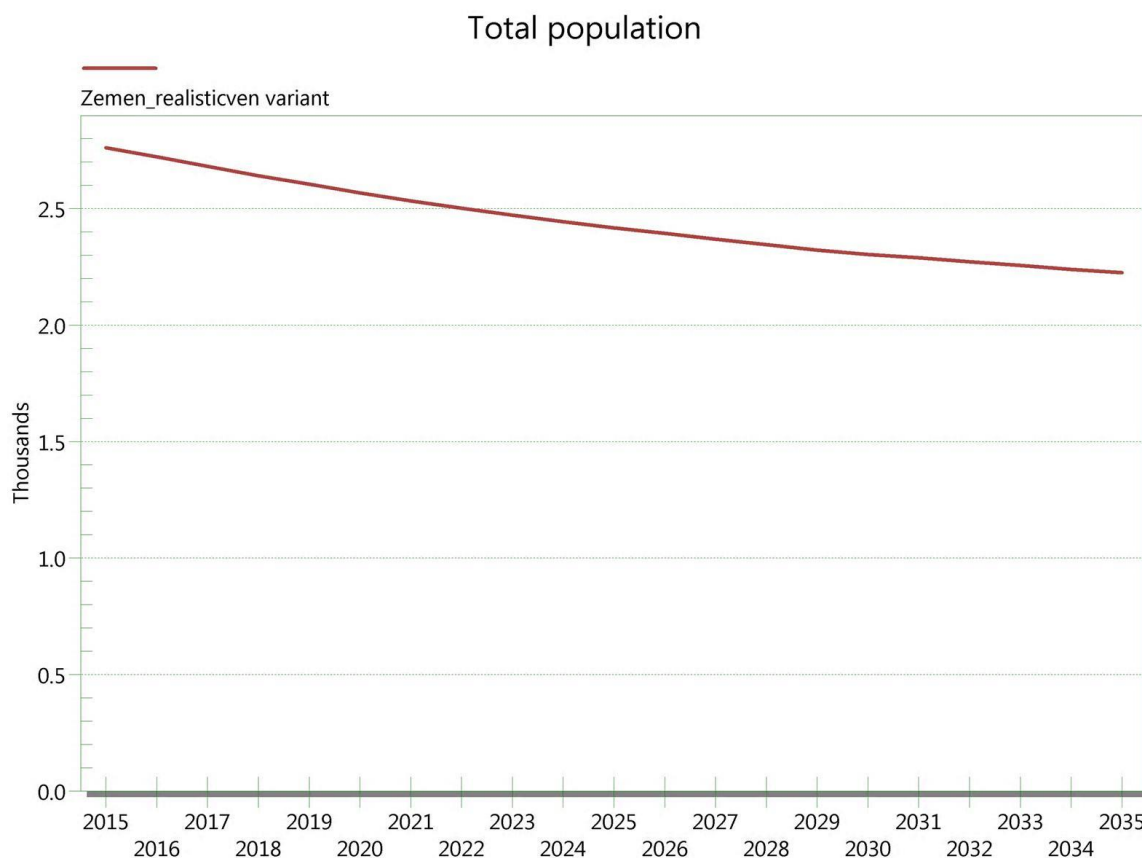
Графика 18. Прогноза за броя на населението на община Земен през 2035 г. - I вариант /при хипотеза за конвергентност/.

При II вариант /относително ускоряване/, за изходни данни се вземат тези от настоящата демографска ситуация, но се предполага, че отрицателните стойности на механичния прираст ще намалееят, ще има увеличение на тоталния коефициент на плодovitост и ще се увеличи очакваната продължителност на живота. Като цяло се предполага, че демографското развитие ще протича при по-благоприятни социално-икономически процеси в страната и на територията на общината. Тук отново се очаква намаляване на броя на населението, но до 2490 души през 2035 г.

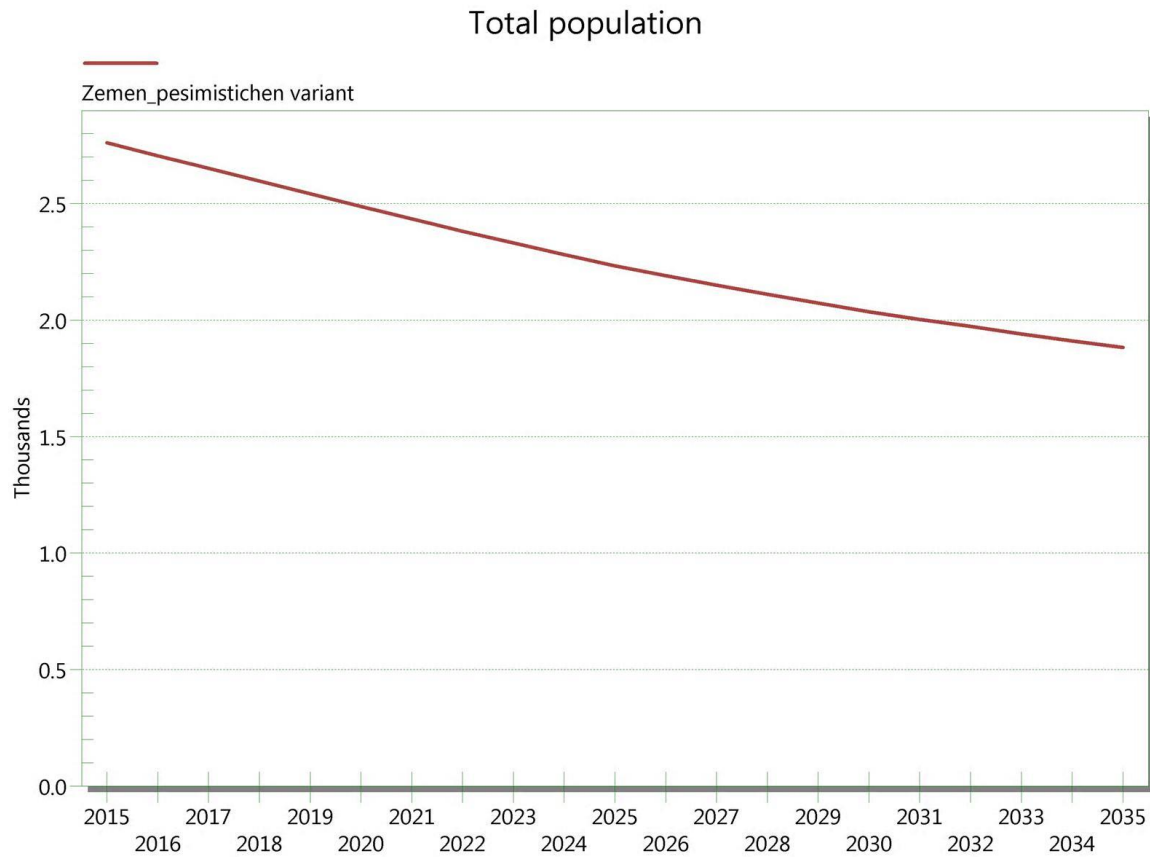

Графика 19. Прогноза за броя на населението на община Земен през 2035 г. - II вариант /относително ускоряване/.

При III вариант /относително забавяне/, за изходни данни се вземат тези от настоящата демографска ситуация, но се предполага, че отрицателните стойности на механичния прираст ще се увеличат, ще има намаляване на тоталния коефициент на плодovitост и очакваната продължителност на живот ще се увеличи незначително. Този вариант се очаква да се развие при хипотези за неблагоприятни социално-икономически процеси в страната и на територията на общината. Тук се очаква голямо намаление на броя на населението на общината, до 1882 души през 2035 г.

Графика 20. Прогноза за броя на населението на община Земен през 2035 г. - III вариант /относително забавяне/

При така направената тривариантна прогноза за броя на населението на общината през 2030 г., се очаква то да намалее и да бъде в рамките на 1882-2490 души, като при подобряване на социално-икономическата обстановка на нейната територия напр. през следващия програмен период, която да допринесе за намаляване на отрицателните естествен и механичен прираст, може да се направи контролна прогноза през 2025 г. с цел корекции на настоящата.

В средносрочен, както и в дългосрочен план, усилията на местната власт и администрация трябва да бъдат насочени към ангажиране и обвързване на планираните за изпълнение политики с централната изпълнителна власт, тъй като за подобряването на социално-икономическата ситуация в общината необходимият бюджет е недостатъчен и само чрез преотстъпване на част от постъпленията от данъците върху доходите на физическите лица няма да бъде значително подобрен. Това от друга страна налага да бъдат договаряни и успешно изплащани бъдещите усвоени кредити, както и да се разчита на трансфери от централната власт предвид на малките собствени общински приходи. Още повече като имаме предвид, че община Земен се причислява към една от по-слабо развитите общини в област Перник и попада в категорията изостанал селски и планински район. В тази връзка перспективите за развитие на общината по-скоро трябва да се обвързват с наличните предпоставки за устойчиво развитие на туризма, предвид на притежавания значителен културен и природен потенциал, който трябва да бъде по-добре експлоатиран и експониран, в следствие, на което да допринесе за подобряване на социално-икономическото състояние на общината. Съществуващата пътна инфраструктура е в лошо състояние на съществуващата пътна настилка, което освен предпоставка за пътнотранспортни произшествия води до допълнително увеличаване на времето за достъп до населените места, което се отразява и върху обезпечаването на населението със социално-здравни услуги, като например своевременната, бърза и адекватна реакция на служителите от звената за бърза помощ при възникнала аварийна ситуация или инцидент от битов характер. Предвид невъзможността за осигуряване на собствени средства за подобряване на пътната мрежа, както и с цел да се създаде възможност за подобряване на социално-икономическото състояние на общината, трябва да се търсят инвестиции, основно чрез привличането на средства от европейски фондове и програми, които средствата да бъдат целенасочено фокусирани върху ключово най-натоварените отсечки притежаващи социално и икономическа значимост и роля за развитието на общината. Неблагоприятното разпределение на населението под-, в- и над трудоспособна възраст в община Земен и град Земен предполага, че ще се влоши демографското състояние, за което допълнителен атестат са ниските нива на раждаемост и броя на населението на възраст 65 и повече години ще продължаваме да наблюдаваме влошаване на възрастовата структура на населението в общината и повишаване на отрицателния естествен прираст на населението. Освен това ще

трябва да очакваме влошаване и на стойностите на коефициента на демографско заместване /съотношение на населението на възраст 15-19 години към това на възраст 60–64 години/, от което ще следват сериозни проблеми с възпроизводството на работната сила, а това ще даде отражение и върху възможностите за развитието на икономическите субекти на територията на общината, а в следствия и до значително влошаване на социално-икономическата обстановка на територията на община. Чрез подобряване на процеса на усвояване на европейски средства трябва да се търси осигуряване на подходящи условия за развитие на стопанските процеси на територията на общината, но в тази посока не трябва да се приоритизират проектите имащи социален и екологичен характер, при които трудно може да се определи добавената стойност за подобряване на бизнес климата. Тъй като е жизнено необходимо създаването на подходящи възможности за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството, с което да се стимулира икономиката на общината. Усилията в тази посока трябва да бъдат насочени към подобряване на междуобщинското сътрудничество в областта, както и от възползването от възможностите на географското местоположение на общината в трансграничен район. Местната власт трябва да насочи усилията си към подобряване на туристическите ресурси, които към момента не се използват пълноценно и в тях се крие потенциал за подобряване на социално-икономическата обстановка в общината. Също така е необходимо разработването на лесоустройствени проекти за притежаваният горски фонд от общината, с което ще се създадат предпоставки за стопанисването и експлоатирането на съществуващия горския фонд. Наблюдавания спад при строителната активност в областта ще даде отражение и върху развитието и икономическата активност на предприятията в строителния бранш, както за областта така и в частност за общината. Представяйки съществуващата действителност към момента, то трябва да съотнесен община Земен към изостаналите общини, които се характеризират със затихващи производствени функции, с наличие на пустеещи земи, с прогресивно намаляващо и застаряващо население и висока безработица сред местното население, но със съхранена природа, самобитност, обичаи и вярвания, които могат да се използват за привличане на туристи. Именно в развитието на туризма се вижда скрития потенциал на общината, но за да се използва пълноценно трябва да се осигури пълната заинтересованост на местната общност и местните власти, както и осъществяване на адекватно планиране и провеждане на по-активни действия за преодоляване на трудностите по-отношение на туристическото развитие и своевременното подобряване на общата инфраструктура и изграждане на туристическа инфраструктура.

Социални услуги

Развитието на социалната база е в пряка връзка с броя на населението и неговата прогноза за нарастване или намаление. Община Земен се характеризира със застаряващо и намаляващо население, което означава че, перспективата за развитие на социалната инфраструктура в общината е свързана с модернизиране и устойчиво управление на съществуващата МТБ, както и с изграждането на нова.

В Приоритет 3.3. Подобряване качеството на социалните услуги на ОПР 2014-2020г. на община Земен са заложили конкретни дейности за създаване на нови социални услуги в общината и поддържане на наличните, като:

- Реконструкция и модернизация на пенсионерски клуб в гр. Земен;
- Изграждане на дневен/ седмичен център за възрастни хора;
- Изграждане на център за деца лишени от родителски грижи;
- Изграждане на Дом за възрастни хора.

Развитието на всички подсектори на социалната и културна дейност в общината са и в пряка връзка с държавната политика в тези сфери.

Образование

От гледна точка на устройство на територията не е идентифицирана нужда от изграждане на нови училища или детски градини на територията на община Земен. Функциониращите общообразователно училище и ОДЗ удовлетворяват потребностите на населението в общината.

Учебните институции са в добро състояние, но тяхното поддържане и превръщането им в съвременни центрове за образование и развитие на човешките ресурси на общината трябва да продължи и в годините до 2035 г. Перспективата за развитие на образователната инфраструктура е насочена основно към модернизиране и обновяване на съществуващата МТБ.

В ОПР на община Земен за периода 2014-2020 има заложен Приоритет в посока Подобряване качеството на образованието и Създаване на благоприятна среда за реализация на младото поколение. Дейностите, които касаят устройството на територията, се отнасят по-скоро до изграждане на инфраструктура за спорт и отдих.

Здравеопазване

На територията на община Земен няма лечебно заведение, което затруднява достъпът до здравеопазване на населението. Хората използват болничната помощ, предоставяна в областния център – гр. Перник.

Подобряване качеството на здравните услуги и достъпността на населението до тях следва да е приоритет за общинската администрация в периода до 2035г.

Култура

Прогнозата, свързана с културната инфраструктура е насочена главно към читалищата на територията на общината, които следва да се ремонтират и модернизират, така че да продължават да бъдат културни центрове, в които се съхраняват бита, традициите и обичаите на населението.

В ОПР на община Земен за периода 2014-2020 има заложиени следните дейности в тази насока:

- Изграждане и организиране на етнографски и музейни сбирки в гр.Земен и населените места на община Земен;
- Ремонт и обновяване на читалища в община Земен.

Спорт

Спортната инфраструктура в рамките на община Земен е препоръчително да се модернизира, така че да е функционална и да се използва както от населението на община Земен, така и от посетителите ѝ.

В ОПР на община Земен за периода 2014-2020 има заложиени редица дейности, насочени към подобряване и изграждане на спортна инфраструктура:

- Изграждане на спортна площадка – фитнес на открито;
  - Подобряване на спортната инфраструктура в с. Габров дол и с. Елов дол;
  - Изграждане на спортна площадка в двора на СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Земен;
  - Изграждане на малка спортна зала за нуждите на СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Земен и жителите на гр. Земен;
- Изграждане на парк в двора на СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Земен.

Обитаване

Необходимо е общинска администрация Земен да предприеме мерки за облагородяване и озеленяване на междужилищното пространство, както и за усвояване пустеещите площи в централните части на населените места.

В ОПР 2014-2020 на община Земен са планирани дейности по изграждане на спортна площадка в град Земен, както и подобряване на спортната инфраструктура в селата.

Жилищна осигуреност

При съществуващите тенденции на отрицателен прираст на населението в бъдещ план не се очаква рязко повишаване на търсенето на жилища, което означава, че не се откроява нужда от създаване на нови жилищни квартали. Настоящият жилищен фонд удовлетворява нуждите на местното население.

Повишаването на енергийната ефективност е приоритет на национално ниво, в който се залага постигане на над 20% по-малко разход на електроенергия за отопление. Постигането на тази цел е възможно чрез оценка на съществуващия сграден фонд и последващото интегриране на мерки за енергийна ефективност, които включват ремонт или реконструкция на основни технически системи от сградите.

Препоръчително е да се изготви стратегия за необитаваните жилищни сгради, с която те да бъдат адаптирани към нови функции, като осигуряване на социални жилища за маргиналните групи и/или превръщането им в настанителна база за туристи и посетители на общината.

IX. 1. 5. КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

В териториалната структура на община Земен са идентифицирани недвижими културни ценности от категории с „национално значение“. В контекста на ОУПО са отчетени техните охранителни зони и устройствени режими за опазване и интегриране в тяхната автентична селищна и природна среда, както и взаимовръзката им с останалите функционални системи на селищата в региона.

Прогнозата по отношение на културното наследство отчита последните политики на ЕС, които са ориентирани към **управление и интегриране на екологичните, ландшафтни и културни ценности** на регионите и реализиране на местния потенциал за развитие на общините и регионите.

Чрез ОУПО ще са създадени устройствени предпоставки за **опазване на цялостните културни ландшафти** по смисъла на чл. 47, т.6 от ЗКН.

В този смисъл пространственото развитие на територията ще бъде ориентирано към културното наследство в общината, природните и културни ландшафти, които отразяват регионалната специфика. Това са едни от основните факторите, които имат водеща роля в селищното устройство и регионалното развитие.

Основните насоки в опазването на културните ценности в цялото им времево и видово многообразие са свързани със **съхраняване на техните уникални характеристики** чрез консервация и активно опазване, публична загриженост и адаптация в най-широк смисъл, запазване и развиване на духа на мястото /genius loci/ и на пространствената идентичност и развитие на потенциала им за стимулиране на икономическия растеж.

Устройствената интерпретация на културното наследство днес е основополагащ елемент в устойчивото и балансирано развитие. Културното наследство е фактор изграждащ позитивни партньорства между местните общности и бизнеса. Процесите на урбанизация дават възможност за съчетаване на традиционните дейности носещи идентичността на региона /културното и природно наследство, историческата памет/ и социално-икономически дейности в новите урбанизираните територии. **Водеща роля в съхраняването, опазването и адаптирането на културното наследство днес имат хората. Заедно с него те са носители на историческата памет и древни традиции. Представянето на културното наследство като дейност, интегрирана в селищната структура на общината придава ново значение и го представя като ресурс за социално-икономическо развитие.** На културното наследство днес се гледа като на материален и

духовен ресурс, който трябва да бъде съхранен, без изискване за рентабилност на вложените в него инвестиции.

Необходимо е създаването на **маркетингова стратегия**, която да представя културното наследство на националния и международния пазар, също така създаване на информационна система на културно-историческите ресурси и иновативни форми за популяризирането му. Дейностите свързани с експлоатацията на културното наследство в туризма трябва да бъдат обвързани с опазването и съхранението на културните ценности и полагане на необходимите грижи. Днес можем да разглеждаме развитата културна индустрия като двигател на икономиката на дадена община и възможност за балансирано и устойчиво развитие.

На следващ етап на устройствено планиране – ОУП на част от община Земен, ОУП на град Земен и ПУП е необходимо да бъде актуализиран списъка с недвижими културни ценности и включването на нови обекти притежаващи научна и културна стойност, както и да бъдат означени техните конкретни охранителни зони в подходящ графичен материал и съобразно мащаба на разработката При изпълнението на тази задача е необходимо активното участие на държавните и административни структури, регионален исторически музей, неправителствени организации и всички заинтересовани страни /Министерство на културата, Национален институт за недвижимо културно наследство, Национален археологически институт с музей към БАН, Регионален исторически музей – Перник, Областна администрация – Перник, Общинска администрация – Земен и всички заинтересовани страни/.

При актуализацията е необходимо да се вземе предвид степента на съхраненост на материалната, образната и функционална автентичност. Трябва да бъде изготвена оценка на научната и художествената стойност на обектите и да се проследи мястото и значението им в съвременната среда. До колко обектите са част от съвременната обществена и културна област /среда/, които обогатяват средата и обществото. Оценката на познавателната стойност показва научния и образователен потенциал на обектите като свидетелство за развитие на материалната и духовната култура на обществото. Необходимо е да се оцени утилитарната стойност на обектите, до каква степен обектите позволява възстановяване на оригиналните или организиране на нови функции. Трябва да се направи анализ на икономическата целесъобразност с цел включване в културно историческата индустрия или друга инвестиционна система.

Необходимо е стриктно прилагане на специфичните правила и нормативи за устройство на защитените територии за недвижимо културно наследство и

териториите за превантивна устройствена защита на недвижимото културно наследство и дефинираните специфични устройствени режими към ОУПО Земен за опазване и съхранение на недвижимите културни ценности, характерния облик на селищната структура и идентичността на общината и региона.

За реализацията на целите на предложените режими на опазване на културното наследство, е необходимо съгл. Чл. 17 от ЗКН, Община Земен да изготви **Стратегия за опазване и управление**, която да включва интегриран подход към пълния обхват културни ценности. Стратегията следва да съдържа информационна система, организационна структура, както и различни системи за финансиране.

Общината притежава потенциал за развитие на културен туризъм по отношение на движимото и недвижимото културно наследство, но е необходимо да бъдат интегрирани. обвързани в по-голяма степен със селищната структура, функционалните системи и социално-икономическите дейности. Необходимо е изграждането на основни елементи на техническата и туристическата инфраструктура инфраструктури за подобряване на достъпността до обектите и информираността на местното население и гостите на общината.

Отдых и туризъм

Актуалните стратегически документи на национално, регионално и местно ниво залагат на развитие на различни видове устойчив туризъм през следващите години и целят устойчиво развитие, щадящо наличните ресурси и гарантиращо тяхното ефикасно използване.

В ОПР на община Земен за периода 2014-2020 е определен приоритет за развитието на туризма – Приоритет 1.3. Развитие на модерен туризъм към Стратегическа цел 1: Развитие на съвременна конкурентоспособна икономика.

Дефинирани са конкретни дейности, изпълнението на които ще постигне заложените цели. Проекти с отношение към устройството на територията са:

1. Насърчаване развитието на интегриран селски туризъм в община Земен, чрез изграждане на:
  - „Туристически информационен център и изложбена зала на Владимир Димитров – Майстора, с. Дивля, община Земен”;
  - „Туристически информационен център и изложбена зала на сурвакарските обичаи, с. Елов дол, община Земен”;
  - „Туристически информационен център и изложбена зала на сурвакарски обичай, с. Габров дол, община Земен”.
2. „Сурвакарска туристическа пътека с. Габров дол-с. Елов дол”;
3. Изграждане на туристическа инфраструктура:
  - Екопътеки, маркировка и обозначаване на пешеходни маршрути, пейки, маси, барбекюта, информационни табели до туристически обекти в населени места като: с. Жабляно, с. Пещера, с. Одраница, с. Горна Вrabча;
  - През Земенския пролом – екопътека, маркировка и обозначаване на пешеходни маршрути, пейки, маси, барбекюта, информационни табели до водопад Полска Скакавица;
4. Изграждане на малки хотели, къщи за гости и хижи за настаняване на туристи;
5. Изграждане на посетителска инфраструктура в Земенски пролом /хижа, бунгала, биваци, информационни табели/;

6. Изграждане на зони за отдых, детски кътове и спорт в населени места на община Земен;
7. Изграждане на „Дом на ловеца и рибаря“;
8. Поддържане и маркиране на туристически маршрути;
9. Създаване на интегриран туристически продукт „Дестинация Земен“.

Туризмът в община Земен ще се развива на основата на природните ценности и културното наследство, представено от археологически, исторически, архитектурно-строителни и художествени обекти, както и от народните традиции и културните обичаи. Всички тези дадености дават възможност за изграждане на сътрудничество със съседните общини, формиране на зони за туризъм и рекреация и създаване на интегрирани туристически продукти.

В проекта на ОУП община Земен предвижда определяне на редица туристически маршрути, като обхващат и свързват населени места в околностите, на които са съсредоточени обекти с потенциал за туристически интерес. В по-голямата си част туристическите маршрути минават по вече изградена републиканска и общинска пътна мрежа, която свързва населени места от различни краища на общината.

В южната част на общината маршрутът започва по път III-6233, свързващ община Радомир с община Земен. Минава през с. Блатешница /църква Св. Илия/ и стига до гр. Земен. В града маршрутът се разклонява от основната пътна артерия, като навлиза във вътрешността на града и достига река Струма, Земенски пролом и Земенски манастир. Извън рамките на града маршрутът се раздвоява, следвайки местната пътна мрежа – веднъж към с. Жабляно и втори път в посока с. Пещера и на север към с. Калотинци.

При с. Пещера планираният маршрут се отклонява към църква „Св.Илия“ и в посока североизток достига Пещерски манастир.

На север от с. Калотинци туристическият маршрут продължава по местен общинския път към с. Мурено, като се разклонява в северозападна посока при с. Дивля и обхожда археологическите и културно-исторически обекти в местността.

След с. Мурено маршрутът продължава в източна посока по път III-605, преминава през с. Елов дол и обектите в околността към с. Грабов дол и продължава по пътя към община Перник.

На територията на общината са регистрирани множество обекти НКЦ и археологически обекти, които още не са напълно проучени. Голяма част от обектите са в незадоволително състояние. Необходими са рехабилитация и доизграждане на

довеждащата инфраструктура – път, електроснабдяване, включително ВЕИ, водоснабдяване.

Във връзка с това ОУП на община Земен прогнозира:

- Нарастване на туристическия поток;
- Създаване на нова туристическа база;
- Развитие на опознавателен, екотуризм, ловен, планински и т.н. /съвместно с други общини/;
- Изпълнение на ефективна маркетингова политика за привличане на туристи от различни целеви групи.

IX. 1. 7. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

За подобряване на зелената система на община Земен са нужни целенасочени мерки за изграждане на интегрирана система, включваща всички паркови елементи и по-малки градини, които обикновено покриват неравномерно територията на населените места, а също и гробищните паркове, зелените площи към жилищните комплекси и уличното озеленяване. В ОПР на община Земен 2014-2020 са заложили мерки в тази посока: Мярка 2.2.4.: Развитие на зелената система в общината. Тази мярка може да се реализира чрез примерни проекти като „Зелена община” – за поддържане на зелените площи, паркове, детски площадки, както и изграждане на парк в двора на СОУ „Св.св. Кирил и Методий“ в гр. Земен.

IX. 2. 1. Урбанизирани и извънселищни територии

Селищна мрежа

В община Земен има 18 населени места, от които 1 град / Земен / и 17 села.

Град Земен изпълнява ролята на главен административен и обслужващ център на общината. Всички останали населени места са с по-ниски демографски и икономически показатели от него.

В града е концентриран основният демографски и икономически потенциал на общината. Тук са съсредоточени и повечето обекти за обществено обслужване на населението; средното общообразователно училище, първичната и специализирана лечебна помощ, структурите на местната власт и на правоохранителната система.

След общинския център в йерархията на селищната мрежа се нареждат четири кметски наместничества: Дивля, Елов дол, Жабляно и Пещера. Те притежават относително съхранена демографска жизненост и изпълняват ролята на опорни селища в общината. Поради тази причина в тях са локализирани търговски заведения - магазини за хранителни стоки и заведения за хранене. Те задоволяват потребностите на населението от базово ежедневно обслужване.

Общата тенденция в развитието на селищната мрежа на община Земен е към редуциране на броя на населението и функциите на по-малките населени места. Това повдига въпроса с тяхното бъдеще. Значителна част от тези селища се намира в подходяща среда за развитие на отдих, туризъм и обитаване /в т.ч. високо категорийно обитаване/. В някои от тях вече има изградени нови вилни сгради и къщи за гости, като по всичко изглежда, че тази тенденция ще продължи да се развива.

Като се отчита постепенното намаляване на населението в много малките населени места урбанизационните процеси на територията на общината се очаква да предизвикат следните промени в развитие на селищната мрежа през следващите години:

- Обезлюдяване на значителна част от населените места и тяхното трансформиране в специфични вилни или ваканционни комплекси без постоянно население;
- Засилване на значението и ролята на „опорните селища“, в които ще живее и работи постоянното население, посредством концентрацията на обслужващите обекти за цялата сателитна структура;

- Концентрацията на постоянното население само в няколко опорни селища ще създаде по - ефективна селищна мрежа с по - добро обслужване и условия за живот;
- Трансформацията на значителна част от традиционните населени места в общината във ваканционни комплекси ще подобри екологичните условия в тях и качеството на предлагания туристически продукт;
- Засилване на междуселищните интеграционни връзки, най-вече в областта на обслужването и атракциите, ще доведе в бъдеще повишаване на съвместната им привлекателност в туристическия бизнес.

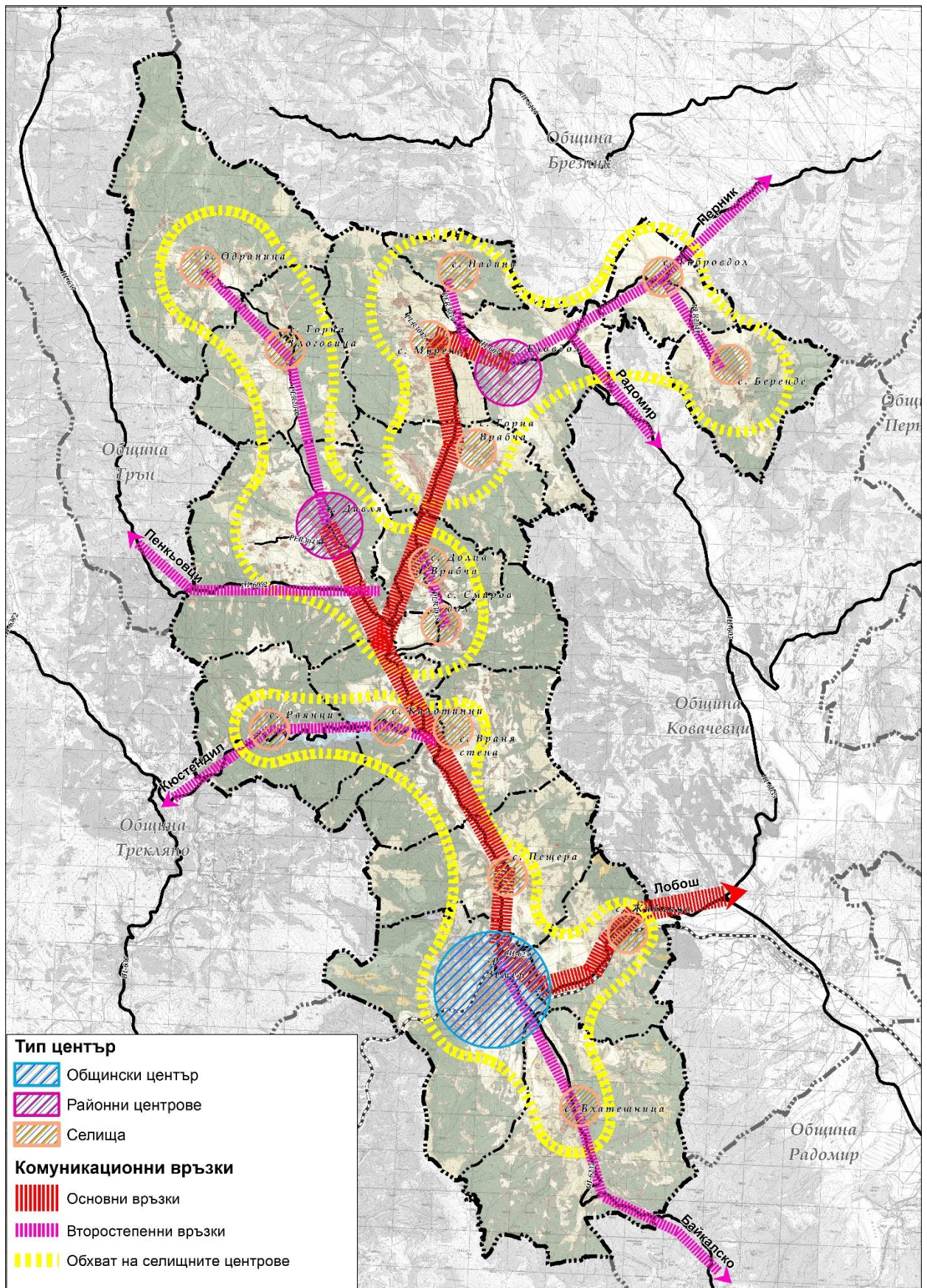
Тези процеси се очаква да доведат до формирането на три нови агломерирани групи селища, както следва /фиг.10/:

- **Град Земен и непосредствено свързаните с него Блатешница, Жабляно, Пещера, Враня стена, Калотинци и Райнци.** Земен като общински център може да се очаква, че ще има нужда от нови терени за производство, обитаване и отдих, които са предвидени в предварителния проект;
- **Село Дивля и свързаните с него Смиров дол, Долна Врабча, Горна Глоговица и Одраница.** За село Дивля са проектирани допълнителни терени за производство и отдих;
- **Село Еловдол и свързаните с него Горна Врабча, Мурено, Падине, Габров дол и Беренде.** За село Елов дол също са проектирани нови терени за производство и отдих;

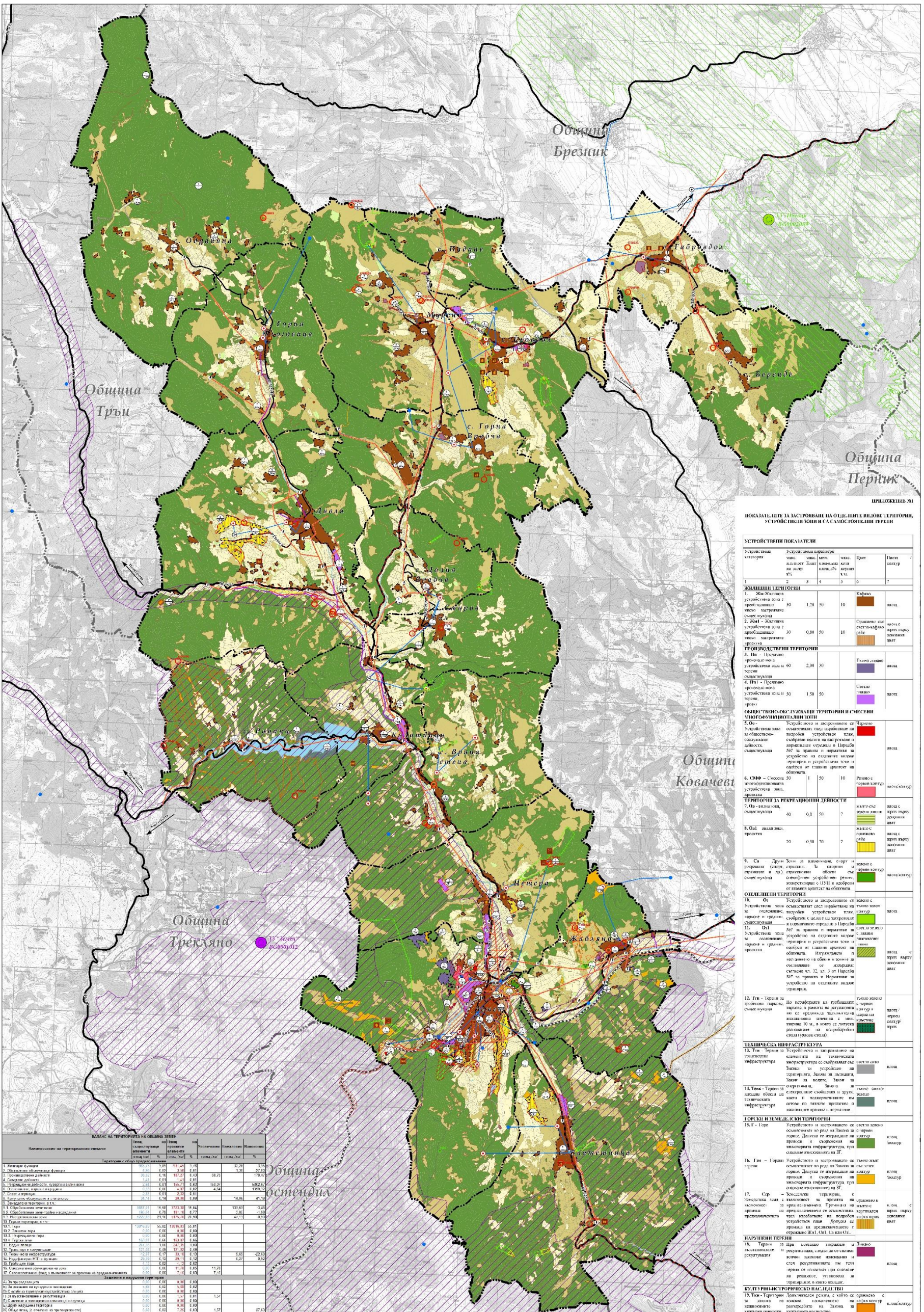
Агломерираните групи селища ще могат да увеличат значително туристическия си потенциал чрез по-разнообразния и качествен туристически продукт, който могат да предложат съвместно.

Трябва да се има предвид, че обединяването не значи загуба на конкурентоспособност, а обратното – създаване на повишена привлекателност, вследствие на синергичния ефект.

Фигура 11. Агломерирани групи селища в пространствената структура на община Земен.

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЗАСТРОЯВАНЕ НА ОТДЕЛНИТЕ ВИДОВЕ ТЕРИТОРИИ, УСТРОЙСТВЕНИ ЗОНИ И САМОСТОЯТЕЛНИ ПЕРНИ

Устройствена категория	Устройствена площ				Цвят	Патен
	макс. площ в кв. км	макс. площ в кв. км	макс. площ в кв. км	макс. площ в кв. км		
1	2	3	4	5	6	7
ЖИВНАТА ТЕРИТОРИИ						
1. Живна устройствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение	30	1,20	50	10	Кабюл	жила
2. Живна устройствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение	30	0,80	50	10	Оранжево-сива	жила с предимство за жилищно-комунално предназначение
ПРОИЗВОДСТВЕНИ ТЕРИТОРИИ						
3. Индустриална производствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение	60	2,00	30		Темно синьо	жила
4. Индустриална производствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение	50	1,50	50		Сиво	жила
ОБЩЕСТВЕНО-ОБСЛУЖВАЩИ ТЕРИТОРИИ И СЪВЕЩНИ ИЛИ ОБЩЕСТВЕНАТА						
5. Общественно-обслужваща устройствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение					Червено	жила
6. СМФ - Специална устройствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение	50	1	150	10	Розово-сиво	жила/комунал
ТЕРИТОРИИ ЗА РЕКРЕАЦИОННИ ЦЕЛ						
7. Общественно-обслужваща устройствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение	40	0,8	50	7	Жълто-зелено	жила с предимство за жилищно-комунално предназначение
8. Общественно-обслужваща устройствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение	20	0,50	70	7	Жълто	жила с предимство за жилищно-комунално предназначение
9. Общественно-обслужваща устройствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение					Зелено	жила/комунал
ОБЩЕСТВЕНАТА						
10. Общественно-обслужваща устройствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение					Жълто-зелено	жила
11. Общественно-обслужваща устройствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение					Сиво-зелено	жила
12. Общественно-обслужваща устройствена зона с предимство за жилищно-комунално предназначение					Жълто	жила с предимство за жилищно-комунално предназначение
ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА						
13. Терени за техническа инфраструктура					Сиво-сиво	жила
14. Терени за техническа инфраструктура					Жълто-сиво	жила
ГОРСКИ И ВМЕДИ-КАМНИ ТЕРИТОРИИ						
15. Терени за горски и вмеди-камени територии					Сиво	жила/комунал
16. Терени за горски и вмеди-камени територии					Жълто	жила/комунал
17. Терени за горски и вмеди-камени територии					Сиво	жила/комунал
НАРУШЕНИ ТЕРИТОРИИ						
18. Терени за нарушени територии					Темно синьо	жила с предимство за жилищно-комунално предназначение
КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО						
19. Терени за културно-историческо наследство					Жълто-оранжево	жила/комунал

БАЛАНС НА ТЕРИТОРИАТА НА ОБЩИНА ЗЕМЕН

Наименование на териториалната единица	Площ		Численост		Увеличение	Промяна	Изменение
	кв. км	%	чл.	%			
Териториална единица							
1. Живна зона	10,00	10,00	10,00	10,00	0,00	0,00	0,00
2. Производствена зона	10,00	10,00	10,00	10,00	0,00	0,00	0,00
3. Общественно-обслужваща зона	10,00	10,00	10,00	10,00	0,00	0,00	0,00
4. Рекреативна зона	10,00	10,00	10,00	10,00	0,00	0,00	0,00
5. Техническа инфраструктура	10,00	10,00	10,00	10,00	0,00	0,00	0,00
6. Горски и вмеди-камени територии	10,00	10,00	10,00	10,00	0,00	0,00	0,00
7. Наружни територии	10,00	10,00	10,00	10,00	0,00	0,00	0,00
8. Културно-историческо наследство	10,00	10,00	10,00	10,00	0,00	0,00	0,00
Общ внос	200,00	100,00	200,00	100,00	0,00	0,00	0,00

Фигура 12. Прогноза за социално-икономическо и пространствено развитие. Нови устройствени зони.

Таблица 57. Нови устройствени зони в териториалната структура на община Земен.

Устройствени Зони /УЗ/	Номер на поземлен имот	Начин на трайно ползване по КВС	Площ от УЗ /ха/ попадаща в ЗЗ	Площ УЗ /ха/	Землище /ЕКАТТЕ/
1/Жм1	30778.4.74 , 30778.4.75, 0778.4.76, 30778.4.77, 30778.4.78, 30778.4.79, 30778.4.80, 30778.4.81, 30778.4.82, 30778.4.83, 30778.4.84, 30778.4.172, 30778.4.173, 30778.4.174, 30778.4.175, 30778.4.176, 30778.4.177, 30778.4.85, 30778.4.86, 30778.4.152, 30778.4.153, 30778.4.158, 30778.4.159, 30778.4.160, 30778.4.164, 30778.4.165, 30778.4.166, 30778.4.167, 30778.4.168, 30778.4.169	Естествени ливади, Жилищни територии, ниви /орна земя/	Земен BG0001012 1.59	1.59	гр. Земен /30778/
2/Жм1	30778.0.912, 30778.0.913, 0778.0.916, 30778.0.919, 30778.0.920	Зеленчукови култури, пасища, мери	Земен BG0001012 0.36	0.36	гр. Земен /30778/
3/Жм1	30778.6.11, 30778.6.12, 30778.6.21, 30778.6.22, 30778.6.23, 30778.6.24, 30778.6.26, 30778.6.27, 30778.6.28, 30778.6.29, 30778.6.30, 30778.6.31, 30778.6.32, 30778.6.33, 30778.6.41, 30778.6.14, 30778.6.15, 30778.6.16, 30778.6.17, 30778.6.18, 30778.6.19, 30778.6.20	Храсти, Ниви /орна земя/	Земен BG0001012 3.45	5.56	гр. Земен /30778/
4/Жм1	30778.11.70, 30778.11.71, 30778.11.72, 30778.7.1, 30778.7.3, 30778.7.5, 30778.7.6, 30778.7.7, 30778.7.8, 30778.7.9, 30778.7.10, 30778.7.11, 30778.7.12, 30778.7.13, 30778.7.14, 30778.7.15, 30778.7.16, 30778.7.17, 30778.7.18, 30778.7.19, 30778.7.20, 30778.7.21, 30778.7.22, 30778.7.23, 30778.7.24, 30778.7.25, 30778.7.26, 30778.7.27, 30778.7.28, 30778.7.29, 30778.11.1, 30778.11.2, 30778.11.3, 30778.7.30, 30778.7.31, 30778.7.32, 30778.7.33, 30778.7.35, 30778.7.36, 30778.7.37, 30778.7.38, 30778.7.39, 30778.7.40, 30778.7.41, 30778.7.42	Естествени ливади, ниви /орна земя/ пасища с храсти, пасища, мери	Земен BG0001012 0.75	6.04	гр. Земен /30778/
5/Жм1	30778.11.69, 30778.11.73, 30778.11.74, 30778.11.75, 30778.11.76, 30778.11.77, 30778.11.78, 30778.11.79, 30778.11.80, 30778.11.57, 30778.11.58, 30778.11.59, 30778.11.60, 30778.11.61, 30778.11.62, 30778.11.63, 30778.11.64, 30778.11.65, 30778.11.66, 30778.11.68, 30778.11.87, 30778.11.88, 30778.11.89, 30778.11.96, 30778.11.97, 30778.11.98, 30778.11.99, 30778.11.100, 30778.11.101, 0778.11.102	Естествени ливади, ниви /орна земя/		2.38	гр. Земен /30778/
6/Жм1	30778.14.17, 30778.14.23, 30778.14.26, 30778.14.27, 30778.14.66, 30778.14.70, 30778.14.71, 30778.14.78, 30778.14.79, 30778.14.80, 30778.14.81, 30778.14.82, 30778.14.19, 30778.14.20	Естествени ливади, ниви /орна земя/		1.07	гр. Земен /30778/
1/Об1	30778.0.497, 30778.11.10, 30778.11.11, 30778.11.12, 30778.11.13, 30778.11.14, 30778.11.15, 30778.11.16, 30778.11.17, 30778.11.18, 30778.11.19, 30778.11.20, 30778.11.21, 30778.11.22, 30778.11.23,	Друг вид терени със селищен характер, ниви /орна земя/ естествени		41.94	гр. Земен /30778/

30778.11.24, 30778.11.25, 30778.11.26,
30778.11.27, 30778.11.28, 30778.11.29,
30778.11.30, 30778.11.31, 30778.11.32,
30778.11.33, 30778.11.34, 30778.11.35,
30778.11.36, 30778.11.37, 30778.11.38,
30778.11.39, 30778.11.4, 30778.11.40,
30778.11.41, 30778.11.42, 30778.11.43,
30778.11.44, 30778.11.45, 30778.11.46,
30778.11.47, 30778.11.48, 30778.11.49,
30778.11.5, 30778.11.50, 30778.11.51,
30778.11.52, 30778.11.53, 30778.11.54,
30778.11.55, 30778.11.56, 30778.11.6,
30778.11.7, 30778.11.8, 30778.11.81,
30778.11.82, 30778.11.83, 30778.11.84,
30778.11.85, 30778.11.86, 30778.11.9,
30778.11.90, 30778.11.91, 30778.11.92,
30778.11.93, 30778.11.94, 30778.11.95,
30778.13.127, 30778.17.1, 30778.17.10,
30778.17.100, 30778.17.101, 30778.17.102,
30778.17.103, 30778.17.104, 30778.17.105,
30778.17.106, 30778.17.107, 30778.17.108,
30778.17.109, 30778.17.11, 30778.17.110,
30778.17.111, 30778.17.112, 30778.17.113,
30778.17.114, 30778.17.115, 30778.17.116,
30778.17.117, 30778.17.118, 30778.17.119,
30778.17.12, 30778.17.120, 30778.17.121,
30778.17.122, 30778.17.123, 30778.17.124,
30778.17.125, 30778.17.126, 30778.17.127,
30778.17.128, 30778.17.129, 30778.17.13,
30778.17.130, 30778.17.131, 30778.17.132,
30778.17.133, 30778.17.134, 30778.17.135,
30778.17.136, 30778.17.137, 30778.17.138,
30778.17.139, 30778.17.14, 30778.17.145,
30778.17.146, 30778.17.147, 30778.17.148,
30778.17.149, 30778.17.15, 30778.17.150,
30778.17.151, 30778.17.152, 30778.17.153,
30778.17.154, 30778.17.155, 30778.17.156,
30778.17.157, 30778.17.158, 30778.17.159,
30778.17.16, 30778.17.160, 30778.17.161,
30778.17.162, 30778.17.163, 30778.17.164,
30778.17.17, 30778.17.18, 30778.17.19,
30778.17.2, 30778.17.20, 30778.17.21,
30778.17.22, 30778.17.3, 30778.17.37,
30778.17.38, 30778.17.39, 30778.17.4,
30778.17.40, 30778.17.41, 30778.17.42,
30778.17.43, 30778.17.44, 30778.17.45,
30778.17.46, 30778.17.47, 30778.17.48,
30778.17.49, 30778.17.5, 30778.17.50,
30778.17.51, 30778.17.52, 30778.17.53,
30778.17.54, 30778.17.55, 30778.17.56,
30778.17.57, 30778.17.58, 30778.17.59,
30778.17.6, 30778.17.60, 30778.17.61,
30778.17.62, 30778.17.63, 30778.17.64,
30778.17.65, 30778.17.66, 30778.17.67,
30778.17.68, 30778.17.69, 30778.17.7,
30778.17.70, 30778.17.71, 30778.17.72,
30778.17.73, 30778.17.74, 30778.17.75,
30778.17.76, 30778.17.77, 30778.17.78,
30778.17.79, 30778.17.8, 30778.17.81,
30778.17.82, 30778.17.83, 30778.17.84,

ливади, жилищни
територии,
овощни
насаждения
/нетерасирани/,
пасища мера

	30778.17.85, 30778.17.86, 30778.17.87, 30778.17.88, 30778.17.9, 30778.17.90, 30778.17.91, 30778.17.92, 30778.17.93, 30778.17.94, 30778.17.95, 30778.17.96, 30778.17.97, 30778.17.98, 30778.17.99, 30778.35.23, 30778.35.24, 30778.35.25, 30778.35.26, 30778.35.3, 30778.35.4, 30778.35.64, 30778.35.65, 30778.35.9, 30778.36.1, 30778.36.10, 30778.36.11, 30778.36.2, 30778.36.3, 30778.36.4, 30778.36.5, 30778.36.6, 30778.36.7, 30778.36.8, 30778.36.9, 30778.37.1, 30778.37.10, 30778.37.11, 30778.37.12, 30778.37.2, 30778.37.3, 30778.37.4, 30778.37.5, 30778.37.6, 30778.37.7, 30778.37.8, 30778.37.9			
2/Об1	30778.16.29, 30778.16.30, 30778.16.31, 30778.16.32, 30778.16.33, 30778.16.34, 30778.16.35, 30778.16.36, 30778.16.37, 30778.16.38, 30778.16.39, 30778.16.40, 30778.15.83, 30778.15.84, 30778.15.85, 30778.15.86, 30778.18.11, 30778.18.12, 30778.18.13, 30778.18.14, 30778.18.15, 30778.18.16, 30778.18.17, 30778.18.18, 30778.14.28, 30778.14.29, 30778.14.30, 30778.14.31, 30778.14.32, 30778.14.33, 30778.14.34, 30778.14.35, 30778.14.36, 30778.14.37, 30778.14.38, 30778.14.39, 30778.14.40, 30778.14.42, 30778.14.43, 30778.14.44, 30778.14.45, 30778.14.46, 30778.14.48, 30778.14.49, 30778.14.50, 30778.14.51, 30778.14.52, 30778.14.53, 30778.14.54, 30778.14.55, 30778.14.56, 30778.14.58, 30778.14.59, 30778.14.60, 30778.14.61, 30778.14.62, 30778.14.63, 30778.14.64, 30778.14.65, 30778.14.67, 30778.14.68, 30778.14.72, 30778.14.73, 30778.14.74, 30778.14.75, 30778.14.76, 30778.14.77, 30778.14.83, 30778.14.84, 30778.14.85, 30778.14.86, 30778.14.87, 30778.15.1, 30778.15.2, 30778.15.3, 30778.15.4, 30778.15.5, 30778.15.6, 30778.15.7, 30778.15.9, 30778.15.10, 30778.15.11, 30778.15.12, 30778.15.13, 30778.15.14, 30778.15.15, 30778.15.16, 30778.15.17, 30778.15.19, 30778.15.20, 30778.15.21, 30778.15.22, 30778.15.23, 30778.15.24, 30778.15.25, 30778.15.26, 30778.15.27, 30778.15.28, 30778.15.29, 30778.15.30, 30778.15.31, 30778.15.32, 30778.15.33, 30778.15.34, 30778.15.35, 30778.15.36, 30778.15.37, 30778.15.38, 30778.15.39, 30778.15.40, 30778.15.41, 30778.15.43, 30778.15.45, 30778.15.46, 30778.15.47, 30778.15.48, 30778.15.49, 30778.15.50, 30778.15.51, 30778.15.52, 30778.15.53, 30778.15.54, 30778.15.55, 30778.15.56, 30778.15.57, 30778.15.58, 30778.15.59, 30778.15.60, 30778.15.61, 30778.15.62, 30778.15.65,	Друг вид терени със селищен характер, естествени ливади, ниви /орна земя/ овощни насаждения /нетерасирани/ пасища с храсти, пасища, мери	20.63	гр. Земен /30778/

	30778.15.66, 30778.15.67, 30778.15.68, 30778.15.69, 30778.15.70, 30778.15.71, 30778.15.72, 30778.15.73, 30778.15.77, 30778.15.78, 30778.15.79, 30778.15.80, 30778.15.81, 30778.15.82, 30778.16.27, 30778.16.28, 30778.16.41, 30778.16.42, 30778.16.43, 30778.16.44, 30778.16.45, 30778.16.46, 30778.16.47, 30778.16.48, 30778.16.49, 30778.16.50, 30778.16.51, 30778.16.52, 30778.16.53, 30778.16.54, 30778.16.55, 30778.16.56, 30778.16.57, 30778.16.58, 30778.16.59, 30778.16.60, 30778.16.61, 30778.16.62, 30778.16.63, 30778.18.1, 30778.18.2, 30778.18.3, 30778.18.4, 30778.18.5, 30778.18.6, 30778.18.7, 30778.18.8, 30778.18.9, 30778.18.10, 30778.18.19, 30778.18.20, 30778.18.21, 30778.18.22, 30778.18.23, 30778.18.24, 30778.18.25, 30778.18.26, 30778.18.27, 30778.18.28, 30778.18.29, 30778.18.30, 30778.18.31, 30778.18.33, 30778.18.34, 30778.18.35, 30778.18.36, 30778.18.37, 30778.18.156, 30778.18.157, 30778.20.5, 30778.20.6, 30778.20.7, 30778.20.8, 30778.20.9, 30778.20.10, 30778.20.11, 30778.20.12, 30778.20.13, 30778.20.15, 30778.20.16, 30778.20.24, 30778.20.25, 30778.20.26, 30778.20.27, 30778.16.64, 30778.15.87, 30778.15.88, 30778.15.89, 30778.15.90				
3/Ов1	30778.14.6, 30778.14.7	Ниви, /орна земя/	Земен BG0001012 0.85	1.27	гр. Земен /30778/
1/Оз1	30778.5.31, 30778.5.32, 30778.5.34, 30778.5.35, 30778.5.36, 30778.5.37, 30778.5.40, 30778.5.41, 30778.5.28, 30778.5.29, 30778.5.30, 30778.5.42, 30778.5.44, 30778.5.45, 30778.5.46, 30778.5.47, 30778.5.48, 30778.5.49, 30778.5.50, 30778.5.51, 30778.5.52, 30778.5.53, 30778.5.54, 30778.5.55, 30778.5.57, 30778.5.58, 30778.5.59	Естествени ливади, зеленчукови култури, ниви /орна земя/	Земен BG0001012 4.64	4.64	гр. Земен /30778/
1/Пп1	30778.14.10, 30778.14.11, 30778.14.12, 30778.14.13, 30778.14.14, 30778.0.357, 30778.0.917, 30778.14.15, 30778.14.16	Ниви /орна земя/ пасища с храсти, пасища, мери, терени на обществени сгради и центрове	Земен BG0001012 0.80	3.39	гр. Земен /30778/
2/Пп1	30778.0.151, 30778.31.48, 30778.31.49, 30778.31.50, 30778.31.51, 30778.31.52, 30778.31.53, 30778.31.54, 30778.31.55, 30778.31.9, 30778.31.19, 30778.31.20, 30778.31.21, 30778.31.22, 30778.31.23, 30778.31.24, 30778.31.25, 30778.31.10, 30778.31.11, 30778.31.12, 30778.31.13, 30778.31.14, 30778.31.15, 30778.31.16, 30778.31.17, 30778.31.18, 30778.28.3, 30778.28.4, 30778.28.5, 30778.28.6, 30778.28.7, 30778.31.131, 30778.31.132,	Естествени ливади, изоставени орни земи, ниви /орна земя/, овощни насаждения /неретасирани/	Земен BG0001012 13.23	15.05	гр. Земен /30778/

	30778.31.133, 30778.31.134, 30778.31.135, 30778.31.136, 30778.31.137, 30778.31.138, 30778.31.139, 30778.31.140, 30778.31.141, 30778.28.1, 30778.31.7, 30778.31.8, 30778.31.120, 30778.31.121, 30778.31.122, 0778.31.123, 30778.31.124, 0778.31.125, 0778.31.126, 30778.31.127, 30778.31.128, 30778.31.129, 0778.31.130, 30778.31.142, 30778.31.143, 30778.31.144, 30778.31.145, 30778.31.146, 30778.31.147, 30778.31.148, 30778.31.149, 30778.31.150, 30778.31.151, 30778.31.152, 30778.31.153, 30778.31.154, 30778.31.155, 30778.31.156, 30778.31.56, 30778.31.57, 30778.31.58, 30778.31.59, 30778.31.60, 30778.31.61, 30778.31.62, 30778.31.63, 30778.31.64, 30778.31.65, 30778.31.66, 30778.31.67, 30778.31.68, 30778.31.69, 30778.31.84, 30778.31.85, 30778.31.86, 30778.31.87, 30778.31.88, 30778.31.89, 30778.31.90, 30778.31.91, 30778.31.92, 30778.31.93, 30778.31.94, 30778.31.95, 30778.31.96, 30778.31.97, 30778.31.98, 30778.31.99, 30778.31.100, 30778.31.101, 30778.31.102, 30778.31.103, 30778.31.104, 30778.31.105, 30778.31.106, 30778.31.107, 30778.31.108, 30778.31.109, 30778.31.110, 30778.31.111, 30778.31.112, 30778.31.113, 30778.31.114, 30778.31.115, 30778.31.116, 30778.31.117, 30778.31.118, 30778.44.1, 30778.44.2, 30778.44.3, 30778.44.4, 30778.44.5, 30778.44.6, 30778.44.7, 30778.44.8, 30778.44.9, 30778.44.10, 30778.44.11, 30778.44.12, 30778.44.13, 30778.44.14, 30778.44.15, 30778.44.16, 30778.44.17, 30778.44.18, 30778.28.2, 30778.31.1, 30778.31.2, 30778.31.3, 30778.31.4, 30778.31.5, 30778.31.6, 30778.31.163, 30778.31.164, 30778.31.26, 30778.31.27, 30778.31.28, 30778.31.29, 30778.31.30, 30778.31.31, 30778.31.32, 30778.31.33, 30778.31.34, 30778.31.35, 30778.31.36, 30778.151.1, 30778.151.2, 30778.31.37, 30778.31.38, 30778.31.39, 30778.31.40, 30778.31.41, 30778.31.42, 30778.31.43, 30778.31.44, 30778.31.45, 30778.31.46, 30778.31.47, 30778.31.70, 30778.31.71, 30778.31.72, 30778.31.73, 30778.31.74, 30778.31.75, 30778.31.76, 30778.31.77, 30778.31.78, 30778.31.79, 30778.31.80, 30778.31.81, 30778.31.82, 30778.31.83, 30778.31.119				
3/Пп1	30778.238.6, 30778.238.7, 30778.238.8, 30778.238.9, 30778.238.10, 30778.238.11, 30778.238.12, 30778.238.13, 0778.238.14, 30778.238.15, 30778.4.109, 30778.238.4, 30778.238.5, 30778.0.933, 30778.4.187	Жилищни територии, ниви /орна земя/ стопански дворове, пасища с храсти	Земен BG0001012 0.31	3.76	гр. Земен /30778/
1/СМФ	30778.0.203, 30778.0.205, 30778.0.206, 30778.4.69, 30778.4.70, 30778.4.71, 30778.4.72, 30778.4.73,	Друг вид терени със селищен характер, ниви	Земен BG0001012 8.72	11.78	гр. Земен /30778/

		/орна земя/ пасища с храсти, производство на строителни материали и стъкло			
1/Ср	30778.6.48, 30778.6.49, 30778.6.50, 30778.6.51, 30778.6.52, 30778.6.53, 30778.6.54, 30778.6.55, 30778.6.56, 30778.6.57, 30778.6.58, 30778.6.59, 30778.6.34, 30778.6.35, 30778.6.36, 30778.6.37, 30778.6.38, 30778.6.39, 30778.6.40, 30778.6.42, 30778.6.43, 30778.6.44, 30778.6.45, 30778.6.46, 30778.6.47, 30778.6.60, 30778.6.61, 30778.6.62, 30778.6.63, 30778.6.64, 30778.6.65, 30778.6.66, 30778.6.67, 30778.6.68, 30778.6.69	Ниви /орна земя/ пасища и мери	Земен BG0001012 7.42	7.45	гр. Земен /30778/
За възстановяване и рекултивация	30778.0.92, 30778.0.93	Кариери-суровини за строителство и промишлеността в скален масив	Земен BG0001012 1.57	1.57	гр. Земен /30778/
1/Ов1	04340.0.180, 04340.0.99, 04340.0.100, 04340.0.101, 04340.0.120, 04340.0.121, 04340.0.123, 04340.0.124, 04340.17.49, 04340.17.50, 04340.17.51, 04340.17.52, 04340.17.53, 04340.17.54, 04340.17.55, 04340.17.14, 04340.17.25, 04340.17.98, 04340.17.99, 04340.17.100, 04340.17.101, 04340.17.102, 04340.17.103, 04340.17.104, 04340.17.105, 04340.17.143, 04340.17.174, 04340.17.175, 04340.17.176, 04340.17.177, 04340.17.178, 04340.17.179, 04340.17.180, 04340.17.181, 04340.17.182, 04340.17.197, 04340.17.198, 04340.17.202, 04340.17.207, 04340.17.35, 04340.17.46, 04340.17.47, 04340.17.48	Храсти, Естествени ливади, жилищни територии, пасище, мери, територии заети от населени места	-	14.69	Блатешница /4340/
2/Ов1	04340.0.93, 04340.0.106, 04340.17.75, 04340.17.24, 04340.17.27, 04340.17.77, 04340.17.78, 04340.17.186, 04340.17.187, 04340.17.28, 04340.17.29, 04340.17.76,	Естествени ливади, жилищни територии, овощни насаждения /нетерасирани/, пасища, мери, територии, заети от населени места	-	2.71	Блатешница /4340/
1/Пп1	04340.0.87, 04340.0.88, 04340.0.89, 04340.0.90, 04340.0.86, 04340.18.10, 04340.19.6, 04340.19.7, 04340.19.8, 04340.19.9, 04340.19.12, 04340.19.13, 04340.10.39, 04340.10.48, 04340.10.49, 04340.10.50, 04340.10.51, 04340.10.52, 04340.10.53, 04340.10.54, 04340.10.55, 04340.10.56, 04340.10.57, 04340.10.58, 04340.10.59, 04340.10.60, 04340.10.61, 04340.10.62, 04340.10.63, 04340.10.64, 04340.10.65, 04340.10.66, 04340.10.67, 04340.10.68, 04340.10.69, 04340.10.70,	Храсти, Естествени ливади, пасище, мери, Ниви /орна земя/, стопански дворове, стопански дворове и производствени бази на селското стопанство	Земен BG0001012 2.27	7.51	Блатешница /4340/

	04340.10.71, 04340.10.72, 04340.10.73, 04340.10.74, 04340.10.75, 04340.10.76, 04340.10.77, 04340.10.78, 04340.10.79, 04340.10.80, 04340.10.81, 04340.19.14, 04340.19.15, 04340.19.33, 04340.19.34, 04340.19.35, 04340.10.40, 04340.10.41, 04340.10.42, 04340.10.43, 04340.10.44, 04340.10.45, 04340.10.46, 04340.10.47, 04340.19.18, 04340.19.19, 04340.19.20, 04340.19.21, 04340.19.22, 04340.19.23, 04340.19.25, 04340.19.16, 04340.19.17, 04340.19.26, 04340.19.27, 04340.19.29, 04340.19.31, 04340.19.32				
1/Об1	20972.0.236, 20972.0.256, 20972.0.271, 20972.0.284, 20972.0.285, 20972.0.289, 20972.0.327, 20972.0.350, 20972.0.356, 20972.0.373, 20972.12.16, 20972.11.1, 20972.11.2, 20972.11.3, 20972.11.40, 20972.12.1, 20972.12.53, 20972.12.54, 20972.12.55, 20972.12.57, 20972.12.58, 20972.12.59, 20972.12.60, 20972.12.61, 20972.12.62, 20972.12.63, 20972.12.64, 20972.12.65, 20972.12.66, 20972.12.67, 20972.12.69, 20972.12.76, 20972.19.1, 20972.37.1, 20972.37.2, 20972.37.3, 20972.37.4, 20972.37.5, 20972.37.6, 20972.37.7, 20972.37.8, 20972.37.9, 20972.58.83, 20972.58.85, 20972.58.86, 20972.58.87, 20972.58.88, 20972.58.89, 20972.58.90, 20972.58.91, 20972.58.92, 20972.36.13, 20972.36.14, 20972.36.15, 20972.36.16, 20972.36.17, 20972.37.11, 20972.37.12, 20972.37.13, 20972.37.14, 20972.37.15, 20972.37.16, 20972.37.17, 20972.37.18, 20972.37.19, 20972.37.20, 20972.37.21, 20972.37.22, 20972.37.23, 20972.37.24, 20972.37.26, 20972.37.27, 20972.37.28, 20972.37.29, 20972.37.30, 20972.37.31, 20972.37.32, 20972.37.33, 20972.37.34, 20972.37.36, 20972.37.37, 20972.37.38, 20972.37.39, 20972.37.43, 20972.37.44, 20972.37.56, 20972.37.64, 20972.37.66, 20972.37.67, 20972.37.68, 20972.37.69, 20972.37.70, 20972.37.71, 20972.58.48, 20972.58.49, 20972.58.50, 20972.58.70, 20972.58.71, 20972.58.79, 20972.58.80, 20972.58.81, 20972.58.82, 20972.12.2, 20972.12.3, 20972.12.4, 20972.12.23, 20972.12.35, 20972.12.36, 20972.12.37, 20972.12.38, 20972.12.39, 20972.12.41, 20972.12.42, 20972.12.43, 20972.12.44, 20972.12.45, 20972.12.46, 20972.12.47, 20972.12.48, 20972.12.49, 20972.12.50, 20972.12.51, 20972.12.52, 20972.36.18, 20972.36.19, 20972.36.20, 20972.36.21, 20972.36.22, 20972.36.23, 20972.36.24, 20972.36.25, 20972.36.26, 20972.36.27, 20972.36.28, 20972.36.31, 20972.36.32, 20972.37.10, 20972.37.72, 20972.37.73	Гори в земеделски земи, естествени ливади, жилищни територии, изоставени орни земи, ниви /орни земи/, овощни градини /нетерасирани/, пасища с храсти	-	49.90	Дивля /20972/

1/Пп1	20972.0.297, 20972.0.330, 20972.26.1, 20972.46.27, 20972.46.29, 20972.46.30, 20972.46.32, 20972.46.33, 20972.46.37, 20972.46.39, 20972.46.40, 20972.46.13, 20972.151.18, 20972.151.19, 20972.151.20, 20972.151.21, 20972.151.13, 20972.151.14, 20972.151.15, 20972.151.16, 20972.151.17, 20972.46.38, 20972.46.48	Естествени ливади, ниви /орна земя/, пасища с храсти, полски пътища, стопански дворове, територии заети от населени места	-	5.97	Дивля /20972/
1/Об1	27320.500.76, 27320.11.71, 27320.11.72, 27320.11.73, 27320.11.74, 27320.11.133, 27320.11.134, 7320.11.135, 27320.11.136, 27320.11.137, 27320.11.138, 27320.11.139, 27320.11.140, 27320.11.1, 27320.11.41, 27320.11.42, 27320.11.43, 27320.11.44, 27320.11.75, 27320.11.76, 27320.11.77, 27320.11.78, 27320.11.79, 27320.11.80, 27320.11.81, 27320.11.82, 27320.11.89, 27320.11.90, 27320.11.91, 27320.11.92, 27320.11.93, 27320.11.94, 27320.11.95, 27320.11.96, 27320.11.97, 27320.11.98, 7320.11.119, 27320.11.120, 27320.11.121, 7320.11.122, 27320.11.123, 320.11.124, 27320.11.125, 27320.11.126, 27320.11.127, 27320.11.128, 27320.11.129, 27320.11.130, 27320.11.131, 27320.11.132, 27320.11.145, 27320.11.147, 27320.11.148, 27320.11.150	Друг вид територии със селищен характер, естествени ливади, изоставени орни земи, индивидуално застрояване, ниви /орна земя/	-	16.34	Еловдол /27320/
1/Пп1	27320.16.39, 27320.16.73, 27320.16.74, 27320.16.79, 27320.16.80, 27320.16.81, 27320.16.84, 27320.8.1, 27320.8.2, 27320.16.26, 27320.16.38, 27320.83	Друг вид територии със селищен характер, естествени ливади, ниви /орна земя/	-	4.36	Еловдол /27320/
2/Пп1	27320.500.11, 27320.9.160, 27320.9.161, 27320.9.162, 27320.9.164, 27320.9.165, 27320.9.167, 27320.9.168, 27320.9.169, 27320.9.170, 27320.9.171, 27320.9.172, 27320.9.173, 27320.9.174, 27320.9.175, 27320.9.176, 27320.9.177, 27320.9.178, 27320.9.179, 27320.9.180, 27320.9.181, 27320.9.263, 27320.9.264, 27320.9.265, 27320.9.274, 27320.9.275, 27320.500.95, 27320.500.96, 27320.500.97	Вътрешни реки, други територии заети от селско стопанство, ниви /орна земя/, пасища, мери, стопански дворове	-	4.39	Еловдол /27320/
1/Пп1	35482.0.274, 35482.24.31, 35482.24.32, 35482.24.33, 35482.24.34, 35482.24.35, 35482.24.36, 35482.24.37, 35482.24.38, 35482.24.39, 35482.24.40, 35482.24.41, 35482.24.42, 35482.24.43, 35482.24.44, 35482.24.45, 35482.24.46, 35482.24.47, 35482.24.64, 35482.24.65, 35482.24.66, 35482.24.67, 35482.24.68, 35482.24.69, 35482.24.71, 35482.24.72, 35482.71.1, 35482.71.2, 35482.71.3, 35482.71.4, 35482.24.48, 35482.24.49, 35482.24.50, 35482.24.51, 35482.24.52, 35482.24.53, 35482.24.54, 35482.24.55, 35482.24.63, 35482.71.5	Ниви /орна земя/, полски пътища, стопански дворове	Земен BG0001012 1.23	6.54	Калотинци /35482/
1/Жм1	35482.27.1, 35482.27.2	Ниви /орна земя/	Земен BG0001012 0.42	0.42	Калотинци /35482/

1/Об1	56280.15.1, 56280.15.2, 56280.15.16, 56280.24.4, 56280.24.5, 56280.24.7, 56280.24.8, 56280.24.9, 56280.24.10, 56280.24.24, 56280.24.25, 56280.24.26, 56280.24.27, 56280.24.28, 56280.24.29, 56280.24.30, 56280.24.31, 56280.24.32, 56280.24.33, 56280.24.56, 56280.24.57, 56280.24.58, 56280.24.78, 56280.24.79, 56280.24.80, 56280.24.81, 56280.24.82, 56280.24.83, 56280.24.84, 56280.24.85, 56280.24.86, 56280.24.87, 56280.24.88, 56280.24.101, 56280.24.102, 6280.24.103, 56280.24.104, 6280.24.105,	Ниви /орна земя/	Земен BG0001012 1.55	1.55	Пещера /56280/
2/Об1	56280.11.4, 56280.11.5, 56280.11.6, 56280.11.7, 56280.11.8, 56280.11.9, 56280.11.10, 56280.11.11, 56280.11.12, 56280.11.13, 56280.11.14, 56280.11.1, 56280.11.2, 56280.11.3, 56280.11.16, 56280.11.17, 56280.11.18, 56280.11.28, 56280.11.29, 56280.11.37, 56280.11.38, 56280.11.39, 56280.11.15, 56280.11.43, 56280.11.44	Друг вид територии със селищен характер, изоставени територии за трайни насаждения,, пасища мера, ниви /орна земя/	-	4.39	Пещера /56280/
1/Пп1	30778.238.16, 30778.238.17, 56280.4.12, 56280.4.13, 56280.4.14, 56280.4.15, 56280.4.16, 56280.4.17, 56280.4.18, 56280.4.19, 56280.4.20, 56280.4.21, 56280.4.4, 56280.4.5, 56280.4.22, 56280.4.23, 56280.4.24, 56280.4.26, 56280.0.105, 56280.0.108, 56280.0.110, 56280.0.111, 56280.0.112, 56280.0.113, 56280.0.114, 56280.0.118, 56280.0.119, 56280.0.120, 56280.0.121, 56280.0.122, 56280.0.123, 56280.0.124, 56280.0.125, 56280.4.8, 56280.4.9, 56280.4.10, 56280.4.11, 56280.0.106, 56280.0.107, 56280.0.115, 56280.0.117, 56280.0.126, 56280.0.127	Ниви /орна земя/ Пасища, мери, полски пътища, Стопански дворове	Земен BG0001012 7.42	9.10	Пещера /56280/
2/Пп1	56280.1.16	Естествени ливади	Земен BG0001012 3.37	3.37	Пещера /56280/

IX. 2. 2. Транспортна инфраструктура

Прогнозата по отношение на развитието на транспортната инфраструктура в най-голяма степен засяга повишаване на транспортната достъпност, чрез реконструкция и модернизация на пътната инфраструктура.

Нужна е рехабилитация на пътната инфраструктура в границите на населените места в община Земен.

Наложително е подобряване на състоянието на пътните участъци от транспортната инфраструктура определени в лошо състояние:

- **Път III-623** - Граница КН – Жедна – Извор – Земен – Враня стена – Гр. Кн - от 55+000 до 65+856 км;
- **Път III-6233** - Земен-Блатешница-Байкалско-/Кн-Радомир/ - от 0+000 до 5+100 км.

Състоянието на пътищата са от голямо значение за социално-икономическите процеси, протичащи на територията на общината, най-вече при случаите на необходимост от бърза медицинска помощ. В тази връзка, следва да бъдат предприети целенасочени мерки към подобряване пътната инфраструктура, съгласно действащите стратегически документи – ОПР на община Земен 2014-2020 като приоритизирани за рехабилитация са пътните участъци:

- Дивля – Горна Глоговица – Одраница;
- Долна Врабча – Смиров дол;
- разклон до с. Падине;
- Земен – Земенски манастир /само бордюри и тротоари/;
- Земен – мах. Марковци;

Трябва да се предприемат мерки по ремонт и рехабилитация на път гр. Земен – Стадион ФК „Пирин“.

Чрез подобряване на пътната инфраструктура ще се осигури по-добра мобилност и транспортна достъпност на населението в общината. За осигуряване на средства за осъществяването на тези дейности и мерки могат да се използват възможностите по оперативните програми,

IX. 2. 3. Инженерна инфраструктура

IX. 2. 3. 1. Водоснабдяване и канализация

IX. 2. 3. 1. 1. Развитие на водоснабдителната система

Демографски анализ

По данни на НСИ към 2018 г. в община Земен всички населени места (18 бр.) са с население под 2000 жители.

Направената прогноза за броя на населението на община Земен е дългосрочна и обхваща периода до 2035 г.

Таблица 58. Прогноза за населението в община Земен за периода 2015-2035 г.

Община	жители	жители	жители	жители	жители
	2015 г.	2020 г.	2025 г.	2030 г.	2035 г.
	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.
1	2	3	4	5	6
Земен	2610	2354	2309	2264	2225

Прогноза за водопотреблението

Прогнозата за водопотреблението в периода 2018 - 2035 г. съдържа следните компоненти – прогноза за водопотреблението на населението и бизнеса, и прогноза на загубите на вода.

В приетия Регионален генерален план за обособената територия на „ВиК“ ООД – Перник са изготвени прогнози насочени към постигане на целево водопотребление за населението, ненадвишаващо 120 l/жит/d, и общо водопотребление (вкл. население, бизнес и обществени консуматори), ненадвишаващо 160 l/жит/d, за цялата обособена територия към времеви хоризонт 2038 г.

Прогнозата за водопотреблението на населението в община Земен е изготвена въз основа на следните изходни данни:

- брой на населението в населените места в обособената територия за периода 2016-2018 г. по данни на НСИ и прогнозен брой на населението за периода 2015-2035 г.;

- битово потребление на вода в населените места в обособената територия за периода 2016-2018г. (инкасирана вода), получено от ВиК оператора.

Въз основа на посочените данни за периода 2016 - 2018 г. е изчислена водопотребителна норма /среднодневно потребление на население/ за община Земен от 142 l/жит./d. Потреблението на вода за бита и бизнеса (институциите, търговията), се очаква да не надхвърли 145 l/жит./d през 2035 г.

Загуби на вода

Нивото на загуби на вода във водоснабдителните системи на територията на община Земен е изчислено, както следва:

- За всички населени места са използвани предоставени от ВиК дружеството данни за доставена и действително консумирана вода за периода 2016 – 2018 г., на база на които е определено средно ниво на загубите на вода;
- Приема се задържане на общите загуби на вода на текущо ниво за всички населени места (<2000 жит.)

Таблица 59. Прогноза за общото водопотребление в община Земен за периода 2018-2035г.

Община Земен		2018 г.	2020 г.	2025 г.	2030 г.	2035 г.
Общо население	бр.	2372	2354	2309	2264	2225
Население в обособената територия на "ВиК" ООД - Перник, район Земен, ползващо услугата доставяне на вода	бр.	2315	2297	2252	2207	2168
Общо потребление	хил.м3/г	120.05	119.40	117.77	116.11	114.74
Средно потребление на населението и бизнеса за обособената територия	м3/г	51	51	51	51	52
Средно потребление на населението и бизнеса за обособената територия	l/жит.d	142.07	142.41	143.28	144.14	145.00
Загуби на вода общо за обособената територия	хил.м3/г	337.97	314.78	288.33	264.58	243.82
Загуби на вода общо за обособената територия	%	73.79	72.50	71.00	69.50	68.00
Общо търсене на вода (общо водопотребление и загуби)						
Общо за обособената територия	хил.м3/г	458.02	434.18	406.10	380.69	358.56

Намалението на водопотреблението ще стане факт при реализиране на значителни инвестиционни мерки за рехабилитация на водоснабдителните мрежи.

Процесът на намаляване на общите загуби включва откриване на течове и програма за намаляването им. Основните принципи на програмата са представени по-долу:

- Изготвяне на подробен проект за стратегия за намаляване на общите загуби;

- Установяване на основни нива на измерване /измерване на произведената вода, на водните количества към отделните населени места/;
- Въвеждане на активен мониторинг и управление на налягането;
- Създаване на Зони за измерване на дебита;
- Прилагане на принципите на Активния контрол на течовете и обучение на персонала на водното дружество;
- Установяване на поетапна ефективна реконструкция и модернизация на водоснабдителните мрежи въз основа на горните мерки.

Налични проекти в Община Земен, засягащи водоснабдяването

Община Земен не разполага с налични проекти в областта на водоснабдяването, за които е необходимо финансиране.

Водоизточници

При изготвянето на водния баланс се изхожда от факта че водоизточниците, водите от които в момента се използват за питейно – битови нужди на населението в община Земен, ще продължат да осигуряват необходимите водни количества и в бъдеще. В балансовата таблица като наличен дебит е посочена сумата от годишните лимити на водоползване, съгласно разрешителния режим от БД.

Таблица 60. Бъдещо потребление при норма 145 l/жит./d, наличност и резерв на водоизточниците

Община	Бъдещо потребление, наличност и резерв на водоизточника			
	Население към 31.12.2035 г.	Действително консумирана вода	Наличност – дебит от водоизточници/ Годишен лимит на водоползване	Резерв на водоизточниците
	бр.жит.	м3/год.	м3/год.	м3/год.
1	2	3	4	5
Земен	2168	114741.40	690392.00	575650.60

Наличните водоизточници в община Земен, които са в експлоатация са достатъчни за задоволяване нуждите на населението от питейна вода към 2035 г; разполагат с резерви за развитие на региона и увеличаване на консумацията на вода.

Цели за подобрене качеството на водата за питейно – битови нужди

Съществуването на точкови и дифузни източници на замърсяване във водосборните области, прави важно изпълнението на адекватни мерки за защита на водните ресурси.

България като страна - членка на Европейския съюз трябва да определя и прилага необходимите мерки за достигане и поддържане на добро състояние на водите, като се вземат предвид съществуващите изисквания в Европейската Общност, съгласно Рамковата директива за водите 2000/60 на ЕС.

Там, където състоянието на водите е добро, следва то да бъде поддържано.

Необходимо е целта за добро състояние да се преследва за всеки един речен басейн и то по такъв начин, че да се координират мерките, касаещи повърхностни и подземни водни обекти, принадлежащи към една и съща екологична, хидроложка или хидрогеоложка система. Целта за постигане на добро състояние е пряко обвързана с параметрите за качество и количество на разглежданите води.

Съгласно чл. 4 от Рамковата директива за водите 2000/60 на ЕС екологични цели за водите са:

Повърхностни водни тела

- достигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние за силно модифицирани водни тела /СМВТ/;
- предотвратяване бъдещо влошаване на състоянието на водните тела;
- прекратяване заустванията на приоритетни и опасни вещества в повърхностните водни тела.

Подземни водни тела

Целите за достигане на добро състояние на подземните водни тела са насочени към поддържане на доброто им химично и количествено състояние.

По отношение на химичното състояние целта е ненадвишаване на стандартите за качество за всички параметри, заложи в Наредба № 1/10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води. По отношение на количественото състояние целта е черпенето от подземното водно тяло да не превишава определените експлоатационни ресурси, съгласно разрешителния режим определен от БД.

За всяко подземно водно тяло е необходимо да се спазват следните изисквания:

- опазване на подземните води като ценен природен ресурс и основен източник на вода за питейно–битово водоснабдяване;
- предотвратяване или ограничаване на въвеждането на замърсители в подземните водни тела, в резултат от човешка дейност, за да се намали трайно замърсяването;
- предотвратяване влошаването на химичното състояние на всички подземни водни тела;
- осигуряване на баланс между черпенето и възстановяването на подземните води;
- постигане и поддържане на добро количествено и добро химично състояние на подземните водни тела.

Водопроводни мрежи и съоръжения

За оптимално използване на водните ресурси и пълното задоволяване на потребностите от питейна вода на населението, е необходимо водопроводните мрежи да се превърнат в добре експлоатирана, наблюдавана и контролирана зона.

Основните цели са:

- Подобряване жизнените условия на жителите, чрез подобряване качеството на услугата „доставяне на вода за питейно – битови нужди на населението“;
- Намаляване загубите на вода и разходите за експлоатация и поддръжка на водоснабдителните системи;
- Намаляване броя на аварияте по водопроводните мрежи, респективно на разходите за отстраняване на аварии, възстановяване на разрушени пътни настилки, ел. енергия;
- Намаляване броя на прекъсванията във водоподаването на потребителите за аварийно – ремонтни дейности;
- Подобряване качеството на питейната вода, доставяна на потребителите;
- Привеждане на водоснабдителните мрежи в съответствие с актуалните норми за противопожарна безопасност.

Основни задачи:

- Да се извърши ремонт и рехабилитация на външните и вътрешни водопроводни мрежи, като компрометираните стоманени и етернитови тръби се подменят с полиетиленови. При реконструкцията на водоснабдителните мрежи с предимство са участъците с най-голяма честота на аварията, респективно загуби на вода. Подмяната им трябва да става след хидравлично изчисляване и решение за цялата водоснабдителна група.
- В краткосрочен период да се предвиди: **рехабилитация на тръбни системи и арматури в напорните резервоари; модернизиране на съоръженията за обеззаразяване на водата на Водоснабдителни системи Зони № 5, 9, 10, 16: гр. Земен, с. Габровдол, с. Горна Врабча, с. Долна Врабча, с. Еловдол, с. Пещера, с. Смиров дол;**
- В средносрочен и дългосрочен план да се изготвят и реализират проекти за реконструкция и модернизация на водопроводните мрежи - 1% от цялата мрежа годишно с цел устойчиво развитие на водоснабдителната система или около 23 km за периода;

Определянето на приоритетните за реконструкция водопроводни мрежи, участъци и съоръжения, следва да се извършва съвместно с действащия на територията на община Земен ВиК оператор – „ВиК“ ООД, гр. Перник, след задълбочен технико - икономически анализ на експлоатационното състояние на съществуващите мрежи и съоръжения, както и на тяхната значимост за водоснабдяването на населените места в общината.

IX. 2. 3. 1. 3. Развитие на канализационната система

Развитието на канализационната система на град Земен през годините е достигнало следните параметри:

- Общата дължина на канализационната мрежа е $L=13,3$ km;
- Процент на изграденост – 60 %;
- Процент свързано население – 48 %;
- Канализационната система на града е изградена като смесена, състояща се от 3 главни колектора, второстепенни канализационни клонове и съпътстващи съоръжения.

Канализационна мрежа

Липсата на цялостен проект и поетапното изграждане на канализационната мрежа на отделни участъци, в гр. Земен, е причина за усложнената ѝ експлоатация – чести задръствания на шахти и участъци с по-малки и по-големи усложнения. Част от канализационната мрежа на гр. Земен се нуждае от реконструкция с цел по-голямата ѝ ефективност в бъдеще. Основните причини за това са амортизацията на тръбите и недостатъчния капацитет на част от колекторите, лошо изпълнени участъци с обратни наклони, както и липсата на дъждопреливници.

Предвид процента на изграденост на канализацията в града е препоръчително бъдещото ѝ развитие да продължи да следва съществуващото положение, като се извършат някои подобрения и промени до колкото е възможно да се използва максималната проводимост на канализационната мрежа с добри показатели. Целта е обхващане на всички отпадъчни битови отпадъчни води от урбанизираната територия и отвеждането им по най-късия път към ПСОВ. Основният стремеж при решаване на дъждовния отток е да се използва максимално хидравличния капацитет на съществуващата мрежа, като се търсят и възможности за заустване в приемници. По-този начин ще се оползотвори напълно годната съществуваща канализация и с влагането на по-малко средства и ресурси ще се постигнат максимално задоволителни резултати.

За решаване на проблемите с канализационната мрежа на гр. Земен е необходимо да се предприемат следните мерки:

- рехабилитация на съществуващата мрежа и подмяна на участъци, които се намират в лошо физическо състояние поради недобра експлоатация или компрометиране на материалите; по този начин ще се намали и общото количество на външните води до допустима степен за работата на ПСОВ както и ексфилтрацията в почвата;
- реконструкция на съществуващи канализационни участъци, които имат недостатъчна хидравлична проводимост с цел облекчаване на претоварени места, предотвратяване на наводнения и нанасяне на материални щети;
- реконструкция на съществуващи канализационни участъци с диаметри по-малки от минимално допустимия за да се улесни експлоатацията и да се изпълнят изискванията на Наредба № РД-02-20-8 от 2013 г. за проектиране, изграждане и експлоатация на канализационни системи;

- разширяване на мрежата, чрез изграждане на нови клонове, така че да се отведат отпадъчните води от зони, които подлежат на бъдещи разширения и да се насочат прогнозираните количества към ПСОВ;
- прекъсване на съществуващи зауствания на непречистени отпадъчни води във водопроемниците;
- изграждане на нови и рехабилитация или реконструкция на съществуващи съоръжения в системата (дъждопреливници, ревизионни шахти, улични оттоци и др.);

От първостепенно значение е да се предвидят мерки за реконструкция и модернизация на съществуващата ПСОВ на територията на гр. Земен, с цел осигуряване степен на пречистване на отпадъчните води съгласно изискванията на Наредба № 6 от 9.11.2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти. В средносрочен и дългосрочен план трябва да се предвидят мерки за реконструкция, рехабилитация и доизграждане на канализацията на града за да се постигне 100 % присъединеност на населението към канализационната мрежа, респективно към ПСОВ - Земен.

Налични проекти в Община Земен, засягащи канализацията и пречистването на отпадъчни води

Община Земен не разполага с налични проекти в областта на канализацията и пречистването на отпадъчните води, за които е необходимо финансиране.

Максималните прогнозни количества за отпадъчните води са определени на база прогноза за населението, прогнозирана водоснабдителна норма и изискванията за определяне на оразмерителните количества, съгласно Наредба № РД-02-20-8 от 2013 г. за проектиране, изграждане и експлоатация на канализационни системи, Глава втора.

Таблица 61. Основни параметри за проектиране на канализационна мрежа и съоръжения на гр. Земен

Показател	Ед. мярка	СЪЩЕСТВУВАЩО ПОЛОЖЕНИЕ			БЪДЕЩИ ПАРАМЕТРИ			
		гр. Земен			гр. Земен			
	година	2016	2017	2018	2020	2025	2030	2035
1. Население	бр.	1543	1507	1474	1407	1253	1115	993
Степен на оползотворяване на канализационната мрежа, %	%	46	47	47.6	50	70	90	100
Население свързано с канализационната мрежа	бр.	710	708	702	704	877	1004	993
2. Средноденонощни отпадъчни водни количества								
2.1. Битови отпадъчни води								
Водоснабдителна норма	l/жит.d	137.81	131.44	124.25	142.41	143.28	144.14	145.00
Отводнителна норма	l/жит.d	124.00	118.30	111.80	128.20	128.90	129.70	130.50
Средноденонощно количество от население	m ³ /d	0	0	0	90.30	113.00	130.20	129.60
2.2. Външни отпадъчни води								
Средноденонощно количество инфилтрация	%	0	0	0	20	25	30	35
	m ³ /d	0	0	0	18.10	28.30	39.10	45.40
2.3. Общо количество отпадъчни води	m ³ /d	0	0	0	108.40	141.30	169.30	175.00
3. Максимално часови отпадъчни водни количества								
Битови отпадъчни количества	l/s	0	0	0	3.63	4.39	4.95	4.93
	m ³ /h	0	0	0	13.07	15.8	17.82	17.75
Инфилтрация	l/s	0	0	0	0.21	0.33	0.45	0.53
	m ³ /h	0	0	0	0.75	1.18	1.63	1.89
Максимално часово отпадъчно водно количество в сухо време към ПСОВ	l/s	0	0	0	3.84	4.72	5.4	5.46
	m ³ /h	0	0	0	13.82	16.98	19.45	19.64
Максимално часово отпадъчно водно количество по време на дъжд към ПСОВ	l/s	0	0	0	7.26	8.78	9.9	9.86
	m ³ /h	0	0	0	26.14	31.61	35.64	35.50

Пречиствателна станция за отпадъчни води

Незадоволителното експлоатационно състояние на съществуващата ПСОВ на територията на община Земен предопределя влошеното екологично състояние на повърхностните води в района. Основните източници на замърсяване на водните обекти имат антропогенен характер: отпадъчни води от бита на населението и от промишлените предприятия, които са разположени предимно на територията на населените места.

Необходимо е да се предприемат мерки за реконструкция и модернизация на ПСОВ - Земен. В следваща фаза на проектиране на ПСОВ - гр. Земен, се препоръчва

преразглеждане на капацитета на станцията, в случай че бъде одобрен вариант тя да приема отпадъчни води от изгребни септични резервоари на по-малки населени места в общината.

Таблица 62. Основни параметри за ПСОВ – Земен: принос от гр. Земен

Показател	Ед. мярка	СЪЩЕСТВУВАЩО ПОЛОЖЕНИЕ			БЪДЕЩИ ПАРАМЕТРИ			
		гр. Земен			гр. Земен			
	година	2016	2017	2018	2020	2025	2030	2035
1. Население	бр.	1543	1507	1474	1407	1253	1115	993
Степен на оползотворяване на канализационната мрежа, %	%	46	47	48	50	70	90	100
Население свързано с канализационната мрежа	бр.	710	708	702	704	877	1004	993
Население свързано с ПСОВ	%	0	0	0	50	70	90	100
	бр.	0	0	0	704	877	1004	993
2. Средноденонощни отпадъчни водни количества								
2.1. Битови отпадъчни води								
Водоснабдителна норма	l/жит.d	137.81	131.44	124.25	142.41	143.28	144.14	145.00
Отводнителна норма	l/жит.d	124.00	118.30	111.80	128.20	128.90	129.70	130.50
Средноденонощно количество от население	m3/d	0	0	0	90.30	113.00	130.20	129.60
2.2. Външни отпадъчни води								
Средноденонощно количество инфилтрация	%	0	0	0	20	25	30	35
	m3/d	0	0	0	18.10	28.30	39.10	45.40
2.3. Общо количество отпадъчни води	m3/d	0	0	0	108.40	141.30	169.30	175.00
3. Максимално часови отпадъчни водни количества								
Битови отпадъчни количества	l/s	0	0	0	3.63	4.39	4.95	4.93
	m3/h	0	0	0	13.07	15.8	17.82	17.75
Инфилтрация	l/s	0	0	0	0.21	0.33	0.45	0.53
	m3/h	0	0	0	0.75	1.18	1.63	1.89
Максимално часово отпадъчно водно количество в сухо време	l/s	0	0	0	3.84	4.72	5.4	5.46
	m3/h	0	0	0	13.82	16.98	19.45	19.64
Максимално часово отпадъчно водно количество по време на дъжд	l/s	0	0	0	7.26	8.78	9.9	9.86
	m3/h	0	0	0	26.14	31.61	35.64	35.50
4. Замърсеност на отпадъчните води								
4.1. Еквивалентни жители към ПСОВ	бр.	0	0	0	1407	1253	1115	993
4.2. Приети замърсителни товари								
4.2.1. Замърсяване по БПК ₅	g/ж.d	0	0	0	25	25	25	25
4.2.1. Замърсяване по ХПК	g/ж.d	0	0	0	125	125	125	125
4.2.1. Замърсяване по Неразтворени вещества	g/ж.d	0	0	0	60	60	60	60
4.2.1. Замърсяване по Общ азот	g/ж.d	0	0	0	15	15	15	15
4.2.1. Замърсяване по Фосфор	g/ж.d	0	0	0	2	2	2	2
4.3. Средно дневно натоварване								
4.3.1. Натоварване по БПК ₅	mg/l	0	0	0	324.00	222.00	165.00	142.00

Показател	Ед. мярка	СЪЩЕСТВУВАЩО ПОЛОЖЕНИЕ			БЪДЕЩИ ПАРАМЕТРИ			
		гр. Земен			гр. Земен			
	година	2016	2017	2018	2020	2025	2030	2035
4.3.2. Натоварване по ХПК	mg/l	0	0	0	1622.00	1108.00	823.00	709.00
4.3.3. Натоварване по Неразтворени вещества	mg/l	0	0	0	779.00	532.00	395.00	340.00
4.3.4. Натоварване по Общ азот	mg/l	0	0	0	195.00	133.00	99.00	85.00
4.3.5. Натоварване по Фосфор	mg/l	0	0	0	26.00	18.00	13.00	11.00
4.4. Концентрации								
4.4.1. Концентрация по БПК ₅	kg/d	0	0	0	35.00	31.00	28.00	25.00
4.4.2. Концентрация по ХПК	kg/d	0	0	0	176.00	157.00	139.00	124.00
4.4.3. Концентрация по Неразтворени вещества	kg/d	0	0	0	84.00	75.00	67.00	60.00
4.4.4. Концентрация по Общ азот	kg/d	0	0	0	21.00	19.00	17.00	15.00
4.4.5. Концентрация по Фосфор	kg/d	0	0	0	3.00	3.00	2.00	2.00

С въвеждането на ПСОВ – Земен в експлоатация ще се постигне пълно съответствие с нормативните изисквания относно пречистване на отпадъчни води от населени места с население под 2000 ЕЖ и ще бъдат постигнати следните резултати:

- намаляване замърсяването на повърхностните води;
- постигане на по-добра екологична инфраструктура на региона, което от своя страна ще допринесе за улесняване на стопанските дейности;
- ще се предотврати неорганизираното и опасно разпространение на органично разградими и неорганични отпадъци, както и тяхното проникване в почвата.

IX. 2. 3. 1. 4. Основни цели и задачи за развитие на канализацията и пречистването на отпадъчните води в населените места от община Земен

С постигането на поставените цели ще се подобри жизнения стандарт, което е предпоставка за развитието на община Земен.

Основни цели

- Подобряване качеството на живот на населението и повишаване качеството на услугите, чрез предоставяне на услугата „събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води“;
- Подобряване жизнената среда на населението и постигане на подобрена екологична обстановка по отношение на общественото здраве, чрез модернизацията на ПСОВ;
- Балансиране на нуждите на околната среда и опазване на общественото здраве, свързано с изискването за устойчиво развитие на България;
- Свързване на населението към канализационната система и превенция на инфилтрацията на отпадъчна вода в почвата, респективно във водоизточниците;
- Премахване на битовото и индустриално замърсяване на р. Струма;
- Опазване на околната среда и водните екосистеми;
- По-добро функциониране и управление на елементите на ВиК системата.

Основни задачи

В краткосрочен период да се предвиди реконструкция и модернизация на ПСОВ - Земен. С реализирането на тези инвестиционни мерки ще бъдат отведени и пречистени отпадъчните води от действащата канализация на отводняваната територия.

В средносрочен и дългосрочен план е нужно съществуващата канализационна мрежа на гр. Земен да се рехабилитира и реконструира, а на местата където липсва да се доизгради.

Останалите населени места в община Земен са с население под 500 жители, поради което в средносрочен и дългосрочен план, не са приоритетни по отношение на изграждане на канализационни системи и ЛПСОВ. Населението ще трябва да разчита на индивидуални или децентрализирани методи за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води. Ще е необходимо да се направи подробен технико-икономическо анализ за да се реши до каква степен може да бъде икономически благоприятно да се установяват централизирани

решения за повечето от населените места. Въпреки това, утайки и други отпадъци от пречистването на отпадъчните води от такива съоръжения трябва да бъдат транспортирани до ПСОВ - Земен за крайно третиране и депониране.

IX. БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА

БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА							
Наименование на териториалния елемент	Площ на съществуващи елементи		Площ на проектни елементи		Увеличение площ /ха/	Намаление площ /ха/	Изменение %
	площ /ха/	%	площ /ха/	%			
Територии с общо предназначение							
1. Жилищни функции	963.73	3.89	931.45	3.76		32.28	-3,35
2. Обществено-обслужващи функции	4.96	0.02	3.58	0.01		1.38	-27,80
3. Производствени дейности	38.52	0.16	102.32	0.41	63.80		165,62
4. Складови дейности	1.41	0.01	1.41	0.01			
5. Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	2.64	0.01	155.71	0.63	153.07		5802,67
6. Озеленяване, паркове и градини	0.33	0.00	4.97	0.02	4.64		1399,32
7. Спорт и атракции	2.33	0.01	2.33	0.01			
8. Комунално обслужване и стопанство	34.14	0.14	20.08	0.08		14.06	-41,18
9. Земеделски територии, в т.ч.:							
9.1. Обработваеми земи-ниви	3857.01	15.58	3723.38	15.04		133.63	-3,46
9.2. Обработваеми земи-трайни насаждения	195.04	0.79	191.18	0.77		3.85	-1,98
9.3. Необработваеми земи	5222.83	21.10	5175.70	20.91		47.13	-0,90
10. Горски територии, в т.ч.:							
10.1. Гори	13816.83	55.82	13816.83	55.82			
10.2. Защитни гори	0.00	0.00	0.00	0.00			
10.3. Рекреационни гори	0.00	0.00	0.00	0.00			
10.4. Горски земи	163.87	0.66	163.87	0.66			
11. Водни площи	247.35	1.00	247.35	1.00			
12. Транспорт и комуникации	121.02	0.49	121.02	0.49			
13. Техническа инфраструктура	42.87	0.17	33.18	0.13		9.69	-22,60
14. Недефиниран НТП и функция	29.39	0.12	28.73	0.12		0.27	-0,92
15. Гробищен парк	4.13	0.02	4.13	0.02			
16. Смесена многофункционална зона	0.00	0.00	11.78	0.05	11.78		
17. Селскостопански фонд с възможност за промяна на предназначението	0.00	0.00	7.45	0.03	7.45		
Защитени и нарушени територии							
А/ За природозащита	0.00	0.00	0.00	0.00			
Б/ За опазване на културното наследство	5.68	0.02	5.68	0.02			
В/ С особена териториалноустройствена защита	0.00	0.00	0.00	0.00			
Г/ За възстановяване и рекултивация	0.00	0.00	1.57	0.01	1.57		
Д/ С активни и потенциални свлачища и срутища	0.00	0.00	0.00	0.00			
Е/ Други нарушени територии	0.00	0.00	0.00	0.00			
Ж/ Обща площ /с отчитане на припокриването/	5.68	0.02	7.25	0.03	1.57		27,63
Обща площ:	24754.07		24754.07				

Глава първа

ОБХВАТ, ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОБЩИЯ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН

Раздел I

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1./1/ Правилата и нормативите за прилагане на Общия устройствен план на община Земен определят изискванията, устройственото и функционалното предназначение и ограниченията при застрояването, ползването и опазването на територията на община Земен.

/2/ Неразделна част от настоящите правила и нормативи за прилагане на общия устройствен план са показателите за застрояване на отделните видове територии, устройствени зони и самостоятелни терени съгласно приложение № 1.

Чл.2./1/ Основната цел на общия устройствен план е да осигури устойчиво развитие на община Земен в съответствие със специфичните природни и обществено-икономически дадености и да създаде най-благоприятни условия за обитаване, труд и отдих на население в общината.

/2/ С прилагането на общия устройствен план и правилата и нормативи към него ще се осигурят:

1. Здравословни условия на обитаване, труд и отдих, както и сигурност на населението;
2. Запазване, обновяване и развитие на съществуващите населени места, съхраняване на техния специфичен облик и природно обкръжение;
3. Икономично използване на теренните и природните ресурси;
4. Опазване на богатото културно-историческото наследство.

Чл.3./1/ Общият устройствен план обхваща територията на община Земен в административно-териториалните ѝ граници. Графичната част е изработена в мащаб 1:25000 за територията на общината.

/2/ Неразделна част от общия устройствен план са:

1. графичните материали /планове и схеми/ и обяснителни текстове; 2. правилата и нормативите за прилагането му;
3. специфични правила и нормативи за прилагането му.

Раздел II

ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА УСТРОЙСТВЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ

Чл.4. /1/ На територията на община Земен се обособяват следните устройствени територии /съществуващи и нови/:

1. Жилищни територии

а/ съществуваща жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване с височина до 10 м /Жм/;

б/ проектна жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване с височина до 10 м /Жм1/.

2. Производствени територии

а/ съществуващи предимно производствена устройствена зона и терени /Пп/;

б/ проектни предимно производствена устройствена зона и терени /Пп1/.

3. Обществено-обслужващи територии и смесени многофункционални устройствени зони:

а/ съществуваща устройствена зона за обществено-обслужващи дейности /Оо/;

б/ проектна смесена многофункционална устройствена зона /СМФ/;

4. Територии за рекреационни дейности

а/ съществуваща вилна зона /Ов/;

б/ проектна вилна зона /Ов1/;

в/ съществуващи други рекреация /спорт, атракции и др./ Са;

5. Озеленени територии

а/ Съществуваща устройствена зона за озеленяване, паркове и градини /Оз/;

б/ Проектна устройствена зона за озеленяване, паркове и градини /Оз1/;

в/ съществуващи терени за гробищни паркове /Тгп/;

6. Терени за техническата инфраструктура:

а/ терени за транспортна инфраструктура /Тти/;

б/ терени за площни обекти на техническата инфраструктура /Тевк/.

7. Горски и земеделски територии:

а/ обработваеми земи – ниви;

- б/ обработваеми земи – трайни насаждения;
- в/ необработваеми земи;
- г/ земеделски земи с възможност за промяна на предназначението /Сср/;
- д/ Гори /Г/;
- е/ Горски терени /Гзм/;

8. Нарушени територии

- а/ терени за възстановяване и рекултивация.

9. Защитени територии и защитени зони:

- а/ защитени територии - защитени местности;
- б/ защитени зони от мрежата Natura 2000 по Директива за местообитанията;
- в/ защитени зони от мрежата Natura 2000 по Директива за птиците.

10. Територии за защита на недвижимите културни ценности /Ткн/ – единични и групови и археологически обекти. Режимите за устройство и застрояване на територии за опазване на културното наследство се определят със Специфични правила и норми за прилагане на плана. Режимите за ползване в които попадат археологически обекта са упоменати в Приложение 1. АИС-АКБ, НАИМ-БАН към обяснителната записка на плана.

/2/ Устройство и функционалното предназначение, нормативите за устройство и застрояване, както и ограничения и изисквания при изработване на подробните устройствени планове за устройствените зони и самостоятелните терени по ал. 1 са посочени в приложение №1.

Глава втора

ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ ЗА УСТРОЙСТВО В ОТДЕЛНИТЕ ВИДОВЕ ТЕРИТОРИИ

Раздел I

УСТРОЙСТВО НА ЖИЛИЩНИТЕ ТЕРИТОРИИ

Чл.5./1/ Жилищните устройствени зони /Жм и Жм1/ се застрояват предимно със сгради за постоянно и/или временно обитаване.

/2/ Отделни урегулирани поземлени имоти с нежилищни функции се определят въз основа на подробен устройствен план. Не се допускат обекти за дейности с вредни отделяния и влияния.

/3/ По характер застрояването в жилищните устройствени зони /Жм и Жм1/ на територията на община Земен се определя като преобладаващо ниско - с височина до 10м.

Чл.6./1/ В проектна жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване с височина до 10 м /Жм1/, максималната плътност на застрояване е до 30%, кинт – 0,80, минимален процент на озеленяване – 50%.

/2/ Подробните устройствени планове за проектна жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване с височина до 10 м /Жм1/ се изработват с обхват минимум една структурна единица.

Чл.7. В границите на жилищна устройствена зона Жм1 е допустимо свободно и свързано застрояване в два и повече индивидуални урегулirани поземлени имоти, както и групово застрояване в големи урегулirани поземлени имоти, съчетано със застрояване в отделни урегулirани поземлени имоти.

Чл.8. Не се допуска свързано основно застрояване на двете странични регулационни линии в ъгловите урегулirани поземлени имоти.

Чл.9. Необходимите места за паркиране и гариране за обектите, предвидени за изграждане в урегулirан поземлен имот в жилищните устройствени зони Жм1 се осигуряват при спазване на изискванията на нормативната уредба.

Чл.10. При изработването на нови и изменения на действащите подробни устройствени планове в съществуващите граници на населените места задължително е да се извършват обемно – устройствени проучвания.

Раздел II

УСТРОЙСТВО НА ПРОИЗВОДСТВЕНИ ТЕРИТОРИИ

Чл.11. Предимно производствени устройствени зони и терени /Пп и Пп1/ се застрояват с производствени, складови и обслужващи сгради и съоръжения. Допуска се изграждане на здравни пунктове, магазини и заведения за обществено хранене за

ежедневните нужди на работещите, административни сгради и научно-експериментални бази към предприятията, гаражи и паркинги, както и жилища за охраната.

Чл.12. В границите на предимно производствени устройствени зони и терени /Пп и Пп1/ е допустимо свободно и свързано застрояване.

Чл.13. Необходимите места за паркиране и гариране за обектите, предвидени за изграждане в УПИ, се осигуряват при спазване на изискванията на нормативната уредба.

Раздел III

УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИИ ЗА ОБЩЕСТВЕНО ОБСЛУЖВАНЕ И СМЕСЕНИ МНОГОФУНКЦИОНАЛНИ ЗОНИ

Чл.14./1/ Териториите в устройствени зони /Оо/ са предназначени предимно за осигуряване на обекти за обществено обслужващи дейности – образование, здравеопазване, социални грижи, обществено хранене, култура, религия, административни и делови услуги и др.

/2/ Териториите за обществено обслужване се застрояват след изработване на подобрен устройствен план, съгласно целите на проекта и съобразен с Наредба №7 за Правила и Нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони.

Чл.15. /1/ Териториите в устройствена зона /СМФ/ са с многофункционално предназначение за обществено обслужване, търговия, безвредни производства, жилища, спорт и атракции и др. допълващи функции, без да се допускат обекти за дейности с вредни отделяния и влияния. Изпълняват се всички изисквания за изграждане на достъпна среда.

/2/ В проектна смесена многофункционална зона /СМФ/ се спазват следните устройствени показатели: Плътност -50 %; Кинт - 1; Озеленяване - 50%.

/3/Необходимите места за паркиране и гариране за обектите, предвидени за изграждане в урегулирани поземлени имоти се осигуряват при спазване на изискванията на нормативната уредба.

Чл.17. В границите на проектна смесена многофункционална зона /Смф1/ е допустимо свободно и свързано застрояване.

Раздел IV

УСТРОЙСТВЕ НА ТЕРИТОРИИ ЗА РЕКРЕАЦИОННИ ДЕЙНОСТ

Чл.18. Устройствените зони и терените за рекреационни дейности /Ов, Ов1 и Са/ се застрояват предимно със сгради за временно обитаване и рекреационно ползване, както и обслужващи обекти и съоръжения за нуждите на индивидуалния и организиран отдиш и туризма.

/1/ Минимум половината от новопредвидените озеленени площи в границите на курортните територии следва да са с дървесна растителност.

Чл.19. Проектните вилни устройствени зони /Ов1/ се изграждат въз основа на подробни устройствени планове, с които се предвижда свободно застрояване в отделни урегулирани поземлени имоти.

Раздел V

УСТРОЙСТВО НА ОЗЕЛЕНЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ

Чл.20. /1/ Съществуващите и проектни устройствени зони за озеленяване, паркове и градини /Оз и Оз1/ могат да се изграждат детски площадки, площадки за спортни и културни дейности – концертни естради, летни амфитеатри, изложбени площи, да се разполагат произведения на монументалните изкуства и/или на парковото и градинското изкуство, преместваеми търговски обекти, информационни и рекламни елементи и др.

/2/ В съществуващите терени за гробищни паркове /Ггп/ могат да се допускат произведения на монументалните изкуства и/или на парковото и градинското изкуство, преместваеми обекти и др.

/3/ Изграждането и поставянето на обектите по ал. 1 и 2, както и на сгради и съоръжения за дейности, свързани с отдиша се разрешава, само ако не водят до промяна на основните характеристики на озеленената площ.

Раздел VI

ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

Чл.21. Подробни устройствени планове за елементите на техническата инфраструктура се съобразяване с изискванията на Закона за устройство на територията, Закона за пътищата, Закон за водите, Закон за енергетиката, Закона за електронните

съобщения и други, както и поднормативните им актове по тяхното прилагане и настоящите правила и нормативи.

Раздел VII

УСТРОЙСТВО НА ГОРСКИ И ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ

Чл.22./1/ При спазване на изискванията на Закона за горите и на Закона за опазване на земеделските земи и след промяна предназначението на горите и на земеделските земи е допустимо изграждането на проводи и съоръжения на инженерната инфраструктура.

/2/ Мрежите и съоръженията на техническата инфраструктура в земеделските и горските територии се устройват с парцеларни планове съгласно чл. 110, ал. 1, т. 5 от Закон за устройство на територията. Парцеларните планове се изработват в обхват минимум една структурна единица.

Чл.23. За земеделски земи с възможност за промяна на предназначението */Ср/* е допустимо застрояване въз основа на изработен подробен устройствен план съобразен със изискванията на Закона за устройство на територията, Закона за опазване на земеделските земи, поднормативните актове по тяхното прилагане и настоящите правила и нормативи. Допуска се промяна на предназначението с отреджана Жм1, Ов1, Са или Оз1.

Раздел VIII

НАРУШЕНИ ТЕРИТОРИИ

Чл.24./1/ Терени за възстановяване и рекултивация включват съществуващите сметища, които подлежат на поетапно закриване и рекултивация. След рекултивацията им тези терени се използват при спазване на режимите, установени за териториите, в които попадат.

/2/ Терени за възстановяване и рекултивация се обособяват върху терени за добив на полезни изкопаеми с прекратена добивна дейност. Подлежат на поетапно закриване и рекултивация. След рекултивацията им тези терени се използват при спазване на режимите, установени за териториите, в които попадат.

Раздел IX

ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

Чл.25. Изработване на подробни устройствени планове за поземлени имоти попадащи в границите на защитените територии и зони е допустимо при съобразяване с изискванията на Закона за устройство на територията, Закона за опазване околната среда, Закона за защитените територии и Закона за биологичното разнообразие, поднормативните актове по тяхното прилагане и настоящите правила и нормативи.

Раздел X

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО

Чл.26./1/ Територии за защита на недвижимите културни ценности се устройват съобразно изискванията и определените от НИОНКЦ режими за опазване на недвижимите културни ценности.

/2/ В частите от извънурбанизираните територии на община Земен, за които са установени данни за наличие на недвижими културни ценности, се установява режим на превантивна устройствена защита. За тях се изготвят подробни устройствени планове, придружени от специфични правила и нормативи, с които се предвиждат устройствени мерки за запазване на фактическото им ползване, без да се влошават техните качества. След декларирането им или след предоставянето на статут на недвижима културна ценност по реда на Закона за културното наследство, допустимите дейности и ограниченията при стопанисването, ползването и застрояването на тези територии се определят с режима за опазване и с планове за опазване и управление на недвижимите културни ценности, приети съгласно изискванията на Закона за културното наследство.

Глава трета

ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПОДРОБНИТЕ УСТРОЙСТВЕНИ ПЛАНОВЕ

Чл.27./1/ Влезлите в сила или одобрените до датата на влизането в сила на общия устройствен план подробни устройствени планове запазват действието си.

/2/ Подробните устройствени планове, които противоречат на предвиденията на Общия устройствен план и на правилата и нормативите за неговото прилагане, се изменят само когато новият ОУП предвижда мероприятия на публичната собственост на държавата и общината, които не могат да бъдат реализирани по друг начин освен чрез отчуждаване на частни терени.

/3/ Издадените разрешения за строеж, които не са загубили правното си действие съгласно чл. 153, ал. 2 ЗУТ преди влизането в сила на новия Общ устройствен план и на правилата и нормативите за неговото прилагане, запазват действието си.

/4/ Проектите за подробни устройствени планове, чието изработване е разрешено по реда на чл. 124 от Закона за устройство на територията, както и проектите за изменения на действащи подробни устройствени планове, чието изработване е допуснато с предписание по чл. 135 от Закона за устройство на територията преди сключването на договора за възлагане изработването на проекта, се привеждат в съответствие с предвиденията на общия устройствен план и с правилата и нормативите за неговото прилагане преди одобряването им.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на настоящите правила и нормативи:

1. „*новоурбанизиранни територии*” са териториите за разширение на населените места, за създаване на нови или разширяване на границите на вилни зони, ваканционни селища и курортни, както и зоните /отделни поземлени имоти или група поземлени имоти/ извън строителните граници, определени с общия устройствен план на община Земен, в които е допустимо застрояване над определените нормативи за земеделски и горски територии, при които се изисква промяна на предназначението.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

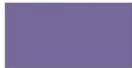

§ 2. За неуредените с настоящите правила и нормативи въпроси, свързани с устройството и застрояването на територията на община Земен, се прилагат разпоредбите на Закона за устройство на територията, Закона за културното наследство, Закона за защитените територии, Закона за биологично разнообразие, Закона за опазване на

зеделските земи, Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, Закона за горите, Закона за водите, подзаконовата нормативна уредба към тях и всички други относими нормативни актове.

§ 3. Настоящите правила и нормативи са изработени на основание чл. 104, ал. 2 от Закона за устройство на територията и са неразделна част от Общия устройствен план на община Земен. Правилата и нормативите са изработени в съответствие с наредбата по чл. 13, ал. 1 Закон за устройство на територията и се одобряват едновременно с Общия устройствен план на община Земен.

§ 4. Оригиналът на графичната част на Общия устройствен план се съхранява в Община Земен.

**ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА ЗАСТРОЯВАНЕ НА ОТДЕЛНИТЕ ВИДОВЕ ТЕРИТОРИИ,
УСТРОЙСТВЕНИ ЗОНИ И СА САМОСТОЯТЕЛНИ ТЕРЕНИ**

УСТРОЙСТВЕНИ ПОКАЗАТЕЛИ						
Устройствена категория	Устройствени параметри					
	макс. плътност на застр. в%	макс. Кинт	мин. озеленена площ в%	макс. кота корниз в м.	Цвят	Площ / контур
1	2	3	4	5	6	7
ЖИЛИЩНИ ТЕРИТОРИИ						
1. Жм - Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване съществуваща	30	1,20	50	10	Кафяво 	площ
2. Жм1 - Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване проектна	30	0,80	50	10	Оранжево със светло-кафяво райе 	площ с шрих върху основния цвят
ПРОИЗВОДСТВЕНИ ТЕРИТОРИИ						
3. Пп - Предимно производствена устройствена зона и терени съществуващи	60	2,00	30		Тъмно лилаво 	площ
4. Пп1 - Предимно производствена устройствена зона и терени, проект	50	1,50	50		Светло лилаво 	площ
ОБЩЕСТВЕНО-ОБСЛУЖВАЩИ ТЕРИТОРИИ И СМЕСЕНИ МНОГОФУНКЦИОНАЛНИ ЗОНИ						
5. Оо - Устройствена зона за обществено-обслужващи дейности, съществуваща	Устройството и застрояването се осъществяват след изработване на подробен устройствен план, съобразен целите на застрояване и нормативите отредени в Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони и одобрен с решение на общинския				Червено 	площ

	съвет по доклад на кмета на общината в едномесечен срок след приемането на проекта за подробен устройствен план от експертен съвет.					
6. СМФ – Смесена многофункционална устройствена зона, проектна	50	1	50	10	Розово с червен контур 	площ/контур
ТЕРИТОРИИ ЗА РЕКРЕАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ						
7. Ов - вилна зона, съществуваща	40	0,8	50	7	жълто със зелени линии 	площ с щрих върху основния цвят
8. Ов1 – вилна зона, проектна	20	0,50	70	7	жълто с оранжево райе 	площ с щрих върху основния цвят
9. Са - Други рекреации /спорт, атракции и др./, съществуваща	Зони за озеленяване, спорт и атракции. За спортни и атракционни обекти със специфичен устройствен режим, конкретизиран с ПУП и одобрени от главния архитект на общината.				зелено с червен контур 	площ/контур
ОЗЕЛЕЛНИ ТЕРИТОРИИ						
10. Оз – Устройствена зона за озеленяване, паркове и градини, съществуваща	Устройството и застрояването се осъществяват след изработване на подробен устройствен план, съобразен с целите на застрояване и нормативите отредени в Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони и одобрен от главния архитект на общината. Изграждането и поставянето на обекти в зоните за озеленяване се извършват съгласно чл. 32, ал. 3 от Наредба №7 за правила и Нормативи за устройство на отделните видове територии.				зелено с тъмно зелен контур 	площ
11. Оз1 – Устройствена зона за озеленяване, паркове и градини, проектна					светло зелено с лилави диагонални линии 	площ с щрих върху основния цвят

12. Тгп - Терени за гробищни паркове, съществуващи	По периферията на гробищните паркове, в рамките на регулацията им се предвижда задължителна изолационна зеленина с мин. ширина 10 м., в която се допуска разполагане на колумбарийни стени /урнови стени/.	тъмно зелено с червен контур и шарка на кръстовете	площ / червен контур/ шрих
ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА			
13. Тти - Терени за транспортна инфраструктура	Устройството и застрояването на елементите на техническата инфраструктура се съобразяват със	светло сиво	площ
14. Тевк - Терени за площни обекти на техническата инфраструктура	Закона за устройство на територията, Закона за пътищата, Закон за водите, Закон за енергетиката, Закона за електронните съобщения и други, както й поднормативните им актове по тяхното прилагане и настоящите правила и нормативи.	тъмно синьо-зелено	площ
ГОРСКИ И ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ			
15. Г - Гори	Устройството и застрояването се осъществяват по реда на Закона за горите. Допуска се изграждане на проводи и съоръжения на инженерната инфраструктура, при спазване изискванията на ЗГ.	светло зелено с червен контур	площ /контур
16. Гзм – Горски терени	Устройството и застрояването се осъществяват по реда на Закона за горите. Допуска се изграждане на проводи и съоръжения на инженерната инфраструктура, при спазване изискванията на ЗГ.	тъмно жълт със зелен контур	площ /контур
17. Сср – Земеделска земя с възможност за промяна на предназначението	Земеделски територии, с възможност за промяна на предназначението. Промяната на предназначението се осъществява, чрез изработване на подробен устройствен план. Допуска се промяна на предназначението с отредане Жм1, Ов1, Са или Оз1.	оранжево и жълто с вертикален кафяв шрих	площ с шрих върху основния цвят

НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ			
18. Терени за възстановяване и рекултуация	При поетапно закриване и рекултивация, следва да се спазват всички законови изисквания и след рекултивацията им тези терени се използват при спазване на режимите, установени за териториите, в които попадат.	Лилаво 	площ
КУЛТУРНО-ИСТРОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО			
19. Ткн - Територии за защита на недвижимите културни ценности	Допълнителен режим, с който се изисква изпълнението на разпоредбите на Закона за културното наследство.	оранжево с кафяв контур 	площ/контур

Раздел I
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1./1/ Специфичните правила и нормативи към Общия устройствен план на община Земен са изработени на основание чл. 13, ал.2 във връзка с ал.6 от Закона за устройство на територията.

/2/ Обект на специфичните правила и нормативи са:

1. Територии за защита на недвижимите културни ценности /Ткн/ – единични и групови.

2. Крайселищна ландшафтна среда с режим на превантивна устройствена защита по чл.10, ал. 2 и 3 на ЗУТ.

/3/ Неразделна част от настоящите специфични правила и нормативи към общия устройствен план са показателите за устройство и застрояване на териториите, устройствените зони и самостоятелни терени по ал.2, както и ограниченията и изискванията при изработване на подробните устройствени планове за тях определени в Приложение №1 към Правилата и нормативите за прилагане на Общ устройствен плана на община Земен.

Раздел II
ТЕРИТОРИИ ЗА ЗАЩИТА НА НЕДВИЖИМИТЕ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

Чл.2. На територията на община Земен се обособяват територии за защита на недвижимите културни ценности /Ткн/ с оглед опазване на недвижимото културно наследство - единични и групови и археологически обекти.

Чл.3./1/ Недвижимите културни ценности и археологическите обекти са отразени в план-схемите по част „Културно-историческо наследство” към общия устройствен план.

/2/ Териториите от предходния член се управляват и развиват на основата на планове за опазване и управлението им, изработени в съответствие със следните устройствени изисквания:

1. Опазване, разкриване и експониране на стилового многообразие на сградите - културни ценности.

2.Опазване на исторически установения характер /машаб/ на застрояване.

3.Проучване, експониране и интегриране в градската среда на надземната и при възможност подземната археология.

4.Запазване на принципите на устройственото структуриране на територията.

5.Съвременна интерпретация при обновяване на архитектурно-строителната субстанция въз основа на приемственост и уважение към утвърдените традиции.

Чл.4. Границите и обхвата на недвижимите културни ценности са описани в Приложение №2.

Чл.5. Точното местоположение на археологическите обекти е описано в Обяснителната записка към Общия устройствен план на община Земен. Посочени са и режимите за ползване на територията.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§1. Настоящите правила и нормативи са специфични по смисъла на чл. 13, ал.2 във връзка с ал.6 от Закона за устройството на територията.

§2. За неуредените с настоящите специфични правила и нормативи въпроси, свързани с устройството и застрояването на територията на община Земен, се прилагат разпоредбите на Закона за устройство на територията, Закона за културното наследство, подзаконовата нормативна уредба към тях и всички други относими нормативни актове.

§3. Общият устройствен план на община Земен и специфичните правила и нормативи към него, както и измененията им са публични.

Приложение №2

ГРАНИЦИ И ОБХВАТ НА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

№ по ред	Населено място	ОБЕКТ /адрес, локализация/	Кадастрални данни			деклариран с: писмо № / списък	протокол №/	обявен в: ДВ бр./год. /протокол на НСОПК	Вид	Категория
			кв.	парц.	пл.№					
1	с. Беренде	Църквата при гробището						ДВ бр. 69/1927 г.	народна старина	
2	с. Блатешница	Средновековна крепост, м."Градището", 3 км южно						СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	национално
3	с. Блатешница	Църква "Св.Пророк Илия"				Списък от 1978 г. Писмо № 3106 от 18.09.1978 г.			архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
4	с. Враня стена	Църква "Св. Спас"				Списък от 1978 г. Писмо № 3106 от 18.09.1978 г.			архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
5	с. Габров дол	Къща на Горян Владимиров				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.				архитектурно-строителен
6	с. Габров дол	Къща на наследници на Стою Михалков				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.				архитектурно-строителен
7	с. Габров дол	Къща на Георги Статиев				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.				архитектурно-строителен
8	с. Габров дол	Къща на Стойко Димитров				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.				архитектурно-строителен
9	с. Габров дол	Къща на Нанко Петров				Писмо № 394 от 03.02.1976 г.				архитектурно-строителен
10	с. Горна Врабча	Средновековна крепост, над селото						СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	местно

11	с. Горна Врабча	Манастирска църква "Св. Възнесение Господне"	Списък от 1977 г. 3106 от 18.09.1978 г.	Писмо №	архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
12	с. Глоговица	Средновековна крепост, м. "Градище", 1 км северно			СОПК от 03.02.1971 г.	археологически местно
13	с. Глоговица	Средновековен некропол, м. "Градище", 1 км северно			СОПК от 03.02.1971 г.	археологически местно
14	с. Горна Глоговица	Църква "Рождество Богородично"	Списък от 1977 г. 3106 от 18.09.1978 г.	Писмо №	архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
15	с. Дивля	Ранносредновековна крепост, Конски връх - Валевиچارска махала, над селото			СОПК от 03.02.1971 г.	археологически национално
16	с. Дивля	Църква "Св. Пророк Илия"	Списък от 1977 г. 3106 от 18.09.1978 г.	Писмо №	архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
17	с. Еловдол	Църква "Св. Троица"	Списък от 1977 г. 3106 от 18.09.1978 г.	Писмо №	архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
18	с. Еловдол	Къща на Таско Янев		Писмо № 394 от 03.02.1976 г.		архитектурно-строителен
19	с. Еловдол	Къща на Лазар Манов		Писмо № 394 от 03.02.1976 г.		архитектурно-строителен
20	с. Еловдол	Къща на Димитър Пейчев		Писмо № 394 от 03.02.1976 г.		архитектурно-строителен

21	с. Еловдол	Родна къща на Славчо Радомирски	2	IX	139	Писмо № 2854 от 16.06.1988 г.	исторически	
22	с. Еловдол	Родна къща на Евтим Рангелов Веселинов, Горна Махала	17	XV, X IV	53	Писмо № 2854 от 16.06.1988 г.	исторически	
23	с. Жабляно	Манастирска църква "Св. Йоан Предтеча"				Списък от 1978 г. Писмо № 3106 от 18.09.1978 г.	архитектурно-художествен художествен	местно значение /предварителна категория/
24	гр. Земен	Лобно място на Борислав Киров, м. "Гичек"					ДВ бр. 22 от 1975 г.	исторически местно
25	гр. Земен	Земенски манастир, над селото Манастирска църква "Св. Йоан Богослов"					СОПК от 03.02.1971	археологически национално
		Средновековна църква м. "Манастира", 4 км южно					СОПК от 03.02.1971	археологически
		Църквата на Земенския манастир					ДВ бр. 69 от 1927 г.	народна старина
		Манастирска църква "Св. Йоан Богослов"				Писмо № 3106 от 18.09.1978 г		художествен
26	гр. Земен	Антично и средновековно селище, м. "Манастира", 4 км южно					СОПК от 03.02.1971 г.	археологически национално

27	гр. Земен	Средновековен водопровод м. "Манастира", 4 км южно	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	национално
28	гр. Земен	Средновековна крепост м. "Орлово гнездо", 2 км южно	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	национално
29	гр. Земен	Средновековна крепост м. "Калето" /Градище/, 10 км южно	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	национално
30	с. Калотинци	Средновековна крепост м. "Градище", 2 км южно	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	местно
31	с. Мурено	Къща на наследници на Гина Костова Маркова	Писмо № 394 от 03.02.1976 г.		архитектурно-строителен
32	с. Мурено	Къща на Иван Зарев Стоименов /старата/	Писмо № 394 от 03.02.1976 г.		архитектурно-строителен
33	с. Одраница	Антично селище, Любенова махала, 1,5 км западно	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	местно
34	с. Одраница	Керамични пещи, 700 м западно	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	местно
35	с. Одраница	Античен водопровод, Любенова махала, с. Вискяр, 1,5 км западно	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	местно
36	с. Пещера	Пещерски манастир "Св. Николай", 2,5 км източно от селото	СОПК от 03.02.1971 г.	археологически	национално

		Пещерски манастир "Св. Николай", 3 км североизточно от селото	ДВ бр. 39 от 1973 г.	архитектурно-художествен	национално
		Манастирска църква "Св. Николай"	Писмо № 3106 от 18.09.1978 г.	художествен	национално значение /предварителна категория/
37	с. Пещера	Къща на Магдалена Джурнилова	Писмо № 394 от 03.02.1976 г.	архитектурно-строителен	
38	с. Пещера	Къща на Илия Славов	Писмо № 394 от 03.02.1976 г.	архитектурно-строителен	